

AZ ÖNKORMÁNYZATI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM
TURISZTIKAI SZAKÁLLAMTITKÁRSÁGA MEGBÍZÁSÁBÓL

Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia

A stratégia elkészítésben részt vevő szakértők

Aquaprofit Műszaki, Tanácsadási és Befektetési Rt.

Balogh Ottó	turisztikai szakértő
Berencsi Beáta	referens
Duchai Márta	referens
Füle László, dr.	környezetvédelmi szakértő
Gellai Imre, dr.	turisztikai szakértő
Horváth Szabolcs	üzletágigazgató, hidrogeológiai szakértő
Imre Tímea	üzletágigazgató, gazdasági szakértő
Juhász Szabolcs	tanácsadó
Kaveczki Zoltán	környezetvédelmi és energetikai szakértő
Kraft Péter, dr.	turisztikai szakértő
Nádasi Tamás	elnök
Paál Gábor	hidrogeológiai szakértő
Veres Ildikó	tanácsadó

Külső szakértők

Albel Andor, dr.	turisztikai szakértő
Bender Tamás, dr.	balneológiai szakértő
Cakó Annamária, dr.	orvos szakértő
Dávid Lóránt, dr.	oktatási és turisztikai szakértő
Fekete László	turisztikai szakértő
Fluck István, dr.	orvos szakértő
Horváth Marianna, dr.	orvos szakértő
Jandala Csilla, dr.	oktatási és turisztikai szakértő
Kiss Ferenc, dr.	műszaki szakértő
Kiss Kornélia	turisztikai szakértő
Köteles Lajos, dr.	oktatási és turisztikai szakértő
Mezősi Csilla	marketing és turisztikai szakértő
Molnár Csilla, dr.	oktatási és turisztikai szakértő
Móricz Szilvia	wellness szakértő
Oláh Péter, dr.	turisztikai szakértő
Szemerédi József, dr.	turisztikai szakértő
Horkay Nándor	területfejlesztési szakértő
Vörös Imre	turisztikai szakértő

TARTALOMJEGYZÉK

1.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
2.	MÓDSZERTAN.....	6
2.1.	Előzmények	6
2.2.	A stratégia felépítése.....	6
2.3.	A stratégia elkészítése során alkalmazott módszerek	7
3.	HELYZETELEMZÉS ÉS HELYZETÉRTÉKELÉS	9
3.1.	Az egészségturizmus fogalomrendszere	9
3.2.	Magyarország természeti adottságai	12
3.3.	A magyarországi egészségturizmus fejlesztésének mérföldkövei, eredményei és tapasztalatai	17
3.4.	Nemzetközi egészségturisztikai trendek	19
3.4.1.	Turisztikai megatrendek	19
3.4.2.	Nemzetközi kínálat	20
3.4.3.	Nemzetközi kereslet.....	22
3.5.	Magyarország egészségturisztikai helyzete	25
3.5.1.	Kínálat	25
3.5.2.	Kereslet.....	28
3.5.3.	Kiemelt regionális bontás	32
3.6.	A hazai egészségturizmus illeszkedése a fejlesztési stratégiákhoz és operatív programokhoz.....	34
3.6.1.	Az egészségturizmus helye a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában.....	35
3.6.2.	Az egészségturizmus helye az Országos Területfejlesztési Koncepcióban	35
3.6.3.	Az egészségturizmus marketingstratégiája	36
3.6.4.	Az egészségturizmus helye a regionális fejlesztési programokban	37
3.7.	Az egészségturizmus környezete	41
3.7.1.	Politikai, jogi környezet.....	42
3.7.2.	Társadalmi környezet.....	43
3.7.3.	Gazdasági környezet.....	43
3.8.	Az egészségturizmushoz kapcsolódó szakágazatok helyzete	44
3.8.1.	Egészségügy	45
3.8.2.	Területfejlesztés	45
3.8.3.	Környezetvédelem	46
3.8.4.	Energiagazdálkodás	48
3.8.5.	Közlekedés.....	50
3.8.6.	Oktatás.....	50
4.	SWOT-ANALÍZIS	52
5.	JÖVŐKÉP	54
5.1.	Bevezetés	54
5.2.	Jövőkép alapfeltételeinek megfogalmazása	54

5.3.	Az egészségturizmus fejlesztése nyomán kialakult jövőkép főbb sarokelemei	54
5.4.	Jövőkép.....	55
5.5.	Stratégia mérhető eredményei 2015-ben.....	58
6.	AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK CÉLRENDSZERE.....	59
7.	PRIORITÁSOK ÉS INTÉZKEDÉSEK	60
7.1.	I. PRIORITÁS: A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése	60
7.2.	II. PRIORITÁS: Az egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása.....	75
7.3.	III. PRIORITÁS: A wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése.....	88
7.4.	IV. PRIORITÁS: A gyógy- és wellness szállodák fogadóképességének fejlesztése.....	96
7.5.	V. PRIORITÁS: A marketingtevékenység hatékonyabbá tétele	97
7.6.	VI. PRIORITÁS: Az oktatási-képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása	103
7.7.	VII. PRIORITÁS: Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése	109
8.	REGIONÁLIS BONTÁS	118
9.	IRODALOMJEGYZÉK.....	120
10.	MELLÉKLETEK	122
1. SZ. MELLÉKLET:	Az egészségturizmushoz kapcsolódó legfontosabb alapfogalmak	122
2. SZ. MELLÉKLET:	A magyarországi fürdők kategorizálása	137
3. SZ. MELLÉKLET:	OGYFI által elismert gyógytényezők.....	139
4. SZ. MELLÉKLET:	Természetes gyógytényezők alkalmazása a gyógyturizmusban terápiaiak szerint..	143
5. SZ. MELLÉKLET:	Gyógybarlangok és gyógyhelyé nyilvánítás.....	145
6. SZ. MELLÉKLET:	Kérdőívek és mélyinterjúk kiértékelése	147
7. SZ. MELLÉKLET:	Európai Balneológiai, Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Kutató Intézet létrehozása.....	162
8. SZ. MELLÉKLET:	A nemzetközi kínálat elemzése régióként	165
9. SZ. MELLÉKLET:	Egészségturisztikai célcsoport tipizálások.....	168
10. SZ. MELLÉKLET:	A vízbázisvédelem rendszere	170

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az „Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia” célja egy olyan javaslat elkészítése, amely megfelelő koncepcionális iránymutatást tartalmaz a döntéshozók számára az egészségturisztikai fejlesztések tekintetében, és amely az egészségturizmust az ország turizmusfejlesztési irányvonalaihoz igazítva hivatott elhelyezni.

A tanulmány a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (továbbiakban NTS) pilléreire alapozva mutatja be az egészségturizmus fejlesztésének stratégiai pontjait, alapot képezve a regionális fejlesztések számára.

Az „Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia” elkészítésének létjogosultságát elsősorban adottságaink indokolják. A tanulmány állást foglal abban, hogy az egészségturizmus hazai fejlesztését elsősorban termálvizeinkre kell alapozni, ezért a fejlesztéseket döntően a termálvizek komplex hasznosításának keretei között kell értelmezni.

Hasonlóan stratégiai jelentőségű kérdés, hogy a jövő egészségturisztikai fejlesztései egyben településfejlesztési feladatokat is felvetnek, ezért az egészségturizmus fejlesztése primér módon kapcsolódik az önkormányzatokhoz is.

Mindemellett kardinális meghatározója az egészségturizmus további fejlesztési irányainak az egész magyar egészségügy jövőbeli alakulása, a szakmai háttér, valamint a képzési, kutatási feladatok vonatkozása egyaránt.

Az egészségturizmus szerepét, súlyát, arányait végül újra kell gondolni a magyar turizmus jövőbeni kínálati struktúrájának meghatározása során. E tanulmány arra a megállapításra jut, hogy az egészségturizmus legcélszerűbb továbbfejlesztési iránya az eddigi, termálvízre alapozott turizmusfejlesztési tevékenységünknek, amelyben persze már eddig is megjelentek, sőt egyre inkább erősödtek az egészségturizmus kínálati elemei. E stratégia azzal az igénnyel is készült, hogy e folyamat felerősítéséhez szakmai javaslatokat adjon.

A stratégia tehát sokoldalúan elemzi, egyben aláhúzza annak a ténynek a jelentőségét, hogy az egészségturizmus fejlesztése NEM csak egy ágazatot, a turizmus ágazatát érintő feladat, hanem sokoldalú koordinációt igénylő, bonyolult ágazatközi tevékenység, ahol a döntések csak kompromisszumos alapon szülehetnek.

A stratégia jelen szinten a turizmus ágazatának feladatait emeli ki és tárgyalja részletesen. A kapcsolódó ágazatok egészségturizmussal összefüggő feladatait, ezen stratégia figyelembe vételével szükséges a következő időszakban ugyancsak kidolgozni. Kiemelten fontosak az önkormányzati településfejlesztés feladatainak meghatározása, valamint az infrastrukturális hálózatokkal kapcsolatos fejlesztési feladatok. Települési szinten célszerű feltárni a komplex termálvíz-hasznosítás lehetőségeit, a környezetvédelmi feladatokat, stb. Mindez jelentős ágazatközi koordinációt tesz szükségessé.

Jelen tanulmány

- elemzi a kereslet növekedésével megjelenő versenyhelyzet kihívásait, javaslatokat tesz a hosszú távú fenntartható, illetve versenyelőnyt jelentő beruházások irányvonalaira, valamint érinti az állami szerepvállalás lehetséges feladatait is.

- 5555 felvázolja a hazánkban újra szárnyát bontogató, és előretörő egészségturizmus 2007-2013-ra vonatkozó fejlesztési tervének fő irányait az ország egészére vonatkozóan, a kereslet-kínálat helyzetének bemutatását, annak várható alakulását figyelembe véve.
- bemutatja a köz- és a magánszféra együttműködésén alapuló konkrét célokat, irányokat, ezek megvalósítását célzó feladatokat, eszközöket, és a mindezekhez hozzárendelt felelősöket
- illeszkedik a már meglévő nemzeti és regionális turizmusfejlesztési stratégiákhoz.
- figyelembe veszi többek között a korábban elkészült dokumentumokat, kiemelten az NTS kapcsán megfogalmazott regionális turizmusfejlesztési stratégiákat.
- illeszkedik az Új Magyarország Fejlesztési Tervhez, valamint a Regionális Operatív Programok egyes régiókra vonatkozó akcióterveihez, melynek kiemelt jelentősége van a jövőbeni finanszírozási lehetőségek szempontjából.
- figyelembe veszi az elmúlt évben a területfejlesztési szakállamtitkárság megbízásából elkészített, a termál vizek komplex hasznosítására vonatkozó tanulmány fő megállapításait.
- a fejlesztésekkel összefüggésben épít a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló, a döntések megalapozása szempontjából kiemelkedően fontos és hiánypótló hidrogeológiai kutatás megállapításaira.
- figyelembe vesz továbbá egy sor más, fellelhető előzmény anyagot, egyebek mellett a Széchenyi Terv egészségturisztikai alprogramjának pénzügyi és szakmai szempontú hatásvizsgálatát, az egészségturizmus marketingkonceptióját, az NTS egészségturisztikai termékfejlesztési stratégia vitaanyagát tapasztalatait.

Mindezekre alapozottan készült el a stratégia prioritási és intézkedési rendszere, amely a jövőbeni lépéseket tartalmazza az egészségturizmus fejlesztése érdekében.

2. MÓDSZERTAN

2.1. Előzmények

Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkárságának megbízása alapján összetett kutatási program kezdődött el az „**Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia**” kidolgozására.

Az „Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia” az ország egészére vonatkozóan, a kereslet-kínálat helyzetének bemutatásával, annak várható alakulását figyelembe véve került kidolgozásra. A stratégia a köz- és a magánszféra együttműködésén alapuló konkrét célokat, irányokat, az ezek megvalósítását célzó feladatokat, eszközöket, és a mindezekhez hozzárendelt felelősöket is tartalmazza.

A stratégia elkészítésével a Turisztikai Szakállamtitkárság az Aquaprofit Műszaki, Tanácsadási és Befektetési Rt.-t bízta meg. A stratégia elkészítésének egyik alapvető eleme egyrészt az elkészítésbe bevonandó szakemberek széles köre volt, másrészt a tanulmány kidolgozása során, a minél nagyobb körben történő kommunikálás, folyamatos konzultáció.

2.2. A stratégia felépítése

A stratégia célja középtávú célok kijelölése a magyarországi egészségturizmus fejlesztésére vonatkozóan.

A kiírásnak megfelelően, a stratégia megalapozásához részletes helyzetelemzést végeztünk, amelynek során bemutattuk nemzetközi és a magyarországi egészségturisztikai trendeket, ebben a vonatkozásban a keresletet és kínálatot. Az elemzés során statisztikai adatokat, kérdőíves felmérésből és mélyinterjúkból származó, valamint egyéb, a rendelkezésünkre álló információkat használtunk fel.

A helyzetelemzés során bemutattuk a magyarországi egészségturizmus helyét a fejlesztési stratégiákban, programokban, hangsúlyozva a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában, valamint az Országos Területfejlesztési Koncepcióban, ezen felül pedig a regionális fejlesztési programokban betöltött szerepét.

Az egészségturizmus politikai, jogi háttere is elemzésre került, nem utolsósorban pedig annak társadalmi-gazdasági környezete, valamint a kapcsolódó szakágak (területfejlesztés, vízbázisvédelem, környezetvédelem, alternatív energiahasznosítás, oktatási háttér) bemutatása is megtörtént.

Az országos egészségturizmus SWOT-analízisét a helyzetelemzés és –értékelés alapján készítettük el, majd mindezen konklúziókra alapozva került meghatározásra a jövőkép.

A megvalósítandó jövőképhez vezető utat a stratégiában megfogalmazott prioritások, valamint az egyes prioritásokon belüli intézkedések jelölik. Ezen intézkedések tartalmazzák annak célját, indoklását, szakmai tartalmát, bemutatják a megvalósítás helyét, a közreműködő szervezeteket, valamint különböző indikátorokat (output, eredmény, hatás).

Mindezen prioritások és intézkedések tartalmazzák azt a fejlesztési irányvonalat, amelyet a magyarországi egészségturizmusnak javasunk követni az elkövetkezendő, 2007-2013-as periódusban.

2.3. A stratégia elkészítése során alkalmazott módszerek

Másodlagos kutatás

A másodlagos kutatásunkhoz felhasználtuk a birtokunkban lévő, valamint a Szakállamtitkárság által rendelkezésükre bocsátott *turisztikai, gazdasági és marketing* adatokat, információkat. Kiemelt szerepet szántunk az egészségturisztikai desztinációknak, azok stratégiáit, termékstruktúráit feltérképeztük.

A főbb küldő országok relációiban végzett és hozzáférhető felmérések eredményeit is felhasználtuk a stratégia készítése során.

A KSH legfrissebb hozzáférhető adatait vizsgálva készítettük az elemzést, valamint az egészségturizmusnak az ország turizmusában betöltött szerepét is meghatároztuk.

A stratégia kidolgozása és a jövőbeni alkalmazhatósága érdekében azokra a fő ok-okozati viszonyokra is rá kívántunk mutatni, amelyek döntően befolyásolják, illetve befolyásolhatják a magyarországi egészségturizmus fejlődését.

Elsődleges kutatás

Mélyinterjúk

A stratégia elkészítésének részeként **mélyinterjúkat** bonyolítottunk le, mely során beszélgetést folytatunk többek között a régiók vezetőivel, az egészségturizmus szakmai szervezeteinek képviselőivel, polgármesterekkel, fürdőigazgatókkal, szállodavezetőkkel, orvosokkal, turisztikai szakértőkkel, a magán- és a közszféra érintett szereplőivel. A személyes interjúra javasoltak körét a megbízóval egyeztetjük.

A személyes interjúk lebonyolítása és összegzése hozzájárult a keresletet és kínálatot érintő piaci trendek, a vonzerők, a kiegészítő kínálati elemek, az egyéb turisztikai szuprastruktúra és a jelenlegi fejlesztési elképzelések széleskörű kidolgozásához.

Fókuszcsoportos interjúk, konzultációk

Az egyes kiemelt területek jobb megismerése, a tanulmány sikeressége érdekében egy-egy célcsoport összehívását, és **fókuszcsoportos interjúk, konzultációk** lebonyolítását is célszerűnek tartottuk. Tematikus munkacsoportok kialakításával és összehívásával alakítottuk ki a stratégiával kapcsolatos elképzeléseinket, valamint ezen megbeszélések követően a számunkra írásban megküldött véleményekkel kiegészítettük.

Kérdőívek

A stratégia elkészítése során egy kérdőíves felmérést végeztünk, amely során az alábbi 4 célcsoportot kérdeztük meg az egészségturizmus fejlesztésével kapcsolatosan:

- a gyógytényezők üzemeltetői, mely magában foglalta az ország gyógyfürdőit, gyógy- és wellness-szállodáit, gyógybarlangjait és egyetlen mofettáját,
- ezen létesítményekben munkálkodó főorvosokat,
- a gyógytényezővel rendelkező önkormányzatokat,
- turisztikai szakértőket, melynek keretében megkérdezésre kerültek a gyógytényezőt üzemeltető létesítmények igazgatói, a RIB-ek elnökei, RMI-k vezetői, RFT és RFÜ-k, az Egészségügyi Minisztérium és a Kulturális és Oktatási tárca, a turizmust oktató felsőoktatási intézmények képviselői valamint néhány a témához kapcsolódó szervezet, szövetség.

A kérdőívek adatai Microsoft Excel szoftverrel kerültek rögzítésre. Az adatfeldolgozás és a kérdőívek elemzése szintén ennek a programnak a segítségével történt.

A kérdőívek feldolgozása összességében hozzájárult a vonzerők, a kiegészítő kínálati elemek, és a jelenlegi fejlesztési elképzelések fejezetek kidolgozásához, megalapozottságához.

3. HELYZETELEMZÉS ÉS HELYZETÉRTÉKELÉS

3.1. Az egészségturizmus fogalomrendszere

Az egészségturizmus rendkívül összetett fogalom, amelynek – a magyar sajátosságokkal teli – meghatározására 2005-ben, a II. Nemzeti Fejlesztési Terv előkészítése során alakult ki egyetértés az Egészségügy Minisztérium és a Magyar Turisztikai Hivatal között. E szerint az egészségturizmus a gyógy- és wellness-turizmust átfogó fogalom, a turizmusnak azon területét jelenti, ahol a turista utazásának fő motivációja az egészségi állapotának javítása és/vagy megőrzése, tehát a *gyógyulás és/vagy a megelőzés* és ennek megfelelően a célterületen tartózkodása alatt *igénybe is vesz egészségturisztikai szolgáltatás(oka)t*. Ebből adódóan az egészségturizmuson belül két alszektor különíthető el, a gyógyturizmus és a wellness turizmus. E két pillér mellett kibontakozóban lévő, Nyugat-Európából hazánk felé terjeszkedő irányzat a medical-wellness, mely az oktatásban és egyre több egészségturisztikai szolgáltató, vállalkozó orientálódásában is megmutatkozik. Elkülönül azonban abban a tekintetben, hogy míg Magyarországon a gyógy- és wellness-turizmusnak kialakult már a kritériumrendszere¹, a medical-wellness elterjedése hazánkban elsősorban a német-magyar együttműködésnek köszönhető, mely alapján idomulás mutatkozik elsődleges küldőpiacunk igényei felé.

A következőkben bemutatásra kerülnek az egészségturizmus alappilléreinek definíciói, amelyek mellett az egészségturizmusban felmerülő további fogalmak meghatározásai az 1. sz.. mellékletben található.

Gyógyturizmus

Célcsoport: krónikus betegség(ek)ben szenvedő, vagy fájdalma enyhítésére vágyó vendég.

A gyógyturizmus fő motívuma a gyógyulás, a rehabilitáció. Ennek során a (nem sürgősségi ellátásra szoruló) beteg emberek elsődlegesen egészségügyi kezeléseket igényelnek, de szabad idejükben turisztikai szolgáltatásokat is igénybe vesznek. Az igénybevett egészségügyi szolgáltatások a kötelező egészségbiztosító által finanszírozott szolgáltatások is lehetnek.

A tipikusan természeti gyógytényezőre (gyógyvíz, gyógybarlang, gyógyiszap, mikroklíma) épülő gyógyászati és turisztikai szolgáltatások között a fő hangsúly a gyógyászatra helyeződik, amelyeket kiegészítenek a turisztikai szolgáltatások és vonzerők.

Magyarországon és külföldön egyaránt általában orvosi rendelvényre, többnyire támogatás formájában veszik igénybe a vendégek az adott szolgáltatásokat, de egyre jelentősebb a saját finanszírozás is. Az arány a jövőben egyre inkább az önfinanszírozás irányába fog eltolódni az állami biztosítók kivonulásával és a magánbiztosítók markáns megjelenésével.

Itt kell megemlíteni az ún. medical-turizmust, mely kiterjed a nem gyógyhelyi jellegű kezelésekre, úgy mint műtétek, fogászati, szépségeti-plasztikai, lézeres beavatkozások, de csak és kizárólag akkor sorolhatók ebbe a kategóriába, amennyiben turisztikai szolgáltatások igénybevételével párosulnak.

---

¹ az 54/2003 (VIII. 29.) GKM rendelet rögzíti

Wellness-turizmus

Célcsoport: egészséges vendégek, akiknek célja a feltöltődés, kényeztetés, beauty-szolgáltatások igénybevétele, elsősorban az egészségmegőrzés érdekében.

A wellness-turizmus célja az egészségmegőrzés, amelynek során az egészséges emberek szabad idejükben, saját költségükön vagy kiegészítő/magánbiztosítók finanszírozásával egészségügyi elemeket is tartalmazó turisztikai szolgáltatáscsomagot vesznek igénybe.

A wellness szolgáltatók a vendégek számára vonzó környezetben, szórakoztató módon, komplex egészség-megőrzési, prevenció programot kínálnak, ugyanakkor lehetőséget nyújtanak az egészséggel kapcsolatos tudás megszerzésére.

A wellness turizmus vendégei számára fontos az egészség átfogóan értelmezett (mentális, fizikai, biológiai) összhangjának megteremtése, megőrzése. Mindez az életstílus megváltoztatásával, a betegség megelőzésével, és az egészség megőrzésével áll összefüggésben. A programokon való önkéntes részvétel jellemzi, ugyanakkor nem egy-egy konkrét egészségügyi probléma kiküszöbölésén van a hangsúly.

Megkülönböztetünk aktív (sport) és passzív (szépségprogramok) wellness-t. Mára már jellemző a wellness szolgáltatóknál is az ágazaton belüli specializáció, melyeket wellness profiloknak nevezünk².

Mindebből következik, hogy a betegmobilitás nem turisztikai fogalom, amelynek során az egészségügyi intézmények (pl. biztosító-kórház) határon átnyúló együttműködése keretében orvosilag indokolt kezeléseket vesznek igénybe a beutalt betegek, amennyiben turisztikai szolgáltatások igénybeviteléről nincs szó.

Medical-wellness

Célcsoport: betegségekben szenvedő és/vagy betegséget orvos-szakmai alapon megelőzni kívánó vendég.

A *medical-wellness* a legújabb trendek egyike az egészségturizmusban, mely ötvözi az orvostudományt és a wellness, irányt mutatva a jövőbeni wellness- és egészségügyi szektor fejlődésének, így nem különálló ágként, hanem a gyógy- és a wellness-turizmus ötvözeteként fogható fel. Az irányzat a németországi igény megfogalmazódása nyomán alakult ki, miszerint a wellness-szolgáltatások minőségbiztosítását orvosi háttérrel kívánták alátámasztani, így garantálva az egységes szolgáltatásszínvonalat és kiküszöbölve azt, hogy a wellness csaknem bármilyen szolgáltatás előtagja lehessen.

A *medical-wellness* szemléletmód alapvető fontosságot tulajdonít a vendégek előzetes állapotfelmérésének, ennek megfelelően az egyénileg leginkább ajánlott szolgáltatások kiválasztásának és az egészséges életmódhoz kapcsolódó tájékoztatásnak. Így a hangsúly a tényleges *megelőzésre, illetve gyógyításra helyeződik*, és nem csupán hangzatos

---

² A Wellness profil olyan specializálódott szolgáltatáskínálat a különböző wellness létesítményekben, ahol a wellness mellé valamilyen funkció társul, mely különlegessé teszi a szolgáltatót és ezáltal szolgáltatása egyedi értékesítésű terméként (Unique Selling Product) jeleníthető meg a piacon. Ezek lehetnek például:

1. török, római fürdő
2. természetgyógyászat
3. táplálkozás centrum (emésztőszervi kezelés): gyógyvíz, reform ételek
4. termálvíz (szépségkúra, ökoturizmus, falusi turizmus, sport)
5. manager kúrák: keringési, emésztőszervi, rákszűrés, stressz-kezelés
6. konferencia és wellness
7. családi üdülés, aquapark, élményfürdő
8. távol keleti gyógy módok és mozgásformák

elnevezésű wellness-szolgáltatáscsomagokat takar, melyeket a vendégek leginkább az erre szánt pénzösszeg, illetve előzetes ismereteik alapján választanak ki.

Hazánkban a 2007-es év első negyedévében indult el a medical-wellnessre fókuszáló pilot projekt több nyugat-dunántúli wellness-szálloda és gyógylétesítmény bevonásával, melynek célja a német – és tágabb értelemben az európai – egészségbiztosítási piacon történő együttműködés, az elfogadott kritériumrendszer alapján kiadott minősítési bizonyítvány alapján.

Az egészségturizmussal összefüggő, további kiemelendő fogalmak:

Spa

A "spa" kifejezés használata egyre inkább terjed a nemzetközi egészségturizmusban. A spa egészség-szolgáltató központot jelent, de országonként más-más tartalmat tulajdonítanak neki:

- Észak-Európa (Finnország, Izland): melegvizes élményfürdő.
- Közép-Európa: gyógyászati szolgáltatásokat kínáló termálfürdő.
- USA, Ázsia: fizikai és mentális felfrissülést nyújtó szolgáltató fürdő, akár termálvíz hiánya mellett is.

Magyarországon éppen ezért arra a következtetésre jutottak a szakértők, hogy a spa-t nemzetközi alkalmazhatósága miatt használják – lévén, hogy az angol nyelverületeken nem ismerik a health tourism fogalom tartalmát. Így minden, a látogatók fizikai, biológiai és mentális jobbulását célzó szolgáltató helyet idegen nyelven spa-nak hívunk. Minden olyan létesítményt magában foglal, amely a vendégeket megnyugtatja, felélénkíti, meggyógyítja, egészségesebbé, fiatalabbá, szebbé és kiegyensúlyozottabbá teszi³

Medical (gyógyászati) turizmus

Célcsoport: orvosi szolgáltatások igénybevétele céljából érkező, az adott településen vendégéjszakát és a kezelések között turisztikai költést generáló turista.

Leginkább a határmenti és az országhatáron túlról jól megközelíthető, frekvenciált helyen lévő orvosi szolgáltatásokat vesz igénybe ez a vendégkör és nem a gyógyvízen alapuló egészségjavulás céljával érkezik. Az ilyen igényekre épült szolgáltatási kör ma Magyarországon a fogorvosi, szemészeti/optikai és plasztikai sebészeti beavatkozásokra koncentrálnak.

---

3 ISPA: International Spa Association

ISPA meghatározások:

1. Club Spa: elsősorban fitness szolgáltatásokat kínál.
2. Day Spa: fitness, wellness, szépség szolgáltatások, szálláshely nélküliek.
3. Resort/Hotel Spa: all inclusive fitness és wellness szolgáltatásokat kínál, elsősorban az üdülő és az üzleti utazók számára.
4. Cruise Ship Spa: wellness, fitness és gyógykezeléseket, valamint étkezést kínál óceánjárók és egyéb hajók utasai számára.
5. Mineral Springs Spa: tenger, ásvány, termál vagy gyógyvízre épülő spa hidroterápiás.
6. Destination Spa: különleges természeti környezetben széleskörű, all inclusive szolgáltatásokat kínáló üdülőhely.
7. Medical Spa: hagyományos és egyéb kiegészítő gyógyászati szolgáltatást kínáló létesítmény egészségügyi intézményi keretek között.

3.2. Magyarország természeti adottságai

Magyarország kiemelkedően jelentős természeti potenciállal rendelkezik, a világ élvonalában szerepel a meglévő egészségturisztikai adottságok, úgy mint:

- termálvíz
- gyógyklíma
- mofetta
- gyógyiszap alapján.

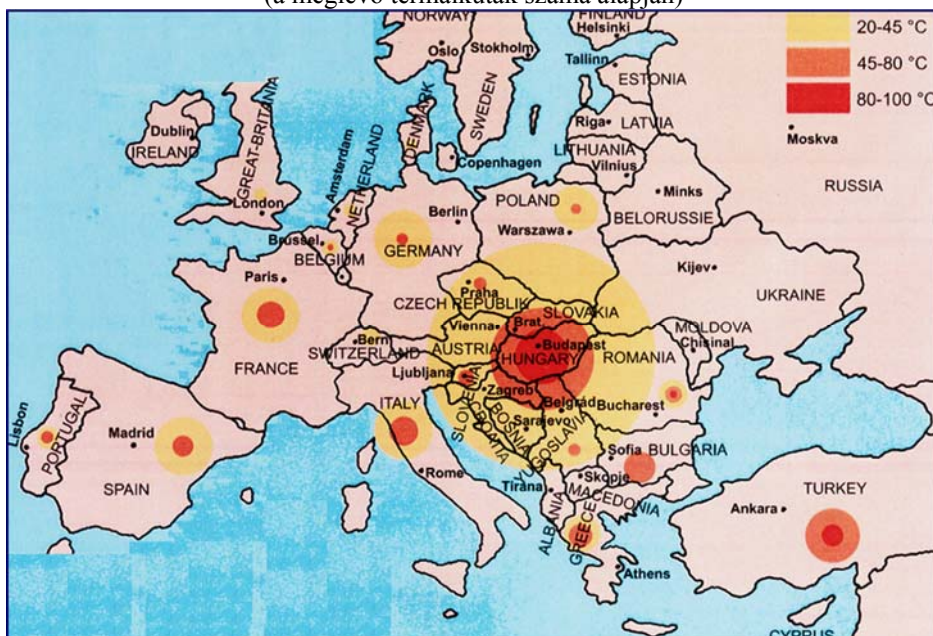
Ezen természetes gyógytényezőkről az Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság (továbbiakban: OGYFI) nyilvántartást vezet, melyek minősítéséről a www.ogyfi.hu honlap tájékoztat.

A természetes gyógytényezővel rendelkező **gyógyhelyeink** leginkább a több gyógytényező egy helyen való megléte, vagy a hagyományosan hosszú ideje folytatott eredményes gyógyító tevékenység miatt vívták ki az elismerő címet (pl. Balatonfüred, Bük, Debrecen, Eger, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hévíz, Miskolc, Parádsopron, Zalakaros)⁴.

Termálvíz

Az ország területének több mint 80%-án termálvíz tárható fel. Nemzetközi összefüggésben hazánk az első öt, termálvízben leggazdagabb ország közé tartozik: Japán, Izland, Olaszország és Franciaország után Magyarország a világ 5. termálvíz nagyhatalma (NTS – Egészségturizmus vitaanyag, 2005).

1. ábra: Az európai termálvízkincs mennyisége
(a meglévő termálkutak száma alapján)

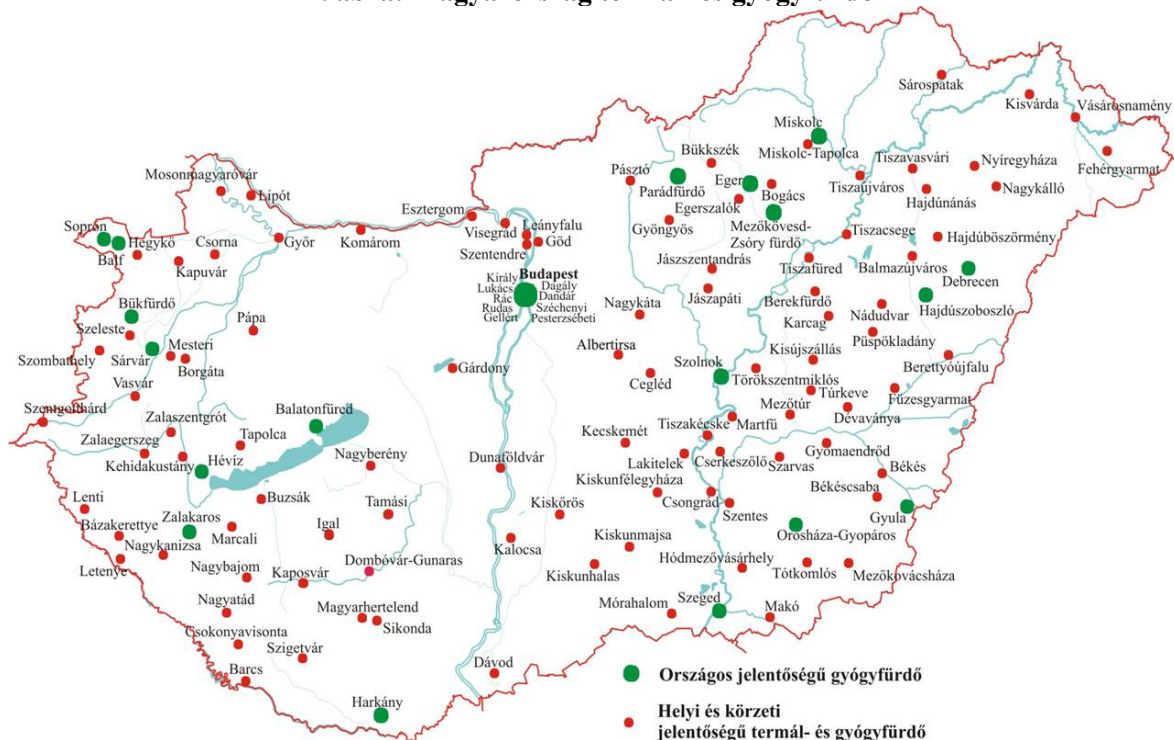
Forrás: ENSZ termálprojekt

⁴ A gyógyhelyek és a gyógytényezők listája a 2. sz. mellékletben található

Az 1372 termálvíz-kút közül 197 elismert gyógyvíz, hazánk 385 településén működik termál- vagy gyógyvízű fürdő, ebből 65 minősített gyógyfürdő.

Az előfordulások a hőmérséklet és vízminőség, valamint a gyógyhatás szempontjából is kiváló lehetőséget teremtenek. A termálvízre alapozott fürdők mellett említést kell tennünk azokról a fürdőkről is, melyek vize ugyan – a magyarországi átlaghoz képest – langyos (pl. Miskolctapolca, Eger, Esztergom, Vác), vagy hideg (úgy mint Parád, Balf), de még ezzel együtt megfelelnek az európai termálvíz előírásoknak és gyógyhatásuk is bizonyított.

2. ábra: Magyarország termál- és gyógyfürdői

Forrás: VITUKI – MÁFI – AQUAPROFIT

Klíma

A gyógy- és termálkincsen kívül jelentős szerep jut az ország kiemelt területein levő klímának is. Minősített gyógybarlangjainkban⁵ (Abaliget, Budapest, Jósvafő, Miskolc és Tapolca) a levegő ionösszetétele, a pormentesség, a sugárzások, a jelenlevő gombák anyagcseréje, a megnyugtatóan ingerszegény környezet jelent kiemelkedő gyógytényezőt. A klimatikus gyógyhelyeinken (Lillafüreden, Kékestetőn és a Lővérekben) a hegyvidéki levegő légzőszervi problémák, allergia, pajzsmirigybetegségek, a pszichés kimerülésben szenvedők gyógyításában és e betegségek kialakulásának megelőzésében játszik szerepet.

Mofetta

Az ország egyetlen szén-dioxid szárazfürdője – ismertebb nevén mofetta – Mátradereszkén található. A Mátra-hegységből a mintegy 1000 m mélységből feltörő nagy szén-dioxid tartalmú gyógyhatású gáz⁶, amely a benne szintén gyógykoncentrációban fellelhető radontartalommal különlegesen hatásos elsősorban végtagi keringési zavarokban, valamint a szív- és általános keringési betegségek, magas vérnyomás, cukorbetegség érszövődményei, súlyos érrendszeri érintettséggel járó autoimmun-betegségek kezelésében.

⁵ A gyógybarlangok és a gyógyhelyek ismertetése a 3. sz. mellékletben található

⁶ a geológusok mofettának nevezik a sok szén-dioxidot tartalmazó viszonylag alacsony hőfokú vulkáni kigőzölgést

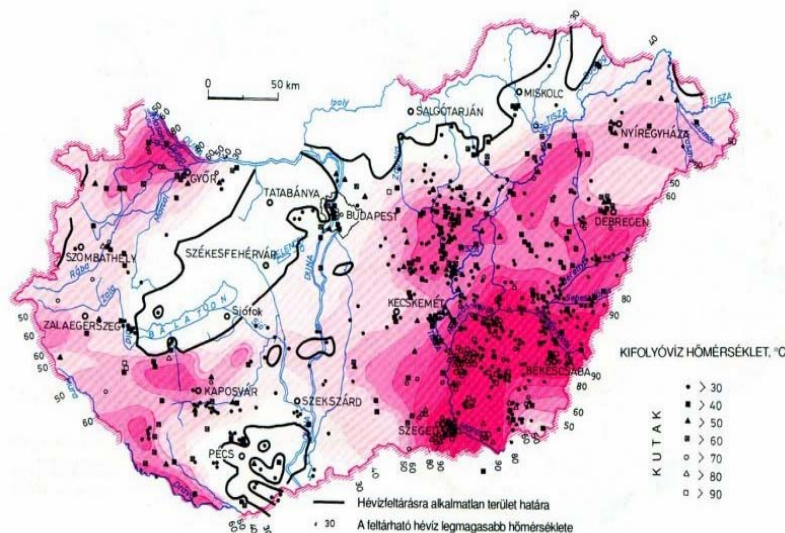
Gyógyiszap

A gyógyiszap hazánkban viszonylag kevés helyen (Makó, Hajdúszoboszló, Tiszasüly, Harkány, Alsópáhok, Hévíz) fellelhető kincsünk. Az ország iszapjai típusonként rendelkeznek átmelegítő, merevségoldó, vérbőséget okozó, fájdalomcsillapító hatásokkal. Elsősorban területi és gerinc idült degeneratív megbetegedéseknél, sportsérüléseknél használható. Elősegíti az anyagcserét, élénkíti a mirigyműködést, megnyugtatja az idegrendszert, és a sejtműködést a gyógyulás irányába befolyásolja.

Már a fenti felsorolásokból is világosan kitűnik, hogy **Magyarország egészségturisztikai potenciálja** egyértelműen **a termálvízben rejlik**. Hazánk a termálvíz-készletek szempontjából kedvező helyzetben van, mivel az ország területének több mint 70 %-án feltárható 30 °C-nál melegebb víz. Néhány természetes termálforrásunkat (Hévíz, Budapest) már a történelmi időkben is hasznosítottuk, ma a termálkutak jelentős részéte balneológiai célokat szolgál.

Termálvizeink vízminősége és felszíni hőmérséklete nem tekinthető állandónak, természetes körülmények és stabil üzemi viszonyok mellett azonban az ingadozások mértéke nem haladja meg a 2-5%-ot. A kedvezőtlen vízminőség-változások okait csak akkor ismerték fel és bizonyították, amikor a változási tendenciák már visszafordíthatatlanná váltak.

3. ábra: Magyarország hévizeinek hőmérséklete

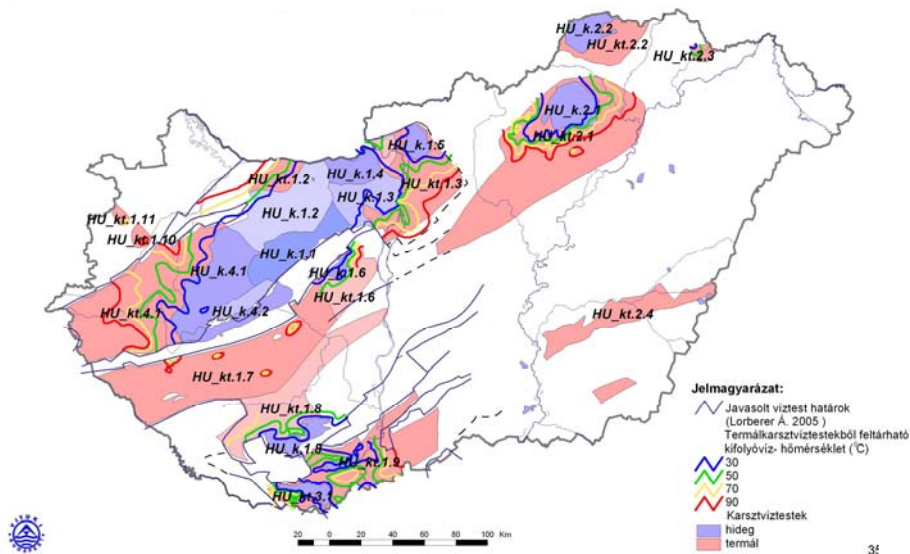

Forrás: VITUKI – MÁFI – Aquaprofit Rt.

Magyarország területén két fő termálvíz-tároló rendszer különíthető el:

1. az egyik a repedezett (karbonátos) pre-kainozoós aljzat,
2. a másik pedig a Pannon-medence felső pannon-negyedidőszaki korú törmelékes üledékes összlete.

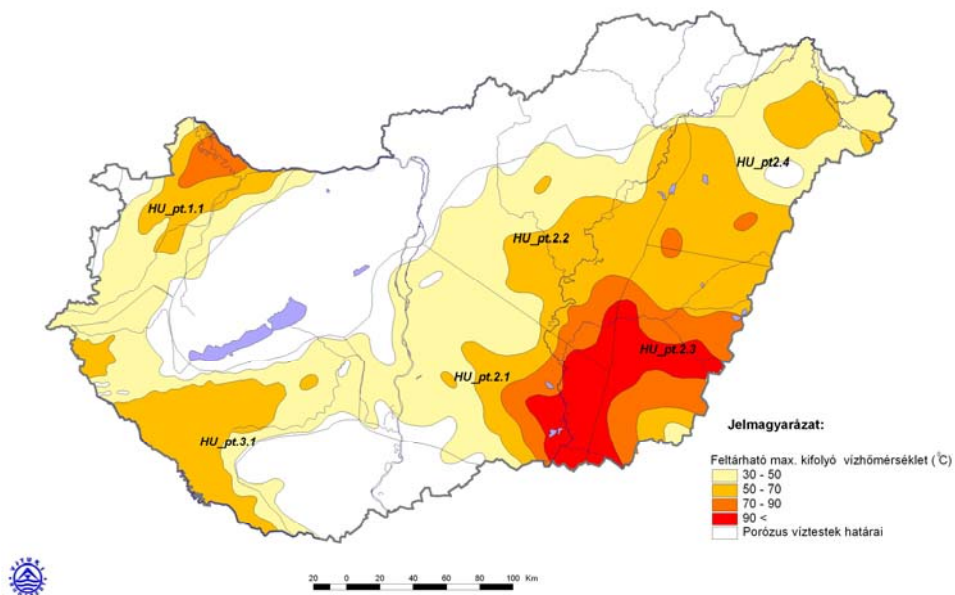
4. ábra: Karszt termákvíztestek
(Termáلكarsztvíztestekből feltárható kifolyóvíz-hőmérséklet (°C))

Forrás: VITUKI – MÁFI – Aquaprofit Rt.

A kettő között, illetve mellett kisebb jelentőségűek a felső-pannonnál idősebb, nem az alaphegységhez tartozó, illetve nem az alaphegység repedezett karbonátos részéhez tartozó képződmények.

5. ábra: Porózus medencebeli hévíztárolók
(Feltárható max. kifolyó vízhőmérséklet (°C))

Forrás: VITUKI – MÁFI – Aquaprofit Rt.

Az első termáلكutakat a XIX. században létesítették az ismert, s már a rómaiak által is hasznosított, a török hódoltság ideje alatt pedig a fejlett fürdőkultúra alapjául szolgáló

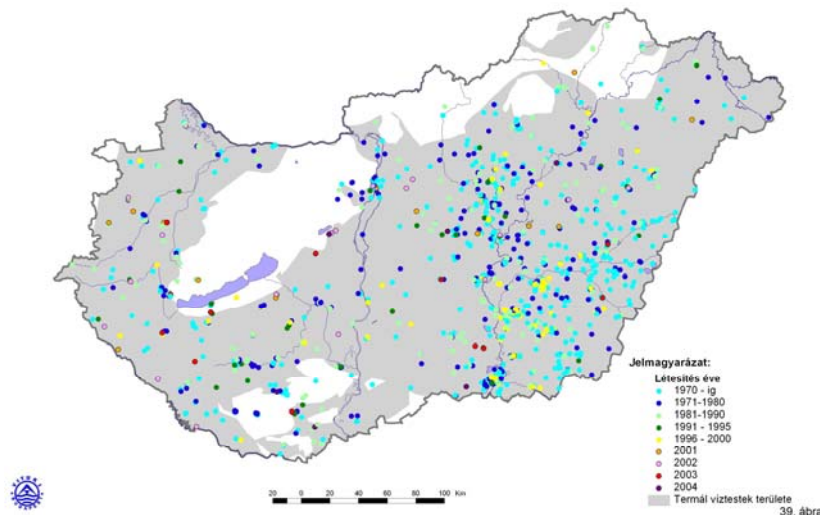
termálforrásaink közelében (1866 Harkány, 1867 Budapest, Margitsziget, 1868-78 Városliget).

Ezután a XX. században főleg a szénhidrogén-kutatás során növekedett a termálkutak száma: sok helyen a keresett olaj- vagy gázmezők mellett melegvizet találtak (Hajdúszoboszló, Debrecen). Az ivóvízbeszerzési célú fúrások is sok helyen tártak fel termálvizet ott, ahol kisebb mélységben nem sikerült jó vízáadó réteget találni (elsősorban az Alföldön).

Ezen kívül a porózus medencebeli termálvíztestek területén fekvő nagyobb települések fúrattak termálkutakat balneológiai célokra. A XX. század 60-as éveiben az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság anyagi támogatásával jelentősen növekedett a mezőgazdasági vagy kommunális fűtési célra szolgáló termálkutak száma.

Ezeknek a fejlesztéseknek a gazdaságossága már vitatható volt, amit az is mutat, hogy a támogatások megszűntével az ilyen célú termálvíz-feltárási tevékenység erősen csökkent. Az utóbbi években főleg az újabb balneológiai igények kielégítésére fúrattak termálkutakat. A kutakat létesítési évük szerinti kategóriánként ábrázolja a következő ábra.

6. ábra: Hévízkutak létesítési éve

Forrás: VITUKI – MÁFI – Aquaprofit Rt.

Jelenleg Magyarország gyógy- és termálvíz kincsét változatos módon hasznosítják:

- 187 gyógy- és termálfürdőre
- 203 közüzemi vízellátásra vonatkozó,
- 175 mezőgazdasági, valamint
- 66 ipari hasznosítást jegyeztek be.

Ez az arány viszont napjainkban tovább tolódik a fürdők javára, pedig a fenntartható fejlődés alapkövetelményeként megfogalmazódott az igény a megújuló és alternatív energiaforrások minél nagyobb arányú felhasználására, melynek hazánkban egyik kiemelkedő lehetősége a termálvíz.

A vízbázist azonban számos veszély fenyegeti:

- szennyező források,
- egyéb vízkivételek,
- a készletek túltermelése,
- szakszerűtlen kút kiépítések,
- üzemeltetési hibák miatt károsodhat a vízkincs.

A vízkészlet minden esetben védendő, mely elérhető a vízhasználat csökkentésével (vízforgatás, ülőmedencék kihasználtságának fokozása, elfolyó vizek hőtartalmának hasznosítása), a víz visszasajtolásával, egyéb vízkivételek korlátozásával, a nyomásviszonyok rendszeres ellenőrzésével.

A – Magyarországon oly kevés helyen megtalálható – gyógyklímát hazánkban vagy állami tulajdonban lévő szanatóriumok, vagy kereskedelmi szálláshelyek hasznosítják. Ezen gyógytényezőnél is a legnagyobb gondot a szennyezés jelenti. A járművek és az egyéb szennyező tényezők káros kibocsátásai ártanak a klimatikus gyógyhelyek levegőjének. A „népbetegséggé” vált allergiás panaszok enyhítésére, illetve azok megelőzése érdekében érdemes lenne minél több klimatikus gyógyhellyel gazdagítani hazánk vonzerőlistáját

A mátradereskei gyógyhatású CO₂-gázt a szárazfürdő 2002-ben modernizált gyógycentrumában hasznosítják.

A gyógyiszapot főképpen a balneológiai kezeléseknél használják. A veszélyt – csakúgy, mint a víznél és a levegőnél – a különböző szennyezések jelentik, melyek a földbe jutva károsíthatják a gyógyiszap-készletet.

3.3. A magyarországi egészségturizmus fejlesztésének mérföldkövei, eredményei és tapasztalatai

A főként gyógy- és termálvizekre alapozott egészségturizmust – annak ellenére, hogy az elmúlt időszakban jelentős fejlődésen ment át –, mégsem tekinthetjük új keletűnek.

A termálvizek gyógyító hatását már az ókori rómaiak is ismerték, több településen is igen fejlett fürdőkultúrával rendelkeztek. A mai Magyarország területén egykor élt rómaiak az első fürdőket Aquincumban építették, melyeket a budai hegyek lábainál feltörő hévízforrások vizével tápláltak.

A honfoglaló magyarok első települései szintén a budai melegforrások mellett találhatóak. Zsigmond és Mátyás korában európai hírű fürdők is működtek. A török korból ránk maradt fürdők építészeti szempontból is értékes emlékek, fürdőkultúránk sokszínűségét biztosítják.

A fejlődés a 18-19. században vette újbóli lendületét, főként a ma már országhatárainkon kívüli területeken található fürdőknél, így Pöstyén, Szováta, Herkulesfürdő és Tusnád voltak a kor kedvelt fürdőhelyei. A 20. század elején alakultak ki a nemzetközi hírű fürdőhelyeink – pl. Balatonfüred, Balf, Harkány, Hévíz (melyeket az 1950-es, 60-as, 70-es években az OGYFI hivatalosan is gyógyhelyekké is nyilvánított) –, és szintén ez a korszak segítette Budapest világvárosi és nemzetközileg elismert fürdővárosi rangra emelkedésében a nagyobb gyógyfürdők (Gellért, Széchenyi, Lukács) fejlesztésének eredményeként. Mindezek elismeréseként a Nemzetközi Fürdőszövetség is fővárosunkban, a Gellért Gyógyfürdő és Szállodában alakult meg 1937-ben. Ugyancsak ebben az évben a Budapesti Gyógy- és Üdülöhelyi Bizottságának 32 értékesítési és információs irodája volt Európában és szerte a világban.

A II. világháború kirobbanásáig virágzott a gyógyturizmus, majd ezt követően a második ötéves tervidőszak elején kapott új lendületet. A már ismert, hagyományos gyógyfürdőhelyek (pl. Debrecen, Hajdúszoboszló) mellett új fürdők (pl. Bük, Győr, Nyíregyháza, Gyula, Zalakaros, Zsóry) is épültek. Rövid megtorpanás után, a 70-es években fő kormányzati

célkitűzésként is megjelent, hogy minden állampolgárnak lehetősége legyen valamely fürdőhely heti rendszerességgel történő igénybe vételére. 1972-ben, a hazai gyógyvízkincsre alapozva kezdte meg működését a termálturizmusra szakosodott szállodavállalat, a Danubius Szálloda- és Gyógyüdülő Vállalat, melynek jogutódjához tartoznak ma is hazánk legismertebb, kedvelt gyógyszállodái. Mindez a budapesti szobacapacitás növelése és a kereslet szintjére hozása mellett a vidéki termálszállodák létesülését indította útjára. Ez a folyamat az egészségturizmus know-how-ja szempontjából igen jelentős lépés volt, mely ma is érezteti hatását. A Hunguest Hotels szállodalánc megjelenésével viszont jelentős piaci verseny alakult ki. A jelenleg 18 szállodát üzemeltető – ma már – nemzetközi lánc (Magyarországon kívül Ausztriában, Romániában és Montenegróban is található szállodájuk) szállodáinak legtöbbször gyógyszállodaként és/vagy wellness szállodaként üzemel.

Magyarország kivételes lehetőségeit az ENSZ is felismerte, és a 70-es évek közepén Thermal Project Irodát létesített Budapesten a VÁTI keretein belül, melynek feladata és küldetése az volt, hogy a nemzetközi szakemberekből is álló munkacsoportja dolgozza ki Magyarországra vonatkozóan a Termál fejlesztési programot, mely rövid, közép és hosszú távú fejlesztési javaslatokat, többek között regionális fejlesztési programot is tartalmazott, melyet beépítettek a népgazdaság ötéves tervébe. Mindemellett meghatározta a jelentős gyógytényezővel rendelkező területek esetében, hogy a településeken belül melyek a konkrét fejlesztendő elemek. Az 1980-as évek végén az Idegenforgalmi Hivatal közösen a VÁTI-val elkészítette azt a hatáselemző felmérést, mely azt hivatott megállapítani, hogy a Termál fejlesztési programban lefektetett elvek és tervek közül mi valósult meg, milyen arányban, és milyen változások várhatók még az elkövetkezendő években.

Az ország rendkívüli adottságait és lehetőségeit újra felismerve, az ezredfordulót követő években az egészségturizmus fejlesztése új lendületet vett, melynek motorja a 2000-ben meghirdetett Széchenyi Terv Turizmus Programjának egészségturizmus alprogramja volt. A főképp turisztikai és általános infrastrukturális, valamint szálláshely-fejlesztések elengedhetetlennek bizonyultak ahhoz, hogy Magyarország kínálata újra versenyképes lehessen az európai fürdőkkel. A GKM Turisztikai Hivatala hatásvizsgálatot készített „Az egészségturisztikai vonzerők, és a kapcsolódó szálláshely fejlesztési pályázatok pénzügyi és szakmai szempontú hatásvizsgálata” címmel. A kutatás adatai szerint a szezon átlagos hossza a fejlesztések előtti 221 napról a beruházások eredményeképpen 316 napra nőtt, ami 95 napos, azaz 43%-os növekedésnek felel meg. A fejlesztések eredményeként a medencék vízfelszíne mintegy 31 ezer m²-rel, azaz összességében mintegy 47%-kal nőtt. Ezen belül a nyári medencék vízfelszíne közel 50%-kal, míg a téli medencéké 41%-kal bővült.

Az Állami Számvevőszék részére a „Jelentés a helyi önkormányzati fürdők – kiemelten a gyógyfürdők – helyzete, fejlesztésének lehetőségei, hatása az idegenforgalomra és a turizmusra” c. jelentés adatai szerint, a fejlesztések hatására a gyógyfürdők éves befogadóképessége 50,5%-kal nőtt. A fejlesztések eredményeként a Széchenyi Terv első szakasza után a vendégforgalom a 2000–2003. évek viszonylatában 12,7 millió főről 26%-kal 16,1 millió főre nőtt, a 2004. év első kilenc hónapjában a kedvezőtlen időjárási körülmények ellenére is a 2003. évi látogatói szám 68%-a volt.

Az eddig központi támogatásban részesült 74 gyógyfürdő-fejlesztési program keretében meghirdetett fürdőberuházásból 2006 végéig 60 valósult meg. A fürdők és gyógyintézmények mellett egy-egy gyógybarlang és szén-dioxid-terápiát alkalmazó intézmény, valamint nyolc szálloda is direkt támogatást kapott. A 31,2 milliárd forint összegű támogatással közel 100 milliárd összértékű beruházás valósult meg, az általuk létrehozott új munkahelyek száma több mint 2500-at tesz ki (az építkezések során alkalmazott munkaerőt nem véve figyelembe). A

fejlesztések eredményei máris látszanak, hiszen vendégszám-emelkedés volt tapasztalható Észak-Magyarországon, Észak- és Dél-Alföldön, Nyugat- és Dél-Dunántúlon. A bevételek valamennyi régióban folyamatos növekedést mutatnak.

A turizmus területén tevékenykedő vállalkozásoknak és a szakmai szervezeteknek is elvárása egy olyan átfogó, iránymutatásul szolgáló turizmusfejlesztési stratégia, amely hosszabb távra, kormányzati ciklusokat átívelően jelöli ki az ágazat fejlesztési irányait. Erre az igényre válaszolva született meg a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, mely a magyar turizmus 2005-2013 közötti teendőit és a fejlődési irányvonalak kijelölését tartalmazza.

3.4. Nemzetközi egészségturisztikai trendek

Megfigyelhető az a tény, hogy a motorizáció okozta elkényelmesedés, valamint a civilizációs ártalmak és kísérő jelenségeik, a hajszolt élet által okozott stressz miatt az emberek egy bizonyos szegmensét megérintette az egészségtudatos életmód szellemisége. Ez megtestesülhet többek között fizikai, mentális, és biológiai egyensúlyt megcélzó eszköz igénybevételében is. Az egészségturizmus fontos jövőbeni társadalmi szerepét azonban nem csupán a *test és a lélek „karbantartása”* erősítheti meg, hanem az a tény is, hogy nő az emberek *természetes gyógymódok és terápiák iránti fogékonysága*. Emellett döntő szerepe van az állami szociális szerepvállalás csökkenésének, mely ösztönzi a felelősségtudatot az egészségmegőrzésben.

Az egészségtudatos szemléletmód, az egészséges életmód felértékelődése és elterjedése következtében világszerte az egészségturizmus turizmuson belüli térhódítása, gyors növekedése figyelhető meg, ami a kereslet-növekedésnél nagyobb tempójú beruházásokkal párosul, melynek következtében egyre nagyobb a verseny a kínálatban.

Az európai fűrdőhelyeken évente több mint 20 millió vendég 120 millió vendégéjszakát tölt (Forrás: ESPA), ami az átlagosnál jóval magasabb tartózkodási időt jelent. Ez a szám nem tartalmazza az elmúlt évtized nagy trendváltását, azaz a már említett wellness-turizmus előtérbe kerülését a hagyományos gyógy- és termálturizmus mellett. Ennek a trendnek kellene hazánkban is érvényesülnie, de a nemzetközi átlag 6 egészségturisztikai vendégéjszakától jóval elmaradva, 2006-ban átlagosan 3,6 éjszakát töltöttek a vendégek Magyarországon gyógy-, és csupán 2,5 éjszakát wellness-szállókban (ebből a külföldi vendégek 4,4 éjszakát, a belföldi vendégek 3,1 éjszakát töltöttek a magyarországi gyógyszállodákban, valamint 3,5 éjszakát a külföldi vendégek és 2,2 éjszakát belföldiek wellness-szállodákban).

3.4.1. Turisztikai megatrendek

A megatrendek olyan átfogó gazdasági-társadalmi folyamatok, amelyek adott időszakban a globális fejlődés fő irányait képesek meghatározni. Az UNWTO⁷ a turizmus vonatkozásában 10 megatrendet (*demográfia, ismeretek és képzettség, egészségtudatosság, szabadidő, utazási tapasztalatok, életmód, információtechnológia, közlekedés, fenntarthatóság, biztonság*) fogalmaz meg, melynek komponensei visszavezethetők az egészségturizmus ágazatára is.

A demográfiai változások és az ezzel járó öregedő társadalom hatásaként az egészségturizmus a jövő turizmus piacának kiemelkedő ágazatává válik. Egyre több turista akar a nyaralása alatt az egészségért tenni – élvezhető formában mindenféle tilalmak, és korlátozások nélkül.

---

⁷ UNWTO: United Nations World Tourism Organization – az ENSZ Turisztikai Világszervezete

A jövőben az egyének által generált egészségmegőrzés legalább olyan fontos lesz, mint az állami egészségügyi ellátás. Ezt a piaci potenciált a fő nemzetközi küldő piacunk konkrét számaival kívánjuk alátámasztani. Németország GDP-jének kb. 6%-át teszi ki az állami egészségügyi biztosító rendszer finanszírozása. Ezzel párhuzamosan a háztartások már most a GDP kb. 4%-át a privát egészségügyi kiadásaira használják fel, amely nagy arányban növekszik (2. egészségügyi piac kialakulása történik).

Az állami egészségügyi szerepvállalás egy fix budget-hez kötött, amit szolidáris alapon tartanak fenn. A már említett demográfiai változások párosulnak a munkanélküliség és a krónikus betegségben szenvedők növekvő arányával. Ezen okok miatt az első egészségügyi rendszer kénytelen lesz viszonylag szűkös alapkompenciákra koncentrálni. Ennek következtében egy önfinanszírozó piac (kiegészítő biztosítással, magánbiztosítási hozzájárulással) jön létre, amelynek a szerepe már rövid-középtávon is meghatározóvá fog válni.

3.4.2. Nemzetközi kínálat

A kínálat diverzifikálódása

Az egészségturizmus kínálatának napjainkban zajló diverzifikálódásának oka a versenyképességre való törekvés. Az először csak latens piaci igényeket kielégítő termék az idő múltával piacvezetővé is válhat.

A minél szélesebb termékkínálat kialakításának céljából a létesítmények kiegészítő termékként egy turisztikai attrakciót kapcsolnak a wellness főprofilhoz. Ilyen trendekhez illeszkedő, új, komplex terméktípus a konferencia-, a hivatás-, az incentive, továbbá a golf-, és síturizmus kombinációja. Több szolgáltatás egy helyen való igénybevételének lehetősége előnyt jelent, mivel a fogyasztói kereslethez való alkalmazkodás követelménye egyre inkább az "all inclusive"-szolgáltatások felé orientálódik.

A rendelkezésre álló kezeléseket illetően a legújabb nemzetközi trend a régi, tradicionális módszerek fantáziadús módon, a modern technológia minden vívmányának felhasználásával, a legfrissebb tudományos kutatási eredményekre támaszkodva történő alkalmazása. Szintén egyre népszerűbbek azok a kezelések, amelyek különböző – például történelmi, spirituális, ökológiai – tényezőket kombinálnak.

Versenyársaink a nemzetközi piacon⁸

Hazánkon kívül kevés nemzet rendelkezik hasonló egészségturisztikai természeti adottságokkal. A termálvíz készletünk nagysága alapján benne vagyunk az öt legnagyobb termálvízkinccsel rendelkező ország körében (Japán, Izland, Olaszország, Franciaország, Magyarország). Az adottságokat a számszerűsíthető adatokon túl boncolva kiderül, hogy ezen 5 ország közül Japánban és Izlandon magas hőmérsékletű, de alacsony ásványi anyag tartalommal bíró vizekkel rendelkeznek, míg Olasz- és Franciaországban ugyan magas a vizek ásványi anyag tartalma, de hőmérsékletük meg sem közelíti a Kárpát-medence vizeit. Így elmondható, hogy adottságunk – vizeink egyszerre magas hőmérsékletűek és magas ásványi anyag tartalmúak – egyedülálló világszinten is.

---

⁸ Versenyársaink és a világ kiemelkedő, illetve feltörekvő egészségturisztikai desztinációinak leírását a 7. sz. melléklet tartalmazza

A wellness turizmus az országok többsége számára nagyobb kiugrási lehetőséget biztosít az előbb említett adottságok hiányában, aminek az oka, hogy nem szükséges hozzá feltétlenül (gyógy)víz, elegendő a technika elsajátítása (pl. masszázs, hangterápia, stb.) és a háttértechnológia beszerzése (termográfias készülék, mágnessterápia, stb.) és így a wellness-centrumok létesítése sem ütközik szakmailag nagy akadályba.

A fent tárgyalt követelményeket teljesítő példaértékű desztinációk közül tömörít néhányat négy kontinensről az 1. táblázat.

1. táblázat: Különleges adottságokkal bíró, jól pozícionált egészségturisztikai desztinációk

Európa	
Blue Lagoon	wellness és konferencia profil, egyedi természeti adottság, geotermikus tengervíz
Izland	
Baden-Baden	klasszikus gyógyhely (történelmi városképpel, arcuattal, hagyományokkal) és wellness szolgáltatások, kaszinó, koncertház
Németország	
Bad-Kleinkirchheim	wellness és síelés profil (változatos outdoor sport infrastruktúrával)
Ausztria	
Bad-Vöslau	római fürdő (wellness profil)
Ausztria	
Amerika	
Bellagio	wellness és konferencia profil, minőségi spa központ, komplexitás (komplex tematikus termék és illeszkedő termékek a környezetben)
USA (Las Vegas)	
Ázsia	
One & Only Royal Mirage	komplex wellness és kiegészítő szolgáltatások, 7 csillagos wellness szálloda
Dubai	

Forrás: www.thisisthelife.com, Nemzetközi kitekintés a spa piacon (Dr. Ruzinkó Ádám, 4. Spa & Wellness Kongresszus /2005. december/), www.spasabout.com

A nemzetközi kínálat bemutatása

Az egészségturizmus a turizmus ágazat egyik legdinamikusabban fejlődő területe és az egyik legfontosabb utazási motiváció. Ennek következtében a nemzetközi piaci verseny is erősödik. A fogyasztói igények diverzifikálódnak, a kereslet kiszélesedett és jelentősen átalakult a szerkezete is. Új termékek, szolgáltatások kialakításával, a meglévő kínálat átstrukturálásával és a minőség javításával igyekeznek az igényeket kielégíteni.

A kínálati trendeknek köszönhetően, egyre gyakoribb az egészségturisztikai szolgáltatások kombinálása valamilyen egyéb turisztikai termékkel (a hajótársaságok, síközpontok, golfpályák és magánklinikák fedezték fel az ebben rejlő lehetőséget). Az új keresleti szegmensek megjelenése forgalomművekedést eredményez, a legjellegzetesebb a hivatásturizmus (különösen a konferencia- és az incentive turizmus) és az egészségturizmus közeledése.

Kiemelt szerepe van a kezelések és módszerek hatékonyságának, a szakértelemnek és a felszereltségnek is. Az emberi tényezők és a technológiai fejlettség összhangja garantálja az elvárt minőségi színvonalat.

A fokozódó stressz, a civilizációs betegségek komolyan károsítják az emberek testi-lelki egészségét, így egyre nagyobb az igény a kikapcsolódásra, feszültségcsökkentést kínáló szolgáltatásokra. Megjelent az egészségturizmus piacán egy viszonylag magas diszkrecionális jövedelemmel rendelkező fogyasztói csoport, akik akár teljes orvosi – várólista nélküli – ellátást, a világ legismertebb professzorait és technológiáját alkalmazó egészségügyi központokat keresnek, melyek gyors rehabilitációs lehetőségekkel egészülnek ki és – nem utolsósorban – mindezt egy helyen.

3.4.3. Nemzetközi kereslet

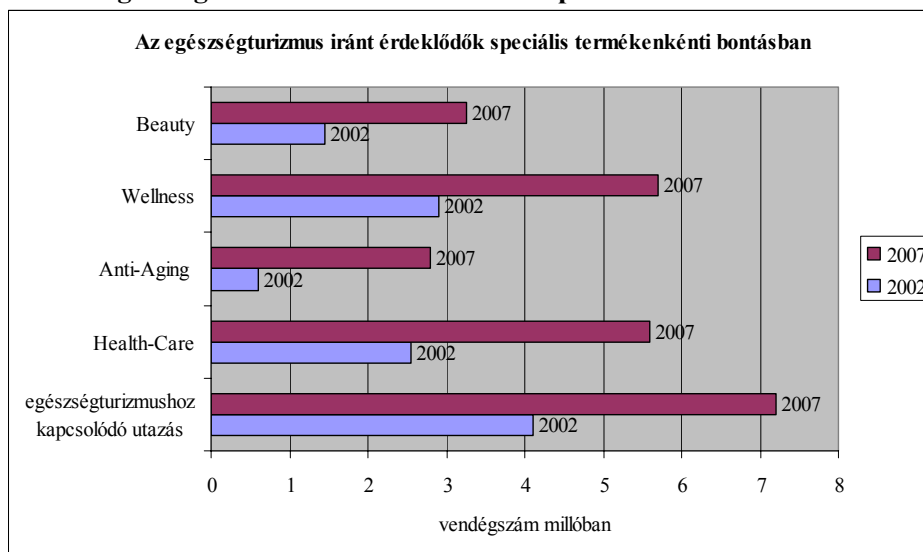
Európa a világ turizmusából 54,4%-kal részesedik (Forrás: UNWTO Barometer January 2007.). Igaz ugyan, hogy ez a hányad évről évre csökken, de az Európa iránti kereslet változása nem szignifikáns. Számolni kell az előregedő népességgel is, hiszen ez elsősorban Európát érinti, és amely tény az egészségturizmus egyik legfontosabb mozgatórugójának tekinthető. Az időskorúak számának növekedésével a gyógyturizmus jelentősége sem csökken, és hosszú távon a komplex egészségturisztikai szektor fejlődése várható az iránta megnyilvánuló igény miatt.

A keresleti jellemzők jelentős változásokon mentek keresztül. A fogyasztók egyre nagyobb mértékben igényelnek magas minőséget az általuk igénybe vett komplex termék minden összetevőjét illetően. A minőségi elvárások megjelennek mind a szállás, mind a vendéglátás terén, valamint a természeti és épített környezetre, a helyszín gyors, kultúrált elérhetőségére és a specifikusan egészségturisztikai szolgáltatásokra vonatkoztatva egyaránt.

Ugyanakkor az egészségturizmuson belül a wellnessnek köszönhetően megjelent egy új vendégkör, mely jellemzően fiatalokból és középkorúakból áll, mert ezen vendégek körében a klasszikus gyógyturizmus kevésbé népszerű, mint az idősebb korosztály esetében. Mindezek alapján prognosztizálható, hogy a wellness szolgáltatások iránti kereslet hosszú távon növekedni fog. Mindez csak magas színvonalú egészségügyi háttérrel valósulhat meg, értve ez alatt a rehabilitációs és egyéb, a vendégkörre jellemző más beavatkozást igénylő magas kórházi színvonalat.

Egy szolgáltatás észlelt színvonalát és ezzel összefüggésben a szolgáltatást igénybe vevő fogyasztók elégedettségét a tényleges minőségen túl meghatározza az is, hogy a fogyasztó milyen korábbi tapasztalatokkal rendelkezik azonos típusú szolgáltatásokkal kapcsolatban, és milyen színvonalú, milyen körű szolgáltatások meglétét tekinti minimálisan elvárhatónak. Első számú küldő országunk, Németország esetén jól kimutatható az egészségturizmus fejlődése, az egészségtudatos szemléletmód egyre szélesebb körben való elterjedése. Ezt szemléltetik az alábbi ábrák is.

7. ábra: Az egészségturizmus iránt érdeklődők speciális termékenkénti bontásban⁹

Forrás: Institut für Freizeitwirtschaft, München, 2007

A müncheni kutatóintézet a következő prognózisokat publikálta a német utazók szokásairól:

- A Health-Care-utazások aránya 2010-ben elérheti a 46%-os növekedést az öt évvel ezelőtti számokhoz képest. Ez kb. 2 millió utast jelent évente.
- Az egészségturizmus más formái, mint pl. anti-aging, wellness, beauty utazások már most nagy növekedéseket mutatnak a szektoron belül.
- 2010-ig a health-care-utazások fogják az egészségturizmus motivációval utazók felét jelenteni (48,3%).
- A német háztartások egészségturizmusra szánt összkidásai elérhetik 2010-ben a 3,7 Mrd. € összeget.
- Az USA Medical-Spa piaci részesedése 2006-ban elérte a 400 millió US\$ forgalmat, ami évi 10% növekedést jelent az utóbbi években. Az egészségturizmus piacán a legnagyobb növekedést az anti-aging programoknál tapasztalják. (Forrás: Feedback Research Services)

⁹ Fogalommagyarázat:

Egészségturisztikai termékek: Health-Care, Anti-Aging, Medical-Wellness, Passiv-Wellness, Beauty

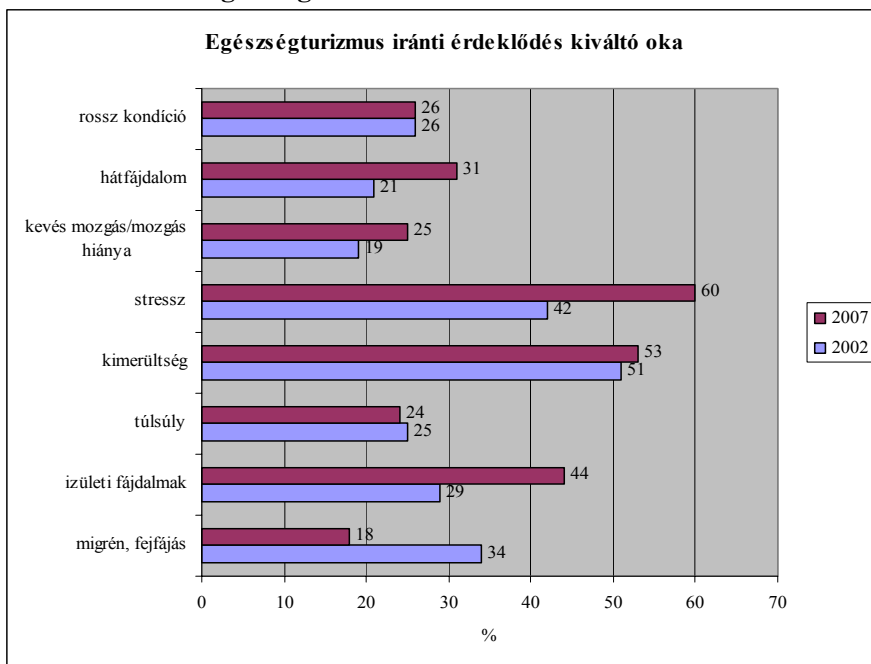
A Health Care alá tartoznak a kúrák, minden terápia és kezelési forma, ami a gyógyulást, megelőzést, fájdalom enyhítést vagy egészségügyi probléma megszüntetésére irányul, illetve orvosi kezelés/beavatkozás céljával történő utazás.

Az Anti Aging minden, ami az öregedésnél segít a testi és szellemi fittség javításában.

Wellness: testi és lelki ellazulást, kikapcsolódást keres. Szeretne újra erőt meríteni

Beauty a külső megjelenés karbantartása, az esztétikus megjelenés és ápolt külső elnyerése az utazó célja.

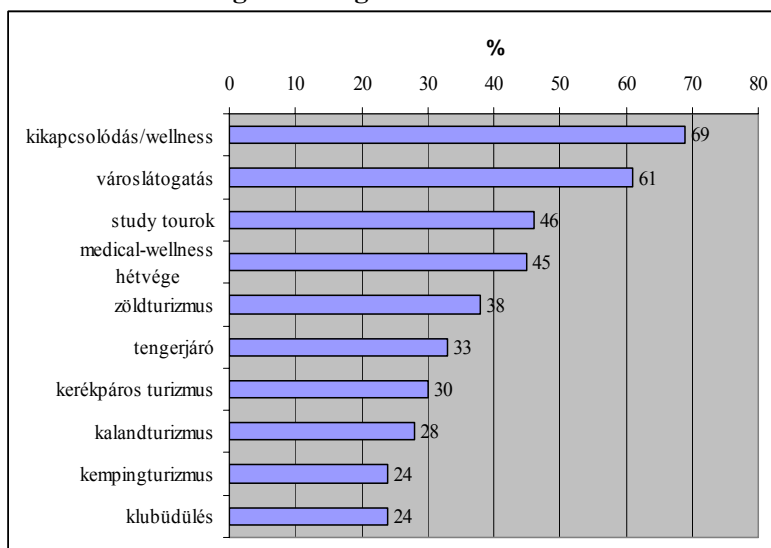
8. ábra: Egészségturizmus iránti érdeklődés kiváltó oka

Forrás: Institut für Freizeitwirtschaft, München, 2007

Mint ahogy az egész gazdaság, úgy a turizmus is konfrontálódni fog a fogyasztók elvárásainak nagymértékű változásával. Amíg a klasszikus strand- és síüdülések a törzsközönségért küzdenek, addig az egészség-, a wellness-, a sport és a kulturális utazások iránt egyre nagyobb kereslet jelentkezik: a turisták rövid idő alatt lehetőleg sokat akarnak átélni és sok pozitív élménnyel szeretnék hazatérni. Németországban reprezentatív felmérés kereteiben majdnem minden második megkérdezett (45%) a "medical-wellness-nyaralást" nevezte meg mint egészségorientált üdülési formát preventív orvosi szemlélettel. (Reiseanalyse prezentáció, BAT Forschungsinstitut, 2007) Mindebből prognosztizálható, hogy a demográfiai változások és az ezzel járó öregedő társadalom hatásaként az egészségturizmus a jövő turizmus piacának megatrendjévé válik.

9. ábra: A németországi lakosság utazásai motivációk szerint 2007-ben

Forrás: www.bat.de – BAT Freizeit- Forschungsinstitut, 2007

3.5. Magyarország egészségturisztikai helyzete

Mint ahogy már az előző fejezetekben is igazolást nyert, az egészségturizmus fejlesztése jelentősen elősegítheti mind az eltöltött vendégéjszakák számának, mind pedig a vendégek fajlagos költségének növelését. Az egészségturizmus alapját képező természeti és ember alkotta vonzerők széles körű, komplex hasznosítást tesznek lehetővé, és kevésbé mutatnak szezonális ingadozást, így az egészségturizmus fejlesztése hozzájárulhat a hazai turizmus időbeni és térbeni koncentrációjának csökkentéséhez.

A hazai egészségturizmus még mindig jelentősen épít a külföldi vendégkörre, mely eltér a nemzetközi gyakorlattól - ami elsősorban a belföldi vendégekkel számol. Ezért volt szükséges az előző fejezetben annak a vizsgálata, hogy a külföldi vendégek milyen elvárásokkal és tapasztalatokkal érkeznek Magyarországra.

A nemzetközi egészségturizmus jelenlegi és a közeli jövőre prognosztizált keresleti és kínálati trendjei alapvetően meghatározzák azt az irányt, amely követendőnek tekinthető a hazai egészségturisztikai fejlesztések számára.

3.5.1. Kínálat

A hazai gyógyvizek jellemzően a mozgásszervi megbetegedések gyógyításában játszanak szerepet, emellett, bőrbetegségek, nőgyógyászati panaszok, keringési betegségek és ivókúra formájában emésztőszervi bántalmak enyhítésére is alkalmasak.

Az OEP által támogatott kezelések¹⁰ igen hangsúlyozottan szerepelnek a gyógyfürdők kínálati palettáján.

Mindezek mellett azonban hangsúlyozni kell a nem víz alapú gyógytényezők szerepét Magyarország egészségturizmusában:

- Nemzetközi jelentőségű Budapesten a Kútvölgyi úton (igazgatóság, adminisztráció, főiskola, gyakorlóintézmény 0-7 éves és felnőtt korcsoport részére, első vizsgálat, utógondozás, szakmai szolgáltató központ és szakszolgálat), valamint a Villányi úton (gyakorlóintézményi iskola, szálloda, kollégium) található Nemzetközi Pető Intézet is, hiszen jelentős számban keresik fel külföldiek is, és elismerten nyilatkoznak az ellátások színvonaláról és a szakemberekről.
- Szintén nemzetközi figyelemre számíthat a Balatonfüredi Állami Szívkórház. További kórházakban előre tervezhető műtétekre lehet fogadni elsősorban külföldi betegeket (pl. epeműtét, ízületi protézis műtétek, gerincműtétek), hiszen sok országban (pl. Ausztrália, Izrael, Dél-Afrikai Köztársaság) gyakran éveket vár egy beteg, amíg sorra kerül.
- Ez is az orvosi céllal utazók, illetve a medical turizmus, mint termékfajta iránti kereslet növekedését igazolja, és ezen jó példákból kiindulva megállja az egészségturizmus fogalomrendszerében a helyét.

---

¹⁰ gyógyvizes gyógymedence, gyógyvizes kádfürdő, iszappakolás, súlyfürdő, szénsavas fürdő, orvosi gyögmasszázs, víz alatti vízugármasszázs, víz alatti csoportos gyógytorna, komplex fürdőgyógyászati ellátás, 18 éves kor alatti csoportos gyógyúszás.

A természetes gyógytényezők alkalmazása a gyógyturizmusban terápiaik szerint¹¹

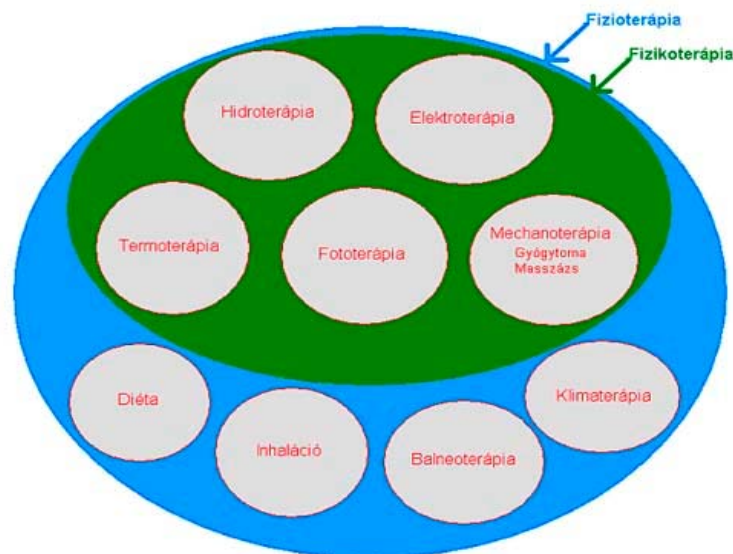
A gyógyászatban alkalmazott terápiaiknak négy nagyobb csoportját különböztetjük meg (sebészi terápia, fizioterápia, gyógyszeres terápia, pszichoterápia), melyek közül az egészségturizmushoz szorosan a fizioterápia kapcsolható.

A fizioterápia a legősibb terápiaik ág, melyet a megelőzésben, gyógyításban, és a rehabilitációban egyaránt alkalmaz az orvostudomány. A fizioterápia a természetben előforduló energiákkal¹² való gyógyítást jelenti.

A fizioterápia felosztása:

- Mechanoterápia (gyógytorna, masszáz, ultrahang, trakció)
- Balneoterápia (fürdőkúra, ivókúra)
- Termoterápia (hidroterápia, iszapkezelés, kryoterápia, infravörös, fénykezelés, nagyfrekvenciás kezelés)
- Klímaterápia
- Inhalációs kezelések
- Elektroterápia (kis- és középfrekvenciás kezelés)
- Fototerápia (helioterápia (természetes napfénykezelés), ultraviola, lézer, szolárium, biopton)

10. ábra: A bevitt energia szerinti felosztás¹³

Forrás: www.mimnet.hu

¹¹ Részletes bemutatása a 3. sz. mellékletben található

¹² A természetben előforduló energiák:

- Elektromos természetes formái (villám, elektromos halak)
- Hőenergia természetes formái (napfény, víz stb.)
- Mechanikai természetes formái (mozgás, mozgás, masszáz, stb.)
- Mágneses természetes formája (a föld mágneses tere)
- Atom természetes formái (radioaktív gyógyvíz, föld sugárzás)
- Kémiai természetes formái (gyógyvíz, gyógyföld)

¹³ Fizioterápia: természeti energiák hasznosítása, fizikoterápia: pusztán fizikai energiák hasznosítása

A természetes gyógytényezők alkalmazása a wellness turizmusban

Magyarországon ma nem csak a gyógyításra használják a természetes gyógytényezőket, hanem csaknem azonos arányban jelennek meg mint egészségmegőrző és rekreációs „kellékek”. Mivel a legtöbb gyógyfürdők, gyógy- és wellness szállodánk egyszerre rendelkezik gyógyászati és wellness-részleggel, adottságaink mindenképp megfelelnek, alapját képezik a Németországban kialakult medical-wellness irányzatnak is. Ennek az új fogalomnak – mint ahogy az egészségturizmus fogalomrendszerénél is tárgyaltuk – alapja az orvosi diagnózison alapuló, személyre szabott egészségmegőrző és betegségmegelőző terápia. Ennek a trendnek a kialakulása és elterjedése várható a közeljövőben hazánkban is.

Az egészségturizmusban megjelenő kereskedelmi szálláshelyek

Hazánkban az egészségturizmus mérőszámai vonatkozásában egyedül a gyógy- és wellness szállodák szobakihasználtságára vonatkozó adatokat mérik – a wellness szállodák esetében csupán 2004 óta –, így nehéz eredményeket prognosztizálni hosszú, de még közép távra is. 2006-ban a KSH adatai szerint 53 gyógyszálloda működött, hattal kevesebb, mint 2005-ben. A wellness szállodák száma azonban fokozatos növekedést mutat. 2006-ban 44 wellness szállodát regisztráltak az ország különböző pontjain, melyek túlnyomó többsége négy- és ötszobás besorolással rendelkezik.

2. táblázat: A gyógyszállodák mutatóinak alakulása (2001-2006)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Index 2006/05 (%)	Index 2006/01 (%)
Gyógyszállodák száma (db)	24	44	48	56	59	53	89,8	220,8
Szobaszám (db)	3 828	5 455	5 819	6 774	6 822	6 439	94,4	168,2
Férőhelyszám (db)	8 568	11 175	12 502	14 868	15 061	13 762	91,5	160,7

Forrás: KSH

2006-ban a turisták minden öt szállodai vendégéjszakából egyet gyógyszállodákban töltöttek. A gyógyszállodák vendégeinek több mint fele belföldről érkezik, ennek ellenére a vendégéjszakák számából a külföldiek részesednek nagyobb arányban. Az átlagos tartózkodási idő a gyógyszállodákban magasabb, mint a kereskedelmi szálláshelyek más típusánál. A gyógyszállodák átlagos szobacapacitás-kihasználtsága (62,9 %) jelentősen meghaladja a szállodák átlagos kihasználtságát (47,5 %).

3. táblázat: Wellness szállodák mutatóinak alakulása (2004-2006)

	2004	2005	2006	Index 2006/05 (%)	Index 2006/04 (%)
Wellness szállodák száma (db)	20	31	44	141,9	220,0
Szobaszám (db)	1 586	2 320	3 628	156,4	228,8
Férőhelyszám (db)	3 795	5 590	8 755	156,4	228,8

Forrás: KSH

Kiegészítő szolgáltatások

A kiegészítő szolgáltatások körébe tartoznak mindazon elemek, melyek az ott tartózkodást meghosszabbítják és a vendégek elégedettségét növelik. Mindez kiemelten fontos a turisztikai

bevételek aspektusából, mely a komplex településfejlesztés témakörébe tartozik. Ma még legtöbb furdóvárosunkban hiányzik gyógyhelyi hangulat és milió, melynek kialakítása minden érintett településnek elsődleges feladata kell, hogy legyen a közeljövőben.

Kiemelt jelentősége van a **vendéglátásnak**, hiszen a szálláshelyek után erre költenek a legtöbbet a szálláshelyek után. Tekintetbe kell venni a vendégkör összetételének változásait, az eltérő igényeket és a változó trendeket is. Alapvető elvárás a nemzetközi konyha jelenléte és az egészségtudatos életmód térnyeréséből fakadóan a biokonyha és bioételek iránti igények növekedése. Egyre több vendéglátó egység törekszik ezeknek az elvárásoknak is megfelelni.

A fő termékínálaton túlmenően a **programkínálat** összeállítása nemcsak a fent említett okok miatt fontos, hanem az egészségturisztikai céllal érkező vendég partnerének elégedettségének fokozására is alkalmasnak kell lennie, melyek lehetnek a gyógyturisztikai létesítmény keretein belül (pl. könyvtár, folklórest, kulturális, történelmi előadásorozatok, jótékony akciók) és a tágabb környezetben megtartott programok (pl. operett, színház, koncertek).

A létesítményekben többségében megjelenik ma már az **animátorok** és a gyerekfelügyeletek jelenléte. Napjainkban alapkövetelmény, hogy az egészségturisztikai létesítmények gondoskodjanak szakember által irányított sportolási lehetőségről, és biztosítani tudják szabadidős tevékenységként egy-egy sportpálya (golf, tenisz, labdarúgás) vagy sporteszköz használatát.

A **kulturális szórakoztatás** szintén alapvető igényként fogalmazódik meg az egészségturisták körében. Esténként szívesen kapcsolódnak ki színházban vagy egy kiállításon.

Egy adott település turisztikai kínálata nem teljes a tájegységre jellemző sajátosságok bemutatása nélkül. Célszerű szervezett – rövid időtartamú – tematikus utakat szervezni az oda érkező vendégek számára.

Meg kell említeni az **általános és a turisztikai infrastruktúra** meglétét, melyek színvonalát a hazai gyógyhelyek, települések folyamatosan igyekeznek javítani. A kiemelt gyógyhelyeink elérhetősége javul, de még mindig probléma, hogy a kisebb lélekszámú települések úthálózata további jelentős fejlesztésekre szorul. A turisztikai infrastruktúra egyik hiányossága az információs táblák hiánya, mely nagyban nehezíti a meglátogatni kívánt vonzerő felkeresését. A mozgáskorlátozottak számára jelenleg még kevés programot kínálnak, de évről évre növekszik az általuk igénybe vett – és vehető – szolgáltatások köre, mely speciális kereslet kielégítésének fontosságát az egészségturisztikai szolgáltatók már a legtöbb helyen felismerték.

3.5.2. Kereslet

Javuló tendenciát mutat azonban a belföldi turizmus, így elképzelhető, hogy a jelenlegi középkorosztály – amely most előszeretettel veszi igénybe a wellness által felkínált szolgáltatásokat – a jövőben, azaz 60-on túl is megtartja ezt a jó szokását.

Napjainkban már elmondható, hogy a fiatal, már dolgozó korosztály értékítéletében előkelő helyen szerepelnek a hazai wellness-szállodák és a kapcsolódó infrastruktúra, így a kereslet hosszútávon biztosított a hasonló jellegű szolgáltatások iránt¹⁴.

---

¹⁴ A további egészségturisztikai célcsoport tipizálás a 8. sz. mellékletben található

Az egészségturisztikai kereslet bővülését segíti elő, ha a wellness iránti igény egyre inkább a fogyasztók széles körében tudatosodik és fokozatosan beépül a mindennapi életbe, az átlagember számára is létszükségletté válik. A rövid időtartamú kezelések körének bővítése, a szolgáltatások elérhetőségének javítása segítségével a kínálati oldal is hozzájárulhat a folyamat felgyorsításához.

Az évek során megfigyelhető a nemzetközi piacon a hivatásturizmus – elsősorban a konferenciaturizmus – és az egészségturizmus közeledése. A magas kategóriájú szállodák felismerték, hogy az üzleti vendégek, a konferenciák résztvevőinek nő az igénye az egészségmegőrzésre, a hivatalos programok után a kikapcsolódásra. Néhány évvel ezelőtt a wellness szolgáltatások megléte versenyelőnyt kínált, ma már alapvető kritériumnak tekinthető ezeknek a szolgáltatásoknak a megléte. A wellness kezelések jól kiegészíthetik a hivatalos programokat, a megelőzés iránti igény erősen jelentkezik azon turisztikai szegmenseknél, amelyek egyben a konferenciaturizmus célcsoportjainak is tekinthetőek.

A wellness szolgáltatások egyre nagyobb szerepet kapnak az incentive turizmusban is. A wellness turizmusban alapfeltételnek tekinthető személyre szabott bánásmód, az igények testre szabása, a különleges minőségű és összetételű szolgáltatások mind olyan kritériumok, amelyek az incentive utazások során is különös hangsúlyt kapnak.

A fogyasztói kereslethez való alkalmazkodás követelménye a szektor kínálatának egyre inkább teljes körűvé válása, vagy speciális termékekre koncentrálása. Ez a turisztikai alapszolgáltatások (szállás, étkezés) biztosításán túlmenően azt is jelenti, hogy egy helyen áll a vendég rendelkezésére minden olyan szolgáltatás, amelyre szüksége lehet tartózkodása alatt a tökéletes élmény megszerzése érdekében, melynek háttérében szintén a tudatos településfejlesztés áll.

Az egészségturisztikai létesítményeknek és szolgáltatásoknak fejlesztését össze kell hangolni az új egészségturisztikai trendeknek megfelelő szolgáltatások kialakításával. Az egészségturizmus új formái a hagyományos gyógyturizmusnál várhatóan nagyobb mértékben fognak fejlődni a következő években. Hazánkban az egészségturisztikai célú üdülések számára továbbra is a német anyanyelvű országok és a kelet-európai országok jelentik a legfőbb piacot. A wellness és fitness iránt érdeklődők száma dinamikusan nő évről évre és egyre fontosabb utazási motivációnak számít. A vendégforgalom alapvetően két csoportra osztható, az új és a visszatérő vendégekre. A fogyasztó megtartásának kulcsa, hogy maradéktalanul elégedett legyen mind a szálláshely mind pedig a település nyújtotta szolgáltatásokkal.

A jövőbeli vendégkör igényes és a szolgáltatások színvonalára érzékeny, a személyzet udvariasságát messzemenően elvárja. Azonban ahhoz, hogy a vendég egyértelműen eldönthesse melyik létesítmény miben nyújt más, mint a többi, ahhoz szükséges a különleges termékjellemző szerinti pozicionálás (pl. az egyetlen mofetta) vagy különleges alkalom szerinti pozicionálás (pl. próbálja ki az indiai környezetet – itthon). Lényeges szempont a különböző korosztályok szerinti (pl. „a fiatalok nálunk mozgásban vannak”) vagy az egyes egészségturisztikai ágak szerinti megkülönböztetés (pl. minden, ami wellness) is.

A gyógy- és wellness-szállodákra vonatkozó KSH adatok alapján megállapítható mindkét esetben a jelentős arányú vendégszám és ezzel együtt a vendégéjszakák számának bővülése, kiemelten a belföldi forgalomra vonatkozóan. Mindez betudható az utóbbi években tapasztalható, hosszú hétvégi programcsomagoknak, melyek által egyre szélesebb körben elérhetővé vált a kikapcsolódás és a gyógyulás.

4. táblázat: A magyarországi gyógyszállodák forgalmi adatai (2001-2006)

Gyógyszállodák forgalma	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Index 2006/05 (%)	Index 2006/01 (%)
Vendégszám (fő)	377 707	496 000	533 042	655 000	727 500	723 000	99, 4	191, 4
ebből: külföldi (fő)	230 784	278 000	283 141	318 000	347 000	320 000	92, 4	138, 7
ebből: belföldi (fő)	147 233	219 000	249 901	337 000	380 500	403 000	105, 9	292
Vendégéjszakaszám (éjszaka)	1 406 961	2 086 065	2 136 257	2 909 794	3 423 000	3 836 000	111, 1	272, 6
ebből: külföldi (éjszaka)	934 955	1 379 819	1 364 620	1 486 000	1 574 000	1 399 000	88, 9	149, 6
ebből: belföldi (éjszaka)	472 006	706 246	771 637	1 011 000	1 048 000	1 236 000	107, 7	261, 9

Forrás: MT Zrt., KSH

5. táblázat: A magyarországi wellness-szállodák forgalmi adatai (2004-2006)

Wellness-szállodák	2004	2005	2006	Index 2006/05 (%)	Index 2006/04 (%)
Vendégszám (fő)	155 500	276 000	481 000	174, 3	309, 3
ebből: külföldi (fő)	39 600	51 000	106 000	207, 8	267, 7
ebből: belföldi (fő)	115 900	225 000	375 000	166, 7	323, 6
Vendégéjszakaszám (éjszaka)	412 794	701 000	1 201 000	171, 2	290, 9
ebből: külföldi (éjszaka)	171 717	211 000	367 000	173, 6	213, 7
ebből: belföldi (éjszaka)	241 206	490 000	834 000	170, 2	345, 8

Forrás: MT Zrt., KSH

A wellness-szállodákban továbbra is a belföldi vendégforgalom a meghatározó, a vendégek több mint háromnegyede, a vendégéjszakák több mint kétharmada a belföldi vendégektől származik, mely összességében véve azonos a nemzetközi trendekkel. 2006-ban a wellness-szállodákban 482 ezer vendéget és 1201 ezer vendégéjszakát regisztráltak, a vendégek száma 70,1 %-kal, a vendégéjszakák száma 71,2 %-kal emelkedett a 2005. évhez képest, ami mutatja az e típusú szálláshelyek iránti érdeklődés növekedését. Mind a belföldi, mind a beutazó vendégforgalom dinamikus növekedést mutatott: a belföldi vendégéjszakák száma 70,2 %-kal, a külföldi vendégéjszakák száma 73,6 %-kal bővült, ami szintén a wellness térhódítását támasztja alá.

Az átlagos tartózkodási idő a wellness-szállodákban valamivel a kereskedelmi szálláshelyi átlag alatt maradt, 2,5 éjszaka volt 2006-ban, a külföldi vendégek 3,5 éjszakát, a belföldi vendégek 2,2 éjszakát töltöttek a wellness-szállodákban. Ebből levonhatjuk azt a következtetést, hogy az átlagos tartózkodási idő egy hétvégének (2-3 nap) felel meg. (Forrás: KSH)

A kereskedelmi szálláshelyek közül a legjelentősebb forgalombővülést a wellness szállodák mutatták, míg a tendenciák azt mutatják, hogy a gyógyszállodák is keresettebbek a többi kereskedelmi szálláshelynél, de kisebb mértékben képesek a vendégek figyelmének a felkeltésére, mint a wellness szállodák.

6. táblázat: Az egészségturisztikai szállodák kapacitás kihasználtságának összehasonlítása (1999-2006)

	Kapacitás kihasználtság (%)		
	Szállodák átlagos	Gyógy-szállodák	Wellness szállodák
1999	45,5	65,5	-
2000	46,7	62,0	-
2001	46,6	63,4	-
2002	45,1	61,9	-
2003	43,7	57,4	-
2004	46,4	60,0	50,1
2005	48,2	61,3	46,7
2006	47,5	62,9	49,5

Forrás: KSH

A KSH és a Magyar Turizmus Zrt. gyűjtéséből kimutatható, hogy Magyarországon a nemzetközi vendégéjszakákból hány realizálódott gyógy- és wellness-szállodákban (ezesetben a 2006-os év adatait tekintve), melyet az 1. táblázat szemléltet. Mindebből kiderül, hogy első helyen a gyógyturisztikai éjszakákban még mindig domináns a Németországból érkezők aránya, annak ellenére, hogy a 2005-ös évhez képest csaknem 10%-os csökkenést mutatott arányuk.

Kiemelkedő emellett az USA-ból érkező gyógy-szállodákban szálló vendégek 41,7%-os növekedése az előző év azonos időszaki adataihoz képest, így az érdeklődésükre is feltétlen számítani kell a jövőben.

7. táblázat: Fő küldő országaink vendégérkezésének adatai, 2006

Országok	2006. január-december (ezer vendégéjszaka)					
	Kereskedelmi szálláshelyeken		Ebből: szállodában		Ebből: gyógy-szállodában	
	a vizsgált időszak adatai	az előző év azonos időszaka=100,0	a vizsgált időszak adatai	az előző év azonos időszaka=100,0	a vizsgált időszak adatai	az előző év azonos időszaka=100,0
Európa összesen	8 517	-9,6	6 533	-9,1	1 231	-13,8
Németország	2 762	-16,7	1 969	-16,5	600	-17,6
Nagy-Britannia	715	-13	660	-14,2	45	-23,2
Ausztria	690	-2,7	519	0	197	-8,7
USA	534	5,2	502	5,1	60	41,7
Olaszország	511	-14,1	460	-14,9	32	-19,8
Külföld összesen	9 833	-8,8	7 767	-8,2	1 399	-11,1
Belföld összesen	9 205	2,8	5 622	9,5	1 236	7,7
Összesen	19 038	-3,5	13 388	-1,5	2 635	-3,2

Forrás: KSH, MT Zrt.

Összefoglalóan elmondható, hogy a magyarországi gyógyszállodák forgalma a szállodákéhoz hasonló, bár kissé kedvezőbb tendenciájú változást mutatott 2006-ban. A kereskedelmi szálláshelyek közül a legjelentősebb forgalombővülést hónapról-hónapra a wellness-szállodák mutatták (Forrás: KSH, MT Zrt.).

3.5.3. Kiemelt regionális bontás

Az egyes statisztikai régiókat a területükön található vonzerők és infrastrukturális létesítmények szerint értékeltük. A vizsgálat során bemutatásra kerül az adott vonzerő és szállodatípus száma, ennél fogva súlya régióként, továbbá a főbb idegenforgalmi vonzerők (termál- és gyógyfürdők) típusa is (nemzetközi, regionális, helyi).

Az adatok összegyűjtésekor az OGYFI természetes gyógytényezőket összegző nyilvántartása került felhasználásra¹⁵.

Az egészségturisztikai adottságok – természetes gyógytényezők fellelhetősége szerint

8. táblázat: A természetes gyógytényezők területi megoszlása¹⁶

	Gyógyvíz	Ásványvíz	Gyógybarlang	Gyógyiszap	Gyógygáz/ mofetta	Gyógyhely (klimatikus)
Nyugat-Dunántúl	35	29	0	2	0	4 (1)
Dél-Dunántúl	22	25	1	0	0	1
Közép-Dunántúl	11	32	1	0	0	1
Közép-Magyarország	28	42	1	0	0	0
Észak-Magyarország	17	17	2	0	1	4 (2)
Észak-Alföld	47	34	0	2	0	2
Dél-Alföld	37	40	0	1	0	1
Összesen:	197	219	5	5	1	13

Forrás: www.ogyfi.hu

Az országban található gyógyvizek száma alapján az Észak-Alföldi statisztikai régióknak (továbbiakban: Észak-Alföld) vannak a legjobb adottságai. Kiemelkedő számú gyógyvízlelőhellyel rendelkezik a Nyugat-Dunántúl és a Dél-Alföld.

Kiemelkedő számú minősített ásványvízzel rendelkezik a Dél-Alföld és Közép-Magyarország.

Az összefoglaló táblából az is kiderül, hogy míg Észak-Magyarország rendelkezik a legsokszínűbb kínálattal, a legtöbb jelentős természetes gyógytényező Észak- és Dél-Alföldön található.

¹⁵ Az OGYFI gyógyszállodákról vezetett listája nem foglalja magában az ország minden ilyen típusú szállodáját az 54/2003. (VIII.29.) GKM rendelet alapján. Hazánkban a szállodák besorolhatják önmagukat, így a Központi Statisztikai Hivatal is vezet adatokat olyan létesítményekről, amelyek bár a feltételrendszer minden pontjának nem felelnek meg, mégis gyógy-, vagy wellness szállodaként üzemelnek a piacon.

¹⁶ Az egyes gyógytényezők meghatározását az 1. sz. melléklet tartalmazza

Egészségturisztikai adottságok – gyógyfürdő területi elhelyezkedése szerint

9. táblázat: A gyógyfürdők számának területi megoszlása

	Gyógyfürdő
Nyugat-Dunántúl	11
Dél-Dunántúl	10
Közép-Dunántúl	3
Közép-Magyarország	13
Észak-Magyarország	7
Észak-Alföld	7
Dél-Alföld	11
Összesen:	62

Forrás: Országos törzskönyvi nyilvántartás a magyarországi gyógyfürdőkről (2007. február), Magyar Turizmus Rt.: „gyógy + wellness” kiadvány 2006

Közép-Magyarország rendelkezik a legtöbb gyógyfürdővel, melyből 7 Budapesten található. Mégis becslések szerint a fővárosba érkező vendégek csupán 2%-a veszi igénybe a város gyógyturisztikai létesítményeit, így a kitűnő adottságok ellenére jelentős vendégkörtől esnek el a budapesti gyógyfürdők. Ez a tény megnehezíti azt a törekvést, hogy Budapest ismét visszanyerhesse fürdővárosi rangját. További kiemelkedő régiók – ahol jelentős az egyre növekvő belföldi mellett a külföldi vendégkör – közé tartozik a Nyugat- és Dél-Dunántúl, valamint a Dél-Alföld.

10. táblázat: Gyógy- és wellness szállodák területi megoszlása

	OGYFI	Magyar Turizmus ZRt 2006-os "gyógy+wellness" katalógus	
		Gyógyszállodák	Wellness szállodák
Nyugat-Dunántúl	14	23	23
Dél-Dunántúl	2	2	2
Közép-Dunántúl	0	1	3
Közép-Magyarország	4	10	5
Észak-Magyarország	1	4	1
Észak-Alföld	5	5	13
Dél-Alföld	2	2	2
Összesen:	28	50	49

Forrás: Országos törzskönyvi nyilvántartás a magyarországi gyógyszállodákról (2006. október), Magyar Turizmus Rt.: „gyógy + wellness” kiadvány 2006

Az OGYFI által elismert gyógyszállodák számának alakulása szerint a Nyugat-dunántúli Régióban található az ilyen típusú szállodák fele. Érdekes a táblázati összehasonlítás abból a szempontból, hogy azt hatósági engedély vagy promóciós fogalomhasználati szinten nézzük őket. Ebből is látszik, hogy az OGYFI-nak Európában talán a legszigorúbb a minősítési rendszere és nem kerülhet be ebbe a körbe minden szállásszolgáltató. Az egységes minőségbiztosítás hiánya miatt azonban a 28 db OGYFI által minősített szállodán kívül is találunk gyógyszállodai megnevezéssel rendelkezőket.

A wellness szállodák számának regionális megoszlása szerint Nyugat-Dunántúl szintén kiemelkedik. Észak-Alföld azonban sokkal meghatározóbb súllyal van jelen, mint az előző kategóriában. Közép-Magyarországon öt wellness szálloda van jelen. A többi régió méreteit tekintve azonos ellátottsággal bír.

Egészségturisztikai adottságok - A gyógy- és termálfürdők vonzerejének nagysága és számuknak megoszlása szerint

11. táblázat: A nemzetközi jelentőségű termál- és gyógyfürdők területi megoszlása

	Nemzetközi jelentőségű termál- és gyógyfürdő
Nyugat-Dunántúl	5
Dél-Dunántúl	1
Közép-Dunántúl	1
Közép-Magyarország	4
Észak-Magyarország	2
Észak-Alföld	3
Dél-Alföld	1
Összesen:	17

Forrás: A fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológiai kutatás – VITUKI-MÁFI-AQUAPROFIT, 2004-2005

Nemzetközi jelentőséggel bíró fürdőink száma 23 db, melynek összesítéséből egyértelműen látszik, hogy Közép-Magyarország – a budapesti gyógyfürdők révén – és a Nyugat-Dunántúl rendelkezik markáns nemzetközi vonzerejű gyógy- és termálfürdőkkel. Legelmaradottabb helyzetben – adottságaiból kifolyólag – ebből a szempontból a Dél- és a Közép-Dunántúl van.

12. táblázat: A regionális jelentőségű termál- és gyógyfürdők megoszlása

	Regionális jelentőségű termál- és gyógyfürdő
Nyugat-Dunántúl	10
Dél-Dunántúl	14
Közép-Dunántúl	5
Közép-Magyarország	6
Észak-Magyarország	4
Észak-Alföld	6
Dél-Alföld	15
Összesen:	60

Forrás: A fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológiai kutatás – VITUKI-MÁFI-AQUAPROFIT, 2004-2005

A regionális jelentőségű fürdők esetében azonban kissé változik a helyzet, ugyanis mennyiségét tekintve felzárkózik Dél-Alföld és Dél-Dunántúl, és továbbra is jelentős a Nyugat-Dunántúli régió fürdőlétesítményeinek száma.

3.6. A hazai egészségturizmus illeszkedése a fejlesztési stratégiákhoz és operatív programokhoz

Az eddig kidolgozott országos stratégiák áttekintése két szempontból fontos és szükséges:

- alátámasztja az egészségturizmus ágazatközi jellegét és a különböző ágazatokban megjelenített preferáltságát
- jelen stratégia harmonizálni kíván az eddig született fejlesztési tervekkel

3.6.1. Az egészségturizmus helye a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában¹⁷

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia új megközelítése szerint a turizmus már nem csupán egy gazdasági ágazat, hanem az élet szerves része. Sőt, a stratégia célul tűzi ki az életminőség javítását a turizmus által. A stratégia célrendszeréből kiragadott attrakciófejlesztést megvizsgálva megállapítható, hogy a termékfejlesztés nemzeti szintű prioritásai között (örökség- és kongresszusi turizmus előtt) az **első helyen áll az egészségturizmus**.

Az egészségturizmus fejlesztésének iránya

A stratégia szerint a fenti célokat úgy kell megvalósítani, hogy a turisztikai és egészségügyi szempontok összehangoltan érvényesülhessenek. Ennek érdekében célrendszer és a megvalósítást szolgáló módszer is megfogalmazódik, melyek a következők:

- átfogó célként került meghatározásra gyógyhelyek számának növelése, wellness szolgáltatásokat nyújtó üdülöhelyi kínálat kialakítása,
- közvetlen célként pedig a gyógytérsegek létesítése, ahol működik a turisztikai desztinációs menedzsment, és az egészségügyi és turisztikai szolgáltatások választéka és színvonala megfelel egy kritériumrendszernek.

Az egészségturizmus termékfejlesztési programjának alapjai:

- a gyógy- és termásvízhasználat megkülönböztetése
- a termék belföldi és nemzetközi versenypozíciójának javítása
- önálló, megkülönböztethető térségi arculat megteremtése
- nemzetközi trendeknek megfelelő, komplex létesítmények kialakítása (kínálatbővítés és specializáció)
- az egészségturizmus két alapterméke eltérő motivációs és szegmentációs alapjainak markánsabb megjelenítése a kínálatban és a marketingtevékenységben
- az arculatnak megfelelő humánerőforrás fejlesztés
- regionális keresletfejlesztés
- a közlekedési infrastruktúra fejlesztése.

3.6.2. Az egészségturizmus helye az Országos Területfejlesztési Koncepcióban¹⁸

Az egészségturizmus az OTK-ban az országos jelentőségű, integrált fejlesztési térségek és tématerületek között szerepel, melyben a termásvíz kincs integrált térségi hasznosítása a területfejlesztési politika országosan kiemelt célja.

A termásvíz kincs integrált térségi hasznosítását szolgáló kiemelt fejlesztési célok a következők:

- a hazai termálkincs - geotermikus vagyon -, mint megújuló erőforrás integrált, térségileg összehangolt és innovatív fejlesztése (energetikai hasznosítás, gyógyászati ipar, turizmus, mezőgazdaság, stb.);
- az ország jelenlegi és potenciális termál- és gyógyüdülő helyeinek minőségi stratégiák és a kínálat differenciálása mentén történő, integrált, térségileg és országosan összehangolt turisztikai fejlesztése;
- a hazai termálvagyon komplex hasznosítását szolgáló ipari, szolgáltatási és kutatási vertikumok, valamint hálózatok létrejöttének ösztönzése.

---

¹⁷ Magyar Turisztikai Hivatal, 2005

¹⁸ VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság, 2005

3.6.3. Az egészségturizmus marketingstratégiája¹⁹

Az egészségturizmus marketing stratégiája megállapítja, hogy az egészség-tudatosság világszerte észlelhető terjedésének hatására, a gyógyszolgáltatások helyét átvéve, illetve azt kiegészítve, a betegségmegelőzés kerül a középpontba. Ezzel párhuzamosan beszélhetünk a természetes, és ezen belül főként a keleti gyógy módok térnyeréséről is. Az egészségturizmus két ágának – a wellness és a gyógyturizmus – közeledése figyelhető meg. Világszerte számos olyan fejlesztés indult az utóbbi időben, ahol az adott létesítményen belül a gyógyászati részleg mellett a wellness szolgáltatások is helyet kaptak. A szolgáltatások komplexebbé válása, illetve az egyáras csomagok, az all inclusive utak örvendenek közkedveltségnek. Jelenleg a Központi Statisztikai Hivatal a kereskedelmi szálláshelyek kategóriáján belül kizárólag a gyógyszálloda keresletére vonatkozó adatok gyűjtését végzi. Ez természetesen nem tükrözi az egészségturizmus jelenlegi helyzetét, hiszen bármelyik szálloda besorolhatja magát a gyógy- vagy wellness kategóriába. Nem áll rendelkezésre megbízható adat az egészségturisztikai szolgáltatók forgalmáról sem.

A marketingstratégia fő célkitűzései és prioritásai:

- A gyógy- és a termálvíz-használat megkülönböztetése – a gyógyvizek élménycélokra történő felhasználása egyrészt pazarló, másrészt pedig az élményelemek használói között gyerekek is szép számmal vannak/lesznek, akik számára a gyógyvizek veszélyesek is lehetnek. Ebből következően a termálvizek egyszerre nyújthatnak alapot balneológiai szolgáltatásokra és élményjellegű hasznosításra, míg a gyógyvizek esetében, a vízbázis védelmében is, érdemes a szűken vett gyógyászati szolgáltatásokra koncentrálni, illetve külön termálmedencében elhelyezni az élményelemeket.
- Kínálat bővítése és specializáció – főként a wellness szolgáltatások területén a jelenlegi kínálat szűkös. Ez egyrészt jelenti azt, hogy az egészségturizmus területén bővíteni kell a szolgáltatások körét. Másrészt, a piaci folyamatokat figyelembe véve, szükséges a szolgáltatók specializációja, illetve az egyedi arculat megteremtése és annak egyértelmű piaci kommunikációja.
- Többgenerációs kínálat – a kínálat bővítése, illetve a vízhasználat racionalizációja azt is jelenti, hogy a szolgáltatóknak figyelembe kell venniük a kereslet egyes szegmenseinek eltérő igényeit. A versenytársaktól ez esetben lehet jó példákat venni: a kétgenerációs kínálat megteremtése, főként a wellness területén, megfelel a kereslet elvárásainak. A gyermekek számára külön szolgáltatóegységet hoznak létre, ahol mind a szülők, mind pedig a gyerekek biztonsággal élvezhetik a szolgáltatásokat.
- Regionális kereslet fejlesztése – a wellness szolgáltatások kereslete gyakoribb, és a pihenés is fontos keresleti elemként jelenik meg. Ez pedig azt is jelenti, hogy az egyes egészségügyi szolgáltatóknak a helyi/regionális kereslet felé is jelentős kommunikációs feladataik vannak.
- Komplex szolgáltatók – szintén nemzetközi trend, hogy az egészségügyi szolgáltatások és a szálláshelyek legalább egy része közvetlen fizikai kapcsolatban van egymással. A magyarországi egészségügyi szolgáltatók, illetve e településeken található szálláshelyek jelentős része számára ez a fizikai kapcsolat még nem áll rendelkezésre. Ez pedig különösen a nyári szezonon kívül kellemetlenül érinti a fürdőzőket, illetve programokon résztvevőket,

---

¹⁹ Forrás: Az egészségturizmus marketingkonceptiója, MT Zrt., 2002.]

- Éves működés – bár az egészségturizmus kevésbé szezonális, mint a turizmus más típusai, feltétlenül szükséges a szolgáltatók felkészülése arra, hogy a gazdaságos működés biztosítása érdekében szolgáltatásaik legalapvetőbb részei (például élményfürdők) fedettek és így minden évszakban használhatóak legyenek.

3.6.4. Az egészségturizmus helye a regionális fejlesztési programokban

A stratégia alapján a turizmus hangsúlyosan és kiemelten megjelenített az Új Magyarország Fejlesztési Tervben, azaz az ország 2007-2013-as tervezési időszakában,

- egészségturizmus, a műemlékfürdők fejlesztésének és a kulturális és természeti örökség turisztikai hasznosításának (örökségturizmus) nevesítése.
- vidék el- és megtartó képességének erősítése a turizmus fejlesztésén keresztül.

Az egészségturizmus szempontjából értelmezhető fejlesztési irányvonalakat összesítettük, amelyeket a ROP-ok, illetve a régiók fejlesztési stratégiái tartalmaznak. Ezen szemlélet az egészségturizmus ágazatközi értelmezését tartja szem előtt a ROP-ok figyelembe vételével.

A régiók többségében hangsúlyosan megjelenítik az alágazat helyét, mások különböző okokból nem az egészségturizmusra helyezik a fejlesztésekkel kapcsolatos súlypontokat (pl. a Közép-Dunántúli régióban, ahol az adottságok nem köthetőek szorosan az egészségturizmushoz, így az alágazat nem is jelenik meg markánsan a fejlesztendő területek között).

Dél-Alföld régió

A regionális turizmusfejlesztési stratégiában az egészségturizmus (gyógy- és termálturizmus) az első turizmusfejlesztési prioritási pont: gyógyhatású termálvízen alapuló, speciális egészségügyi ellátásra, gyógyhatású termékek előállítására és forgalmazására épülő integrált gyógyturizmus fejlesztése. A régió OP-jában megfogalmazott intézkedések illeszkednek a Geo-Termál programhoz is, amelynek célja a régió termálvizeinek többlépcsős, tudatos hasznosítása.

ROP - II. prioritási tengely: Turisztikai célú fejlesztések

1. Termékfejlesztés (Dél-Alföld Spa)

Itt szerepel a meglévő egészségturisztikai létesítmények szolgáltatásainak minőségi továbbfejlesztése, az infrastruktúra megfeleltetése a modern egészségügyi és technológiai követelményeknek, az akadálymentes környezet biztosítása, az ellátórendszer és a turisztikai szolgáltatók közötti szoros együttműködés kiépítése, a gyógyfürdőkkel rendelkező településeken új gyógyászati központok létrehozása, a meglévő gyógyászatok technikai eszközeinek korszerűsítése, az infrastruktúra fejlesztése (vállalkozói szektor bevonásával termálpark kialakítása). A szálláshelyek mennyiségi és minőségi fejlesztésének létjogosultsága köszönhető többek között az egészségturizmus vendégeinek, de egyben alapot is teremt a jövőbeli egészségturisztikai szálláshellyel kapcsolatos fejlesztésekhez.

2. Területi prioritás

Az egészség- és gyógyturisztikai létesítmények fejlesztésénél kiemelten támogatottak az országos és nemzetközi vonzáskörrel rendelkező, valamint a regionális és körzeti jelentőségű termál- és gyógyfürdők, ahol az éves látogatottság 100.000 fő feletti.

Észak-Alföld régió

A turizmusfejlesztési stratégia programjai közt szereplő vonzerő és attrakciófejlesztés az első számú alprogramjaként szerepel a régióban. Az alprogram fontosabb elemei: kapcsolatépítés az egészségüggyel, modern fejlesztési stratégia kialakítása, fedett fürdő létesítésének támogatása, gyógyfürdő-korszerűsítés és kórházakhoz kapcsolt egészségturisztikai centrumok, a gyógyturizmus centrumaihoz kötődő rehabilitációs, fizioterápiás és rekreációs központok fejlesztése, komplex egészségturisztikai csomagok kialakítása.

ROP – III. prioritási tengely: Turisztikai potenciál erősítése

1. Termékfejlesztés

(3.1) Az egészségturizmus kapcsán a meglévő termál- és gyógyfürdők technológiai korszerűsítésére, a turisztikai és egészségügyi szolgáltatások komplex fejlesztésére, rehabilitációs központok gyógyturisztikai célú infrastrukturális fejlesztésére, valamint rekreációs központok kialakítására nyílik lehetőség.

(3.2) A turisztikai vonzerők közelében a kereskedelmi szálláshelyek kapacitásbővítésére, a szálláshelyeken kínált szolgáltatások (kiemelten az egészséges életmódot elősegítő, illetve családbarát szolgáltatások) fejlesztésére nyílik lehetőség. A kiemelkedő jelentőségű vonzerők esetében új szálláshelyek létesítése is támogatható.

2. Területi prioritás

A prioritás keretében a régió teljes területe kedvezményezett. A 3.1. beavatkozáson belül az egészségturizmus esetében előnyt élveznek a területi tervezési kategóriák közül a 2. Dinamikus és dinamizálható térségi központokba tartozó települések. A 3.2. beavatkozás esetében pedig előnyt élveznek a 3.1. intézkedésre benyújtott pályázatokhoz kapcsolódó beruházások.

Észak-Magyarország régió

A régió turizmusfejlesztési stratégiájának egészségturisztikai programjában szerepel az intézkedések között egy egészségturisztikai klaszter létrehozása, gyógyászati és prevenciók egészségmegőrző központok kialakítása (kiemelt fontosságú: klimatikus), élmény- és sportjellegű erősítő beruházások, gyógyászati és prevenciók profilokhoz kötődő minőségi szálláshelyfejlesztés, wellness szolgáltatások és innovációk támogatása, szakirányú humán erőforrás fejlesztés.

ROP - II. prioritási tengely: Turisztikai potenciál erősítése

1. Termékfejlesztés

A támogatásánál törekedni kell a vezérterméket jelentő (pl.:egészségturizmus), nemzetközi szempontból is attrakciót jelentő kulcsprojektek fejlesztésére, valamint a kiegészítő-jellegű, a kínálatot teljessé tevő szolgáltatások biztosítására. Az akadálymentesítést, a családbarát szolgáltatások, valamint a környezetbarát, megújuló energiaforrásokat (termálvíz) használó fejlesztéseket előtérbe helyező kereskedelmi szálláshelyek és szolgáltatásaik mennyiségi és minőségi fejlesztése támogatott turisztikai vonzerők környezetében.

2. Területi prioritás

A turisztikai termék-, vonzerőfejlesztéseket elsősorban a legnagyobb turisztikai potenciállal rendelkező, kiemelt térségekben, desztinációkban javasolt koncentrálni: Eger és térsége, Miskolc és Bükk térsége, Hollókő-Ipolytarnóc-Szécsény térsége, Tokaj-Hegyalja térsége, Aggtelek-Edelény térsége, Gyöngyös-Mátra térsége és Tisza-tó.

Közép-Magyarország régió

A stratégia hangsúlyozza a komplexitást, a több tényező együttes kezelését, kiemeli a turizmus és szabadidő gazdaság szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi fejlesztését, a jelentős kulturális-, örökség-, gyógyvíz- és termálvízkincsünkre épülő turizmus fejlesztését, az üzleti turizmust, a gasztronómiára és borkultúrára épülő fejlesztéseket. Kiemelt fejlesztési irány a Termál (élmény) gyűri létrehozása. A fejlesztés célja, hogy az élményláncok között fontos szerepet töltsön be a termálgyűri létrehozása. A főváros körül (valóban kör alakban) körbe rendezhetők, megfelelő, egyedi szolgáltatásokat létrehozó fejlesztéssel olyan fürdők, amelyek mindegyike rendelkezik valamilyen, a másiktól eltérő kínálati elemmel.

ROP - III. prioritási tengely: A régió vonzerejének fejlesztése - A régió turisztikai versenyképességének fejlesztése

1. Termékfejlesztés

Turisztikai szálláshelyek bővítése és építése

Budapest fürdővárosi arculatának visszaállítása. Az egészségturizmus keretein belül szükséges egyrészt gyógyfürdők komplex szolgáltatás-fejlesztése, valamint az egészség megőrzését elősegítő wellness turisztikai szolgáltatások kialakítása.

2. Területi prioritás

Budapest: kulturális- és örökség-, városlátogató, egészség- és üzleti turisztikai fejlesztések. Duna-kanyar: kulturális- és örökség-, aktív, öko-, illetve egészségturizmus fejlesztése. Cegléd: egészség- és aktív turizmus.

Közép-Dunántúl régió

A régió turizmusfejlesztési stratégiájában nem fő prioritási pont az egészségturizmus. A célrendszerben vizek hasznosítása címszó alatt kerül említésre az arculat meghatározó programok között, hangsúlyossága – a fentebb említett okok miatt – a régió operatív programjában sem domborodik ki.

ROP - II. prioritási tengely: Regionális turizmusfejlesztés

1. Termékfejlesztés

A régióhatárokon átnyúló fejlesztési lehetőségek kiaknázása érdekében a prioritási tengely figyelembe veszi a régió határterületein kiépíthető interregionális és transzregionális együttműködések, mindenképp a tematikus utak, az aktív turizmushoz kötődő fejlesztések, valamint a gyógy- és wellness turisztikai klaszteresedés támogatása terén. A versenyképes turisztikai termékek fejlesztéséhez ezért a vonzerőkhöz kapcsolódó turisztikai fogadóképesség, ezen belül a meglévő szálláshelyek minőségi fejlesztése, kihasználtságának fokozása, a minőségi és a speciális célú (pl.: gyógyfürdő) szálláshelyek mennyiségi fejlesztése is indokolt.

2. Területi prioritás

A rekreációs térséggé válás érdekében a gyógy- és termálvízkinccsel, illetve kiemelten a már működő fürdővel rendelkező települések fejlesztése.

Nyugat-Dunántúl régió

A stratégia szerint ahhoz, hogy Közép-Európa elérje a célját, és termálturisztikai központtá tudjon válni, elengedhetetlen a regionális arculathoz illeszkedő, meghatározott piaci szegmensek elvárásainak megfelelő, tudatos település- és fürdőfejlesztés. A fontosabb intézkedések között szerepel: a magas nemzetközi potenciállal rendelkező, a hazai élvonalhoz tartozó fürdők fejlesztése, a középmezőnybe tartozó fürdők fejlesztése, a fürdőhálózat fejlesztése, a helyi jelentőségű, kevésbé ismert fürdők egységes szintre hozása, új fürdők

létrehozása, egyedi gyógyturizmus kínálat kialakítása, fogászati turizmus-dentálturizmus alkalmazása, klimatikus gyógyhelyek fejlesztése.

ROP - II. prioritási tengely: Turizmusfejlesztés – Pannon örökség megújítása

1. Termékfejlesztés

A gyógyászati szolgáltatások és azok színvonalát emelő környezet minőségi fejlesztése a már meglévő, de hiányos szolgáltatási struktúrával bíró gyógy- és termálfürdőkben, illetve a meglévő háttér-infrastruktúrák fejlesztése a megújuló energiaforrások felhasználásával (pl. a fűtést korszerűsítés kapcsán napenergia, hulladékhő-hasznosítás stb.) valamennyi potenciális fürdőben az egészségesebb környezet megőrzését szolgálja. A régió közép- és felsőoktatási kínálatából hiányzó egészségturisztikai szolgáltatásokat magas szinten támogatni bíró képzési rendszer megújítása elengedhetetlen feltétele a minőségi fejlesztéseknek. Gyógyfürdőhelyek, gyógy- és termálfürdők minőségi fejlesztése esetén elsősorban: kiemelt, nemzetközi célpontú gyógyfürdők, másodsorban: meglévő gyógy- és termálfürdők, harmadsorban: új gyógy- és termálfürdők támogathatóak. Indokolt esetben szálláshelyek fejlesztése, a jelen kor minőségi követelményeinek való megfelelés biztosításával, lehetőleg energiatakarékos és megújuló energiaforrásokat alkalmazó megoldásokkal.

Külön területi prioritás nem jelenik meg, csak az egyes, már meglévő vonzerőkhöz kapcsolódóan valósulhatnak meg az elképzelések.

Dél-Dunántúl régió

A régió turizmusfejlesztési stratégiájában első helyen van a gyógy-, termál- és wellness turizmus. A régió jelentős gyógy- és termálvízvagyományára alapozva regionális szinten ki kell alakítani egy nemzetközi szinten is versenyképes regionális egészségturisztikai terméket. Ehhez szükséges a Dél-Dunántúli régió meglévő gyógy- és termálfürdőinek egy egységes, minden szereplő részvételével megalkotandó és egyetértésüket bíró regionális fejlesztési stratégiában meghatározott irányokban történő fejlesztése.

ROP - II. prioritási tengely: Turisztikai potenciál erősítése

1. Termékfejlesztés

A turisztikai magterületeken turisztikai húzó termékek fejlesztése és komplex térségi turisztikai termékcsaládok kialakítása (Ebben természetesen főszerepet kap az egészségturizmus is.). A régió jelentős gyógy- és termálvízvagyományára alapozva regionális szinten ki kell alakítani egy nemzetközi szinten is versenyképes regionális egészségturisztikai terméket. Ehhez szükséges a Dél-Dunántúli régió meglévő gyógy- és termálfürdőinek egy egységes, minden szereplő részvételével megalkotandó és egyetértésüket bíró regionális fejlesztési stratégiában meghatározott irányok mentén történő fejlesztése. A régió fürdőit olyan módon kell fejleszteni, hogy kínálatuk egymást kiegészítse, a fürdők ne jelentsenek egymásnak konkurenciát, és így a régió egész területét lefedő versenyképes tematikus termál-turisztikai termék jöjjön létre. A turisztikai szolgáltatások kínálatának bővítése és a turisztikai infrastruktúra fejlesztése. Magas kategóriájú szálláshelyek kialakítását különösen Pécs és környéke, Kaposvár és környéke, a Duna mente, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet, valamint Villány-Siklós-Harkány térségében és a magas színvonalú szolgáltatásokat nyújtó gyógy- és termálfürdők közelében kell ösztönözni. Hatékony marketing stratégiát megvalósító desztinációs menedzsment szervezet kialakítása.

2. Területi prioritás

Szükséges néhány, regionális szempontból is jelentős innovatív vonzerőfejlesztés (témapark, aquapark, gyógyközpont) a jelentős potenciállal rendelkező, de ma még kihasználatlan területeken, annak érdekében, hogy a meglévő, de önmagában jelentős termék nem alakítható adottságokkal rendelkező területeken is meginduljon a turisztikai fejlődés, továbbá a szomszédos turisztikai magterületek vonzereje is növekedjék az új termékfejlesztés révén.

Ilyen jellegű fejlesztések javasoltak a Belső-Dél-Dunántúlon (golf Belső-Somogyban, nagy kapacitású, de kizárólag turisztikai célú sportlétesítmények Kaposváron), valamint a Dráva mente térségében.

13. táblázat: Az egészségturizmus támogatottsága az egyes régiókban az elkülönített keretösszegekből²⁰

	Összes támogatás turisztikai célra (mFt)	Egészségturizmushoz köthetően max összeg a turisztikai termék és attrakciófejlesztés keretein belül (mFt)	Pályázónkénti és projektenkénti összeg (mFt)
Dél-Alföld	43 722,00	13 951,00	10-1000
Dél-Dunántúli	41 733,00	9 000,00	20-600
Észak-Alföld	56 500,00	10 945,45	2348,22
Észak-Magyarország	60 000,00	6 530,00	10-500
Közép-Magyarország	59 458,00	16 430,00	15-300
Közép-Dunántúl (fürdők)	35 630,00	9 497,00	400-800
Közép-Dunántúl (szállodák)		1 226,50	10-300
Nyugat-Dunántúl (fürdők)	34 900,00	4 900,00	250-1000
Nyugat-Dunántúl (szállodák)		5 300,00	20-500

Forrás: www.nfu.gov.hu

3.7. Az egészségturizmus környezete

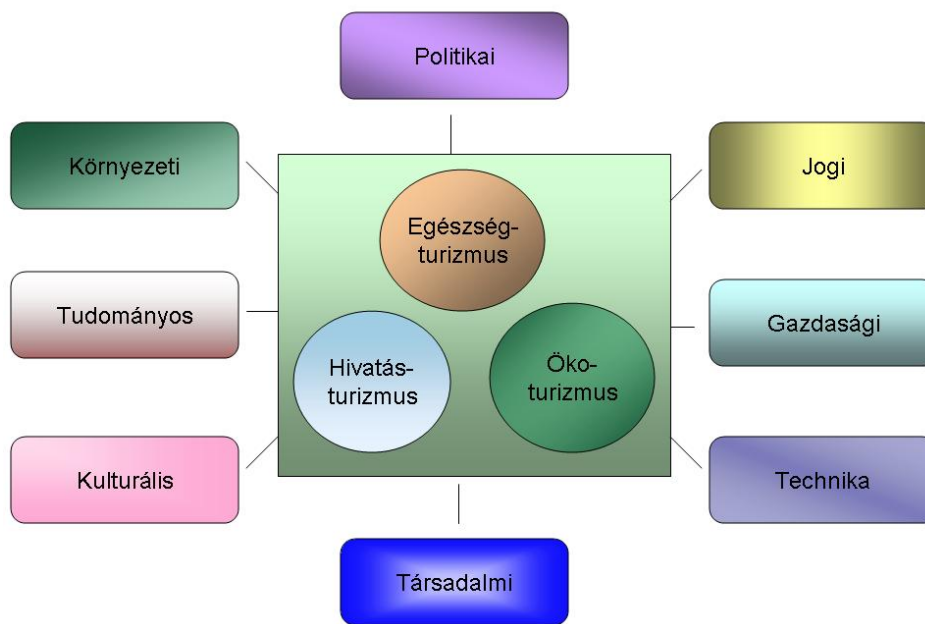
A turizmus komplex társadalmi jelenség. A turizmus rendszere, amely a keresletet jelentő turistát (és a küldő területeket), valamint a kínálatot megtestesítő turisztikai szektort (illetve turisztikai desztinációkat) foglalja magában, dinamikusan változik és nyílt rendszerként kölcsönhatásban áll a társadalmi, kulturális, politikai, gazdasági, természeti és technológiai környezet elemeivel. A turizmus és környezete között kölcsönös függések rendszere alakul ki, tehát a környezet egyes tényezői befolyásolják a turizmus fejlődését, a turizmus pedig visszahat környezetére, bár a hatóerők nem feltétlenül egyenlő nagyságúak. A kölcsönhatás minden esetben egyaránt lehet pozitív és negatív.

Mivel a turizmus rendszere nyílt rendszer, a turizmus szektor fejlődése összefügg a környezete fejlődésével, illetve folyamatos kölcsönhatás érvényesül a környezet egyes összetevői és a turizmus rendszer elemei és működése között.²¹ Mindez – a turizmus alrendszeréről lévén szó – érvényes az egészségturizmusra is.

²⁰ Az adatok nem véglegesített összegek, megközelítőleg tartalmazzák a turizmusra és azon belül az egészségturizmusra szánt összegeket 2013-ig.

²¹ Forrás: Puczko-Rátz: A turizmus hatásai, 2005

11. ábra: Az egészségturizmus környezeti kapcsolódásai

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

3.7.1. Politikai, jogi környezet

Kormányzati szinten jelenleg a turizmussal kapcsolatos ügyekért az **Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága** felel, továbbá az Egészségügyi Minisztérium Egészségpolitikai Főosztálya az illetékes az egészségturizmust érintő egészségügyi szakmai kérdésekben. A turizmus számára az egyik legnagyobb problémát az jelenti, hogy nem a jelentőségének megfelelő – az NTS-ben is megjelenített – helyén („nem csupán gazdasági ágazat”) található az államigazgatási rendszerben, majd minden kormányban más és más tárcához tartozik, melynek következtében természetesen, hogy lobbyereje sem tud megfelelő lenni, a különböző szakmai szervezetek fellépése ellenére is bizonytalan a megítélése és preferáltsága.

Az egészségturizmus tekintetében tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az Egészségügyi Minisztérium részéről nem látható az az egységes, elfogadott koncepció, mely meghatározná az Országos Egészségbiztosítási Pénztár elképzeléseit az ágazat támogatása tekintetében. A jelenlegi bizonytalanság az egészségturisztikai létesítményeket üzemeltetők ellehetetlenülésig vezethet, és elsősorban nem a támogatások tapasztalható csökkenése, hanem üzleti lépéseik tervezhetetlensége miatt. A külföldi biztosítók megnyerése éppen ezen okból kifolyólag is nagyon nehéz, hiszen a magyarországihoz hasonló támogatási szint mellett az üzemeltetők ellenérdekeltekké válnak.

Miközben az Európai Uniónak nincs közvetlen szabályozási rendszere a turizmusra vonatkozóan, pozitívumként értékelendő, hogy Magyarországon már társadalmi egyeztetés folyik a szakma által oly rég óta áhított turizmus szóló törvényről, melyben meghatározásra kerülnének a turizmussal kapcsolatos állami és önkormányzati feladatok, valamint a turizmusban érdekelt egyéb szervezetek együttműködéseinek keretei.

Az egészségturizmus szereplői működésének jogi hátterét, legnagyobb részben az OGYFI adja meg, mely meghatározza az egyes fogalmakat és engedélyezteteti a létesítmények működését, a vizek bevizsgálását, a gyógyhellyé és gyógytényezővé történő minősítést. Ezen kívül – ágazatközi jelenség lévén – számos kapcsolódó terület (egészségügy, környezetvédelem, területfejlesztés, gazdaság, energetika, stb.) szabályozásában található az egészségturizmusra vonatkozó, illetve azt érintő rendelet.

A regionális turizmusfejlesztési stratégiák mindegyike megvalósítandó céljának tekinti az egészségturisztikai kínálat bővítését, a meglévő szolgáltatások minőségi fejlesztését. Az egészségturisztikai beruházások és fejlesztések forrásait – a magántőke mellett – a Regionális Operatív Programok, a Gazdaságfejlesztési Operatív Program, valamint a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program biztosítja.

3.7.2. Társadalmi környezet

Az előregedő európai és magyar társadalom számára kiemelten fontos az egészségturizmus, a minőségi gyógykezelés és a rehabilitáció feltételeinek fejlesztése. Az egészségtudatosság egyre erőteljesebben jelenik meg a hazai társadalom szemléletében, így az egészségturisztikai szolgáltatások célcsoportja tágul és egyre nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon a prevenció.

A versenyszférában dolgozók arányának növekedésével egyre népszerűbbek a rövid szabadidő egészséges eltöltését, a jó közérzet megőrzését és a betegségek megelőzését szolgáló belföldi wellness szolgáltatások. A szolgáltatásokat igénybe vevők általában egy hosszabb hétvégét, rövidebb szabadságukat töltik el wellness szállodákban. Igény mutatkozik arra, hogy az egészségturisztikai szolgáltatások mellett más attrakciók is szolgálják a vendégek szabadidejének kellemes eltöltését.

A konferenciaturizmus igényeit is kiszolgáló egészségturisztikai szálláshelyek kedvelt helyszínei a vállalatok továbbképzéseinek, tréningjeinek is; a wellness szállodákban megszálló vendégek egyötöde érkezett ilyen céllal.

3.7.3. Gazdasági környezet

A nemzetgazdaság turizmusra jellemző ágazatainak hozzájárulása a GDP-hez 5%, a továbbgyűrűző hatásokat és a kapcsolódó ágazatokat is figyelembe véve a bruttó nemzeti termék megközelítően 8%-a hozható összefüggésbe a turizmussal (KSH, Turizmus szatellit számla, 2004).

Napjainkban a turizmus egyik legjobban fejlődő ága – a fogyasztói igényekre és adottságainkra alapozva – az egészségturizmus, ezért kiemelten fontos fejlődésének tervezése, hosszú távú jövőképeinek megalkotása.

Magyarország öt lelátogatottabb településéből négy egészségturisztikai potenciállal is rendelkezik (Budapest, Hévíz, Hajdúszoboszló, Bük). A gyógy- és wellness szállodákban eltöltött vendégéjszakák száma – mint ahogy azt az előző fejezetekben is bemutattuk – emelkedik, a belföldi vendégek aránya folyamatosan nő. Mindez – az egészségtudatosság és -megőrzés, a betegségek megelőzése – a jövőben is folytatódó trendnek mutatkozik, mely kiemelkedően fontos az egészségügy jövőbeni finanszírozása szempontjából. Az egészségtudatosság elterjesztésével a lakosság egészségi állapota javul, így kevesebb

egészségügyi szolgáltatásra szorulnak (mérséklődő gyógyszerfogyasztás, orvoslátogatás, stb.), mely jelentős megtakarításokat eredményez az államkasszának hosszú távon.

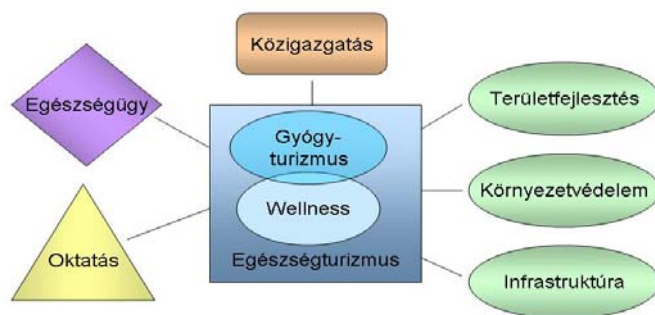
Az egészségturisztikai beruházások más turisztikai (szálláshelyek és turisztikai szolgáltatók megjelenése és fejlődése) és gazdasági fejlesztéseket (kiegészítő szolgáltatók megerősödése, valamint befektetők vonzása a térségbe) is elősegítenek, szükségessé tesznek, ezzel növelve az adott település/térség/régió versenyképességét. A gyógylétesítmények kihasználtsága szempontjából fontos, hogy igénybevételük nem kötődik évszakhoz, ezáltal a szezonális csökkenését is szolgálják, jelentősen növelve adott térség turisztikai bevételeit és a foglalkoztatottságot.

Mindezek mellett azonban az adófajták számának (pl. TV használati díj a kereskedelmi szálláshelyeken) és mértékének növekedése olyan nagy terheket ró a vállalkozásokra, melyek a szolgáltatások színvonalemelésének elmaradásához vezethetnek, mindebből fakadóan pedig versenyképességük romlását idézi elő.

3.8. Az egészségturizmushoz kapcsolódó szakágazatok helyzete

Az egészségturizmus – csakúgy, mint a turizmus egésze – ágazatközi jellege miatt nem sorolható egyetlen ágazathoz, a környezetében ismertett valamennyi szinttel kapcsolódik, ezért fordulhatott elő, hogy amióta megjelent az államigazgatás szintjén, mindig más tárcához került. A kapcsolat azonban vitathatatlan és ugyanúgy, mint a turizmus környezetének elemeivel, kihatással vannak az egyes ágazatok intézkedései az egészségturizmus egészére; pl. függ a hatályos önkormányzati intézkedésektől, az energetikai célokra szánt vízmennyiség nagyságától, az egészségügyben bekövetkező változásoktól, a megközelíthetőség minőségétől, stb.

12. ábra Az egészségturizmushoz kapcsolódó ágazatok

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

3.8.1. Egészségügy

Jelenleg hazánkban az Országos Egészségbiztosítási Pénztár támogatja a gyógyulni vágyó lakosság azon kezeléseit, melyek gyógytényezőre alapozottak, és orvosi javallatra vehetők igénybe. Úgy tűnik, az OEP igyekszik visszaszorítani a jelenlegi támogatások mértékét, és egyre inkább kivonul a gyógyszolgáltatások finanszírozásából. Ezt támasztja alá a legutóbbi módosítás is (2007. június 1-jén lépett hatályba), mely a legnépszerűbb kezelések támogatottságát csökkentette.

Nagy hátrányt jelent, hogy a hazai orvosi kamarák és szövetségek nem mutatnak kellő érdeklődést a balneológiai kezelések és az ezirányú szakmai továbbképzések iránt.

A hazánkban található gyógytényezők nemzetközileg nem olyan ismertek a nemzetközi egészségpénztárak döntéshozói és sajnos a biztosítottak körében sem, illetve sokkal kevésbé ismertek, mint ahogy ezt országhatáron belül megítéljük. Ezen felül egészségturisztikai szolgáltatásaink korábban kedvezőnek ítélt ár-érték aránya is eltűnőben van, mely által csökken versenyképességünk a környező konkurens országokkal szemben.

Figyelembe kell venni azt a tényt is, mely szerint a külföldi biztosítótársaságok elsősorban az országhatárainkon belül igénybe vehető kezeléseket részesítik előnyben: külföldön vagy a jóval alacsonyabb költségek, vagy egy különleges, máshol nem megtalálható gyógytényező motiválja őket a szerződések megkötésére. Mindezt azonban orvos- szakmailag alá kell támasztani, melyhez jelenleg Magyarországon hiányoznak a gyógytényezőink hatásait széleskörű felmérések alapján bemutató kutatások, és azok eredményeinek publikálása.

Az egészségügy területén napjainkban zajló átalakítások egyelőre elkerülik az egészségturizmushoz kapcsolható intézményeket, bár a rehabilitáció területén komoly kapcsolódási pontok fedezhetőek fel, melyekben rejlő lehetőségek még kiaknázatlanok. Mozgató rugót jelentene a rehabilitációs célú egészségturizmusban, ha a hazai egészségügyi reform keretében zajló új rehabilitációs program – pl. a rokkant nyugdíjas betegeknek – lehetőségeit a fürdők a helyi/regionális kórházakkal együtt koordinálva használnák ki.

3.8.2. Területfejlesztés

A területfejlesztési politika átfogó céljait 2020-ig, az országos területi célokat a 2007-2013-as időszakra az Országos Területfejlesztési Kon koncepció alapozza meg, mely hangsúlyozza a területiség elvének érvényesítését.

Az egészségturizmus fejlesztése során nem lehet figyelmen kívül hagyni az adott vonzerőnek otthont adó település egészének fejlesztését. Ez különösen domináns elemet jelent abban az esetben, ha az adott gyógytényezőre épülő vonzerő nemzetközi viszonylatban is ismert, és adott esetben elismert. A településfejlesztésnek ebben a vonatkozásban kapcsolódnia kell az egészségturizmushoz, és a meghatározó adottságra épülő, kiegészítő szolgáltatások megjelenésével, bővítésével, a kapcsolódó infrastruktúra fejlesztésével, a város rehabilitációjával, gazdaságfejlesztéssel, a kapcsolódó intézményrendszer indokolt esetben történő bővítésével, valamint a humán erőforrás fejlesztésével kell értelmezni a *turisztikai célú településfejlesztést* a társadalmi/gazdasági vonatkozás kapcsolódó vertikumain.

A területfejlesztés a területi szegmentálódást hivatott ebben a vonatkozásban segíteni. Az egyes egészségturisztikai vonzerőknek, valamint a kapcsolódó szolgáltatásoknak egymásra épülve, egymást kiegészítve kell megjeleníteniük nagyságuktól, az egészségturizmusban értelmezett pozicionálásuktól függően a térbeli egységekben.

A hazai turisztikai ágazat fejlődésének és életének egyik problémáját jelenti, hogy nincs mögötte egyértelmű kompetenciákkal és megfelelő finanszírozással rendelkező, kialakult tervezési, szervezeti-irányítási struktúra. A desztináción, azaz turisztikai célterületen alapuló szervezési rendszer kialakítása nélkülözhetetlen a turizmus és annak fejlesztési kérdéseinek megoldása során a 21. század fogyasztó/vendég/turista igényeihez igazodó világában.

Különösen igaz ez hazánkban, ahol a turizmus sikeres fejlesztése érdekében szükséges feladatoknak sokszor nincs konkrét – és helyi - gazdája (vagy több is van), és nincs olyan mechanizmus ill. intézményrendszer, amely a tennivalók hatékonyság, önkéntesség és szubszidiaritás elveinek megfelelő megosztását lehetővé tenné.

A hazai turisztikai régió jelenleg nem alulról építkező, szervesen összenőtt egység, hanem a központi irányítás által kialakított, mely többé kevésbé figyelembe veszi a helyi sajátosságokat. Ott, ahol a turisztikai régió nagyjából egy üdülőkörzetet fed le, pl. Balaton, ott valódi egységről beszélünk. Ott, ahol a regionális identitás hiányzik és kialakítandó, egy folyamat zajlik - régióként különböző sebességgel.

Mindehhez kapcsolódóan az eddig kialakult és a jelenleg kialakulóban levő termálturisztikai klaszterek egyfajta koordinálását ellátó és minőségbiztosítási rendszer kialakítását végző és a kritériumok betartását ellenőrző testület létrehozásával biztosítani lehetne hatékonyabb működésüket. Mindez csak úgy valósulhat meg reálisan, ha a turisztikai desztinációs menedzsment szervezetekkel szorosán együttműködve, tevékenységüket segítve és az alulról szerveződéssel kompatibilisen alakulnak meg a gyógyüdülőhelyi igazgatóságok – lehetőség szerint a régióban legjelentősebb gyógyhely központtal. Ezeknél folyamatos kommunikáció szükséges a TDM szervezet (ezen belül az egészségturisztikai szolgáltatók, szakmai szervezetek, egyesületek) és a kormányzat (turizmusért felelős minisztérium, Országos Idegenforgalmi Bizottság, Egészségügy Minisztérium, Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, stb.) felé.

A stratégia fejlesztési javaslatai a fenti elvek kiemelt figyelembe vételével kerülnek meghatározásra.

3.8.3. Környezetvédelem

Hazánkban a gyógytényezők egyben természeti környezeti elemek, melyek fejlesztése alapvető az egészségturizmus fejlődése szempontjából, éppen ezért is kiemelten fontos természeti kincseink megóvása.

A gyógyhelyekre kifejtt környezeti hatások kialakulásában, valamint a megfelelő környezeti feltételek fenntartásában szerepet játszhat a megfelelő domborzat, illetve a terület vegetációjának összetétele. A területen és környezetében lehetőleg nagy aránya legyen a biológiailag aktív felületeknek, ezen belül is a levegőt és klímát előnyösen befolyásoló erdőtársulásoknak. Az értékes növényállomány védelmét és megőrzését a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény a szabályozza.

A gyógyhely megnevezés egy terület megjelölésére akkor használható, ha azt az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) Országos Tisztifőorvosi Hivatala szervezetében működő Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság (OGYFI) gyógyhellyé nyilvánítja. A természetes gyógytényezőket (köztük a gyógyhelyeket) a 74/1999. (XII.25.) EüM-rendelet határozza meg.²²

Gyógyhelyen és annak környékén tiltott tevékenység mindaz, ami az éghajlati viszonyokat és a tájjelleget tartósan hátrányosan befolyásolja, vagy a betegek nyugalmát zavarja, gyógyulását hátráltatja. Ilyenek különösen a víz-, por-, füst- és gázszennyezéssel, a levegő kémiai vagy biológiai szennyezésével, bűz keletkezésével, zajjal, valamint a növényállomány és a domborzat megváltoztatásával járó tevékenységek.

Az egyes környezeti elemekre vonatkozó szennyező tevékenységeket önálló kormányrendeletek szabályozzák.

Víz

A felszíni vizek minősítése 1994. január 1-től a MSZ 12749 szabvány szerint történik. Ez a szabvány már az EU csatlakozás szellemében készült, így megfelel az EU előírásoknak. A szabvány vízfolyásonként az országos törzshálózat keretében írja elő a mintavételek helyét, és annak gyakoriságát, és meghatározza felszíni víz minősítésének szempontjait. A minősítés 5 csoport szerint történik (az oxigénháztartás jellemzői, a nitrogén- és foszforháztartás jellemzői, mikrobiológiai jellemzők, mikroszennyezők és toxicitás, egyéb jellemzők) és öt minőségi osztályba sorolást enged meg. Az egyes csoportok osztályok szerinti határértékeket tartalmaznak, melynek alapján végezhető el a besorolás.

A felszíni vizekbe való kibocsátást, a felszíni vizek minőségi védelmét a 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet szabályozza, mely megadja a szennyezési bírságokat komponensenként. A felszín alatti vizek szennyeződéséről és védelméről a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet rendelkezik. A felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékeket a 10/2000. (VI. 2.) KöM-EüM-FVM-KHM együttes rendelet adja meg, mely határértékeknek teljesülniük kell, ellenkező esetben szennyeződésnek minősül, melynek elhárításáról gondoskodni kell.

Az ivóvíz minőségi követelményeit és ellenőrzési rendjét külön rendelet, 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet szabályozza, mely az EU csatlakozás utáni ivóvíz határértékeket adja meg.

Vízbázisvédelem

A gyógyvizek minőségének és mennyiségének megőrzését a vízbázisok védelmi rendszerének kialakítása biztosítja. Az uniós előírásokkal összhangba hozott hazai szabályozás 1997-ben emelte jogerőre azt a rendeletet, mely egységes keretben határozza meg a vízigények kielégítését szolgáló ivó-, ásvány- és gyógyvízbázisok védelmét.

A 123/1997.(VII.18.) sz. Kormányrendelet előírja, hogy ezeket a vízbázisokat fokozott védelemben kell részesíteni. Ennek érdekében megfelelő (más jogszabályokban előírt) vizsgálatok és számítások alapján meg kell határozni a védendő víztermeléshez tartozó utánpótlódási térrészt, védőidom és védőterület különböző övezeteinek formájában, azokat ki kell jelölni, alakítani, majd fenntartani.

---

²² Ld. részletesen a 3. sz. mellékletben

Levegő

A levegő szempontjából fontos figyelembe venni, hogy a gyógyhely lehetőség szerint távol essen a kiemelten szennyezett (ipari, nagyüzemi mezőgazdasági) területektől.²³

Zaj

A zajvédelmi szempontokat a zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM együttes rendelet szabályozza, mely megadja, hogy ezen a területen (üdülőterület, gyógyhely, egészségügyi terület, védett természeti terület kijelölt része) milyen terhelési határértékeknek kell teljesülniük.

3.8.4. Energiagazdálkodás

Az egészségturisztikai hasznosítások során két esetét különböztetjük meg az alternatív energiaforrások alkalmazásának:

- az első közvetlenül kapcsolódik a kutakból, forrásokból származó, balneológiai hasznosítás előtt álló hévizek hőenergiájának alkalmazásához. Ez különösen akkor mérlegelendő, ha a víz magas hőfokú, és közvetlen hasznosítása csak lehűtés után lehetséges. Ilyen esetekben a hévíz paraméterei, elsősorban hőmérséklete és hozama határozzák meg a lehetséges energetikai hasznosítás módozatai.
- a második eset a létesítmények fűtési-hűtési célzatú ellátására kialakítandó, alternatív energiaforrások alkalmazásával működő rendszerek esetében áll fenn. Tekintettel a hazai adottságokra, az egészségturisztikai létesítmények tiszta környezetet megkívánó igényeire, a továbbiakban a geotermikus energia kínálta lehetőségeket ismertetjük.

A geotermikus energia a földkéreg belső energiája (földhő). A geotermikus energiahordozók azok a különböző halmazállapotú anyagok (pl. felszín alatti vizek, gőzök), melyek a földkéreg belső energiájának hőenergetikai célú hasznosítását kitermeléssel vagy más technológia alkalmazásával lehetővé teszik (a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 49. §).

Magyarország és a régió vízföldtani, geológiai adottságai következtében kimagasló lehetőségekkel rendelkezünk a hévizek hasznosításának területén. A Kárpát-medence nagy kiterjedésű geotermikus anomáliája egyedülálló Európában, kiterjedését és értékét tekintve világviszonylatban is kimagasló. Hazánkban naponta 350 000 m³ 30 °C fok feletti termásvíz (hévíz) jut a felszínre természetes (források) vagy mesterséges (kutak) úton, amelynek 10%-át Budapest adja.²⁴

---

²³ A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelölését 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet szabályozta, amit a 1/2005.(I.13.) KvVM rendelet módosított. Az egyes komponensekre vonatkozó légszennyezettségi határértékeket, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeit 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet szabályozza

²⁴ A geotermikus energia jogszabályi háttere:

A geotermikus energia hasznosítása a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (továbbiakban: Bt) hatálya alá tartozik, de nem tartozik a törvény hatálya alá a geotermikus energiát hordozó felszín alatti vizek kutatása és kitermelése. Nem minősül energetikai célú hasznosításnak a geotermikus energia gyógyászati, balneológiai, valamint vízellátási célokra való felhasználása, még abban az esetben sem, ha azt másodlagos felhasználással energetikai célra is hasznosítják. (A Bt. végrehajtásáról szóló 203/1998 (XII. 19.) Korm. rendelet (Vhr.) 34. §).

A geotermikus energia kutatását, kinyerését és hasznosítását - beleértve az ehhez szükséges földalatti és felszíni létesítmények megépítését és használatba vételét, amennyiben az nem érinti a felszín alatti vizek felszínre hozatalát - a bányafelügyelet engedélyezi. A kitermelt geotermikus energia után az államot részesedés, bányajáradék illeti meg. Bányajáradékot köteles fizetni a geotermikus energiát, energetikai hasznosítás céljából kitermelő természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező társaság az általa kitermelt geotermikus energia után. A bányajáradék mértéke geotermikus energia esetében a kitermelt kitermelt energia értékének 2%-a. Nem kell bányajáradékot fizetni a kitermelt geotermikus energia 50%-át meghaladóan hasznosított mennyisége után. A bányajáradék szempontjából figyelembe veendő, hasznosított geotermikus energia mennyiség, a +30 °C-ot meghaladó hőmérsékletű energiahordozóból kinyert energiamennyiség energetikai célra hasznosított része.

Energetikai célok a termál- és gyógyfürdők vízfelhasználásánál

A geotermikus energia komplex hasznosítási lehetőségei magukban foglalják mind a magas, mind az alacsony hőmérsékletű gyógyvizeknél a gyógyászati felhasználás előtti energetikai hasznosítást is. A geotermális energia másodlagos, energetikai célú használatának célja a gazdaságos és fenntartható energia-felhasználás és üzemeltetés, az esetenkénti energetikai függőség oldása, az önellátó energiaellátás biztosítása.

Nagyobb teljesítményű geotermia-hasznosítás Magyarországon eddig szinte kizárólag vízkinyeréssel valósult meg. Jelenleg inkább az 50 °C-nál melegebb vizek energiájának hasznosítása történik, de az alacsonyabb hőfokú vizek hőhasznosítása is lehetséges. Magyarországon jelenleg összesen 313 hévízkút szolgáltat (folyamatos vagy szakaszos üzemben) közvetlen hőhasznosításra alkalmas termálvizet.

Az energetikai hasznosítás túlnyomó részét 171 db mezőgazdasági, ipari és többcélú kútra alapozták, amelyeknek többsége a Dél-Alföldön, Csongrád megyében és környékén létesült. Az összesített hévíz-kitermelési adatokban jelentős súllyal szerepelnek az alacsony hőmérsékletű, kutak, de a mezőgazdasági és többcélú felhasználás így is meghaladja a 60%-ot. Magyarországon a geotermális energia jelenlegi felhasználása évente 3,6 PJ – mely nagyságrendileg 70 000 háztartás éves fűtési energiaellátását biztosítja -, a potenciális lehetőség becslések szerint évente 10-50 PJ között lehet. Geotermiára alapozott villamosenergia-termelés jelenleg csak kísérleti fázisban van.

Az üzemelő termálvíz-kutak hasznosítási területe a következő:

1. Ivóvízellátás	26%
2. Mezőgazdasági célú vízellátás	21%
3. Balneológia, gyógyászat, gyógyturizmus	31%
4. Egyéb (többcélú, kommunális, ipar)	22%

A közvetlen termálvíz-hasznosítás legnagyobb környezetvédelmi problémája a kivett felszín alatti víz visszatáplálása a mennyiségi védelem és a környezet védelme érdekében. A meglévő közvetlen termálvíz-hasznosító rendszerekhez több visszasajtoló fűrést is telepítettek, üzemszerű hévíz-visszatáplálás azonban csak Hódmezővásárhely Hódtó-lakótelepi fűtőművénel működik.

Az energetikai hasznosítás lehetőségei a termál- és gyógyfürdőkben:

1. A balneológia célra felhasználnál melegebb termálvíz hőtartalmának részbeni energetikai célú hasznosítása;
2. Az elfolyó vizek hőtartalmának felhasználása;
3. Hőszivattyú (vízkitermelés nélküli megoldások);
4. Egyéb megújuló energia-felhasználások;
5. Komplex megoldások.

Az 1-2. pontokban szereplő megoldásokat akadályozza a korszerű, vízvisszaforgató rendszerek alkalmazása, mivel a vízszükséglet nem folyamatos. Ezen hátrányok kiküszöbölésére szolgálnak a hőszivattyús rendszerek, az önálló, energetikai célú termelő és visszasajtoló kutak létesítése és üzemeltetése.

3.8.5. Közlekedés

Az egészségturizmus fejlesztéséhez csak közvetlenül kapcsolódó, de az egészségturisztikai desztinációk elérhetőségének elsődlegesen meghatározó területe.

Magyarország centrális vonalas infrastruktúra-hálózattal rendelkezik mind a közutak, mind pedig a vasút tekintetében, viszonylag csekély összekötő útszettel, amely jelentősen megnehezíti a perifériás területek, ill. a főbb közlekedési útvonalaktól távol fekvő országrészek megközelíthetőségét. Kiemelten igaz ez a tömegközlekedésre hazánkban: még kiemelt gyógyhelyeink elérhetősége is több átszállást kívánó tortúrát jelentenek Budapestről (az ország közlekedési központjától). Javítanak a helyzeten a meglévő, jó kihasználású, fejlődő regionális repterek (pl. Sármellék, Debrecen, Győr-Pér, Pécs-Pogány), de további, nemzetközi menetrendszerinti, valamint charter-járatok fogadására képes repülőterek kiépítésének állami és Európai Unió támogatása indokolt és szükségszerű (pl. Békéscsaba, Szeged, Nyíregyháza).

3.8.6. Oktatás

Magyarországon jelenleg tizenhárom főiskolán folyik idegenforgalmi képzés. Ezek többségén nappali alapképzés keretein belül lehet a tudásvágyat kielégíteni. Ezen kívül természetesen számos lehetőség nyílik levelezős oktatás keretein belüli tanulásra. A távoktatás kevés helyen szerepel lehetőségként a főiskolákon. Mindkét finanszírozási forma (államilag finanszírozott és költségterítéses) megtalálható szinte minden felsőfokú intézményben. A választható szakirányokat vizsgálva hét főiskola biztosít tanulmányokat egészségturizmus vagy ahhoz szorosan kapcsolódó témakörben. Ezek lehetnek rekreációs, egészségügyi szervező, egészségfejlesztő és rekreáció szervező, valamint wellness-szakmenedzser szakirány egyaránt. A felvehető hallgatók száma a turisztikai alapképzésekre már kevésbé homogén, a maximális 50 főtől a 470 főig változatos képet kapunk.

2006-ban a felvehető hallgatók keretszáma az egészségturizmust oktató felsőoktatási intézményekben 5 600 fő volt (ami azt jelenti, hogy ennyi diákot vehetnek fel maximum). Ehhez képest a turizmushoz köthető és az egészségturizmusban szerepet játszó szakokra, nappali képzésre 16 000 diák jelentkezett, levelező képzésre 2 300 és egyéb (távoktatás, másoddiplomás) képzésre 400 tanuló. Ez összesen majdnem 20 000 hallgatót jelent, ebből első helyen jelölte meg a fentebb említett szakokat 5 300 diák. Ez több, mint 3,5-szeres túljelentkezést jelent, mely egyben mutatja a gazdasági szakok iránti már-már túlzott érdeklődést. Kétséges, hogy vajon a turisztikai szakma fel tud-e venni évente ilyen nagyszámú friss diplomást.

A jelentkezők 83%-a nappali képzésre jelentkezett, valamint 65% államilag finanszírozott képzést jelölt meg. Regionális szinten kimagaslik Közép-Magyarország dominanciája, az összes felvételizők 32%-a nyújtotta be a jelentkezési lapját ebbe a régióba. A legkevesebb érdeklődőre a Dél-Dunántúli régió tarthat számot, alig több, mint 9 000 hallgatóval. Ha kizárólag a turizmus szakokat vizsgáljuk, akkor is a legtöbb diák a Közép-Magyarország régióba, elsősorban Budapestre, a legkevesebb pedig Észak-Magyarországra jelentkezett [Forrás: www.felvi.hu]. A fennmaradó felsőoktatási intézményekben tervezik egészségturizmushoz köthető szakirányok bevezetését, azonban jelenleg elsősorban még mindig a vendéglátás és a turizmus szakirányok dominálnak. A középfokú (OKJ-s) képzés terén is hiányosságok tapasztalhatóak.

Jelenleg az oktatás legnagyobb hiányossága, hogy *nincs hiteles közép- és felsőfokú fürdőszakember képzés*. A fürdőintézmények vezetői általában autodidakta módon sajátítják el az alapvető ismereteket, míg dömping van a legkülönbözőbb, ún. főiskolákon képzett idegenforgalmi szakmenedzser képzésből, mely a gyógyturizmusra és a nemzeti parkok turizmusára koncentrál. *Sok szakmai ismeret nem akkreditált képzés keretében is megszerezhető*, ezért a piacon egyre növekvő számban jelennek meg a nem kifejezetten a minőségközpontú oktatást vállalkozói tevékenységük középpontjába helyező intézmények.

A turisztikai képzésekben résztvevő intézmények közép- és felsőfokon is elsősorban a hagyományos és általánosabbnak mondható szakmai képességek fejlesztését állítják a középpontba. Hiányzik a speciális, komplex oktatási rendszer szervezéséhez, a kapcsolódó szolgáltatások integrálásához szükséges egészségturisztikai képzési rendszer teljes vertikuma a középfoktól a mesterszintig. A turizmusnak és az egészségturizmushoz kapcsolódó egészségügyi képzésnek egyetemi szintű (MA/MSc.), a különböző BA/BSc-szintű programokat befogadó képzése jelenleg még nincs, arra a MBA ebben a tanévben adott engedélyt. A gyakorlatorientáció a BA programokban alapkövetelmény, ám a középfokú képzésekről ugyanez nem mondható el.

4. SWOT-ANALÍZIS

A helyzetelemzés szintéziseként megjelenítésre kerülnek azok a külső és belső tényezők, melyek az egészségturizmusra befolyással vannak.

Az elemzés keretein belül bemutatjuk a jelenlegi állapot pozitívumait, amelyeket megtartani, erősíteni szükséges; a gyengeségeit, melyek csökkentése, kivédése, jobbá tétele az egészségturizmusban érintettek – beleértve a kormányzatot, a helyi vezetőséget, a vállalkozókat és beosztottjaikat, civil szervezeteket – célja. A veszélyek azokat a külső negatívumokat jelentik, melyek bekövetkezése várható, amennyiben a szakmában érintettek, illetve a turisztikai államigazgatás a problémákat nem orvosolja, és nem fejleszt időben.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> - Termál- és gyógyvízkincs gazdagsága - További természetes gyógytényezők - Tradíció a gyógyfürdő-kultúrában (pl. történelmi fürdők, fürdőkultúra, orvosok szaktudása) - A magyarországi fürdőkultúra nemzetközi ismertsége és elismertsége - A gyógyvíz eredeti állapotában történő felhasználása - A már meglévő külföldi kereslet a gyógyszolgáltatások iránt - A tudatos egészségmegőrzés és betegségmegelőzés a lakosság egyre szélesebb körében való terjedése - Erősödő belföldi kereslet a wellness szolgáltatások iránt - Az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően mennyiségi és minőségi változás az egészségturisztikai kínálatban - Az egészségpénztárak erősödése - A béren kívüli juttatások szerepének növekedése a munkavállalók egészségmegőrzésének ösztönzésében (üdülési csekk) - Európa egyik legszigorúbb minősítési rendszerével rendelkezünk (ÁNTSZ – OGYFI) - Felhalmozott tudás és tapasztalat - Az összefogás (klaszterek) fontosságának felismerése egyre több helyen a fürdők és a települések vállalkozói között 	<ul style="list-style-type: none"> - Egyes budapesti, a külföldiek körében is jelentős ismertségnek örvendő történelmi fürdők állapota - Egyetlen szolgáltatási színvonal - A wellness szolgáltatások minőségének megoldatlansága - Az egészségturizmusban érintett települések idegenforgalmi célú településfejlesztésének hiánya - Infrastrukturális elmaradottság (egyes országrészek nehéz megközelíthetősége) - Az egészségturisztikai szolgáltatók OEP-től való függése - Nem hatékony lobby az egészségügy döntéshozói felé - Fejlesztésre szoruló kommunikáció és együttműködés az orvos szakma és a turizmusszakma között - A marketing szemlélet hiánya - Egészségturisztikai adatszolgáltatás kötelező jellegének hiánya - Az egészségturisztikai szolgáltatók nem megfelelő nyelvismerete - Etikai oktatás hiánya - A szakoktatás erős színvonalbeli különbségei - A kereslet megfelelő humán erőforrás hiányosságai - A termálvízhez kapcsolódó, nem kielégítő energiaszolgáltatás - Erősítendő kapcsolat a médiával - Dekoncentrált forráselosztás - A gyógytényezők hatásainak nem elegendő orvosi alátámasztása, kutatása

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> - Az időskori szabadidő egészségmegőrzésre és/vagy gyógyulásra fordítása - A speciális igények növekedése az egészségturisztikai termékek vonatkozásában - A budapesti fürdőkultúra újraélesztése a célközönség felé történő kommunikációval - Specializált szolgáltatások a wellness kapcsolódási pontok alapján - Új wellness irányzatok felé nyitás - A külföldi magánbiztosítók növekvő érdeklődése a magyarországi szolgáltatók iránt - A hagyományos magyar vendéglátás újra pozicionálása (hangsúlyozottan a gasztronómia segítségével) - Gyógyvíz-minősítési rendszerünk érvényesítése az EU-s szabályozásban - A tapasztalat és tudás „értékesítése” külföldön is (pl. balneológiai franchise) - Szolgáltatók tematizálása kínálati elemek szerint - Több médiaszereplés szakszerű fogalomhasználattal, a lakosság pontos tájékoztatása céljából - A webvilágban tartalmi és vizuális megjelenés – aktualitások 	<ul style="list-style-type: none"> - Fokozódó versenyhelyzet a környező országokkal, elsősorban a gyógyászat tekintetében (Ausztria, Csehország, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Szlovénia) - Tömegtermékké válás - Romló ár/érték arány - Hiányzó szolgáltatói specializáció - Szigorított és szűkített egészségügyi támogatások - Az OEP fokozatos kivonulása a gyógyfürdőkezelések támogatásából - A gyógyszerlobby ellenérdekeltsége - Az üzemeltetés technológiai színvonalához kapcsolódó tudással rendelkező szakemberek hiánya - A természeti erőforrások kimerülése - Az adottságokban rejlő potenciálok kiaknázásának elmaradása - Negatív környezeti hatások a gyógytényezőkre

5. JÖVŐKÉP

5.1. Bevezetés

A helyzetfeltáró rész tapasztalataira, a versenytárselemzésre és a SWOT-analízisre támaszkodva alakítottuk ki a (Magyarország) egészségturizmus termék 2015. évi helyzetét jellemző jövőképét.

A turisztikai jövőkép kialakításakor az egészségturisztikai trendek jelzései mellett figyelemmel voltunk az Új Magyarország Fejlesztési Tervre és igyekeztünk megteremteni az összhangot a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia hosszú távú céljaival.

A megfogalmazás során az érintett szakmai területek szakértőinek közreműködését is igénybe vettük.

5.2. Jövőkép alapfeltételeinek megfogalmazása

A jövőkép azt a tervezési időszak során megvalósításra kerülő állapotot fogalmazza meg, amelynek megfelelően kívánjuk a csak Magyarországon megvásárolható egészségturizmus terméket felmutatni.

A kialakított jövőkép magában foglalja:

- az egészségturizmus jövőbeni piaci pozícióját,
- részét képezi a gyógy-, illetve termálvízre alapozott „Egészségmegőrzés-egészséghelyreállítás a földméhéből nyert vízzel (kinccsel)” márka (brand) körvonalazását,
- a „teljes egészség²⁵” vagy „harmóniában lévő egészség²⁶” részterületeinek fejlesztése és ezek összhangjának biztosítása,
- a megvalósításra javasolt eredménymutatókat.

Jövőkép a megállapítások egységes sorozata, amely pontos megfogalmazásokkal kívánja ábrázolni a célállapotot, az eredményeket, amely a megvalósult stratégiai programok révén jön létre. A jövőkép szemlélteti a termék jövőbeni sikertényezőit, a legfontosabb üzeneteit és megcélzott versenypozícióját.

5.3. Az egészségturizmus fejlesztése nyomán kialakult jövőkép főbb sarokelemei

- Tudatos termékfejlesztés (brand)

Az egészségturizmus termék versenyképességének tudatos fejlesztése már korábban is meghirdetésre került, de a gyakorlatban történt végrehajtása egyoldalúan valósult meg. Ennek következtében a mennyiségi mutatók teljesültek, ugyanakkor a minőségek, különösen az összhatást meghatározók, elmaradást mutatnak. Az elkövetkező évek termékfejlesztésében az alapkínálat mennyiségi növelése helyett az összélményértéket növelő fejlesztéseket kell megvalósítani, melynek kulcsa a „teljes egészség” eléréséhez

---

²⁵ Teljes egészség: megfelel a well-being értelmezésének, tehát a testi, szellemi és lelki jólétnek.

²⁶ Lásd 25. sz. lábjegyzet

szükséges feltételek megléte. A termékfejlesztés során az alábbi alapelveket kell szem előtt tartani:

1. Innováció, vagyis kreatív és újszerű megoldások alkalmazása;
2. Piaci rések megtalálása és kihasználása, amelyeken keresztül az egészségturisztikai termék eladhatóvá válik.
3. a vevőorientáció és a vevőelégedettség biztosítása a termékfejlesztésben, az egészségturisztikai szolgáltatási lánc teljes folyamatában.
4. tudatos és konzekvens márkaépítés és stratégiai márkamenedzsment

A tudatos termékfejlesztés pontos meghatározásához nem csak az előbbieken felvázolt szemlélet figyelembe vétele a fontos, hanem az, hogy a megjelölt célokat a megfelelő kompetenciával és tapasztalattal rendelkező személyek hajtsák végre, megfelelő ütemezési, végrehajtási terv követésével.

- Fenntartható fejlődés

A környezet védelme, elsősorban a túlfejlesztések megakadályozását, továbbá a közlekedés által okozott környezeti terhelést és az alternatív energia felhasználás fokozását jelenti. Az első két feladat különösen a gyógyhelyek védelmét teszi sürgőssé.

- Értékteremtés

A turizmus és ezen belül az egészségturizmus fejlesztése megköveteli az értékteremtést és egyben lehetőséget is nyújt erre. Az értékteremtés több dimenziójú. Az egészség a legnagyobb érték, aminek megőrzéséhez való fokozottabb hozzájárulás innovatív termékfejlesztéssel lehetséges.

Az egészségturizmus széleskörű lehetőségeket jelent a jövedelmek növekedéséhez, mely jövedelmeknek a környezet megóvására és fejlesztésére is fedezetet kell nyújtani.

- Működési keretek

A szervezeti és működési rendszer optimális esetben nagy mértékben hozzájárul a turizmus működőképességének emeléséhez, és lehetővé teszi a versenyképesség fokozását. Ma már nem elég és a jövőben még kevésbé, a hagyományos, állam által működtetett szervezeti rend. A turistáknak élményt nyújtó szolgáltatók összefogására van szükség, olyan szerveződésre, amelynek keretében nem csak együtt gondolkodnak, de együtt cselekednek az erős piaci jelenlét érdekében. A működési keretek professzionális kialakításával lehetővé válik a kitűzött célok megvalósulásának ellenőrzése. Mérhetővé válik az egészségturizmus nemzetgazdaságban elfoglalt helye.

Az ország "gyógyító hírnevet" az egészségügyben világmárkaként ismert klinikai hálózat megjelenése is nagyban elősegítette. Így Magyarország Közép-Kelet Európában elsőként képes a gyógyulási és egészségmegőrzés céljából utazók minden szegmensének magas színvonalú és egymást jól kiegészítő szolgáltatást nyújtani.

5.4. Jövőkép

A tervezési időszak során a magyar egészségturizmus a nemzetközi piacon magasra értékelt márkájú terméké vált. A termék a legnagyobbra tartott turisztikai értékre épül, az ország termálvízkészletére.

A „teljes egészség” megőrzésére vagy visszaszerzésére vágyók a termálvízre alapozott egyedi és testre szabott szolgáltatások igénybevételével valósítják meg ezt a céljukat. Az országban

mindenki megtalálhatja azokat a „vizeket”, amely az egészségének ápolására a legalkalmasabb és a köré rendeződött szolgáltatások, élmények az igényeinek legjobban megfelelnek. „A föld méhéből nyert egészség” márka kidolgozásra kerül.

- **Tudatos termékfejlesztés**

A „**gyógyító víz**” program megvalósulásával a gyógyulni vágyók a balneológiai kutatások legújabb eredményeire épülő orvosi eljárásokat vehetik igénybe a víz összetételére alapozott specializációjú gyógyhelyeken, mivel csak nálunk jut a páciens a föld méhéből előtörő gyógyvízhez eredeti állapotában (vízforgatás nélkül).

- A „Pannon gyógyhatás” vagy „Természet ajándéka” azt üzeni, hogy az egészség teljességének elérését Magyarország valamelyik térségében lévő fürdőben megtalálja.
- A „vizes gyógyászatnak” sikerült magyaros, a versenytársaktól jól megkülönböztethető arculatot adni, amely a magyar egészségturizmus márka egyediségét a piacon garantálja.
- Vízösszetétel specifikus hatása nagy hangsúlyt kap a megkülönböztetésben.
- Balneológiai kutatások támogatják a specializációt.
- Szigorú feltételrendszer biztosítja a természeti értékek, a természetes környezet védelmét.
- Sikerült a beépítések megállítása és egyes helyeken a környezet regenerációja.
- Szanatóriumok hálózata épül ki, amelyek a termálvíz biztosította hatásokat is, felhasználják a gyógyászati eljárások, rehabilitáció során.
- Az állami egészségbiztosítás partnerként kezeli a természetes gyógymódot nyújtó szolgáltatásokat.
- A gyógyhelyi települések rendezettek, minden pontjában megfelelnek a gyógyhelyekkel szemben támasztott követelményeknek, egymáshoz képest is, egyedi arculattal rendelkeznek.
- Hévíz, a vízre alapozott gyógymódok jelképévé vált.

A „**regeneráló víz**” biztosítja azt, hogy megtalálhatják az egészség megtartására törekedők a csendet, nyugalmat ígérő fürdőhelyeket, ahol a széles skálájú wellness szolgáltatások igénybe vétele segíti a testi, szellemi megújulásukat.

- Ezeken a fürdőhelyeken az egészségturisztikai termék kialakításához, fejlesztéséhez a termálvíz alkotóelemmé vált, és magában foglalja a kényeztető, pihentető eljárásokat. Létrejöttek azok a wellness célhelyek, amelyekre jellemző adottságokat, egészségmegőrzést és szórakoztatást biztosító szolgáltatásokkal szembeni elvárásokat, írásban szabályozták.
- A megkülönböztető, innovatív kínálati elemek alkalmazása lehetővé tette a piac széleskörű lefedését, oly módon, hogy a kínálók egymásnak nem váltak teljes mértékű versenytársaivá.
- A vízhez kapcsolódó medical-wellness jellegű szolgáltatások innovatív fejlesztése segítette a nemzetközi versenyben elért eredményekhez.

A „szórakoztató víz” program a víz által nyújtott szórakoztatás és az egészséges életmódra nevelés összekapcsolásával az egészségmegőrzés és a fürdőzési kultúra elmélyítését valósította meg. Ennek eredményeként a fürdőzés kultúrája a teljes egészség megvalósításának, őrzésének részévé vált. Ezeken a fürdőhelyeken a víz gyógyhatása nem igazán hívó szó, annál inkább izgalmas a sok élményt nyújtó elemekben gazdag fürdők. A wellness szolgáltatások is széles skálájúak, és sokfajta kínálatban az egyedi szórakoztató elemek száma is magas.

- Fenntartható fejlődés
  - A gyógyhelyek környezete kikapcsolódást, rekreációt szolgál. Elkerülik a nagyobb terhelést okozó közlekedési útvonalak. Az épített környezet megújult és az új épületek hozzájárulnak a településkép minőségének emeléséhez. A településeken megtalálhatók a vendég szórakoztatására, szabadidő-eltöltésére alkalmas terek, létesítmények. A szálláshelyek megfelelnek a gyógyhelyt meglátogató vendégek elvárásainak.
  - Az építés és terület használata szigorúan szabályozott, így alkalmas arra, hogy megakadályozza a környezetrombolással járó fejlesztéseket, zavaróan hangos rendezvényeket.
  - A környezetkímélő energiaforrások használata beépült a gyógyhelyek (fürdőhelyek) arculatába.
- Értékteremtés
  - Az egészségturizmus (természetesen a turizmus többi területe is) kiemelkedő hatással van az ilyen céllal utazók életminőségére. Ezek a hatások mérhetőek és felhasználhatók a fejlesztések irányának meghatározásakor.
  - Sok munkahelyet teremtő, a szezonális hatásoktól viszonylag független a turizmusnak ezen területe. Kiválóan alkalmas a vidékfejlesztési célkitűzések megvalósítására, a vidék értékeinek megtartására. Ennek az előnynek a kihasználása a tervezési időszak során megvalósul(t).
  - A magas kulturális értéket képviselő, történelmi gyógyfürdők eredeti szépségükben újra láthatók, miközben belsejük, a kor követelményeit egyesítik a hagyományokkal.
- Működési keretek
  - Az egészségmegőrzés motivációjával érkező turista is sokopciójú. Igényeinek kielégítése, teljes élményhez jutása nem egyenkénti kínálókon keresztül valósul meg.
  - A létrejött szervezeti rendszer marketing és fejlesztési irányultságú.
  - Az egészségturizmus szereplői létrehozta olyan hálózatokat, amelyek a „teljes egészség” megvalósítás szolgáltatóit egységes rendszerbe fogják, abból a célból, hogy a turista az utazásának megtervezésétől az otthonába történő visszautazásáig egy csomagban megkaphatja a szolgáltatásokat.
  - A szervezeti rendszerbe sikerült bevonni az orvosi kamarát és több dimenziójú partneri kapcsolat épült ki.

- Az egészségturizmus fejlesztésében stratégiai kapcsolat alakult ki az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral és az egészségbiztosító pénztárakkal, amelynek eredménye a belföldi kereslet ugrásszerű növekedése.
- A szolgáltatások nyújtói – köszönhetően az átfogó és egymásra épülő humánfejlesztés rendszerének –, még a kisebb jelentőségű területeken is professzionális nyújtanak.

5.5. Stratégia mérhető eredményei 2015-ben

- A vízre alapozott gyógyítás módszereinek fejlesztését egy országos kutatóközpont segíti, két gyógyhelyen kutatási alközpont is kialakult.
- A szakképzett munkaerő kibocsátás fedezi a szükségletet, megszűnt a legkeresettebb szakmákban is a munkaerőhiány.
- Nemzetközi jelentőségű fürdők látogatottsága 50%-kal emelkedett, az egy főre jutó bevételeik megduplázódtak.
- A wellness szállodák szobakapacitása megkétszereződött.
- A szisztematikus fejlesztések révén a tervezési időszak végére a kiinduló értéknek tekintett gyógyszállók számát illetően nem kiugróan magas a növekedés, de gyógyturizmusra épülő klinikákkal együtt meghaladja a 30%-ot.
- A (gyógy)vendégéjszakák növekedése töretlen és 1 millióval magasabb, mint a bázis (2006) évben.
- A wellness szállodákban a vendégéjszakák száma a tervezési időszak utolsó évében meghaladta a 4 milliót.
- A OEP és egyéb biztosítók által finanszírozott kezelésekből származó gyógyturisztikai bevételek a 2006. évi nagyságát megkétszerezték.
- Az egészségturizmus fejlesztésnek közvetlen és közvetett eredményeképpen az új munkahelyek száma összességében 10 000-rel emelkedett.
- A hazai lakosság részéről a fürdőlátogatottság 50%-kal emelkedett.
- Az európai piacon a magyar egészségturizmus domináns helyzetet foglal el. Az ilyen céllal utazók több mint 50%-a Magyarországot keresi fel.
- Egészségturisztikai klaszterek lefedik az egész országot, a hálózati szerveződés országos szinten is megvalósult.

6. AZ EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSÉNEK CÉLRENDSZERE

FŐ CÉL

Magyarország egészségturizmusának termál- és gyógyvízre épülő ága Európa vezető hatalma lesz 2015-ben

Prioritások	I. PRIORITÁS A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése	II. PRIORITÁS Egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása	III. PRIORITÁS Wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése	IV. PRIORITÁS A gyógy- és wellness szállodák fogadóképességének fejlesztése	V. PRIORITÁS A marketing-tevékenység hatékonyabbá tétele	VI. PRIORITÁS Az oktatási-képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása	VII: PRIORITÁS Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése
Intézkedések							
1. Intézkedés	Nemzetközi jelentőségű fürdőhelyek, történelmi, műemléki fürdők, gyógyhelyek kiemelt fejlesztése	Hagyományos reumatológiai, balneológiai kezelések megújulása, rehabilitáció	Medical wellness – előzetes orvosi diagnosztikán alapuló wellness-irányzat – elterjesztése Magyarországon	Szálloda (szállásférőhely) fejlesztés	Turizmus és orvos szakma közti információcsere és együttműködés	Az oktatási rendszer fejlesztése	Termékfejlesztés / projektmenedzsment
2. Intézkedés	Meglevő országos és regionális jelentőségű egészségturisztikai szolgáltatók fejlesztése (gyógy- és termálfürdők, gyógyhelyek, gyógybarlang, mofetta)	Nemzetközi Balneológiai Kutató Intézet létrehozása, kutatás, publikálás	Szakmai alapú tájékoztatás fokozása, minőségbiztosítás/védjegyek ellenőrzése		Tünetek / betegségek alapján szegmentált tájékoztatás, marketing	Szakmai igény szerinti oktatás és szakemberképzés	Turisztikai információs rendszer működtetése
3. Intézkedés	Helyi jelentőségű fürdők szerepének stabilizálása az egészségturizmus piacán	Biztosítók szerepe az egészségturizmusban	Vidéki fürdővárosaink elérhetőségének javítása		Marketing kommunikációs kampányok tervezése és gyakorlati megvalósítása		Szemléletformálás/oktatás és képzés települési szinten
4. Intézkedés	Szolgáltatók egyedi kínálatának és specialitásainak megteremtése	Alternatív orvosi gyógymódok	High level wellness – a wellnesen belül az aktív életmód és az egészséges táplálkozás – kínálatának bővítése				Monitoring
5. Intézkedés	Új beruházások		Budapest SPA turizmusának nemzetközi színvonalra emelése				
6. Intézkedés	Jelenlegi természeti adottságok védelme, minőség garantálása						

7. PRIORITÁSOK ÉS INTÉZKEDÉSEK

7.1. I. PRIORITÁS: A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése

Magyarország egészségturizmusának szinten tartásához és növeléséhez tudatos termékfejlesztésre van szükség. A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (NTS) elsődlegesen kiemelt termékként kezeli 2013-ig az egészségturizmust, amely egyúttal a természeti adottságokra épülő kínálatfejlesztés legfontosabb eleme.

Az egészségturizmus hazánk turizmusának kiemelkedő jelentőségű és nagy fejlődési potenciállal rendelkező ága, mely a gyógytényezők hasznosítására épül. A legnagyobb értéket az ország területe alatt található termálvíz készlet jelenti, amelynek többsége bizonyítottan gyógyhatású és különféle igények kielégítésére alkalmas. Magyarország nemzetközi viszonylatban is kiemelkedően magas hőfokú és ásványianyag-tartalmú termálvizekkel rendelkezik.

A gyógytényezők közül a 65, törzskönyvi nyilvántartásban szereplő gyógyfürdő mellett 5 gyógybarlang és 1 gyógygázlelőhely található. Több nemzetközi jelentőségű fürdővel is rendelkezünk, mint például a Hévízi gyógytó, mely a világon egyedülálló jelenség, vagy Budapest műemléki fürdői. Az egészségturisztikai szolgáltatások közül nemzetközi viszonylatban a gyógyászati szolgáltatások magas színvonalúak.

A nemzetközi egészségturisztikai kínálatra vonatkozó összehasonlítás rávilágított arra, hogy a térségben található országok (Szlovénia, Ausztria és Csehország) fürdői és fürdőhelyei konkurenciát jelentenek hazánk számára. A környező országok fejlesztési elképzelései között is kiemelten szerepel a turizmus és azon belül az egészségturizmus fejlesztése, így hasonló jellegű fejlesztések fognak megindulni Romániában és Szlovákiában is. Az élmény és wellness kínálat szolgáltatási színvonalának tekintetében jelentős lemaradásban vagyunk Ausztria hasonló létesítményeitől, településeitől.

Az egészségturizmus fő célkitűzése érdekében, hogy „Az egészségturizmus termál- és gyógyvízre épülő ágának európai vezető hatalma” legyünk, elengedhetetlen az országos és regionális arculathoz illeszkedő tudatos település- és fürdőfejlesztés.

Az elmúlt évtized turisztikai kereslete a változó társadalmi, gazdasági hatásoknak és legfőképp az utazási szokások változásának köszönhetően növekedett, mely együtt járt új célcsoportok megjelenésével. A nemzetközi trendek és az egészségtudatos életszemlélet térhódítása a turizmusban, így az egészségturizmusban is a kereslet fejlődését vetítik előre. Az egészségturisztikai szolgáltatókon belül a fürdőszolgáltatást nyújtókat kiemelten kezeljük, mivel nemzetközi viszonylatban a termálvízre épülő szolgáltatások előtérbe helyezésének van olyan potenciális esélye, mely megteremti a lehetőséget a kitűzött stratégiai cél eléréséhez.

A fürdők tulajdonosi viszonyai tisztázottak, többnyire egy vagy több önkormányzat tulajdonában vannak, jellemző rájuk, hogy a tervezett és szükséges fejlesztések megvalósításához forráshiánnyal küzdenek. Több fürdő tulajdonosi szerkezetében megjelent a magántőke, mely segíti a profit- és szolgáltatásorientált szemlélet kialakítását. A fürdővel rendelkező települések legnagyobb részében központi kiemelt kínálati elem a fürdő, tehát a települések turizmusában komoly kitörési pontot jelenthet a fürdőfejlesztés. A fürdőhelyek

fejlesztéséhez a legtöbb település már elkészített koncepcióval rendelkezik, keresik a forrást a további nagy ívű fejlesztések elindításához. Általánosságban elmondható, hogy a fürdőhelyek az elmúlt években befejezték szinten tartó (technikai, technológiai megújulás – vízforgatók, medence és épületkorszerűsítések), vagy új szolgáltatásokat eredményező (élményfürdő, új vízfelületek, szolgáltatások) beruházásait. Mindezen fejlesztések az elmúlt évtizedek hiányosságait pótolták, azonban a 21. század kihívásainak már nem tudnak megfelelni, így többnyire a beruházások csak a fürdöléstechnológiára, azon belül is a medencék megújítására illetve számuk növelésére irányultak, így egyaránt elmaradtak a tematikus alapú szolgáltatások fejlesztései és a komplex kínálatot eredményező települési és térségi kezdeményezések. A megcélzott színvonal eléréséhez olyan jellegű beruházásokat is végre kell hajtani, amelyek közvetlen árbevételt nem eredményeznek, de lehetőség nyílik a települési kép javítására (homlokzatok felújítása, parkok, köztéri szobrok, díszutak, burkolatok, információs rendszerek, sétaútvonalak, térvilágítás, zenepavilonok, közösségi terek, pihenővezeték kialakítása). A települések rendezési és szabályozási terveit össze kell hangolni a turisztikai szolgáltatók igényeivel, melynek megfogalmazásához lehetőséget kell biztosítani a szakma képviselőinek (vállalkozók, szervezetek).

Az elmúlt évtized beruházási tapasztalatai alapján el kell kerülni azokat a fejlesztéseket, amelyek nem kellőképpen megalapozottak, szakmai hibákat tartalmaznak. A bírálati rendszerben kevésbé jelenik meg a szakmai szempontú bírálat és alátámasztás, amelyen változtatni szükséges.

Magyarország egységes egészségturisztikai arculata kialakulóban van, mely elsősorban a gyógyvíz és a gyógyászati szolgáltatások köré csoportosul. A regionális és helyi arculat kialakításának hiányában jelentős szerepe van annak, hogy kevés helyen ismert a célcsoport és a tematizált alapú termékfejlesztés fogalma. Hiányzik a fejlesztések szemléletéből a pozicionálás, az egyediséget tükröző profilok megléte, valamint a márka tudatos és állandó építése.

A prioritás célja Magyarország jövőképehez illeszkedő egészségturisztikai kínálat létrehozása a piaci igények és a természeti-társadalmi adottságok alapján.

A szolgáltatók kínálatának bővítésekor szükséges a fejlesztések olyan irányú meghatározása, mely a beruházások mértékét és nagyságát a megcélzott piaci szegmens igényei, a szolgáltatások jellege és tematikus felépítése alapján határozza meg. A létesítmények tematizálása során a jövőképeben megfogalmazott termékfejlesztés strukturáját célszerű követni, mely a marketingtevékenység alapját is képezi:

- A „Gyógyító gyógyító víz” program: a gyógyulni vágyók a balneológiai kutatások legújabb eredményeire épülő orvosi eljárásokat vehetik igénybe a víz összetételére alapozott specializációjú gyógyhelyeken, mivel csak nálunk jut a páciens a föld méhéből előtörő gyógyvízhez eredeti állapotában (vízforgatás nélkül).
- A „regeneráló víz” program: biztosítja, hogy megtalálhatják az egészség megtartására törekedők a csendet, a nyugalmat ígérő fürdőhelyeket, ahol a széles skálájú wellness szolgáltatások igénybe vétele segíti a testi, szellemi megújulásukat.
- A „szórakoztató víz” program: a víz által nyújtott szórakoztatás és az egészséges életmódra nevelés összekapcsolásával az egészségmegőrzés és a fürdőzési kultúra elmélyítését valósítja meg. Ennek eredményeként a fürdőzés kultúrája a teljes egészség megvalósításának, megőrzésének részévé válik.

A prioritásban szereplő elképzelések megvalósításához meg kell felelni olyan szempontoknak, mely a hazai kínálatot befolyásolja:

- A szolgáltatók képesek legyenek a konkurens desztinációkat termékfejlesztésükkel megelőzni, egyedi arculatukkal kitűnni.
- A szolgáltatók egymásra ne konkurenciaként, hanem partnerként is odafigyeljenek, legyenek egymás szolgáltatásainak kiegészítői, váljanak egymásnak együttműködő partnereivé.
- Cél az adott desztináció versenyképességének növelése, mely tudatos termékfejlesztéssel érhető el.
- A szolgáltatók közötti szerveződési és együttműködési forma klaszterekben valósul meg, amelybe való bekerüléshez minőségi kritériumoknak kell megfelelni.

Az NTS alapján cél 2013-ig a termék belföldi és nemzetközi versenypozíciójának javítása. Ezt úgy lehet elérni, hogy olyan létesítmények létrehozására törekszünk, melyek a nemzetközi trendeknek megfelelően nemzetközi versenyképességet, első számú motivációt jelentenek.

Markánsan el kell különíteni az egészségturizmus két fő ágának fejlesztését:

- A gyógyturizmus esetén egymástól megkülönböztethető, saját arculattal rendelkező gyógyhelyek kialakítását kell ösztönözni. A természetes gyógytényezőkön alapuló turisztikai infrastruktúrát fejlesztő beruházások csak akkor válhatnak versenyképesé és működhetnek gazdaságosan, ha a térség infrastruktúrája és a kapcsolódó, kiegészítő szolgáltatások – ide értve az egészségügyi szakmai háttérrel is – kínálata is a vezető attrakcióhoz hasonló színvonalú. Ezért szükséges az egészségturizmus fejlesztését a jövőben a turisztikai és egészségügyi szakmai elvárások összehangolásával folytatni. Az egészségturizmus fejlesztésének az egészségüggyel közös átfogó célja a magyarországi kínálat nemzetközi versenyképességének és jövedelmezőségének javítása. Közvetlen cél a gyógyhelyek számának növelése, illetve a gyógytérsek létrehozása. A gyógytérsek egy olyan funkcionális kialakított kistérség, amely egy (természetes vagy speciális) gyógytényező jobb kihasználása érdekében összehangoltan fejleszti a hasznosítást elősegítő és ehhez kapcsolható egészségügyi szolgáltatásokat, valamint a specifikus és általános turisztikai szolgáltatásokat és desztináció-menedzsment elemeit.
- Erőteljesebb hangsúlyt kell adni a nemzetközi terminológiában jelenleg wellnessként definiált, nem a betegségek kezelésére, hanem annak megelőzésére, az egészségtudatosságot kiszolgáló kínálat fejlesztésére. A wellness az átfogóan értelmezett (testi és lelki) egészség összhangjának megteremtését célozza; a wellness turizmus pedig mindezen célokat szolgálja összetett szolgáltatásaival, amelyek egyszerre célozzák a fizikai és szellemi állapot megőrzését, javítását. A wellness szolgáltatások között találhatunk hagyományos gyógyászati szolgáltatásokat éppúgy, mint szépségprogramokat vagy sporttevékenységeket.

I: Prioritás:	A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése
I/1. Intézkedés	Nemzetközi jelentőségű fürdőhelyek, történelmi, műemléki fürdők, gyógyhelyek kiemelt fejlesztése
Célja:	<ul style="list-style-type: none"> - A történelmi és műemléki fürdők szolgáltatási struktúrájának javítása az igényeknek megfelelően: eredeti külső hangulat és környezet, XXI. századi szolgáltatási színvonal. - Kiemelt szerepet szükséges szánni a hévizei gyógyító megóvása és fenntartása érdekében környezetének tehermentesítésére, a létesítmény együtteseinek felújítására, célcsoportspecifikus szolgáltatási struktúra kialakítására. Az ország arculatában ez a kínálati elem képviseli a nemzetközi piacon a legjelentősebb vonzerőt. - Magyarország kiemelt jelentőségű fürdőinek fejlesztése, a létesítményeket befogadó települések magas színvonalú gyógyhellyé fejlesztése (magas színvonal megfelel egy 4 vagy 5 csillagos szálloda kategóriájának). - A gyógy- és wellnessfürdők, továbbá környezetük komplex fejlesztésével a vendégek szabadidő eltöltési lehetőségeinek kialakítása. - „Tömegtermék” helyett a versenytársaktól megkülönböztethető egyedi arculat (gyógyvízre, kultúrára, természetföldrajzra alapozva) és kínálat kialakítása.
Indoklás:	<p>A hazai egészségturisztikai kínálatot nemzetközi viszonylatban a jelenleg is meghatározó szolgáltatók fogják képviselni. Mindegyikük jelentős gyógyászati kapacitással és a gyógyászat terén felhalmozott szakismeretekkel rendelkezik, vendégeik részben a nemzetközi küldőpiacokról kerülnek ki. Kínálatukban az elmúlt években megjelentek azok a szolgáltatások, melyek minden generáció és célcsoport igényeinek megfelelnek. Egyedi jellegüknél és ismertségüknél fogva célcsoportspecifikus szolgáltatásaikkal és marketingtevékenységük növelésével ismertségük, ezáltal az ország ismertsége tovább növelhető. Közép és hosszú távon ezek a szolgáltatók határozzák meg Magyarország arculatát és egyediségét. Üzemeltetésük során nagy vendégforgalmat generálnak, melynek továbbgyűrűző hatásaként az adott desztináció meghatározó gazdasági tényezőjévé válnak, fejlesztésük kiemelt feladat. Az egészségmegőrző szolgáltatások jelentőségének erősödése nélkülözhetetlen, azonban a háttérrel a hagyományos balneoterápiára épülő kezelések adják.</p> <p>A szolgáltatás, az ár-értékarány, az elérhetőség után a környezeti adottságok és kínálat befolyásolják leginkább az utazási cél kiválasztását és a visszatérés szándékát, éppen ezért indokolt a nemzetközileg ismert gyógyhelyek komplex szolgáltatás-fejlesztése, valamint ehhez kapcsolódóan az infrastruktúra fejlesztése.</p>

<p>Az intézkedés tartalma:</p>	<p>Az intézkedés a meglévő nemzetközi hírnévvel és olyan szolgáltatási struktúrával rendelkező szolgáltatókat, elsősorban fürdőlétesítmények, gyógyhelyek fejlesztését célozza meg, melyek Magyarország arculatában meghatározó helyet foglalnak el.</p> <p>Mindezen létesítmények:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyedi vonzeróval, nemzetközi hírnévvel rendelkeznek. - Bizonyítottan jelentős gyógyvendégkörük van. - Elhelyezkedése és megközelíthetősége biztosítja a könnyű elérhetőséget. - Települési környezetük színvonala és fejlettsége alkalmas a megcélzott vendégkör fogadására. <p>Az intézkedés által érintett 17, nemzetközi szintű gyógyfürdő és gyógyhely: Budapest (Gellért, Széchenyi, Rudas, Lukács Gyógyfürdők), Balatonfüred, Bükfürdő, Debrecen, Eger-Egerszalók, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hévíz, Miskolctapolca, Nyíregyháza-Sóstó, Sárvár, Sopron-Balf, Zalakaros.</p> <p>Tartalmi elemei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Termál- és gyógyfürdők, műemléki fürdők egyedi, specializált szolgáltatásainak fejlesztése. A gyógyászati és wellness jellegű szolgáltatások célcsoportorientált, a létesítmény egyediségének megfelelő struktúra kialakítása. - A létesítmények gyógyvízre épülő gyógyászati infrastrukturális háttérének biztosítása, hatékony technológiák alkalmazása. - A turisztikai vonzerók környezetének komplex fejlesztése. A létesítmények környezetének infrastrukturális és szolgáltatási fejlesztése (települési környezet, parkok, sétányok, kerékpárutak, kiegészítő turisztikai elemek, a szabadidő eltöltési feltételeinek megteremtése). - A kiemelt fürdők környezetének javítása (parkosítás, információs táblák, pihenőhelyek, zajmentes környezet biztosítása, kulturált és vonzó városkép) sétáló utakkal, igényes kirakatokkal, szolgáltató egységekkel. - A fürdőváros külső környezetének és ezáltal a szabadidős programkínálat (fedett, szabadtéri egyaránt) alapfeltételeinek bővítése. - A turisztikai desztinációk környezeti, társadalmi szempontú fenntarthatósága. A nagy vendégforgalom egyben szennyezőforrás is, melyre kiemelt figyelmet kell fordítani, így a vízbázis többcélú hasznosítása, az elfolyó vizek kezelése, a létesítmények hulladékkezelése, a higiénés előírások kiemelt kezelése stratégiai feladat. - Az intézkedés által érintett létesítmények marketingtevékenységének, kutatási intézkedéseinek összefogása, klaszter jellegű szervezetbe tömörülése. - Gyógyturizmus kórházi háttérének kialakítása, térségi, regionális egészségcentrumok létrehozása a fürdőhelyeken, melynek fő célja a gyógyvízre épülő rehabilitációs, rekreációs
---------------------------------------	---

	<p>és preventív célú kezelések alkalmazása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyógyászati és a preventív célokhoz köthető szálláshelyek kialakítása. - A gyógyászati és a wellness kezelések nélkülözhetetlen része az életmód megváltoztatása, több mozgás, kevesebb, az egészségre és a szervezetre káros táplálék bevitel, stresszmentes életvitel. Ehhez a szolgáltatások között meg kell jelennie az életmód tanácsadásnak, valamint kiemelten a gasztronómiai sokféleségre és a tudatos táplálkozásra épülő kínálati elemeknek is.
<p>A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Üzemeltetők; - Érintett önkormányzatok; - Magyar Turizmus Zrt.; - Országos irányító hatóságok; - Regionális szervezetek; - Turisztikai szervezetek; - OGYFI; - OEP; - ÁNTSZ; - Turisztikai szakértők; - Diplomáciai képviseltek.
<p>Eredményindikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Termékfejlesztés hatására beazonosítható márkák kialakítása. - A szolgáltatók közötti együttműködések erősödése. - Életszínvonal emelkedése. - Fürdővendégek összetételének eltolódása a magasabb fizetőképességű vendégkör irányába. - A szolgáltatók bevételeinek növekedése. - A szolgáltatókat befogadó települések környezetének javulása. - A foglalkoztatottság növelése.
<p>Hatás indikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vendégéjszakák számának növekedése. - Átlagos tartózkodási idő növelése. - Fürdők látogatottságának növelése. - Egy vendégre jutó költség emelkedése. - Munkahelyteremtés. - Magyarország termálvízkincsének fenntartható felhasználása, vízbázis védelem. - Turizmusból származó bevételek növekedése. - A településekre érkező vendégek költségi hajlandóságának növekedése.

I. Prioritás:	A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése
I/2. Intézkedés:	Meglevő országos és regionális jelentőségű turisztikai szolgáltatók fejlesztése (gyógy- és termálfürdők, gyógyhelyek, gyógybarlang, mofetta)
Célja:	<ul style="list-style-type: none"> - A kiemelt fürdőkön és szolgáltatókon kívüli, a hazai élvonalba tartozó egészségturisztikai létesítmények fejlesztése. - Gyógytényezők (gyógyhely, gyógybarlang, mofetta, gyógyiszap) hasznosítására létrejött szolgáltatók kínálatának és a turisztikai infrastruktúrának a bővítése. - A létesítmények alkalmasak legyenek a magas gyógyászati és rekreációs szolgáltatások nyújtására, tematizált és komplex szolgáltatáscsomagokat hozzanak létre.
Indoklás:	<p>Magyarország nemzetközi és kiemelt jelentőségű egészségturisztikai létesítményei mellett szüksége van olyan színvonalas, a gyógytényezőket hasznosító létesítményekre (gyógyfürdő, gyógybarlang, ivócsarnok, egészségügyi intézmények – szanatórium, nappali kórház, éghajlati gyógyintézet), melyek jellegüknél és méretüknél fogva elmaradnak a speciális szolgáltatásokat nyújtó, külföldi vendégköröket is vonzó egységektől, azonban alkalmasak az igényes hazai és külföldi vendégkör fogadására. Az országos és regionális jelentőségű fürdők listája a 2. számú mellékletben található. Magyarország ezen intézkedéshez tartozó szolgáltatói jelenlegi fejlettségi szintjükön még nem képesek betölteni ezt a funkciót, azonban középtávon elérhetőek a kitűzött célok.</p>
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedés a gyógyfürdők, illetve gyógytényezőre épülő szolgáltatók fejlesztését priorizálja, melyek a meglévő létesítmények fejlesztésével, a megcélzott szegmensek alapján tematizált gyógyászati és wellness szolgáltatásokat alakítanak ki, ezáltal megkülönböztethetővé válnak.</p> <p>Az intézkedés 60 db országos és regionális jelentőségű gyógy- és termálfürdőt tartalmaz, továbbá a gyógybarlangokat és mofettát (lásd 5. számú melléklet). A megjelölt fürdők listája – 2. számú melléklet tartalmazza- a létesítmények állaga és elfoglalt piaci pozíciójuk alapján változhat. A szolgáltatók kiválasztása a prioritáshoz a következő szempontok alapján történik:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szolgáltatások komplexitása (gyógyászati, rekreációs és élmény). - Éves vendégforgalom. - Egész évben folyamatosan kínált szolgáltatások - Szállásférőhelyek kínálata.

	<p>Intézkedés tartalma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Termál- és gyógyfürdők, gyógybarlangok, mofetta gyógyászati szolgáltatásainak fejlesztése, a kapcsolódó és együttműködő egészségügyi szolgáltatók gyógytényezőre épülő gyógyászati infrastruktúrájának kiépítése. - Termál- és gyógyfürdők energiaellátási rendszerének megújítása, különös tekintettel a megújuló energiaforrások használatára. - A szolgáltatási színvonal javítása, fedett területek növelése és bővítése. - A vonzerőkhöz közvetlenül kapcsolódó szolgáltatási és infrastrukturális fejlesztések (települési környezet javítása, közbiztonság stb.). - A termál- és gyógyfürdők tematizált, korcsoportonkénti bővítése, a vízfelületek mértéktelen növelése helyett a kiegészítő szolgáltatások előtérbe helyezése (animátor, gasztronómiai egységek stb.). - Az intézkedés által érintett létesítmények marketingtevékenységének, kutatási intézkedéseinek összefogása, regionálisan klaszter jellegű szervezetek kialakítása. - Nem javasolt a szezonálisan működő létesítmények (aquaparkok, strandok) fejlesztése.
<p>A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Üzemeltetők; - Érintett önkormányzatok; - Magyar Turizmus Zrt.; - Országos irányító hatóságok; - Regionális szervezetek; - Turisztikai szervezetek; - OGYFI; - OEP; - ÁNTSZ; - Turisztikai szakértők; - Diplomáciai képviseltek.
<p>Eredményindikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Az egészségturisztikai szolgáltatók kínálata a desztinációra jellemzően alakul ki, az egyéni profilok kialakulnak. - Az egészségturisztikai szolgáltatások kínálata bővül (gyógyászat, wellness, szórakozás). - Bevételek növekedése; - Pozíciók erősödése.
<p>Hatás indikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A szezonálisan működő létesítmények működésének csökkenése, növekvő vendégforgalom. - Munkahelyteremtés

I. Prioritás:	A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése
I/3. Intézkedés:	Helyi jelentőségű fürdők szerepének stabilizálása az egészségturizmus piacán
Célja:	<ul style="list-style-type: none"> - A régiókban helyi, kistérségi szerepet betöltő fürdők jelentőségének növelése a kapacitás- és minőségfejlesztés révén. - A fejlesztésekkel a fürdők teremtsék meg a kor elvárásainak minimálisan megfelelő alpinfrastruktúrát, higiénés körülményeket, műszaki-technológiai színvonalat. - A gyógyászati és egészségmegőrző szolgáltatások szélesebb körével rendelkezzenek. - A többnyire nyári szezonális strandi forgalom az üzemeltetést kevésbé kiszámíthatóvá teszi, a fejlesztések célja az önállóan és gazdaságosan üzemeltethető létesítmények létrehozása.
Indoklás:	<p>A helyi jelentőségű fürdők szerepe az országos és regionális kínálatokban alacsony, mivel más desztinációkból kiépítettségükből fakadóan nem tudnak vendégeket vonzani. Azonban szerepük helyi, kistérségi szinten meghatározó. Szerény infrastruktúrával rendelkeznek a szálláshelyek és a települési szolgáltatások tekintetében, nincs olyan megkülönböztető sajátosságuk, mellyel kiemelkedhetnének versenytársaiktól. Ezek a létesítmények fontos szerepet töltenek be az országos fürdőhálózatban, alacsony árszínvonalukkal azokat a társadalmi rétegeket érik el, melyek jövedelmi viszonyaiknál fogva nem tudják a magasabb „kategóriájú” fürdőket igénybe venni. Számukra nagy veszélyt jelent a célcsoport váltása.</p>
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedés azon termál- és gyógyfürdők fejlesztésére vonatkozik, melyek vonzáskörzete nem lépi túl a térségi, kistérségi hatókört. Várhatóan a fejlesztések után sem lesznek gyógyászati desztinációk, tevékenységüket a strandi és wellness jelleg fogja meghatározni, így a kis méretüknek, szezonálisan ingadozó kis forgalmuknak megfelelően az aktív időeltöltés szinterei maradnak. Az intézkedés 110 db helyi jelentőségű termál- és gyógyfürdőt tartalmaz, mely lista a 2. számú mellékletben található.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionális arculatot erősítő profilok kialakítása, a szolgáltatási színvonal, fedett területek bővítése. - A fürdők technológiai megújítása, a kor előírásainak minimálisan megfelelő alpinfrastruktúra kialakítása. - A vízbázis védelme érdekében a kitermelt víz többcélú és hatékony felhasználása.

A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Üzemeltetők; - Önkormányzatok; - Magyar Turizmus Zrt.; - Szakállamtitkárság; - Turisztikai szervezetek; - OGYFI; - Turisztikai szakértők; - Diplomáciai képviseltek.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - A szezonális jelleggel üzemelő fürdők egész évben működőképessé válnak. - Az infrastruktúra és a kínált szolgáltatások minőségi és mennyiségi növelése.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Vendégszám növekedése; - Bevételek növekedése; - Munkahelyteremtés.

I. Prioritás:	A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése
I/4. Intézkedés:	Szolgáltatók egyedi kínálatának és specialitásainak megteremtése
Célja:	<ul style="list-style-type: none"> - A gyógyhelyek, valamint az üdülőhelyek orvos szakmai alapon vagy tematizált élményszolgáltatás alapján történő specializációja, amit folyamatos aktuális hatástanulmányok igazolnak és a kommunikációban is előtérbe kerül. - Egészségturizmus kínálati oldal szereplőinek a pozicionálása – „mely szolgáltató mit kínál”. - A létesítmények gyógyászati, egészségmegőrző és élményszerző célú funkcióinak meghatározása. - Az egyes fürdők USP-jé nek (Unique Selling Proposition) meghatározása, és az ez irányú tudatos termékfejlesztése. - Pozicionált és vonzó egészségturisztikai márka építése. - A gyógyászati kezeléseket kínáló szolgáltatók a víz összetételének és a kutatások figyelembevételével a szolgáltatásokat kialakítják. - A gyógyászati és egészségmegőrző megközelítésű szolgáltatási körök elemeinek megismertetése a felelős létesítményvezetőkkel, szemléletváltás az irányítás területén. - A jelenleg azonos szolgáltatásokat kínáló létesítmények közös együttműködési lehetőségeinek kialakítása.
Indoklás:	<p>Magyarország egészségturisztikai szolgáltatásokat nyújtó létesítményeinek érdeke, hogy tevékenységével a turizmusban betöltött szerepe alapján, illeszkedve az országos és regionálisan kialakított arculathoz alakítsa ki kínálati elemeit.</p> <p>A működő gyógyfürdők sok évtizedes gyógyászati tapasztalattal rendelkeznek, kínált szolgáltatásaik nem fedik le a jelen kor igényeit. Szükséges a meglévő gyógyászati kezelések mellé újabb, kutatásokkal alátámasztott gyógyászati eljárások megalkotása vagy átvétele.</p> <p>A gyógyvíz hatékonyságának hitele elsősorban a specializált orvosi ellátással válik értékesíthetővé, ugyanakkor a nemzetközi egészségpénztárak is ezt a további értéket keresik.</p> <p>A gyógyfürdők arculata többnyire nem meghatározott, alkalmazott kezeléseik a mindenkori államilag finanszírozott kezelések köré strukturáltak. Kevés helyen alakultak ki az egyedi igényeknek megfelelő kezelések, amelyeket a létesítmények marketing tevékenységük során kiemelten kezelnek. Az egészségturizmus nemzetközi és hazai trendjei egyaránt azt jelzik, hogy a klasszikus balneoterápiára épülő kezeléseket a vendégek az egészségmegőrző, preventív jellegű szolgáltatásokkal kombinálva veszik igénybe. A piaci pozicionálás alapján tudják a létesítmények a szolgáltatási mixet pontosan kialakítani, figyelembe véve a megcélzott vendégkör igényeit, fogyasztói szokásait.</p>

<p>Az intézkedés tartalma:</p>	<p>Az intézkedés érinti az összes egészségturisztikai szolgáltatót, kiemelve a nemzetközi jelentőségű gyógyfürdőket, gyógyhelyeket. Magyarország egészségturisztikai szolgáltatóinak érdeke, hogy a versenytársaktól megkülönböztethető, egyéni arculattal rendelkezzen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az alkalmazott gyógyászati szolgáltatások közül azok kiemelése, melyeket kutatással alátámasztva bizonyítottan meghatározott betegségekre javallottak. - Ösztönözni a javallat alapján specializált gyógyászati szolgáltatást. - Az orvosi hatásvizsgálatok kommunikációban történő felhasználása (hosszú távú piaci előnyt generálhat). - Az OEP támogatási rendszer átstrukturálása (specializált kínálatra speciális támogatás) pl. ortopédiában – kéz, térd, váll, csípő specializáció, prevencióban: diabetes, stresszmanagement, túlsúly csökkentése. - Prevenciós és wellness jellegű szolgáltatások körének bővítése. - A meglévő (elsősorban szórakoztatást nyújtó) fürdők hangulatvilágának tematizálása. - Szórakoztató fürdőrészelekben a különleges attrakciók és hangulat/ élményvilág jelenthet megkülönböztetést a versenytársaktól.
<p>A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Üzemeltetők; - Önkormányzatok; - Magyar Turizmus Zrt.; - Szakállamtitkárság; - Turisztikai szervezetek; - OGYFI ; - Turisztikai szakértők; - Diplomáciai képviseltek.
<p>Eredményindikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bevételek növekedése. - Különlegesebb szolgáltatások, fokozott tényleges élmény. - A létesítmények környezetének fejlődése.
<p>Hatás indikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A gyógyvíznek, gyógytényezőnek megfelelő szolgáltatások körének bővülése. - Hatékonyabb OEP felhasználás; - Egységes piaci megjelenés. - Kiegészítő turisztikai termékek iránti kereslet emelkedése. - EU orvos szabadválasztás motiválja a minőségi és az EU jogrend szerinti garanciát és magas színvonalú szolgáltatást.

I. Prioritás:	A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése
I/5. Intézkedés:	Új beruházások
Célja:	<ul style="list-style-type: none"> - A gazdaságilag elmaradott kistérségekben munkahelyteremtés és az életminőség javítása. - Meglevő turisztikai desztinációk, kistérségek, régiók kínálatának bővítése kiegészítő turisztikai elemként. - Csak olyan jellegű új magánberuházások megvalósítása, mely az adott desztinációban bizonyíthatóan a lakosság életkörülményeit javítja, valamint egyedi szolgáltatásként valósul meg.
Indoklás:	<p>Magyarország elmaradott térségei közül több rendelkezik jól hasznosítható termálvízkezeléssel. Kihasználása együtt járhat a foglalkoztatottság növekedésével, a térség gazdaságának fejlesztésével. Az elmúlt évek fejlesztéseinek hatására a kínálat a különböző szintű egészségturisztikai szolgáltatók tekintetében jelentősen bővült, a fejlesztések fő iránya nem az új beruházások megvalósítása, hanem a meglévő szolgáltatók kínálati színvonalának és kapacitásának bővítésére vonatkozik.</p> <p>Az ország kínálatában hiányzik néhány új magánberuházásként megvalósuló, közösségi támogatást nem igénylő, termálvíz felhasználására épülő üdülőhely, mely kiegészíti az ország egészségturisztikai kínálatát és alkalmas arra, hogy a telepítési helyszín kiválasztásától a beruházás részletéig a legmodernebb, a természet erőforrásait kímélő, azt többcélúan kihasználó technológiát alkalmazzon. Legfontosabb, hogy mindezen elképzelések alapját a keresleti igények határozzák meg.</p>
Az intézkedés tartalma:	<p>Új beruházásként csak hiánypótló, vagy újszerű komplex szolgáltatásokat (szállás, gyógyászat, élményszerzés stb.) nyújtó beruházások valósulhatnak meg. Az elképzelések alapját a teljes körű tervezés adja, mely a tudatos termékfejlesztés mellett összefogja a szálláshelyek, a fürdőszolgáltatások, kiegészítő szolgáltatások és a településfejlesztés elemeit.</p> <p>Az intézkedés lehatárolása az ország azon területeit érintheti, ahol hátrányos helyzetű települések találhatóak, illetve különleges gyógymódok alkalmazása valósítható meg. A meglévő fürdők, szolgáltatók közelében korlátozottan javasolt új, hasonló jellegű (versenytársként megjelenő) létesítmények létrehozása. Kivételt képezhetnek azok a projektek, ahol a meglévő létesítmény szolgáltatásainak kihasználtsága magas, a kereslet folyamatos, azonban a tulajdonos nem tervezi (finanszírozási lehetőségei nem adottak) további „hiánypótló” fejlesztések megvalósítását.</p>

A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Üzemeltetők; - Önkormányzatok; - Magyar Turizmus Zrt.; - Szakállamtitkárság; - Turisztikai szervezetek; - OGYFI; - Turisztikai szakértők; - Diplomáciai képviseltek.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Komplex termékek megvalósulása.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Munkahelyteremtés

I. Prioritás:	A természeti adottságokra épülő gyógyhelyek tudatos termékfejlesztése
I/6. Intézkedés	Jelenlegi természeti adottságok védelme, minőség garantálása
Célja:	Hosszú távú nemzetközi versenyképesség alapfeltételének biztosítása.
Indoklás:	A magyarországi gyógyturizmus a természeti és humán erőforrás jó minőségére alapozható. Ha ennek a területnek a minősége romlik, akkor a fő piaci vonzerő szűnik meg.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - vízbázisvédelem, - a gyógymedencék rendszeres ellenőrzése és minőségbiztosítása minden szolgáltatási körben (semleges minősítő cégekkel), - EU lobbizás a gyógyvizes medencék fennmaradására, - a vízfelhasználás és újrahasznosításának ösztönzése, modern technológiák bevezetésével, - a minőségi védjegyek felülbírlata, ezek ellenőrzésének felülvizsgálata, - az oktatási rendszer felhígulása miatt a szigorúbb követelmények visszaállítása, az oktatási rendszer szigorítása.
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - turizmus legfelsőbb döntéshozói, - szakmai szervezetek, - Parlament Turizmus és Sport Bizottsága, - Oktatási Minisztérium, - EU képviselők.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Hosszú távon biztosított magas színvonalú gyógyturizmus és minden más egészségturizmushoz tartozó szolgáltatás. - Magas kvalifikációval rendelkező személyzet és szolgáltatás. - Az európai piacon versenyelőnyünket jelentő gyógyvízösszetétel biztosított.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Elégedett vendég – visszatérő vendég. - Az egészségturizmus imázs jó minőséggel párosul.

7.2. II: PRIORITÁS: Az egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása

Az egészségturizmus, ezen belül a **gyógyturizmus** definícióját többféle módon megfogalmazták már. Fontos eleme, hogy a szolgáltatások valamilyen gyógytényezőre- legtöbbször gyógyvízre- épülnek, meghatározott ideig tartanak, gyógyászati intézményben, részlegesen vehetők igénybe. A gyógyturizmus a beteg embereket célozza meg, melyet még kiegészíthetünk azzal, hogy a turizmus olyan speciális ága, ahol egészségügyi dolgozók (is) dolgoznak.

Ma legtöbb gyógyfürdők az **OEP** által finanszírozott, illetve ún. fizetős betegforgalmat is ellát. Az OEP által biztosított beteg legtöbbször beutalóval érkezik, számukra évente kétszer írható fel gyógyfürdőkezelés, általában 15-15 alkalommal. Egy kúra maximum négy különböző gyógykezelést tartalmazhat. A kezelések felírását orvosi vizsgálat előzi meg, figyelembe véve a beteg korábbi és meglévő betegségeit. A terápiás terv felállítása után - amely pénz (a beteg pénze), idő- és kapacitásfüggő- megtörténik a kezelés beosztása, majd megkezdődik a gyógykúra. A gyógyfürdő orvosa figyelemmel kíséri a kúra lefolyását, szükség esetén azon módosíthat. A kezelés végén kontroll vizsgálat történik, az orvos megállapítja a kezelés eredményességét, dokumentálja a tapasztaltakat. Ez a jelenleg is jól működő metódus.

Az úgynevezett fizetős betegnél hasonló a folyamat, de nagyobb az orvos szabadsága, nem csak a szűk, az OEP által megszabott keretek között mozoghat, hanem javasolhatja az intézet más, általa jónak tartott kezelési módjait. Itt is figyelembe kell venni a beteg tartózkodási idejét, a kezelésre szánt összeget.

A **hagyományos gyógykezelések** – gyógyfürdő, gyógymasszázs, víz alatti vízszugármasszázs, iszappakolás, súlyfürdő – iránti kereslet az OEP-betegek körében évek óta töretlen. A legtöbb gyógyfürdő óriási finanszírozási problémákkal küzd, hiszen az általuk nyújtott kezelések valós piaci árának csak a felét finanszírozza jelenleg az OEP. A gyógyfürdők a különbözetet átháríthatnák (illetve egy részét áthárítják) a betegekre, akiknek többsége azonban olyan, főként mozgásszervi megbetegedésben szenvedő idős ember, aki ezt az összeget nem tudná(ja) kifizetni, így az igazán rászorulóknak nem tudják igénybe venni a gyógyfürdők szolgáltatásait.

A gyógyfürdők jelenleg a 23/2007. (V. 18.) „A társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyászati ellátások támogatásáról” szóló EüM rendelet finanszírozási szintjén kénytelenek dolgozni és ellátni a TB kezelésekre érkezőket. A rendelet 2007. június 1-től lépett életbe és meghatározza a TB támogatás áfa nélküli összegét, melyet legutóbb 2003-ban módosítottak. Azóta a támogatási összeg és intenzitás nem változott, a mostani módosítás a TB támogatás mértékét változtatta meg, mely az eddigi 85%-ról (csoportos gyógyúszás 18 éves kor alatt 100%) négyféle támogatási intenzitást határozott meg. Az országos minősítésű gyógyfürdőknél öt kezelést (iszappakolás, súlyfürdő, szénsavas fürdő, orvosi gyógymasszázs, víz alatti vízszugármasszázs) fix támogatással, míg a többi kezeléseket differenciáltan 50, 70 és 85%-os támogatással látták el. Az egyes kezelések után a támogatás összege összességében kis mértékben növekedett, kivéve a gyógyvízes gyógymedence, illetve az orvosi gyógymasszázs támogatását. Az OEP finanszírozás növekménye azonban nem fedezi a 2003 óta növekvő fenntartási költségeket és a gyógyfürdők az eddig alkalmazottakkal ellentétben egyre nagyobb kiegészítő díjat kénytelenek elkérni a kezelésekre érkezőktől. Ez a helyzet a

helyi és országos jelentőségű fürdők közül az utóbbiakat érinti a legkedvezőtlenebbül. Azoknak a fürdőknek, amelyek eddig önkormányzati támogatással pótolták a hiányt és igyekeztek nem a vendégekre terhelni a növekvő költségeket, most nagyobb áremelést kell végrehajtaniuk.

Ezen a területen cél: a finanszírozás garantált biztosítása, annak lépéstartása, egy garantált biztosítási rendszer felépítése.

A biztosítókat tekintve az OEP mellett figyelembe kell venni a magán egészségpénztárakat, illetve a külföldi állami és magánbiztosítókat. Jelenlétük a jobb minőség irányába mozdítja el a fürdőket.

A hagyományos, gyógyvízre épülő gyógykezeléseken túl a gyógyfürdők, gyógyszállók többsége wellness kezeléseket is kínál.

Ennek ismérvei: egyéni egészséghez kapcsolódó felelősségtudat, rendszeres testmozgás, relaxálás, tudatos stresszkezelés környezettudatos életmód, káros szenvedélyek kerülése, szépségkezelés. A wellness turizmus az egészség széles értelemben vett megőrzését, az egészség összhangjának megteremtését (mentális, fizikai, biológiai), prevenciót, programokon való önkéntes –nem orvosi utasításra történő– részvételét jelenti. A legtöbb esetben a wellness szolgáltatások egy részét egészségügyi dolgozók nyújtják a vendégeknek.

A wellness mellett már hazánkban is megjelent egyes gyógyfürdőkben, gyógyszállókban a medical wellness irányzat. Tulajdonképpen itt ér össze a gyógy és a wellness kezelés. Orvos által végzett állapotfelméréssel kezdődik, amely során modern diagnosztikai eszközöket is alkalmaznak (pl. biorezonancia). Ennek elemzése kapcsán egyénre szabott kezelést ajánlanak a betegnek. Cél az, hogy e kezelések markánsan megkülönböztethetők legyenek a többitől, a hatásuk mérhető, színvonaluk pedig kontrollálható legyen, mely lehetővé teszi, hogy az egészségbiztosítók hajlandóak legyenek finanszírozni a számukra hosszabb távon mindenképpen olcsóbb prevenciók terápiáit.

Ma, amikor a gyógyítás mellett a prevenció az egyik fő feladata a gyógyhelyeknek, gyógyfürdőknek, feltétlenül támogatni kell a medical wellness irányzat térnyerését.

A prevención és a gyógyításon túl a **rehabilitáció** lehet a következő kiugrási lehetőség a gyógyfürdőkben, amely gyógytényezőre épül, egészségügyi szakszemélyzet végzi. Az egészségügyi reform hatásaként növekedtek a rehabilitációs kapacitások, legalábbis a statisztika szerint, de az intézmények nincsenek felkészülve a feladatokra. Rehabilitációs szakorvosok, gyógytornászok, szakasszisztensek kellenek a gyógyvizekre épült rehabilitációs centrumokba, hogy ott elkezdődhessen az érdemi munka. Megnövekedett az igény a rehabilitáció iránt, a régi „rokkantosítási” rendszer 2008-tól való átalakítása sok százezer potenciális rehabilitálandó beteggel számol, az ő ellátásuk, visszavezetésük az aktív életbe megoldandó feladat.

A gyógyvízre épült gyógykezelések gyógyhatásait igazolni kell. Az igazoláshoz **kutatás**, a kutatási eredmények publikálása szükséges.

A gyógyvízben gazdag Magyarországnak érdeke a kutatások kiemelt kezelése, mert így tudja bizonyítani a páratlan gyógyvízkészlet hatékonyságát, a tradicionális gyógyvíz-kúra eredményességét. Gyógyvízzel nem rendelkező országoknak nem érdeke, hogy gyógyvízzel elérhető terápiás eredményeket hangsúlyozzanak. Ők a wellnessre, hidroterápiás kezelésekre alapozott szolgáltatásaikat emelik ki a gyógyvíz összetétele helyett. Nekünk kell bizonyítanunk gyógyvizeink valódi gyógyhatását, hogy **a magyar gyógyvíz, mint márka**, jelenjen meg Európában.

Az egyes ásványvizek gyógyvízzé nyilvánítása már önmagában kutatásnak minősül. Ezt az OGYFI (Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság) végzi az ÁNTSZ keretében. Lehetőség szerint a vizsgálat kettős vak kontrollcsoportos, de más eljárások, többek között az úgynevezett nyomon követéses eljárás is elfogadható.

A gyógyvízzel rendelkező országok vízminősítő vizsgálata nálunk a legszigorúbb, ennek ellenére nincsenek meg azok a támpontok, amelyek pl. egy szigorú gyógyszerbevizsgálás esetén előírtak. A minőségbiztosítás szabályának hiányában a vizsgálat eredménye esetenként megkérdőjelezhető. Ez még inkább a kutatás jelentőségére hívja fel a figyelmet. Az eljárás megindításához a gyógyhatást objektív paramétereket tartalmazó klinikai vizsgálattal kell igazolni az adott betegségben. A hazai balneoterápiás kutatások meglehetősen hátrányos helyzetének egyik oka az önálló kutatóintézet hiánya.²⁷ Amíg az önálló kutatóintézet újra létre nem jön, speciális technikával felszerelt kutatólaboratórium létrehozása és akkreditációja szükséges a balneo-fizioterápiás kutatások elősegítésére. /Poór, Bálint, Csermely, 2005/

Hazánk gyógyvizeinek népszerűsítése nemzetstratégiai, kereskedelmi, idegenforgalmi, valamint orvosszakmai, tudományos, kutatási feladat is.

Kiemelt jelentőségű, hogy a bizonyítékokon alapuló orvoslás (evidence based medicine) követelményeinek megfelelő *tudományos közlemények* jelenjenek meg.

Ezért az ország egyik legrégebbi orvos-egyesülete, az 1891-ben alakult Magyar Balneológiai Egyesület, valamint a Magyar Balneológiai Kutató Központ Közhasznú Alapítvány a világon és Európában elsőként dolgozik az Európai Balneológiai, Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Kutatóintézet létrehozásán.

Az új kutatóközpont megvalósulását valamennyi nemzetközi szervezet támogatja. A világon egyedülálló kezdeményezés Magyarországnak kedvező helyzetet és egyben vezető szerepet biztosíthat a termálvizek orvosi felhasználásában. Ez pedig serkentőleg hathat az idegenforgalomra, és jelentős bevételi tényező lehetne. A kutatáshoz sok pénz kell. Magától értetődő, hogy az a vállalkozói réteg, az ágazat segítse financiálisan a gyógyvíz- kutatásokat, akik ebből a legtöbbet profitálnak. Ellenkező esetben a biztosítók kivonulnak a finanszírozásból és a kialakított imázs eltűnik.

Orvosok, gyógytornászok, szakasszisztensek, terapeuták nélkül ezt a területet nem lehet jól fejleszteni, magas színvonalon művelni. Elengedhetetlen a területen folyó többszintű, jó minőségű, az új irányzatoknak megfelelő, magas színvonalú szakképzés, **oktatás**, ami magában foglalja a (szakmai) nyelvoktatást is.

A fizioterápiás kezelések javallatainak és ellenjavallatainak mérlegelése, valamint a kezelések paramétereinek asszisztensek felé történő kiírása orvosi feladat. A gyógyfürdőkben dolgozó orvosok szakképesítésük szerint legtöbbször reumatológusok és/vagy fizioterápiás szakorvosok, illetve rehabilitációs szakorvosok. A házi orvosok többségének nincs ilyen irányú szaktudása, jóllehet a beteget ő utalja be a gyógyfürdőbe. A graduális képzésben a fizioterápia, balneoterápia elvéve szerepel. Az orvosok szélesebb rétegeivel kellene megismertetni a gyógyfürdőkben folyó munkát, az elérhető eredményeket, a rehabilitációs lehetőségeket. A posztgraduális képzésben a fizioterápia már kellő hangsúlyt kap, hiszen

---

²⁷ 1978-ig az ORFI-ban önálló költségvetésű Balneológiai Kutatóintézet működött, melyben intenzív fizioterápiás, ezen belül balneoterápiás kutatás folyt, és az intézet ezen felül összefogta az ez irányú hazai erőfeszítéseket. 1978-ban minden indoklás és jogutód nélkül megszüntették, így ma az egyetlen olyan gyógyvízben gazdag állam vagyunk, mely önálló kutatóintézettel nem rendelkezik. Pedig ennek lenne a feladata egyedülálló gyógyvízkincsünk terápiás hatásának naprakész módszerekkel történő analízise. Ld. részletesen 7.sz. mellékletben

néhány éve önálló szakképesítésként választható, de megfelelően képviselve van a reumatológiai, rehabilitációs és sportorvosi szakvizsga tananyagában is.

A főiskolai szintű gyógytornászképzés jó színvonalú hazánkban. A fizioterápiás asszisztensek kétéves képzés után nyernek szakképesítést, feladatuk az orvos által kiírt kezelések elvégzése. Felül kell vizsgálni ezt a rendszert, hogy megfelel-e a kor megújult követelményeinek, megfelelően követi-e az új kezelési trendeket. A hazai fizioterápiás hálózat gyógytornász, fizioterápiás asszisztens vagy masszőr, illetve hidroterápiás szakmunkás vonatkozásában egyenlőre kellően ellátott.

A medical wellnes bevezetése a gyógyturizmus területén újfajta **alternatív orvosi gyógymódok** megjelenését hozta magával. Az ezen a területen dolgozó szakemberek képezése, továbbképzése, tudásának megszerzése nagy feladat mind az egyén, mind az oktatást biztosítók részéről. Hiány van jól képzett, nyelveket beszélő medical wellness területén érdemi munkát végezhető wellness asszisztensekből, életmódtanácsadókból, de olyan orvosokból is, akik az alternatív gyógymódok iránt fogékonyak, azt magas szinten hajlandók megtanulni, majd művelni. A nyelvtanulás, nyelvtudás elengedhetetlen ezen a területen, ahol a kommunikációnak olyan nagy szerepe van.

A szakterület szakkönyvekkel és szakfolyóiratokkal való ellátása a hagyományos orvoslás területén (Balneológia, Gyógyfürdőügy, Gyógyidegenforgalom, Magyar Reumatológia, Rehabilitáció stb.) jó, a medical wellness területén változó minőségű. A fizioterápiának a reumatológiával közös szakmai kollégiuma van (Reumatológiai és Fizioterápiás Szakmai Kollégium), mely rendszeresen figyelemmel kíséri és irányelvek kiadásával segíti a terület munkáját. Éves kongresszusokat rendez a Magyar Balneológiai Egyesület, a Magyar Reumatológusok Egyesülete és a Magyar Rehabilitációs Társaság is.

Az orvosi szakma aktív részvétele nélkül tehát érdemben sem a gyógyturizmus, sem a wellnessturizmus nem valósítható meg. A sikerhez megfelelően kidolgozott szakmai koncepció, mérhető egészségügyi paraméterek, korrekt dokumentáció és reklám mellett szakmai hírverés szükséges.

II. Prioritás:	Egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása
II/1. Intézkedés	Hagyományos reumatológiai, balneológiai kezelések megújulása, rehabilitáció
Célja:	<p>A stratégia legfontosabb része. Magas színvonalú, gyógyvízre alapozott kezelések alkalmazása egyénre szabottan, kellő szakértelemmel, hogy az egészségturizmus területén vezető európai nagyhatalom legyünk. (kitörési pont)</p> <p>Ennek eléréséhez fontos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Medical-wellness nagyobb térnyerése (orvosilag ellenőrzött, állapotfelméréssel induló kúra, melyben mindig az egyén áll a központban, a prevenció meghatározó. Az egészségmegőrzés egyre fontosabb, ezért a medical-wellness sikere biztosra vehető) - A hazai egészségturizmus, mint márka (brand teremtés). - Gyógyvizek minősítése, specificitása, specifikálása - Orvos-szakmai szemléletváltás - Termékfejlesztés (ebben gyengék vagyunk, lehetőségeink lennének rá) - Minőségbiztosítás (a hagyományos gyógymódok és a medical-wellness fogalom védelmét is jelenti) - Komplex termékfejlesztés! Komplex szolgáltatási csomagok kialakítása. (ami nemzetközi szinten is tartósan versenyképes) - Belföldi turizmus arányának növelése. - Exclusive és minőségi befektetések támogatása - A lakosság egészségi állapotának javítása
Indoklás:	<ul style="list-style-type: none"> - Jelenlegi metódus: vizsgálat és/vagy állapotfelmérés, kezelések felírása, terápiás terv készítése (idő, pénz, kapacitás függvényében), kontroll vizsgálat, eredményesség megállapítása. - Magyarország gyógyvíz nagyhatalom (kutatás szerepének fontossága). - Balneológiai kezelések, rehabilitáció: gyorsabb visszatérés az aktív életbe. - EU-ban éveket várnak a mozgáskorlátozottak a rehabilitációra. - Komplex terápiát alkalmazunk, nem monoterápiát. - Prevenció szerepe, jobb kihasználása! Menedzser szűrés. - Csökken a kúrás vendégek száma. - Gyógyulás mellett egészségmegtartás. - Prevenció és gyógyászat összekapcsolásával piacot nyerünk. - Több generációs célközönség bevonása

<p>Az intézkedés tartalma:</p>	<p>Az egészségügyi reform hatása: megnövekedett rehabilitációs kapacitások a statisztika szerint, azonban nincsenek az intézmények felkészülve a rehabilitációs feladatokra.</p> <p>A rehabilitáció fogalmának újragondolása szükséges, melynek eredeti célja az, hogy a páciens minél hamarabb visszakerüljön az aktív életbe. A jelenlegi viszonyok figyelembe vételével hol vannak azok a kapcsolódási pontok, melyek összeköthetők az egészségturizmussal.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rehabilitációs centrumok kialakítása egyes fürdőhelyeken, a gyógyvízre épülve. Ezzel elkülönítenék a vendégeket a szűken értelmezett kórházaktól. - Rehabilitáció állami szintű költségmegtakarító szerepe, fontossága. - Fejlesztéshez segítségnyújtás - Prevenció - Informatika - Infrastruktúra - Műszertechnika - Kutatásfejlesztés - Balneológiai kezelések megújítása: egyedi elbírálás, hagyományos, vagy megalapozott alternatív módon - Magán nyugdíjpénztár felé kiejánlás - Eü. reform: kórházak kiürülése, új funkció kitalálása, hasznosítása. - Az elavult hazai fizioterápiás géppark cseréjét indokolt lenne minisztériumi pályázatokkal is támogatni.
<p>A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gyógyfürdők, egészségügyi intézetek, - fenntartók, önkorm. - ÁNTSZ, - EÜM, - OGYFI, - utazásszervezők, - biztosítók, minőségbiztosítók
<p>Eredményindikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rehabilitációs centrumok kialakítása a fürdőhelyeken - Balneológiai kezelések megújítása - Gyógyászati szolgáltatásokat igénybe vevők számának növekedése
<p>Hatás indikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A gyógyászati ellátások korszerűsödése

II. Prioritás:	Egészségügy és orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása
II/2. Intézkedés	Nemzetközi Balneológiai Kutató Intézet létrehozása, kutatás, publikálás
Célja:	Gyógyvizek, különböző gyógymódok hatásmechanizmusainak kutatása, vizsgálata, gyógyhatásainak bizonyítása. A létrehozandó Intézetben a szakterületen dolgozó szakemberek el tudják végezni kutatásaikat, illetve helyszínt biztosít a hazai és nemzetközi gyógyvizek analíziséhez
Indoklás:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Magyarország gyógyvíz-nagyhatalomnak számít, ezért különösen fontos, hogy a kormányzati elképzelésekkel összhangban lehetővé váljon komoly tudományos alapokon megálló gyógyturisztikai fejlesztések megvalósítása. Ehhez szükséges, hogy olyan gyógymódok kerülhessenek be az orvoslás eszköztárába, melyek hatékonyságát a kor szigorú követelményeinek megfelelően tervezett, kivitelezett és értékelt kutatások és klinikai vizsgálatok igazolták. A létrehozandó Intézet kutatásai segítségével a jövőben lehetőséget teremt arra, hogy a nemzetközi szinten zajló balneológiai kutatások egy helyen összpontosuljanak, helyszínt és infrastruktúrát biztosít a hazai és nemzetközi gyógyvizek analíziséhez, valamint megfelelő bizonyítékon alapuló adatok segítségével tudományos alapon is alá tudják majd támasztani a balneológiának a prevencióban és a rehabilitációban betöltött szerepét. 2. Szükség van képzett szakembergárda kialakítására is a balneológia tudományos szintre emeléséhez, melyet az Intézet költségterítéses posztgraduális képzés keretében biztosít egy Európai Balneológiai Diploma megszerzésével. A képzés magyarországi megvalósíthatóságát az európai balneológiai szervezet akkreditációja teszi lehetővé, sőt az európai balneológiai képzések is hazánkban összpontosulhatnak. Az Intézet feladatai közé tartozik emellett a balneológiai témában készült hatásvizsgálatok, tudományos értekezések kiadása. 3. A projekt keretében létrejövő Intézmény keretein belül megvalósuló tevékenységekkel, kutatásokkal kívánjuk elérni és megvalósítani a mozgásszervi betegségek megelőzését, a betegek kezelésének, rehabilitációjának, életmódjának javítását, illetve hozzá kívánunk járulni különböző prevenciós programok realizálásához, valamint a hazai gyógyidegenforgalom és egészségturizmus erősödéséhez. A kutatások eredményeképpen realizálódó új alternatív gyógymódok lehetővé teszik a gyógyszer- költségek jelentős csökkentését országos és nemzetközi szinten.

	<p>4. ProF. Dr. Bender Tamás a Magyar Balneológiai Egyesület elnöke tölti be jelenleg a Nemzetközi Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Társaság elnöki posztját, így az intézmény Magyarországon való létrehozásának jelentős nemzetközi támogatása is van.</p> <p>5. Vizek specifikálása.</p>
<p>Az intézkedés tartalma:</p>	<p>Az orvostudomány minden területén nagy igény van a bizonyítékokon alapuló orvoslásra (evidence based medicine). Ezt az igényt ki kell terjeszteni a balneoterápiára, fizioterápiára is. A kutatás gyógyfürdőkben, rehabilitációs centrumokban, kutató laboratóriumokban, kutató intézet(ek)ben egyetemeken, kórházakban történik.</p> <p>A kutatás a szakirodalom kutatással kezdődik.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyógyvíz, gyógytényezők egészségügyi vonatkozásainak, gyógyhatásainak kutatása - a betegségek megelőzését szolgáló kezelések preventív hatásainak kutatása - együttműködés, koordináció az egyes intézetek, gyógyfürdők között a kutatás terén - valós kutatási folyamat eredményeként az egyes gyógyvizek minősítése, specifikumainak feltárása - egységes dokumentáció, melyet egy egységes- a jelenleginél szigorúbb –minőségbiztosítási rendszer bevezetésével, vagy nyugat– európai minőségbiztosítási rendszerek átvételével, hozzájuk való csatlakozással kell biztosítani - szükséges a gyógyvizek összetételének, gyógytényezők minőségének rendszeres időközönkénti felülvizsgálata a folyamatos minőség biztosítása érdekében (a környezeti szennyezések és változások miatt) - javallatok alapján történő specializálódás, ami kommunikációban, orvosi hatástanulmányokban is megjelenik. - a gyógyvíz hatékonyságának hitele a specializált orvosi ellátással válik értékesíthetővé - orvosi szakvélemény alapján tipikus társadalmi betegségekre kutatások támogatása <p>Publikálás hazai és nemzetközi fórumokon, médiában, előadások tartása orvoskonferenciákon.</p> <p>Szorosabb kapcsolat a médiával.</p> <p>Folyamatban lévő kutatásokról lista.</p>
<p>A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gyógyfürdők, kórházak, rehab. centrumok, - egyetemek, - kutatóintézetek - OGYFI

Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> • Balneológiai Kutatóintézet²⁸ létrehozása • Gyógyfürdőhelyeken gyógyvíz hatásának kutatása és publikálása • Hazai és nemzetközi fórumokon az elért eredmények publikálása • A gyógyvíz szervezetre gyakorolt hatásának vizsgálata, bizonyítása
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> • A gyógyvízre alapozott kezelések nemzetközi ismertsége • Egészségtudatos életmódot folytatók növekedése • Gyógyszerfogyasztás csökkenése

---

²⁸ Az Európai Balneológiai, Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Kutató Intézet létrehozásáról és feladatairól a 7. sz. melléklet ad tájékoztatást

II. Prioritás:	Egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása
II/3. Intézkedés	Biztosítók szerepe az egészségturizmusban
Célja:	Valós, a besorolásnak megfelelő finanszírozás kialakítása, amely figyelembe veszi az egyes fürdők specifikumainak a finanszírozását is. Garantált finanszírozási rendszer felépítése.
Indoklás:	<ul style="list-style-type: none"> - Alap az OEP finanszírozottság! - Jelenleg nagy arányú függés az OEP-től. Tervezhetetlen állapotok az egészségügyben. A fürdők zöme ellehetetlenül. - A gyógyfürdők által nyújtott kezelések valós piaci árának csak a felét finanszírozza jelenleg az OEP. Az alulfinanszírozottság bevételecsökkenést eredményez, amelynek következtében romolhat a minőség, a fürdők felmondhatják az OEP-el kötött szerződésüket, így nem jut támogatott kezeléshez az idős, nagyon sokszor szegény mozgásszervi beteg. - Ha a gyógyfürdők a különbözetet áthárítanák a betegekre, az igazán rászorulóknak nem tudnák igénybe venni a gyógyfürdők szolgáltatásait. Jelenleg a gyógyfürdők a 2003-as év finanszírozási szintjén kénytelenek dolgozni. Folyamatosan emelkednek a szolgáltatók költségei, új megállapodásra van szükség. - Közcélú dolog a gyógykezelés, jogos elvárás a valós finanszírozás. - A valós piaci árak egyes kezeléseken csak 15- 20 %-át (gyógyvizes medencefürdő, gyögmasszázs), a többi kezelésnél kb. 35- 40 %-át finanszírozza az OEP. - Gyógyszerkasszára sokszorosát – kb. hatvanötszörösét - költi az OEP, mint fürdőkúrára. - Romló ár - érték arány - Szűkítik a támogatható szolgáltatásokat.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Szerződés-kötés külföldi állami és magánbiztosítókkal: fontos, hogy tudjanak ilyen jellegű szándékunkról és ismerjék a gyógytényezőinket, a rájuk épült infrastruktúrát. - Még az euró bevezetése előtt érjük el a lehető legmagasabb színvonalat- utána az árak 100 %-ig összehasonlíthatók lesznek, csak a minőség kerül előtérbe a fogyasztói döntéseknél. - Kórházakban, rehabilitációs klinikákon, gyógyfürdőkben komplex kezelés támogatásának favorizálása. - A külföldi állami és magánbiztosítók megjelenése a jobb minőség irányába mozdítja el a fürdőket. - Finanszírozási rendszer átépítése

A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - OEP - magyar és külföldi biztosítók, magánbiztosítók, - intézmények
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - A gyógyfürdőhelyeken piaci alapon üzemelő létesítmények jönnek létre. - Az OEP szerepének hosszú távon való biztosítása, kiszámítható hosszú távú finanszírozás - Hazai és külföldi egészségbiztosítók szerepének növekedése
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Európai színvonalú ellátási rendszer, profitorientált üzemeltetés - Gyógyszerfogyasztás csökkentése, rehabilitációban résztvevők növekedése

II. Prioritás:	Egészségügy és az orvostudomány összehangolása az egészségturizmussal, kutatások támogatása
II/4. Intézkedés	Alternatív orvosi gyógymódok
Célja:	Szolgáltatás szélesítése a prevenció, gyógyítás, rehabilitáció területén. Egészségtudatos életmódra nevelés.
Indoklás:	<ul style="list-style-type: none"> - Csak a gyógyászat nem adható el önmagában. - Fiatalabb nemzedék figyelmének a felkeltése a gyógyvíz jótékony hatásaira a wellness szolgáltatásoknak köszönhetően- később belőlük lesz a hagyományos gyógyvendég. - Hatásos prevenciós, gyógyító és rehabilitációs eszköz - Költségekímélő, hatékonyság növelő
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Szükséges meghatározni, hogy melyek az orvosi és az alternatív orvosi gyógyítási technikák és gyógymódok - Szükséges minden kezelés előtt a teljes orvosi állapotfelmérés, vizsgálat: medical-wellnessnek is az alapját jelenti. Ehhez kapcsolódóan megjelenik az életmódtanácsadás - Medical-wellness szerepe az egészségturizmusban, alkalmazásának lehetőségei. - Alternatív orvosi kezelések (ayurveda, keleti gyógymódok), melyhez a wellness szolgáltatások is szervesen kapcsolódnak. - Táplálkozásterápiák, léböjtkúrák - Egy-egy speciális kezelésnek/problémának legyen egy-egy gyógyító központja az országban (pl. stresszoldás, gyomor-mozgásszervi - nőgyógyászati – bőrgyógyászati panaszok, rehabilitáció, stb.) - Komplex, sokoldalú szolgáltatásokat nyújtó fürdőlétesítményekre van kereslet, ahol a hagyományos gyógykezelésen túl az egészség megőrzését szolgáló kikapcsolódásra is van lehetőség. - Háttér infrastruktúra kialakítása (technológia, műszerezettség, informatika fejlesztése)
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - gyógyfürdők - biztosítók - utazásszervezők - ÁNTSZ

Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Medical-wellness szerepének növekedése az egészségturizmus területén - A létesítményekben elérhető szolgáltatások komplex, egymásra épülő kínálata alakul ki - Alternatív orvosi gyógymódok bekapcsolása a klasszikus gyógyászati kezelésekre
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Alternatív orvosi gyógymódok elterjedése a létesítményekben

7.3. III. PRIORITÁS: A wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése

Elsősorban az átlagosnál magasabb jövedelemmel rendelkező fiatalabb vagy fiatalosabb korosztályok jelentik a wellness szolgáltatások fő célpiacát, és az üzletági növekedést megalapozza, hogy ez a vevői csoport közepes vagy annál magasabb jövedelemmel bír, piaci aránya pedig folyamatosan növekszik. A fiatal, kisgyermekes családok – általában másod- vagy harmadszabadságukat töltve – főként élményfürdőzés végett keresik fel a fürdőhelyeket, wellness hoteleket. Noha ez részpiacnak viszonylag kicsi, a családok anyagi helyzetének javulása esetén itt is megindulhat a további növekedés. A középkorúak is igénybe veszik a wellness szolgáltatásokat, illetve egyre többet hallani a „fiatal öregekről” is, így a medical wellness, vagyis prevenciók célú üdülés egyre inkább tért nyerjen hazánkban.

A wellness fogalom alap gondolata – rekreáció, regenerálódás, aktív pihenés – a belső vitális potenciál felélesztésével generálható. A wellness akár a tradicionális egészségügy preventív alternatívájaként és egészséges életstílusként is lehet értelmezni. Egy másik definíciója lehet a wellness szó tartalmának: az (objektív) jó egészség és a (szubjektív) átélt jó közérzet kombinációja. Ha ezt a „medical” szóval kiegészítjük, az eredmény megegyezik tartalmában és céljaiban a viselkedés orvoslással (behavioral medicin), amelynek fő célja a diagnosztikán alapuló kezelésekkal az életstílus megváltoztatása, és ezáltal az életminőség javítása.

A test és az egészség fogalmának újraértelmezése nyomán nemzetközileg kialakult új követelmények azt diktálják a szolgáltatóknak, hogy a jövőben még inkább a középpontba helyezték az egyént, még magasabb színvonalú szolgáltatásokat és személyre szabott ajánlatokat vigyenek a piacra. A *medical-wellness* a magyar egészségturisztikai piacnak az orvosi tudáson alapuló tradícióira alapozva és a wellness területén tapasztalható intenzív befektetéseknek köszönhetően új lehetőséget kínál.

Az orvosi felügyelet mellett igénybevett wellness programok olyan vendégeknek is ajánlottak, akiknek már kialakult krónikus betegségük van, de az életmód változásával pozitív irányba tudják befolyásolni a betegségük lefolyását. Ilyen betegcsoportok pl. a gerincbántalmak, reumás megbetegedések, szív- és érrendszeri betegségek, valamint az általuk indukált rizikófaktorok, mint diabetes, magas vérnyomás, túlsúly stb.

A szolgáltatóknak nagy hangsúlyt kell fektetni az orvosi szolgáltatások körében a tanácsadás, oktatás; mozgás, étkezés, stresszmanagement, mentális fitness (életstílus-orvoslás/medicina) területén kínált tanfolyamokra, a terápia részlegesen dolgozók magas képzési színvonalára és gyakorlati tapasztalatukra.

Az átlagos tartózkodási idő egy wellness nyaralás során 2,6 nap, tehát tipikus a hosszú hétvége. Aki ilyen rövid idő alatt akar jó benyomást kelteni a vendégben, annak megfelelően kell pozicionálnia szállodáját, hogy a vendég ki tudja szűrni a számára legmegfelelőbbet (ár, szolgáltatáspaletta, stb. alapján) Nemcsak a szolgáltatások megléte, hanem a szolgáltatások közti kapcsolódás, kombinálhatóság, fizikai átmenet és nem utolsósorban az összhangulat is fontos.

A tartózkodási időből adódik, hogy a wellness szolgáltatók keresletét dominánsan a belföldi piac jelenti (maximum a határ menti országok határhoz közeli részeiből érkezik jelentősebb számú vendég). A piac bővítésének feltételei:

- a regionális repterek forgalmának bővítése (így a 2-3 éjszakai tartózkodás is megtalálható lesz versenyképes áron a paketet kínáló foglalási rendszerekben),

- Budapest szolgáltatás bővülése – ennek feltétele elsősorban a történelmi fürdők minőségi javulása, komplex termékkínálata a közeljövőben várható beruházások után – és a szállodákkal való sikeres együttműködés az értékesítés vonatkozásában.

A mai statisztikák szerint Budapest vendégforgalmának 2%-át teszi ki a spa vendégek aránya, ugyanakkor ilyen adottságokkal a 20%-os részarány ebből is elérhető lehet. Ez eszköze a városmarketingnek is, megfelelő motiváció generálásával.

A wellness turizmusban a belföldi vendégek döntően egyéni szervezésben látogatnak a szálláshelyekre, így egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a modern marketingeszközök, többek között az internetes reklámozás és az on-line szállásfoglalási lehetőség is.

A kínálatot nemcsak bővíteni, hanem specializálni kell. Szükséges az egyedi arculat megteremtése és annak egyértelmű piaci kommunikációja is. Figyelembe kell venni a kereslet szegmenseinek eltérő igényeit, ezért is fontos a többgenerációs kínálat.

A nemzetközi egészségturisztikai tendenciákat elemezve elmondható, hogy a gyógyszolgáltatások helyét átvéve, és azt kiegészítve a *betegségmegelőzés kerül a középpontba*, illetve folyamatosan közeledik egymáshoz az egészségturizmus két ága, a wellness turizmus és a gyógyturizmus.

III. Prioritás:	Wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése
III/1. Intézkedés:	Medical wellness – előzetes orvosi diagnosztikán alapuló wellness-irányzat – elterjesztése Magyarországon
Célja:	A kezelések igénybevétele előtti teljes körű állapotfelmérés a rejtett és kialakuló betegségekre, rendellenességekre, elváltozásokra hívja fel a figyelmet, mellyel megelőzhető komolyabb szövödmények kialakulása.
Indoklás:	<p>Szükséges a wellness hitelességének helyreállítása és orvosi szakértelemmel való bővítése, valamint a még egészséges vendégek számára az egyénre (problémára) szabott kínálat ajánlása tanácsadással kiegészítve.</p> <p>Mivel hosszú távon célként fogalmazódhat meg - ami már az EU-ban gyakorlat -, hogy a biztosító társaságok differenciálják támogatásaikat azok között, akik rendszeresen részt vesznek preventív kezelésekből és akik nem. Így az éves biztosítási díj más lenne azok számára, akik rendszeresen járnak (medical-)wellness programokra, és így egy komoly ösztönzőt jelentene a fogyasztóknak. Az élethossz és a betegségek száma és jellege más és más azok az emberek között, akik rendszeresen kúrálják magukat és azok között, akik nem. Ennek az egészségügyi hatásait viszont még orvosilag bizonyítani szükséges.</p>
Az intézkedés tartalma:	<p>Tartalmilag a medical wellnessnek megfelelő szolgáltatási csomag magyarországi bevezetése.</p> <p>Komponensek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Egyénre szabott, ill. egészségügyi probléma szerint tematizált csomagajánlatok készítése és kiajánlása. 2. A plusz kompetencia (belső kommunikáció orvos-wellness szolgáltató) ismertetése a belföldi és nemzetközi piacon egyaránt. 3. Az egészségpénztárak és a biztosítottak felé közös marketing. 4. Hiteles wellness = prevenció → lobby az egészségügy döntéshozói irányába → prevenció törvény.
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Szolgáltatók, akik wellness és gyógykezeléseket kínálnak és szakorvost alkalmaznak, min. 4*-os szállodák, - Minősítő cég alkalmazása (TÜV), - Biztosítók, - Szakmai szervezetek (MEME, DMWV), marketing szervezetek.

Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Olyan célcsoport megnyerése, akik a wellness rossz minőségi tapasztalatai (vagy a kínálat kiismerhetetlensége) miatt nem keresik a szolgáltatást, de nem érzi magát betegnek + áldozna az egészsége karbantartására
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Új vendégkör megnyerése - Minősített magyar szolgáltatók wellness szolgáltatásainak hitelesebb elismerése - Országimázs javulása az egészségturizmusban - Minőségi szolgáltatók, kompetencia kerül az előtérbe - Medical wellness = sikeres egészségügyi reform

III. Prioritás:	Wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése
III/2. Intézkedés:	Szakmai alapú tájékoztatás fokozása, minőségbiztosítás/védjegyek ellenőrzése
Célja:	A test és egészség kapcsolatának újraértelmezése, az egészség fenntartását támogató viselkedési mód terjesztése, valamint az egészségünk iránti felelősségérzés fokozása.
Indoklás:	A wellness mozgalom népszerűsítésével a második egészségügyi rendszer épül ki, így mindenképpen szükséges egy megfelelő minőségbiztosítási rendszer működésével ennek erősítése.
Az intézkedés tartalma:	<p>Komponensek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minőségi wellness ajánlatok szereplése mind a turisztikai, mind az egészségügyi tájékoztatásban. 2. Minőség-management. 3. Wellness minősítések szigorítása semleges minőségbiztosító cég által – mystery shopping módszerrel – történő rendszeres ellenőrzése → minőséggarancia. 4. A wellness szolgáltatásokról, azok tartalmáról, hatásáról, kezelése kombinációjára javaslatok, tájékoztatók → Ne érezze a vendég tájékozatlannak és bizonytalannak magát.
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	Egészségpénztárak, wellness szolgáltatók, témára specializált média, marketing szervezetek.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Tájékozottabb, felkészültebb vendég. - Egészségügyi ellátás fokozott csökkenése/redukálása → önfejlesztés növelése.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Elégedettebb vendég. - A szolgáltatások céltudatosabb kiválasztása. - Általánosan magasabb minőség a szolgáltatásban és a kapcsolódó, azt generáló ágazatokban is.

III. Prioritás:	Wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése
III/3. Intézkedés:	Vidéki fürdővárosaink elérhetőségének javítása
Célja:	A vidéki fürdővárosok elérhetőségének javítása, a különböző közlekedési módok fejlesztésével.
Indoklás:	A legnagyobb potenciállal rendelkező nagyvárosok lakói kedvezőbb elérhetőség esetén piacbővülést jelenthetnek + szervezett transzfer – szálloda csomagajánlat értékesítésével. Átlagosan 2,8 nap a tartózkodási idő a wellness esetében, (külföldi utazásnál jellemzőbb 3-4 nap) így a jelenlegi elérhetőségek figyelembevételével a nem határmenti régió kivül nehezen értékesíthetők.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Regionális repterek potenciális új légi járatai marketingjének a támogatása (Sármellék, Debrecen). - A regionális repterek járatsűrítése a bejáratott desztinációkból (pl. csütörtök-vasárnap vagy péntek-hétfő → ezáltal a hétköznapi kapacitás akciós áron imázsépítésre alkalmas). - Új repülőterekről járatok nyitásának ösztönzése, pénzügyi támogatása. - 2-3 órás repülőúttal eladható komplett ajánlatok értékesítése. - A közúti elérhetőség javítása (megfelelő színvonalú fő- és mellékutak) - A vasúti elérhetőség javítása (az utazási feltételek minőségi javítása, a menetrendszerinti járatok bővítése, az utazási idő optimalizálása)
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Repülőterek (üzemeltetői) - Önkormányzatok, régiók - Vasúti szolgáltatók - Légitársaságok - Szolgáltatók - Marketingszervezetek
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Több vendég, több vendégéjszaka, magasabb adóbevétel - Több bevétel, gazdaságosabb üzemeltetés, kiegyensúlyozottabb kapacitáskihasználtság
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Különbözőbb vendégkörnek megfelelő színes kínálati paletta. - Nemzetközi piacon imázs építése – spa és jó minőségű”egészség” - Többnyelvű szolgáltatás - A régió kis és középvállalkozásainak növekvő száma - Magasabb adóbevétel

III. Prioritás:	Wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése
III/4. Intézkedés:	High level wellness – a wellnessen belül az aktív életmód és az egészséges táplálkozás – kínálatának bővítése
Célja:	Az egészségmegőrzésben történő aktív részvétel erősítése, annak a hétköznapiakban is történő érvényesítésével a ma szokványos „kényeztető-wellnesscsomagok” kiegészítőjeként.
Indoklás:	A szolgáltatók környezetének aktív bevonásával növelhető az egészséges táplálkozás, kapcsolódóan a mozgáshoz való igény, így annak hétköznapiokon való megvalósítására is reális esély nyílik, ezáltal generálva a társadalom egészségi állapotának javulását is.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Szolgáltatók környezetének bevonása (pl. outdoor sport, élelmiszer beszállítók). - Egyéni erőforrások (pl. egészségesebb táplálkozás, mozgás) aktivizálása. - Életmód váltás realizálása + pihenés. - Taster light food (zsír, cukor, kalóriaszegény); Health food, Bio hullám → beszerzési hely kiválasztása. - Mozgás (aktív) programok, ami érezhetően használ, de szórakoztató és nem megterhelő → természetben vagy termálvízre alapozva. - Teljes körű élmény – relaxáció, beauty, mozgás, kulináris élvezetek
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Vállalkozók; - Régiók, önkormányzatok; - Helyi termelők; - Szolgáltatók (pl. sporteszköz kölcsönzők, túraszervezők, - vezetőik stb.).
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Életmódváltozás és az egészséghez kapcsolódó személyes felelősség - A potenciális erőforrások mozgósítása jobb életminőséget eredményez
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Test-szellem-lélek harmóniája realitássá válhat - Kevesebb OEP kiadást eredményezhet - Jobb közérzetű emberek

III. Prioritás:	Wellness-szel összefüggő szolgáltatások fejlesztése
III/5. Intézkedés:	Budapest SPA turizmusának nemzetközi színvonalra emelése
Célja:	Budapest gyógy/spa vendégarányának a jelenlegi 2%-ról 20%-ra történő emelése.
Indoklás:	Budapest 7 műemlék (jellegű) gyógyfürdője a világon egyedi attrakció, a város termálvízbázisa is kiváló adottságú. Az ide érkező vendégek számára a többszöri idelátogatás ösztönzésére kiválóan alkalmas akár a gyógy, akár a wellness valamelyik formája – miután a város történelmi látnivalóival megismerkedett és jó benyomást keltett a város. Szükséges a régi fürdőkultúra jó hírnevének visszaállítása (marketingtevékenység 1934-38 közötti hatékonysági szintjének visszaállítása)
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Higiéniai, szolgáltatási, humán területek stb. színvonalának jelentős mértékű javítása, teljes átstrukturálása. - A megítélt állami támogatással (történelmi fürdők rekonstrukciója) az alapjaiban szükséges felújításon túlmenően a gazdaságosabb / nagyobb bevételt célzó szolgáltatásbővülés és ehhez igazodó belső infrastruktúrafejlesztés. - Magas színvonalú szakmai tanácsadás, - Közös marketing a budapesti szolgáltatókkal a nemzetközi piacon a megújult és/vagy újrászületett” termálfürdő kínálatról.
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Zrt. - Budapest lakossága. - Budapest turizmusa. - A városba érkező vendégek.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Új vendégkör - Már megjelent nemzetközi vendégkör többszöri látogatása - Helyi lakosság / belföldi vendégek, akik igényesebb szolgáltatást várnak el - Itt élő külföldiek – multiplikátorok
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Több vendégéjszaka - Új imázs (minőségi tartalommal megtöltve) - A budapesti fürdőknek magasabb bevétel → több önrész a további fejlesztésre

7.4. IV. PRIORITÁS: A gyógy- és wellness szállodák fogadóképességének fejlesztése

IV. Prioritás:	A gyógy- és wellness szállodák fogadóképességének fejlesztése
IV/1. Intézkedés:	Szállásférőhely fejlesztés
Célja:	A magyar egészségturizmus termék teljessé tétele, a termék színesítése, versenyképességének emelése. Gyógyturisztikai tényezők multiplikátor hatásának fokozása.
Indoklás:	A természeti tényezőkre alapozott egészségmegőrzés, -helyreállítás szolgáltatásaihoz való hozzájutás alapfeltétele a megfelelő számú és minőségű szálláshelyek létesítése. A szálloda nem csak az egészségturizmus szuprastrukturális eleme, hanem a termék komplexé válásának biztosítója. A megfelelően pozicionált szállodák növelik a célhely versenyképességét. A turista speciális szükségletének kielégítését, a tematizált szálloda és természetközeli szállásférőhely fejlesztés teszi teljessé.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Gyógyszállodák építése. - Wellness szállodák építése. - Meglévő szállodák modernizálása, tematizálása. - Magánszálláshelyek minőségének emelése. - Természet-közeli szállásférőhelyek (gyógykempingek) fejlesztése
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	Vállalkozók.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Épített, új szállodák száma. - Felújított, modernizált szálláshelyek száma. - Új szolgáltatók, profilok.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Vendégéjszakák változása. - REVPAR változás. - Új munkahelyek száma. - A kereslet magas színvonalon való kielégítése. - A versenyképesség javulása. - Innovatív termékek kialakítása.

7.5. V. PRIORITÁS: A marketingtevékenység hatékonyabbá tétele

Az egészségpiac összefoglaló értelemben véve – gyógyszeripar, fekvő/járóbeteg kezelések, fogorvosi beavatkozások stb. – továbbra is növekvő tendenciát mutat. Európában a jelenlegi átlagos 2-6% bruttó nemzeti termék mértékét kitevő kiadások az egészségügyben 2013-ig megközelítik a 10-15%-os mértéket.

Vannak jó kezdeményezések és megfelelő szolgáltatások, de vagy az elérhetőség, vagy a jelenlegi minőség vagy az imázs hiánya miatt nem merítjük ki maximálisan az adottságokban rejlő lehetőségeket.²⁹

Nemzetközi szinten „zászlóshajóként” is kiugrási lehetőséget adna a magyar egészségturizmus imázsának *Budapest történelmi fürdőépítészetén alapuló magas színvonalon működtethető adottsága*. Követendő jó példa lehet az állami támogatások felhasználásánál a hévízi gyógytő és épületrekonstrukció (fogadótér, beléptető és öltözőrendszerek; diszpécser, információs szolgálat; kezelőhelyiségek, pihenőterek).

Hasonló komplex fejlesztésnek a szállodák is haszonélvezői lehetnek, hiszen a Budapestre látogató vendégeket többszöri látogatásra lehetne ösztönözni. A budapesti műemlékfürdők hatalmas épületegyütteseiben a fürdőzésen és napozáson, az OEP kezeléseket igénybevevők orvosi ellátásán túlmenően végtelen szolgáltatási lehetőségeknek lenne helye, ha egy átgondolt és fürdőnként specializált termékcsomagot tudnának kulturált színvonalon biztosítani.

Követendő kezdeményezés a *kastélyaink* (és más történelmi épületek, kúriák, malmok, lovardák stb.) és más tradíciókon alapuló, imázsformáló adottságunk, mint pl. a *bor* együttes kínálata az egészségturisztikai kínálati elemekkel (egy-két példát megemlítve: Szidónia Kastélyszálloda, Lillafüredi Palota Szálló, Apponyi Kastélyszálló, Andrássy Kúria-hotel, *bor&spa* Tokajban). Szerencsés adottság, hogy ezek földrajzilag is szinte minden országrészben megtalálhatók. Hasonlóan támogatandó a *golffal*, ill. más fizetőképes keresletet vonzó sporttal kombinált kínálatfejlesztés.

A gyógyvizek (10 évnél régebbi) hatástanulmányait felül kell vizsgálni, és a mai kezelési eredményekkel aktualizálni. Az OEP-támogatási rendszerben résztvevő szolgáltatókat 3-4 évente új hatásvizsgálatok publikálására kell ösztönözni. A felmérési eredmények figyelembevételével a gyógyszeripar specializációját, és ennek eredményeként akár az OEP-támogatás diverzifikációjával a szolgáltatások indirekt módon történő specializációját lehet kezdeményezni.

Az igazi áttörést a turizmus és az egészségügy szoros együttműködésével lehetne kiépíteni az európai piacon. A nemzetközi piacon tapasztalható rohamos léptékű változások áttevődnek a gazdaság általános jelenségeihez hasonlóan az Európától keletre fekvő régiókba.³⁰

---

²⁹ Ilyen példa a *Hévízi gyógytő és a szállodák kínálata* – javítandó az elérhetőség, mind közúton, mind vonattal, mind légi úton. A városkép/városépítészeti (amennyiben ilyen egyáltalán létezik) szintén nem a 4*-os vendégkör igényét tükrözi. Ugyanez elmondható a szabadidős és kulturális programok választékára. Ennél már csak az önkormányzat által marketingre visszaforgatott pénzek aránya megdöbbentőbb. Nem túlzás azt állítani, hogy Hévíz meglevő ismertségét és a szolgáltatások magas színvonalát a szállodák tartják fenn. A hosszú távon fenntartható „világcsoda” vízbázis és ökológiai területének védelme szintén a beruházási szándékok csataterét képezik.

³⁰ Dubaiban épül a világ legnagyobb Health Care City beruházása. Ennél is nagyobb mértékű elsősorban az indiai piac, de más délkelet-ázsiai országoknak is kimondottan a medical turizmusra alapozott és az Európában is egyre népszerűbb indiai (ayurveda, joga) és más ázsiai “wellness” módszerek ötvözésével, valamint professzionális kommunikációval párosuló előretörése. Teljes körű szolgáltatás – orvosi, wellness, utazás kiegészítve shopping és kulturális kínálat – nemzetközi garanciákkal, transzparens ársztruktúrával és professzionális vizuális megjelenéssel, bizalmat ébresztő tájékoztató információhalmazzal.

Komplex egészségturizmus (wellness, gyógy, orvosi) lehet a kitörési pontja Magyarországnak az európai piacon, különben csak az árversenyben vehetünk részt. Remélhetőleg szabadabbá válik idővel az EU-n belüli átmenet az egészségügy területén, ill. a növekvő arányban megjelenő (rész)önfinanszírozók a minőséget (garanciákat), az árat és a komplexitást fogják összehasonlítani. Az adottságaink humán infrastruktúrában és a kiegészítő szolgáltatások (gyógyvizre alapozott rehabilitáció, relaxációs wellness kínálat) területén jók. Ennek a célnak az elérésében a legnagyobb akadály a magánklinikák, ill. egy ismert, elterjedt nemzetközi brand hiánya az egészségügy területén. A lehetőség adott, a politikai akarat és a döntés szükséges, hiszen az egészségügyi reform erre lehetőséget kínál. További alapfeltételnek teljesülni kell: amennyiben az egészségügyben egy nemzetközileg ismert brandet mint üzemeltetőt – akár kórház, akár rehabilitáció – meg lehetne nyerni, és Magyarországon egy kelet-közép-európai központot alapítana, az EU területén működő egészségpénztárak csak abban az esetben köthetnek szerződést, ha ez a magyarországi állami egészségpénztárral (OEP) szerződéses viszonyban áll. Egy ilyen beruházás mind a magyar egészségügynek, mind a magyar egészségturizmusnak hosszú távon nagy húzóerőt jelenthetne.

További ösztönző lehet, ha a nyugati modellt követve egészségbiztosítóknak befektetési lehetőséget kínálunk az egészségturizmus területén. A rendszerükön belül a „saját házukat” töltenék, és az imázsépítésben is megfizethetetlen előnyöket jelenthetne a jelenlétük Magyarországon.

Az egészségünk – mint legnagyobb kincsünk – megóvását, fenntartását, netán kialakult betegségek tüneteinek az enyhítését célzó összetett termék értékesítése a feladat.

A belföldi piac az európai mintára kezd “egészséges” arányokat betölteni a hazai turizmusban, amelynek elsődleges oka a wellness hétvégék iránt növekvő fogékonyság. A belföldi turizmus fejlődése biztosabb kihasználtságot garantál, így a szolgáltatások száma és minősége is emelkedik. Ezáltal a kínálat színvonala is nő, ami a nemzetközi versenyképességnek is a mozgatórugója.

A kommunikációhoz kapcsolódó feladatokat ez nagymértékben meghatározza, hiszen a wellness terméket főként a belföldi piacon, a gyógy-, illetve medical-wellness kínálatot a nemzetközi piacon egymástól külön kell ismertetni. A gyógyturizmus kínálatát a betegcsoportokhoz kapcsolódó rendszerben szükséges az érdeklődőknek bemutatni. A vízelemzéseket a turisták legnagyobb hányada nem tudja értelmezni, és ezzel az információval a döntési mechanizmust lassítjuk. Továbbfejleszthető a vizuális (képanyag, prospektusok és weblapok képi és szöveges tartalma) megjelenésünk, amiben a nálunk elmaradottabb országok is színvonalasabb, látványosabb formában jelennek meg a piacon.

Összességében a következő javaslatok megvalósítása indokolt:

- a meglévő gyógyfürdőhelyek fejlesztése (4-5 helyszínt érdemes nagyobb mértékben támogatni és nemzetközileg versenyképes szintre hozni);
- városképjavítás, fürdőváros jelleg kialakítása;
- általános infrastruktúrafejlesztés szükséges a gyógytényezők védelme és az elérhetőségük javítása érdekében;
- a turisztikai infrastruktúra fejlesztése a szabadidő tartalmas eltöltésének biztosítása céljából (hosszabb tartózkodási idő generálása);
- a környezeti infrastruktúra fejlesztése a szabadidő sportok egyre nagyobb elterjedése miatt (túraútvonalak, kerékpárutak, parkok létesítése), információs táblák elhelyezése;

- a meglévő gyógyfürdők specializációja/pozicionálása (akár az OEP támogatások speciális kezelés és betegcsoportonkénti átcsoportosításával = nem szükséges minden kezelést minden gyógyfürdőben támogatni);
- az orvosi, illetve a terápiás személyzet kompetenciájának növelése → aktuális orvosi dokumentációkkal/felmérési eredményekkel lehetne az érdeklődőket ellátni, és így hitelesebb véleményformálás generálható mind a biztosított, mind a javaslatot tevő orvos, mind az egészségügy döntéshozói felé. Rendelkezésre állnának olyan orvosi hatástanulmányok, amelyek igazolják a természetes gyógyerők javító hatását, javallatok hatásfokát;
- a közös érdek miatt a turizmus és az egészségügy szorosabb információcseréje;
- az élményt nyújtó és inkább a kikapcsolódni vágyó közönséget megcélzó szolgáltatóknak az egyedi, tematizált világban megjelenő kikapcsolódási formát, a hozzá illő szolgáltatással, attrakcióval javasolt a versenytársaktól sikeres megkülönböztetés érdekében kialakítani.

V. Prioritás:	Marketingtevékenység hatékonyabbá tétele - Marketingkommunikáció
V/1. Intézkedés:	Turizmus és orvos szakma közti információcsere és együttműködés
Célja:	A közös lobbytevékenység élénkítése, erősítése, valamint megalapozott szakmai érvelések.
Indoklás:	Megalapozott orvosi kutatások ismertetése nélkül nem hiteles a turizmus szakma által képviselt „gyógyturizmus”. Közös fellépés eredményezhet hatékonyabb lobbytevékenységet az egészségügy döntéshozói és a biztosítottak felé (mind belföld, mind külföld tekintetében).
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Közös szakmai fórumok, a gyógyászati személyzet szerepének újragondolása a gyógyszolgáltatók rendszerében (legalább olyan fontos, mint az értékesítési személyzet). - A gyógytényezők üzemeltetőinek motiválni kell az orvosi személyzetet. - A két területen (orvosi és üzemeltetési), de egy management irányítása alatt dolgozók közti információcsere fokozása. - Közös fellépések rendezvényeken, elsősorban PR-munka tekintetében.
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	Marketing és szakmai szervezetek
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Hiteles tájékoztatás. - Eredményesebb lobby
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - A hosszú távú gyógyturizmus alapjainak a biztosítása.

V. Prioritás:	Marketingtevékenység hatékonyabbá tétele - Marketingkommunikáció
V/2. Intézkedés:	Tünetek/betegségek alapján szegmentált tájékoztatás, marketing
Célja:	Hatástanulmányokkal és további orvosi kutatásokkal alátámasztott gyógyítás, kiegészítve/kombinálva a szabadon választható wellness-szolgáltatásokkal. Ehhez kapcsolódóan hatékonyabb marketingtevékenység elérése.
Indoklás:	Könnyebb és célzottabb tájékozódást nyújt mind a betegek, mind az ajánló orvosok, mind a szolgáltatást kereső vendégek számára (nemzetközi piacon kiemelten fontos az információ forrása).
Az intézkedés tartalma:	Orvosi javallatok áttekintése, orvos szakmai zsűri véleménye alapján annak újraértékelése <ul style="list-style-type: none"> - Meglévő gyógyvíz hatékonyságát igazoló orvosi eredmények bekérése. - Folyamatban lévő kutatásokról lista készítése. - A teljesítés hiánya esetén (adatszolgáltatás hiánya, késedelme) megfelelő szankciók alkalmazása. - Orvosi szakvélemény alapján tipikus társadalmi betegségekre vonatkozó kutatások finanszírozása/támogatása. - A gyógyturizmushoz kapcsolódó tájékoztató anyagokban (prospektus, weblap stb.) betegség/tünetek alapján csoportosított bemutatás, ismertetés.
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - OGYFI - Magyar Balneológiai Egyesület - OEP - Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Minőségi szelekció a gyógyfürdők piacán. - Bizalom helyreállítása az egészségügy partnereivel való együttműködéshez.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Mai egészségügyi problémára alkalmas kezelési módok, aktuális vizsgálati eredmények. - Biztosítottak, orvos, egészségügy felé hatékony információszolgáltatás.

V. Prioritás:	Marketingtevékenység hatékonyabbá tétele - Marketingkommunikáció
V/3. Intézkedés	Marketing kommunikációs kampányok tervezése és gyakorlati megvalósítása
Célja:	A térségi/régiós és nemzeti szintű marketingkampányok összehangolása a magasabb hatékonyság elérése érdekében. Szoros együttműködés a nemzeti TDM-mel
Indoklás:	A megfelelő működési keretek biztosításához elengedhetetlen szükség van a megfelelő marketing kommunikációra, ezen belül kampányok tervezésére, és azok megvalósítására.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Marketing kommunikációs stratégia készítése, megvalósítása - Kistérségi/tájegységi belföldre koncentrált turisztikai promóció - Régiós: belföldre és külföldre is koncentrált turisztikai promóció, - Külföldi turisztikai vásárokon való részvétel (az egyes szintek DM szervezeteivel és a nemzeti szinttel koordináltan) - Belföldi turisztikai vásárokon való részvétel (az egyes szintek DM szervezeteivel koordináltan) - Kiadvány(ok) készítése - Turisztikai kártyák működtetése (legalacsonyabban csak régiós szinten), ill. működtetésében való közreműködés (helyi, térségi szinten) - Marketing szolgáltatások nyújtása vállalkozások körének - a regionális vonzerőleltárt megalapozó adatgyűjtés - vonzerőleltár készítése, frissítése a hatékony információ felhasználás és szolgáltatás érdekében az egységes turisztikai információs rendszerbe bevinni (Az adataikat megosztják a nemzeti DM szervezettel, amely kezeli a kutatási adatbázist) - Régiós turisztikai programokon szakmai képviselet
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	Önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, turisztikai államigazgatás
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Szervezett marketingkampányok - A desztinációk ismertségének növelése
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - GDP növekedés - A közvetett hatások érvényesülése a gazdasági fejlődés tekintetében

7.6. VI. PRIORITÁS: Az oktatási-képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása

Az egészségturizmus a test, a lélek és a szellem harmóniájának megteremtésére irányuló ágazata a modern turizmusnak. Új típusú szolgáltatásai egyrészt az egészségügyhöz, másfelől a turizmushoz kapcsolódnak. Mindezekhez olyan új tudás szükséges, amelyek az egyes egyének egészségi állapotához kötődő egészségturisztikai programok megszervezését és lebonyolítását magas szinten biztosítják.

Az egyre egészség- és környezettudatosabb, minőségorientáltabb vendégkör igényeinek kielégítéséhez olyan nyelveket beszélő, az adott területen jól képzett, személyiségében is megfelelő munkaerő-állomány szükséges, aki hozzájárul az egészségturizmus versenyképességének fokozásához.

A nyugat-európai országok turisztikai oktatásában a következő fő tendenciák figyelhetők meg:

- az oktatás egyre közelebb kerül a vállalkozásokhoz, a gyakorlatorientáció a képzés valamennyi szintjén megjelenik;
- a szakmai képességeken túl egyre nagyobb hangsúlyt kap a személyiségfejlesztés, a szolgáltatási etika és a minőségbiztosítás, különösen a vendégforgalomban közvetlenül is résztvevő munkakörökben;
- természetessé válik a nyelvtudás és az informatika felhasználói szintű ismerete;
- akkreditált modulokból alulról felfelé építkező, egymásra épülő rendszerek alakulnak ki.

Az új tendenciák **Magyarország turisztikai oktatásában** – hasonlóan a gazdaság és a mindennapi élet más területeihez – kisebb fáziskéséssel jelennek meg.

- A résztvevő intézmények közép- és felsőfokon is elsősorban a hagyományos és általánosabbnak mondható szakmai képességek fejlesztését állítják a középpontba.
- A gyakorlatorientáció nem minden esetben megfelelő, az együttműködések (legyen szó akár a szakmáról akár az intézményekről) esetlegesek.
- A szakirányok sok esetben divatirányzatokat követnek, így miközben egyes területeken túlképzés figyelhető meg, addig a piac új igényeire épülő szakképzés sok esetben hiányzik.
- Jelenleg hiányzik a speciális, komplex oktatási rendszer szervezéséhez, a kapcsolódó szolgáltatások integrálásához szükséges egészségturisztikai képzési rendszer teljes vertikuma a középfoktól a mesterszintig. A turizmusnak egyetemi szintű (MA/MSc.), a különböző BA/BSc-szintű programokat befogadó képzése jelenleg nincs, MA szintű turisztikai szakalapításra a MAB ebben a tanévben adott engedélyt, melynek alapján a szakindítási kérelmek benyújthatók lesznek.
- A tudományos (egyetemi) minősítési kritériumok szerinti besorolások gyakran félrevezetők, elsősorban olyan mennyiségi mutatókat tekintenek kizárólagos értékmérőnek, amelyek a kiemelten gyakorlatorientált BA/BSc-képzésekben csak más egyéb, legalább annyira fontos mutatókkal együtt lennének csak használhatóak.
- A volumenében kisebb, speciális ismertanyag átadására képes, gyakorlatorientált, minőségi képzést egyre inkább a nagy létszámú évfolyamok váltják fel.
- A kezdeteknél tart az egészségturizmus tudományos vizsgálata, csupán néhány olyan kutatási program van, amely az oktatásban és az innovációban új tartalmak megalapozását eredményezheti.
- Hiányzik a turisztikai képzések kompetencia alapú egymásra épülése és az azonos szintek egységes tananyagrendszere.

Az **egészségturizmus oktatásáról** általánosan elmondható, hogy az önálló képzés szükségességét tagadó időszakot az egészségturizmus és oktatásának divatja váltotta fel. A

különböző területeken működő intézmények és karok több szakiránya kap „egészségturizmus” jelzõt, amivel eladhatósága, versenyképessége nõ.

- A képzések fõként közgazdasági irányultságú oktatási intézményekben (BCE-GTK, BGF-KVIFK, HFF, KRF-GK, NYME-AK, SZF) több szakirányon (egészségturizmus és aktív turizmus, rekreáció szervezés és egészségfejlesztés, rekreáció stb.) jelennek meg; az egészségügyi vonalat az egészségügyi szervezõ alapszakra épülõ egészségturizmus-szervezõ szakirány képviseli (TSF-EF).
- A megfelelõ középfokú szakképzés az egészségturizmus területén mûködõ vállalkozások megítélése szerint is megoldásra váró probléma. Az országban egyetlen helyen található olyan idegenforgalmi szakmenedzser képzés, mely a gyógyturizmusra és a nemzeti parkok turizmusára koncentrál (Veszprémi Egyetem). A kapcsolódó közép- és felsõfokú OKJ-s képzések jelenleg a fõvárosban és az ország nagyobb városaiban érhetõek el. A jelenlegi szakképzési lehetõségek az egészségturizmus szolgáltatási rendszerének csak egy kisebb szeletét érintik, megjelenésük országosan szõrt elhelyezkedést, spontán oktatásszervezést tükröz.³¹
- Hiányoznak az üzemeltetéshez szükséges valódi ismereteket a középpontba helyezõ képzési rendszerek mind közép-, mind pedig felsõfokon.
- Nincs megfelelõ animátor-képzés, pedig a vendégekkel való kapcsolattartásban (a programok szervezése és lebonyolítása mellett az értékesítésben, kommunikációban, piackutatásban, elégedettség mérésben stb.) az e munkakörben dolgozóknak különös szerepük és felelõségük van.
- Mivel sok szakmai ismeret nem akkreditált képzés keretében szerezhetõ meg, a piacon egyre növekvõ számban jelennek meg a nem mindig hozzáértõ és minõségközpontú oktatást nyújtó vállalkozások (gyorstalpaló tanfolyamok).

---

³¹ Az (egészség)turizmushoz kapcsolható szakképzési lehetõségek fõ irányai:

Idegenforgalmi szakmacsoport:

- Idegenforgalmi ügyintézõ
- Idegenforgalmi technikus
- Idegenforgalmi (szak)menedzser
- Idegenvezetõ
- Protokoll és utazás ügyintézõ (2007/8 tanévtõl)
- Wellness és spa menedzser

Egészségügyi szakmacsoport:

- Masszõr (gyógy- és sportmasszõr)
- Egészségügyi szakasszisztens
- Egészségügyi szakmenedzser
- Wellness szakmenedzser
- Fiziológias szakasszisztens
- Rehabilitációs tevékenység terepauta

Sport (fitness) szakmacsoport:

- Aerobik-sportoktató
- Rekreáció sportoktató
- Testépítés-fitness sportoktató
- Sportszervezõ-menedzser

VI. Prioritás:	Az oktatás, képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása
VI/1. Intézkedés:	Az oktatási rendszer fejlesztése
Célja:	A magyar oktatási rendszer átstrukturálása az egészségturizmushoz kapcsolódó fejlesztés érdekében.
Indoklás:	A jelenlegi rendszer nem elégíti ki az egészségturizmushoz kapcsolódó megfelelő szakemberképzés igényét.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Világos kompetencia határok kialakítása a különböző képzési szinteken (akkreditált közép- és felsőfok, főiskola, egyetem, doktori iskolák); - Az azonos szinteken folyó képzések tananyagainak közelítése (kötelező és választható tárgyak és azok tartalma); - Akkreditált képzések előtérbe helyezése, az állami támogatások átcsoportosítása az akkreditált intézményekhez és képzésekre; - Az általános, elmélet-orientált képzések helyett a specializáltabb, az egészségturizmus profiljához igazodó új turisztikai programok létrehozásának és indításának támogatása, a sajátos arculatú intézményi képzési rendszerek kialakítása; - Figyelembe véve az egészségturizmushoz kapcsolódó komplex képzés követelményét és a megfelelő képzési színvonal biztosításának szükségességét érdemes oktatási centrumokat létrehozni, ahol: <ul style="list-style-type: none"> - A képzési szintek teljes vertikuma megtalálható és azok egymásra épülnek; - A turizmushoz és az egészségügyhöz kapcsolódó ismeretanyagok egyaránt megtalálhatóak; - Biztosított a gyakorlatorientáltság (együttműködés a vállalkozásokkal, a szakmai szervezetekkel); - Specializált képzési kínálat jelenik meg az egészségturizmuson belül; - Területi lefedettség a megvalósult és tervezett beruházásokhoz kapcsolódik: Budapest, Észak-Magyarország (Gyöngyös), Dél-Alföld (Gyula), Dunántúl (Zalaegerszeg). - Az intézmény nemzetközi kapcsolatai számottevőek; - Az intézményben kutatóbázis működik, amely egyrészt a piaci igények folyamatos nyomon követését, a vállalkozó szférának biztosítható alkalmazott kutatásokat, a tudományos vizsgálatokat biztosítja, továbbá innovációs tevékenységet végez; - Az állam, az oktatás és a piac sajátos érdekegyeztetése megvalósulhat. - A BA/BSc szintű felsőoktatási programok MAB-elbírálásában célszerű lenne az érintett piaci szereplőket is bevonni, hiszen az a végzetek munkaerőpiaci esélyeit is növelné. - Hangsúlyt kell fektetni a fürdők és wellness központok működtetéséhez értő üzemeltetési vezetők képzésére, hiszen

	<p>jelenleg nincs ilyen speciális képzés. A felső-vezetői szint képzése elsősorban gazdasági főiskolai vonalon valósulhat meg, és annak ki kell terjedni a következő ismertekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gazdasági és pénzügyi ismeretek, - alapfokú munkajogi ismeretek, - áruforgalmi ismeretek, - alapszintű műszaki (épületgépészet, vízforgatók, számítástechnikai rendszerek stb.) ismeretek, - komplex marketing ismeretek, - alapszintű fürdő- és wellness ismeretek (kezelésmódszerek, fitness, beauty, egészséges táplálkozás), - vendéglátó alapismeretek, - gyógyászati alapismeretek (kezelésmódszerek, indikációk), - higiéniai ismeretek, takarítási technológiák, - alapvető jogszabályok ismerete, - (egészség)turisztikai ismeretek, - nyelvi képességek fejlesztése (angol + német, orosz, stb.). <p>A közép-vezetői szint jelenleg szintén hiányzó képzése középfokú végzettség után megszerezhető OKJ-s képzés keretében valósulhat meg az alábbi ismeretekre kiterjesztve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - higiéniai ismeretek, takarítási technológiák, - recepció ismeretek, - pénztárosi ismeretek, - alapszintű műszaki tudás. <p>Mindkét szinten hangsúlyt kell fektetni a gyakorlati oktatásra akár a szakmai gyakorlati hely jelentkezéskor igazolandó kötelezővé tételével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Animátorképzés (nem csak sport-animátor) felsőfokú OKJ-s képzés keretében, melynek során a képzés a következőkre terjed ki: <ul style="list-style-type: none"> - alapvető egészségügyi ismeretek; - (egészség)turisztikai ismeretek; - marketing ismeretek különös tekintettel az értékesítésre és kommunikáció; - programszervezés (felnőtt és gyermek; kulturális és sport). - Fürdő-szakorvos képzés (ld. Csehország). <p>Az egészségturizmus oktatásának szervezetté tételét a felsőoktatásban megkezdett reformfolyamat részeként célszerű végrehajtani.</p>
<p>A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oktatási intézmények. - A mindenkori döntéshozók - Oktatási és Kulturális Minisztérium
<p>Eredményindikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oktatási intézményrendszer erősödése, szegmentálódása.
<p>Hatás indikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Turisztikai szakemberképzés erősödése. - Az egészségturizmus humán erőforrásának erősödése.

VI. Prioritás:	Az oktatás, képzési rendszer fejlesztése, átstrukturálása
VI/2. Intézkedés:	Szakmai igény szerinti oktatás és szakemberképzés
Célja:	Olyan „ügyfélorientált” szakemberek képzése, akik biztosítják a magas színvonalú orvosi, asszisztensi szakmai hozzáértést. Új ismeretekkel bíró szakemberek képzése.
Indoklás:	<ul style="list-style-type: none"> - Nincs fajsúlya a balneológiának, érdektelenség tapasztalható az orvos szakmában, a legmagasabb szintű képzésben is hiányoznak a specifikációk. - Jól képzett szakember nélkül nincs egészségturizmus. - Az utóbbi időben bizonyos területeken felgyorsult az elszívó erő –nehezen találni jól képzett szakembereket. - Egyes területeken nem megfelelő szakemberképzés. - Élethosszig tartó tanulás ezen a területen. - Komplex képességfejlesztésre van szükség (ügyfélszolgálati munka, szaktudás, nyelvtudás, emberi képességek).
Az intézkedés tartalma:	<p>Az alapoktól kell kiindulni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rehabilitációs, reumatológiai szakvizsga (csak 4 uniós országban van balneológiai szakvizsga – cseh, szlovák, francia, olasz). - Középszintű szakasszisztensi színvonalas szakképzés. - Folyamatos és szinten tartó szakképzés. - Bel- illetve külföldi tanulmányút. - Egyetemi szintű oktatást a balneológiának - A szakmai hozzáértésen túl minden szinten kommunikáció, nyelvismeret (a nem turisztikai szakemberek (egészségügy) nyelvtudása nem megfelelő). <p>A jelenlegi képzés nem elégíti ki a szükségletet. Ezért a következő lépések javasoltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - komponens: orvosi képzés, - komponens: asszisztensi képzés. <p>Rossz minőségű oktatás, sokféle egyetemen, főiskolán sokfélének oktatnak. Kevesebb tudással jönnek ki a fiatalok a felsőfokú oktatásból, ezért a következők javasoltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az általános iskolában egészségnevelés, fürdőkultúra oktatás. - Akkreditált képzések előtérbe helyezése. - Minőség megtartása, ellenőrzése az oktatásban. - Európai standardok megtartása (pl. masszöröknél). - Szinten tartó továbbképzés. - Egészségturisztikai képzés speciális centrumokban. (a megfelelő minőség-ellenőrzés elérése érdekében). - Az oktatási rendszer átalakítása, (munkaerő - piaci igényeknek megfelelően).

A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Oktatási intézmények, - fenntartók, - ETI, - gyógyfürdők, kórházak, - tanfolyamszervezők.
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Oktatási intézményrendszer erősödése, szegmentálódása.
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Egészségügyi szakemberképzés erősödése. - Az egészségturizmus humán erőforrásának erősödése.

7.7. VII. PRIORITÁS: Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése

A turisztikai desztináció menedzsment (TDM) rendszer kialakítása a 2005-től 2013-ig szóló Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiában meghatározott feladat. Ennek megvalósítása a magyarországi turizmus versenyképességének növeléséhez nélkülözhetetlen, amely ideális esetben az alulról felfelé történő építkezés alapján valósulhat meg. Az államnak ösztönöznie kell az alulról jövő kezdeményezéseket, és szükséges megteremtenie az egységes rendszer működéséhez szükséges keretfeltételeket.

Napjaink egyre alapvetőbb igénye, hogy az üdülőkörzetek, régiók egységbe tömörüljenek, hiszen a turisztikai kínálatot ma már regionális, illetve minimális követelményként kistérségi szinten kínálják. A turisztikai régiók létrejötte, belső és külső kohéziójának megerősödése napjainkban az egyik legjelentősebb versenyképesség növelő eszköz.

A desztináció menedzsment tevékenység összetettsége kapcsán kiemelt jelentőséggel bír az együttműködők körének a meghatározása. Az önkormányzatok, a lakosság és a vállalkozások számára is szükséges a turisztikai desztináció menedzsment szervezet (TDMSz) feladatainak konkrét meghatározása, a meglévő és az ellátandó feladatok harmonizálása. Ez az önkormányzatok esetében különösen fontos, hiszen a TDMSz nem vesz át az önkormányzati jogköröket ugyanakkor a desztináció és a turizmus specialitásait ismerve és adatelemzéseire építve segítheti az önkormányzat döntéshozatali folyamatát, valamint biztosítja a szakszerűséget.

A turisztikai intézményrendszert az instabilitás mellett az alulról építkezés hiánya, és a relatíve gyenge szakmai érdekvédelemezítő képesség jellemzi különösképpen a kis- és középvállalkozói szféra meghatározó szerepe miatt. A jól működő turizmus egyik feltétele az országos szinten egységes, egymással összehangolt szervezeti rendszer kialakítása, így az alábbiak szerint egyszerre több célt is szolgál a létrehozni kívánt struktúra:

- Komplex, integrált rendszerbe helyezni a turisztikai termékek kialakításával és piacra vitelével kapcsolatos erőfeszítéseket. (Vagyis – a szervezeti szintek egymással való szoros együttműködésében – kerüljenek egy kézbe – legyenek átláthatóak – a kutatástól, termékfejlesztéstől kezdve az információs rendszer működtetésén, tanácsadáson, pályázati rendszer működtetésén át a monitoringig a különféle feladatok)
- A döntéseket az érintettekhez minél közelebb delegálni, arra a szintre, ahol az adott problémákat, feladatokat a legjobban ismerik. A turisztikai szolgáltatókat fokozottabban be kell vonni a turizmuspolitika alakításába, a szakmaiságot és a dinamizmust erősíteni kell. E cél eléréséhez nélkülözhetetlen a turizmusban érdekelték együttműködése, hosszabb távú célokat figyelembe vevő szemléletmódja.
- A döntések, feladatok végrehajtásához szükséges forrásokat, működési kereteket az adott szervezet számára biztosítani kell.
- Felkarolni, elősegíteni, támogatni a helyi kezdeményezéseket, biztosítani a helyi vállalkozásoknak a döntéshozatalban való részvételét.
- Összhangot teremteni a helyi, régiós és országos fejlesztések, valamint a marketing és kommunikáció területein
- Az alulról építkezés szem előtt tartásával biztosítani az országos szint lefedettségét, és a kistérségi/térségi/tájegységi TDM-ek ösztönzésével és működtetésével kialakíthatóvá tenni a regionális és a nemzeti TDM-t.
- Lehetővé kell tenni a helyi-, a térségi-, a régiós-, illetve a nemzeti szintű desztinációs menedzsment szervezetek technikai- és tartalmi integrációját biztosító informatikai rendszer megvalósítását és kiépítést, amely segítségével a korszerű CRM (customer relationship management, ügyfél-kapcsolat menedzsment) tevékenység végezhető. A helyi- és régiós intézményi struktúra kialakításával párhuzamosan nemzeti szinten

szükséges kialakítani egy olyan informatikai rendszert, amely egyrészt egységes szakmai protokoll mentén lehetővé teszi későbbiekben az országban működő valamennyi TDM szervezet számára a kapcsolódás lehetőségét, segítséget nyújt azok kialakításához, s képes integrálni a már meglévő régiós- és helyi informatikai és információs rendszereket. Fontos, hogy a nemzeti szintű informatikai rendszer kialakítása időben megelőzze a hasonló funkciójú régiós rendszerek kialakítását, mert a hatékony, költségtakarékos integráció csak így képzelhető el az alsóbb szintű rendszerekkel. A komplex rendszer így megteremti a partnerség feltételeit és támogatja a szakmai kompetencia érvényesülését a folyamatok irányításában. (Forrás: Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) Szervezetek és Rendszer létrehozásához szempontrendszer; __ÖTM – Turisztikai Szakállamtitkárság, 2007)

A TDM fő jellemzői:

- Alulról építkezés: a turizmusban legközvetlenebb szinten érintett szereplők (vállalkozó, önkormányzat) összefogásával alapozható meg a rendszer. E szereplők érdekei és képviselője alapján alapozható meg a további szintek (kistérség, régiós, stb.) létrejötte. Ezen a szinten közvetlen részvétel van, ettől felfelé már csak képviselő.
- Partnerség: Kizárólag több partner összefogásával hozható létre a szervezet (rendszer). (lásd később)
- Önálló cselekvőképesség: Biztosítani kell a szervezetek számára azt a jogi és alapvető gazdasági/pénzügyi környezetet, mely a cselekvőképességet lehetővé teszi.
- Szakértelem: kizárólag megfelelő szintű szakértelem (turisztikai ill. térségi menedzsment) jelenléte esetén válik működőképessé a rendszer. Ehhez folyamatos oktatás és szemléletformálás szükséges.

A szintek jelentőségének meghatározása:

Az alábbi alapindikátorok és kiegészítők alapján szükséges meghatározni, hogy milyen mutatók mentén érdemes önálló - helyi, vagy térségi – desztinációról beszélni, és TDM szervezetet kialakítani. Az indikátorok pontos meghatározásához további javaslatot mellékelünk, de azt regionálisan kell véglegesíteni. A mérhető indikátorok esetében a KSH kistérségi statisztikáját figyelembe véve az alábbi indikátorokkal javasolt mindezt meghatározni (az indikátorok minden esetben 1 állandó lakosra vannak kivetítve):

- az összes (kereskedelmi és magán) szállásférőhelyek száma,
- (kereskedelmi+magán) vendégéjszakák száma,
- Beszedett IFA
- Látogatók száma (jelenleg nem mérhető desztinációs szinten – erre hosszabb távon megoldást szükséges találni, az adatszolgáltatást a támogatás feltételeként megjelölni)
- Turizmusból származó jövedelem (pl. vállalkozások bevétele, vagy fajlagos költség)
- Vonzerőleltár alapján (hosszabb távon)

Ösztönözni szükséges egyes szintek közötti együttműködést, ennek megfelelően kell kialakítani érdekeltséget, amely lehet:

- anyagi pl. fejlesztési célú pályázatok elnyerése, egyes konkrét (utolsó pontban meghatározott) feladatok ellátása, IFA-ból való visszaforgatás nagysága,
- szakmai döntéshozatalban a magasabb szinten való részvétel lehetősége pl. stratégiai célok meghatározása, IFA felhasználhatósága.

A TDM javasolt működési formája: egyesület, vagy non-profit Kft.

A non-profit formában történő működtetés célja a turisztikai szolgáltatók egységes „települési” keretben, verseny-semleges módon történő piacra vitele. Az egyesület a településen vagy kistérségben működő szolgáltatókat (szállásadók, vendéglátók, programszervezők stb.) tömöríti. A tagság feltétele együttműködési szándék a közös tevékenységekhez (egységes arculat, minőségi kritériumok stb.).

A hagyományosan települési szinten szerveződő helyi turisztikai egyesületek a hatékonyabb működés érdekében térségi szervezetté integrálódhatnak, nekik nem kell figyelembe vennie a közigazgatási határokat, meghatározottsága desztináció alapú.

Az egyesület működésének legfontosabb alapelve a versenysemlegesség, melynek értelmében minden piaci szereplőnek lehetőséget ad a kapcsolódásra – ugyanakkor az egyesületnek nem kell ellátnia olyan szolgáltatók képviselőjét, amelyek nem kívánnak a közös tevékenységekhez kapcsolódni. (Forrás: ÖTM – Turisztikai Szakállamtitkárság)

A desztináció menedzsment alulról építkező, partnerségen alapuló, széleskörű szakmai tagsággal rendelkező szervezetek létrejötte, melyeknek feladata a turizmus rendszerének kialakítása és működtetésének elősegítése egy adott – földrajzilag jól körülhatárolható – területen. (az egyes intézkedésen belüli komponensek az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága által kötelezően megjelölt feladatokat tartalmazzák).

A TDM rendszer egyik speciális, az egészségturizmushoz kötődő ágát képezhetik a **gyógyüdülőhelyi igazgatóságok**, amelyek a nemzetközi jelentőségű gyógyhelyeken (I./1. intézkedés) kerülnek kialakításra. Szervezeti rendszere és tevékenysége abban különbözik a TDM modelltől, hogy az adott gyógyhely vonzerőit, szolgáltatóit fogja össze és kiemelten foglalkozik az egészségturizmussal.

A térségek egyedi termékeikből adódó speciális igényeiknek megfelelően alakíthatják ki saját szervezeteiket, így jöttek létre a Gyógyüdülőhelyi Igazgatóságok pl. Burgenland tartományban, Ausztriában.

Gyógyüdülőhelynek akkor ismerhető el egy település vagy terület, ha

- a területen elismert gyógytényező található,
- a gyógytényező hasznosításához szükséges üzemeltetési feltételek rendelkezésre állnak,
- a szállodai és a gyógyászati célú létesítmények kielégítik a vonatkozó szakmai követelményrendszert,
- a megfelelő orvosi és gyógyszerári ellátás, valamint a különböző igényeknek megfelelő gasztronómiai szolgáltatások (dietetika, étkezési tanácsadás, stb.) kínálata biztosított,
- hatályos rendelkezések értelmében megfelel a füst-, por- és zajártalmak mérséklési követelményeinek,
- a területen rekreációs célú zöldterületek találhatóak és biztosított a település gyógyhelyi jellege,
- a szilárd és folyékony hulladékok kezelése megfelelően megoldott, valamint
- a kommunális szolgáltatások rendelkezésre állnak.

A Gyógyüdülőhelyi Igazgatóságok tagsága az alábbi delegáltakból tevődik össze:

- azon település(ek) polgármestere(i), amelynek területén a gyógytényezőre épült gyógylétesítmény(ek) található(k),
- a gyógylétesítmények tulajdonosainak képviselője,
- vállalkozók képviselői,
- a társadalombiztosítási intézetek képviselői.

A Gyógyüdülőhelyi Igazgatóságok alapvetően koordinációs, érdekképviseleti és részben marketing-feladatokat látnak el a gyógyhely és a hozzá területi, illetve adminisztratív módon kötődő települések vonatkozásában. Az Igazgatóságok hatásköre konkrétan az alábbi kérdésekre terjedhetne ki:

- a gyógyhely ügyeinek intézése a települési önkormányzat(ok) hatáskörének csorbítása nélkül,
- a gyógyhely megőrzésével, továbbfejlesztésével és kialakításával kapcsolatos érdekek megjelenítése és védelme,
- az üdülőhely ügyeivel kapcsolatos valamennyi vélemény és javaslat továbbítása az illetékes hatóságokhoz, érdekképviselet,
- az üdülővendégek és az üdülési vállalkozások érdekeit szolgáló információk nyújtása,
- a gyógyhely marketinggel kapcsolatos feladatainak ellátása, szorosan együttműködve a TDM szervezettel,
- az üdülőkörzet infrastruktúráját érintő fejlesztések és változások figyelemmel kísérése, az esetleges hiányosságok feltárása,
- a települési gyógytényezők fejlesztése, illetve
- a minőségbiztosítás.

A Gyógyüdülőhelyi Igazgatóságok működtetésének előnyei az alábbiakban foglalhatók össze:

- biztosítják a turisztikai prioritásokat a település-fejlesztésben,
- garantálják a szolgáltatások egyre magasabb színvonalát,
- jövőorientáltan (nem ad-hoc módon) gondolkodnak a terület- és turizmusfejlesztés kérdéseiben,
- koncentráltan használják fel az erőforrásokat, és
- hatékony település-marketing tevékenységet végeznek.

Mindezen feltételekből is látszik, hogy a gyógyüdülőhelyi igazgatóságok létrehozása nem feltétlenül egy új, független szervezet létrehozását jelenti, hanem a meglévő klaszterekből kiválva, a 2015-re kialakuló regionális TDM-rendszerbe integrálódva, annak tevékenységét segítve lobbyzik a régiós egészségturisztikai érdekekért.

VII. Prioritás:	Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése
VII/1. Intézkedés	Termékfejlesztés/projektmenedzsment
Célja:	A turisztikai régiók, kistérségek egységes, a térségre jellemző kínálatának megjelenítése a turisztikai piacon és az egész turisztikai projektmenedzsment lebonyolítása és koordinálása.
Indoklás:	A világ turizmusát átszövő és egyre nagyobb befolyással rendelkező multinacionális vállalatok (szálloda-, étteremláncok) a tengerentúli erőteljes tőkebefektetésekkel létrehozott kínálatra egyre nagyobb mértékben vonzza a gazdaságilag fejlett régiók, főként Európa keresletét, aminek hatására a vendégekért folytatott verseny egyre élesebb lesz és új formákat ölt. Európa kis- és közép vállalkozásai ennek a hatalmas, új kihívásnak összefogással, egyesüléssel karakterisztikus koncentrációs és centralizációs törekvésekkel, a változó kereslethez való még rugalmasabb alkalmazkodással, az innovációs képességük növelésével igyekeznek megfelelni. A turizmusban és ezen belül az egészségturizmusban erre nyújtanak kiváló alapot a szolgáltatók és az állami szektor együttműködése mentén kialakult TDM-szervezetek, mely szemlélet meghonosodása az egészségturizmus működtetése szempontjából kardinális kérdés lehet a jövőben.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - tervezéshez felmérések/kutatások (keresleti és kínálati oldalt egyaránt feltérképező) készítése a desztináció specializálódását meghatározó, döntés előkészítő kutatások és elemzések elvégzése/elkészíttetése; az egyes szintekkel való együttműködésben - fejlesztési koncepció kialakítása a desztináció önálló, más desztinációval össze nem hasonlítható kínálati profiljának kialakítása érdekében, az egyes szintekkel együttműködésben - Kapacitás menedzsment, programtervezés, koordinálás – rendezvények időpontjának összehangolása, programok turisztikai hatásvizsgálata (felmérések végzése) - fejlesztési források felkutatása - pályázatfigyelés/pályázati tanácsadás - a térségben működő mikro-, kis-, valamint a kezdő turisztikai vállalkozások számára üzletviteli segítség nyújtása a „best practice” azonosításán, promócióján keresztül, annak érdekében, hogy a megfelelő információ birtokában azok sikeres üzleti teljesítményt tudjanak nyújtani
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Önkormányzatok - civil szervezetek - vállalkozók - turisztikai államigazgatás

Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - egységes, alulról építkező szervezeti rendszer létrejötte - vendégéjszakák számának növekedése - vendégek költési kedvének növekedése
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - GDP növekedése - Az egészségturizmus fejlődése által generált közvetett hatások érvényesülése

VII. Prioritás:	Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése
VII/2. Intézkedés	Turisztikai információs rendszer működtetése
Célja:	Valamennyi turizmusban résztvevő szervezet, vállalkozó, államigazgatási szervturisztikai régiók, kistérséges egységes, a térségre jellemző kínálatának megjelenítése a turisztikai piacon és az egész turisztikai projektmenedzsment lebonyolítása és koordinálása.
Indoklás:	<p>A világ turizmusát átszövő és egyre nagyobb befolyással rendelkező multinacionális vállalatok (szálloda-, étteremláncok) a tengerentúli erőteljes tőkebefektetésekkel létrehozott kínálat egyre nagyobb mértékben vonzza a gazdaságilag fejlett régiók, főként Európa keresletét, aminek hatására a vendégekért folytatott verseny egyre élesebb lesz és új formákat ölt.</p> <p>Európa kis- és közép vállalkozásai ennek a hatalmas, új kihívásnak összefogással, egyesüléssel karakterisztikus koncentrációs és centralizációs törekvésekkel, a változó kereslethez való még rugalmasabb alkalmazkodással, az innovációs képességük növelésével igyekeznek megfelelni.</p>
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Tourinform iroda (amennyiben nincs ilyen akkor más információs pont) fenntartása, VAGY Tourinform-iroda vagy más információs pont üzemeltetésében való közreműködés, - egységes rendszerhez kapcsolódó információs rendszer napra készen tartása, ill. a szervezet feladatai szempontjából releváns információk feltöltése (például nagyprojektek, régiós termékek és ajánlatok - turisztikai, foglalást is lehetővé tévő információs honlap fenntartása - egymásra épülő információs táblarendszer koordinálása, vagy abban való közreműködés - Folyamatos kapcsolattartás, együttműködés: más szakmai szervezetekkel (pl. RIB, BFT, kistérségi társulások), potenciális befektetőkkel, hálózatépítés, együttműködés: térségi DM szervezetek koordinációja, segítése - szakmai együttműködés, kölcsönös marketing szolgáltatások és munkamegosztás alapján, klaszteresedés elősegítése, klaszterek koordinációja
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Önkormányzatok - civil szervezetek - vállalkozók - turisztikai államigazgatás
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - egységes, alulról építkező szervezeti rendszer létrejötte - vendégéjszakák számának növekedése - vendégek költségének növekedése
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - GDP növekedése - Az egészségturizmus pozitív tovaryűrűző hatásainak érvényesülése

VII. Prioritás:	Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése
VII/3. Intézkedés	Szemléletformálás/oktatás és képzés települési szinten
Célja:	A megfelelő intézményi rendszerhez igazodó szemléletváltás bevezetése és erősítése az oktatás és képzés területein.
Indoklás:	A turisztikai desztinációs menedzsment működéséhez szükséges az oktatás/képzés ennek megfelelő biztosítása települési szinten, ahhoz hogy az abban résztvevők is megfelelően tudják működtetni a rendszert.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Előadások, együttműködés a szakmai továbbképző tanfolyamok szervezésében - A regionális turisztikai kínálatnak megfelelő, a lokális munkaerő-piaci sajátosságokat figyelembe vevő ajánlások megfogalmazása az oktatási és továbbképzési programok kidolgozásához - A turizmusbarát szemlélet kialakítása a régióban - Innovatív szemlélet elterjesztése (nem csupán a különböző infrastrukturális megoldásokban, hanem az attrakciók, a marketing és az értékesítés területén is)
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Önkormányzatok vezetői - Vállalkozók - Oktatási intézmények
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - képzett turisztikai szereplők számának a növekedése
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a turisztikai desztinációk ismertségének növekedése - hatékonyan működő térségi rendszer

VII Prioritás:	Az egészségturizmus működési kereteinek megteremtése
VII/4. Intézkedés	Monitoring
Célja:	Az egészségturizmus működési intézményrendszerének megfelelő monitoringja.
Indoklás:	A működési rendszerek hatékony működéséhez szükség van a megvalósulás ellenőrzésére. Ennek érdekében megfelelő monitoring rendszer kiépítésére van szükség.
Az intézkedés tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> - Figyelemmel kíséri egyéb stratégiák megvalósulását is a régióban és elősegíti az NTS végrehajtásának ezekhez való illeszkedését - A regionális turisztikai stratégia megvalósítása, a pályázati rendszereknek és a megvalósuló projektek a monitoringja - Saját minőségbiztosítási rendszer kialakítása - Az országos minőségbiztosítási és védjegyrendszerek működéséhez való hozzájárulás, - Regionális védjegyrendszerek kialakítása és működtetése az országos rendszer részeként, az egyes szintek együttműködésével - Sikeres regionális példák díjazása és ismertté tétele - Életminőség index mérésében való közreműködés
A fejlesztésben közvetve és közvetlenül érintett szervezetek:	<ul style="list-style-type: none"> - Önkormányzatok - Vállalkozók - Térségi vezetők
Eredményindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Szervezettség erősödése - A TDM rendszer térnyerése
Hatás indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - Hosszútávon működő, fenntartható rendszer - Hatékonyan működő intézményrendszer

8. REGIONÁLIS BONTÁS

14. táblázat: Az egészségturizmus szempontjából fejlesztendő települések, regionális bontásban

Az I prioritás 1.,2. és 3. intézkedésében megfogalmazott szempontok alapján kerültek regionális bontásban kiválasztásra a fürdőlétesítmények, illetve az azokat befogadó települések. Az ország 385 településén található valamilyen fürdő (gyógy-, termál-, élmény-, strandfürdő), melyek közül azt a 187 létesítményt vettük figyelembe, mely alkalmas a prioritásokban megfogalmazott célok eléréséhez és turisztikai jelentőséggel bír. A cél nem a kínálat számszerű növelése, hanem a prioritásokban megfogalmazott célok alapján a létesítmények és a kapcsolódó települések, térségek profiljának pontosítása, a stratégiai irányvonalak követésével. Ezen szempontok összhangban vannak a régió egyéb turisztikai, ezen belül kiemelten az egészségturisztikai kínálatával.

Régiók	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Közép-Magyarország	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak Alföld	Dél Alföld
Nemzetközi jelentőségű gyógytényezővel rendelkező települések	Bükkfürdő, Hévíz, Sárvár, Sopron-Balf, Zalakaros	Balatonfüred	Gellért Gyógyfürdő, Lukács Gyógyfürdő, Rudas Gyógyfürdő, Széchenyi Gyógyfürdő	Harkány	Eger-Egerszalók, Miskolctapolca	Debrecen-Nagyerdő, Hajdúszoboszló, Nyíregyháza-Sóstó	Gyula
Országos és regionális jelentőségű gyógytényezővel rendelkező települések	Celldömölk, Győr, Kehidakustány, Lenti, Mosonmagyaróvár, Szentgotthárd, Szombathely, Zalaegerszeg, Zalaszentgrót	Esztergom, Gárdony, Komárom, Pápa, Tapolca, Velence	Cegléd, Dagály Gyógyfürdő, Király Gyógyfürdő, Nagykáta, Ráckeve, Visegrád	Bares, Csokonyavisonta, Dombóvár-Gunaras, Hőgyész, Igal, Kaposvár, Marcali, Nagyatád, Sellye, Sikonda	Bogács, Mezőkövesd, Sárospatak, Tiszaújváros	Berekfürdő, Cserkeszlő, Kisvárd, Martfű, Szolnok, Tiszavasvári, Túrkeve, Vásárosnamény	Békés, Békéscsaba, Csongrád, Füzesgyarmat, Gyomaendrőd, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Makó, Mórahalom, Orosháza, Szeged, Szentes

Régiók	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Közép-Magyarország	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak Alföld	Dél Alföld
Helyi jelentőségű gyógytényezővel rendelkező települések	Bázakerettye, Borgáta, Csorna, Fertőd, Galambok, Gelse, Hegykő, Kapuvár, Letenye, Lipót, Máriakálnok, Mesteri, Petőháza, Rábasebes, Szeleste, Vasvár	Dunaföldvár, Sümeg, Vajta	Abony, Albertirsa, Érd, Göd, Leányfalu, Monor, Nagykőrös, Pécel, Szentendre, Tóalmás, Vác, Veresegyháza	Babócsa, Bóly, Buzsák, Csurgó, Hidas, Magyarhertelend, Nagybjom, Simontornya, Szekszárd, Szentlőrinc, Szigetvár, Tamási, Tarany, Tengelic, Újpetre	Bükkszék, Gyöngyös, Hatvan, Heves, Kazincbarcika, Mátraderecske, Mezőcsát, Pásztó, Szikszó, Tápiószentmárton, Tarnaméra, Tiszakeszi	Abádszalók, Baktalórántháza, Balmazújváros, Berettyóújfalu, Fehérgyarmat, Földes, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúnánás, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászberény, Jászboldogháza, Jászszentandrás, Jásztelek, Kaba, Karcag, Kisújszállás, Komádi, Kunhegyes, Máriapócs, Mátészalka, Mezőtúr, Nádudvar, Nagykálló, Nyírbátor, Polgár, Püspökladány, Tizacsege, Tiszaföldvár, Tiszafüred, Tiszaörs	Ásotthalom, Dávod, Dévaványa, Erdőtelek, Izsák, Kalocsa, Kecel, Kiskunfélegyháza, Kistelek, Kunszentmiklós, Lakitelek, Mezőberény, Mezőkovácsháza, Mindszent, Nagybaracska, Solt, Törökszentmiklós, Tótkomlós, Végegyháza

9. IRODALOMJEGYZÉK

- A desztinációs menedzsment szervezetek működése és a desztinációs menedzsment trendjei - Sulyok J – Kiss K Turizmus Bulletin 9(2):36-42, 2005
- A Fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvíz-készlet fenntartható hasznosításáról és a használt vízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológiai kutatás - VITUKI – MÁFI – AQUAPROFIT KONZORCIUM, Budapest, 2005
- A magyar lakosság utazási szokásai 2004, MÁST Turizmus Bulletin 9(1):21-31, 2005
- A magyarországi MICE-piac jellemzői 2005 első félévében, Simonyi N - Turizmus Bulletin 9(3):74-77, 2005
- A Magyarországi Termál- és Gyógyfürdőfejlesztés Konceptióvázlata – Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal - Aquainvest, Budapest, 2005
- A nemzetközi turizusból származó bevételek alakulása 2004-ben és a világ turizmusának alakulása 2005-ben - Sulyok - Turizmus Bulletin 9(2):64-66, 2005
- A Nyugat-Dunántúli Régió regionális termálturizmus fejlesztésének és beruházásának programja 2007-2013 - Aquaprofit Kft. és Szemrédi T & T Bt., 2005
- A Széchenyi Terv egészségturisztikai beruházásainak gazdasági hatásai - Mundruczó, Gy – Szennyessy, J, Turizmus Bulletin 9(3):30-41, 2005
- A turizmus hatásai - Puczkó L - Rátz T (1998,2001,2002,2005), Budapest: Aula Kiadó
- Az egészségturizmus marketingkonceptiója - KPMG Consulting .— Budapest : Magyar Turizmus Rt, 2002
- Az egészségturizmus nemzetközi keresleti és kínálati trendjei, Szerzők: Kiss Kornélia – Török Péter - Turizmus Bulletin V. évfolyam 3. szám, 2001
- Az euró bevezetésének hatása a magyar turisztikai keresletre – észlelések és következmények - Rátz T, Hinek M - Turizmus Bulletin 9(4):55-64, Rátz T, Hinek M 2005
- Az osztrák lakosság utazási szokásai, Magyarország ismertsége és imázsa Ausztriában, Turizmus Bulletin 9(2):3-22 - KPMG, 2005
- Egészségturizmus határok nélkül - Németh István ,Balneológia 25. évf. 1. szám, 2006
- Idegenforgalmi Statisztikai Évkönyv, KSH - 2005
- Magyarország egészség-turizmusának termálvízre alapozott, komplex fejlesztési koncepciója és programja – az ENSZ Termál Projekt felülvizsgálata alapján – Péteri László, 2004
- Magyarország turizmus szatellit számlái, 2004 : első eredmények - Pál Tamara - Rác Albert, 2004 .— Budapest : KSH, 2006
- Magyarország turizmusa – a növekedés megalapozása, MTH - Turizmus Bulletin 9(2):62-63, 2005
- Nemzetközi turisztikai együttműködési modellek bemutatása, Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht., előadó: Raffay Ágnes, Veszprémi Egyetem, 2005
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia - Magyar Turisztikai Hivatal, 2005
- Nyugat-Dunántúli „Minta” Régió Egészségügyi Ellátó Struktúrája – Aquaprofit Rt., Budapest, 2006
- Országos Területfejlesztési Konceptió - VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság, 2005
- Regionális Operatív Programok és akciótervek 2007-2013 - Regionális Fejlesztési Tanácsok, 2006

- Széchenyi Terv: A magyar egészségturisztikai kínálat alakítása a különböző célcsoportok igényei szerint, Szerzők: Dr. Budai Zoltán – Székács Orsolya - Turizmus Bulletin V. évfolyam 4. szám, 2001
- Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) Szervezetek és Rendszer létrehozásához szempontrendszer; ÖTM – Turisztikai Szakállamtitkárság, 2007
- Turizmus Magyarországon, In: Török L - Behringer Zs, Kiss K, Rátz T, 2002
- Új Magyarország Fejlesztési Terv - Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete 2007-2013, a Magyar Köztársaság Kormánya, 2007
- World Tourism Barometer – WTO, Volume 5, No 1, January 2007.
- 121/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet a közfürdők létesítéséről és működéséről
- 74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet a természetes gyógytényezőkről
- 37/1996. (X. 18.) NM rendelet a közfürdők létesítésének és üzemeltetésének közegészségügyi feltételeiről
- 273/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet a természetes fürdővizek minőségi követelményeiről, valamint a természetes fürdőhelyek kijelöléséről és üzemeltetéséről
- 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 5/2004. (XI. 19.) EüM rendelet az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról
- 23/2007. (V. 18.) EüM rendelet a társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyászati ellátások támogatásáról
- 5/2004. (XI. 19.) EüM rendelet az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról

Internetes források:

- www.espaonline.com
- www.experienceispa.com
- www.felvi.hu
- www.hungary-health-tourism.com
- www.itthon.hu
- www.ksh.hu
- www.kvvm.hu
- www.mimnet.hu/0100_hun/index.asp?go=0100_informacio/0200_publikacio/view/&p_id=78
- www.nfu.gov.hu
- www.oep.hu
- www.ogyfi.hu
- www.old.hungarytourism.hu/bulletin/regi/01_09/Sz3.htm
- www.old.hungarytourism.hu/bulletin/regi/02_02/Sz3.htm
- www.pusztaregion.hu
- www.spafinder.com
- www.spas.about.com/od/stressmanagement/a/trends2007.htm
- www.termalfurdo.net
- www.world-tourism.org
- www.wttc.org

10. MELLÉKLETEK

1. SZ. MELLÉKLET: Az egészségturizmushoz kapcsolódó legfontosabb alapfogalmak

Fogalomtár	
Aerobik, step-aerobik	A zenére végzett folyamatos mozgásgyakorlatok révén a test minden izomcsoportja dolgozik. Rendszeres aerobic edzés javítja az erőnlétet és erősíti a szívet. A step aerobik egy lépcsőfok igénybevételével történő dinamikus mozgás, amely zsírégető és izomfejlesztő hatású.
Akupressúra	A hagyományos kínai orvostudományból ered, és a masszázis enyhe formája. Az akupunktúrához hasonlóan a test meghatározott pontjainak stimulálása útján enyhíti a panaszokat, melyet a masször ujjjaival végez. Alkalmazható fejfájás és fáradtság enyhítésére, továbbá a blokádok megszüntetésére.
Akupresszúrás masszázis	Különösen stresszben, legyengült immunrendszerrel élők számára ajánlott. A masszázis az akupresszúrás pontokon keresztül megszünteti az energiablokádot, melynek következtében betegségek fejlődhetnek ki. Az akupresszúrás masszázis után visszaáll az egyenletes energiakeringés.
Akupunktúra	A terápia alapelve szerint az emberi test több mint száz meridiánponttal rendelkezik. A meridiánokon keresztül tűszúrásokkal bizonyos testtájak és szervek pozitívan befolyásolhatók és stimulálhatók. A megfelelő pontokon lehetévtékony fémtűket szúrnak a bőr különböző mélységű rétegeibe. Ajánlott többek között krónikus ízületi és keringési panaszok kezelésére, valamint a káros szenvedélyek elhagyásához, igénybevétele előtt azonban orvosi konzultáció ajánlott.
Alakformáló masszázis	Speciális krémmel végzett svéd masszázis, mely fogyaszto, zsírégető, hatású, miáltal a szervezet az adott testtáj fölőslleges zsírrétegétől szabadul meg.
Animátor	A szakma művelői szállodák, hotelek rendezvényein derítik jó kedvre a vendégeket. Cselekvésre buzdítják a turistákat, sokszor egész napos elfoglaltságot kínálva számukra. Az animátorok szállóvendégek számára szerveznek például sport és egyéb programokat, a kisebbeknek kézműves és sportfoglalkozást.
Aromakabin	Olyan zárt kabin, melyben a növényi illóolajok frissítő, relaxáló hatását lehet élvezni.
Aromaterápia	Gyógynövények, illóolajok, hozzáadásával történő terápia: fürdésre, belélegzésre, masszírozásra. Az éterikus olajokat alkalmazása a gyógyászatban oly módon, hogy az illatok befolyásolják a limbikus rendszert (az ember agyának agykéreg alatti területét), ezáltal hatnak érzelmi világunkra. Emiatt lelki panaszok kezelésére is használják őket. Az aromaterápia elsődleges célja a test és a lélek új életre serkentése és megtisztítása. A terápia elemei az inhalálás (az olajok párlatának belélegzése), az éterikus olajokban való fürdés, illetve a velük végzett masszázis.
Ásványvíz	Azokat a felszín alatti vízrétegekből származó vizeket nevezik ásványvíznek, amelyek nem tartalmaznak az egészségre ártalmas anyagokat, és ásványi anyag tartalmuk literenként eléri, vagy meghaladja az 1 grammot (1000 mg-ot). A gyógyvizek hasonló jellemzője akár a 20.000 mg/l-t is elérheti. Jellegük szerint főleg kalcium-, magnézium-, nátrium-, hidrogén-karbonátos, kloridos, szulfátos vizek, illetve ezek változatai. Viszonylag jelentős a fluorid tartalmuk is. Az ásványvizeket külsőleg és belsőleg is használják. Köznapi értelemben természetesen a belsőleg fogyasztható ásványvizekről beszélünk, azonban a fürdőkben is ásványvizekben fürdünk, még ha ez nem is tudatosul bennünk.
Attrakció	Turisztikai céllal hasznosított vonzerő. Olyan turisztikai látnivaló vagy turistalátványosság (idegenforgalmi szakszóval attrakció), hely, terület, kulturális vagy történelmi emlék, intézmény, természeti érték, műemlék, épület, műtárgy, közlekedési eszköz, fesztivál vagy esemény, amelyet rendszeresen turisták látogatnak.
Autogén tréning	Légzéstechnika és meditáció kombinációjával regenerálódás és teljes kikapcsolódás biztosítása. Ez a fajta tréning az autoszugesztio módszerén alapul. Egyszerű gyakorlatok végzése révén ülő, illetve fekvő helyzetben bizonyos formulákra és testrészekre koncentrálv az ellazulás mély állapota érhető el, így az autogén tréning

Fogalomtár	
	végzése főleg idegi eredetű zavarok, összpontosítási nehézségek és alvási zavarok kezelésére ajánlott.
Ayurvéda terápia	Alkalmazása nemcsak a betegségmegelőzés és a regeneráció területére korlátozódik, hanem a szépség- és a wellness terápiákban is egyre inkább használatos. A helyes táplálkozás és bizonyos teafajták fogyasztása révén megtisztítják a testet a salakanyagoktól. A terápia további elemei a meditáció, jóga, masszázs, illetve a mozgás.
Az ISPA meghatározásai a különböző spa fajtákra	Club Spa: elsősorban fitness szolgáltatások, Day Spa: fitness, wellness, szépség szolgáltatások, szálláshely nélkül; Spa Hotel: all inclusive fitness és wellness szolgáltatásokat kínáló kereskedelmi szálláshelyek; Holisztikus Spa: alternatív gyógykezeléseket és étkezést kínáló spa, fő célja a szemléletformálás; Fürdő: tenger, ásvány, termál vagy gyógyvízre épülő hidroterápiás spa; Spa Resort: különleges természeti környezetben széleskörű, all inclusive szolgáltatásokat kínáló üdülőhely; Medical Spa: hagyományos és egyéb kiegészítő gyógyászati szolgáltatást kínáló létesítmény orvosi felszerelésekkel, eszközökkel; Sport Spa: gyógy, fitness, wellness szolgáltatások + sportprogramok (golf, sí, futás, horgászat); Strukturált Spa: szigorú szabályok szerint működő, speciális általános szolgáltatásokat nyújtó intézmény (pl. fogyás).
Bach (virág) terápia	Természetes rezgések felhasználása, virágescenciák pozitív hatásai által. A Bach-virágterápia elméleti háttere, hogy a betegségeket a test, a lélek és a szellem közötti egyensúly felborulása okozza. A Bach-virágok a negatív érzelmeket megváltoztatják, és pozitívvá alakítják át.
Balneoterápia	Balneoterápia a gyógyvizekkel és a még gyógyvízzé nem nyilvánított ún. termális ásványvizekkel (föld mélyéről feltörő meleg vizekkel) történő kezelés. Része az ezekkel végzett ivókúra, inhaláció (belégzés) és iszapkezelés is, hideg és meleg (Kneipp-kúra), de ide sorolhatók a szénsavas fürdők és a gyógyszeres fürdők is. A balneoterápia a víz felhajtóereje és hőfoka mellett az abban oldott ásványi anyagok kedvező hatását használja ki. Ehhez járul a klíma, a környezetváltozás és a lelki hatások, ilyen értelemben leginkább gyógyhelyi kúráról érdemes beszélni. Mindezt kiegészítheti az étrendi kezelés, a diéta. A fürdőhely klímája is fontos szerepet játszik a gyógyulásban (pl. tengerparti klímaterápia).
Balneoterápiás medence	Olyan a balneoterápiában használatos medence, melynek van ülőrésze is, továbbá amiben a gyógyvíz hőmérséklete 36 °C, mélysége maximum 90cm.
Biorezonancia-terápia	A biorezonancia-terápia azt a felfedezést használja fel, hogy az emberi testet egy nagyon gyenge, de mérhető elektromágneses mező hatja át és veszi körül. Betegségek esetén az elektromágneses mező harmonikus hullámmérete diszharmonikussá válik. Elektródok segítségével ezeket a hullámokat egy kábelen keresztül egy mérőműszeres terápiaeszközbe vezetik, amely segítségével pl. fel lehet térképezni az akupunkturapontokat. Az ezt követő terápia keretében megpróbálják visszajuttatni a harmonikus energiákat a testbe, a diszharmonikus hullámokat pedig visszafordítva törlik a testből.
Bio szauna	Olyan szauna, melyben a 40-60 °C-os hőmérséklet és a 40-60 % páratartalom megfelelő, a test számára nem megterhelő klímát teremt. Különböző éterikus anyagokat, gyógynövények kivonatait is keverhetnek a levegőbe. A különböző színjátékok lazítóan, élénkítően hatnak.
Body-wrapping	A módszer egy kompressziós kötési technikát takar. A testet méregtelenítő anyagokkal átitatott vászonba tekerik be. Relaxáló, méregtelenítő, karcsúsító, feszesítő kezelés.
Caldarium	Forró vizes fürdőhelyiség, esetleg izzasztókamra, amelyben a magas (70-100 %-os) páratartalomnak, és a 45 °C-os hőmérsékletnek köszönhetően javul a keringés, csökken az izomfeszültség, kitisztulnak a bőr pórusai, és a légzőszervek. A regenerációt gyógynövények gőze segíti. Az általában csempével vagy márvánnyal kirakott kaldariumban való tartózkodás átlagosan 30-40 percig tart. és kevésbé megerőltető a szervezet számára, mint a szauna.
Callanetics	Egy tornatípus, mely a mélyen fekvő izmokat edzi és ezáltal segíti elő a fogyást. Mindenki a saját teherbíró képességének megfelelően végezheti. Gyors és látható eredményt hoz az alakformálásban.

Fogalomtár	
Chiro-terápia (kiropraktika)	Ősi kínai módszer a gerinc és ízületek funkciók zavarainak kezelésére, mely során az elcsúszott csigolyák és inak helyretétele a cél. A különleges fogásokkal ellazulnak a görcsös, merev izmok és a fájdalom enyhül. Nyak- és vállfájdalmak, lumbágó, isiász, fejfájás, valamint ízületi panaszok kezelésére használják.
Családi üdülés	A gyermekek és szüleik, nagyszüleik szabadidőben, lakóhelyen kívül megvalósuló turisztikai, honismereti, illetve rekreációs célú tevékenységei, ideértve az animációval, gyermekfelügyelettel kiegészített, gyermekbarát szolgáltatásokat, programokat tartalmazó több napos üdülést.
Desztináció	Fogadó (cél)terület, ahol a turizmus realizálódik, és amely a látogatók számára önálló egységként, azaz meglátogatásra és tartózkodásra érdemes területként jelentkezik.
Diétaterápia	Olyan meghatározott étrendi, böjti kúrák, melyek leginkább a wellness-kínálatot gazdagítják.
Dörzs- és kefe masszáz	A puha kefével vagy hánckesztyűvel végzett masszázs felfrissít, eltávolítja az elhalt hámsejteket, ezáltal a bőr sima és fiatalos lesz. Élénkíti a vérkeringést a szövetekben, vérbőséget okoz az adott területen és javítja az anyagcserét.
Egészségturizmus	Az egészségturizmusban a látogatók alapvető motivációja az egészségi állapot megőrzése, a betegségek megelőzése (wellness turizmus), illetve annak javítása, gyógyítása (gyógyturizmus).
Éghajlati gyógyintézet, klímagyógyintézet	Az a létesítmény, amely a helyi földrajzi adottságokból eredő sajátos éghajlati tényezők (a levegő tisztasága, hőmérséklete, páratartalma, a napfény stb.) felhasználásával nyújt gyógyító és rehabilitációs kezelést.
Elektroterápia	Az elektroterápia az elektromos árammal való kezelést jelenti. Ezen belül megkülönböztetünk kis-, közép- és nagyfrekvenciás kezeléseket. A kisfrekvenciás kezeléseknél a bénult, vagy legyengült izomzat mesterségesen ingerelhető, ereje növelhető. A középfrekvenciás kezeléseknél tüneti kezelésre alkalmasak: elsősorban értágító, fájdalomcsillapító hatásuk van. A nagyfrekvenciás kezeléseknél a kezeltnek nincs áramérzete, mivel az a szervezetben hővé alakul. A mélyen fekvő szervek hőkezelésére alkalmazzák.
Elérhetőség	A turisztikai vonzerők, attrakciók megközelítésének lehetősége.
Elismert ásványvíz	Azokat a felszín alatti vízrétegekből származó vizeket nevezik ásványvíznek, amelyek nem tartalmaznak az egészségre ártalmas anyagokat, és ásványi anyag tartalmuk literenként eléri, vagy meghaladja az 1 grammot (1000 mg-ot). A gyógyvizek hasonló jellemzője akár a 20.000 mg/l-t is elérheti. Jellemzőik szerint főleg kalcium-, magnézium-, nátrium-, hidrogén-karbonátos, kloridos, szulfátos vizek, illetve ezek változatai. Viszonylag jelentős a fluorid tartalmuk is. Az ásványvizeket külsőleg és belsőleg is használják. Olyan víz, amely ásványokat és egyéb oldott anyagokat tartalmaz, sajátos íz és gyakran gyógyhatás jellemzi. Több kritériumnak is teljesülnie kell a minősítés során. Az ásványvíz ismérvei: védett vízadóból származik, eredeténél fogva tiszta, mikrobiológiai szempontból nem szennyezett, megengedett módon kezelt, összetétele és hőmérséklete a természetes határokon belül ingadozik, bizonyos komponensekre felső határértékek vannak.
Elismert gyógyvíz	Azokat a föld mélyéről feltörő vagy mesterségesen felszínre hozott ásványvizeket nevezik gyógyvíznek, amelyeknek meghatározott betegségekre vonatkozó gyógyhatását szigorú előírásokhoz kötött orvosi vizsgálatokkal kimutatták. A gyógyvizek Magyarországon általában, de nem feltétlenül termálvizek, azaz 30 °C feletti hőmérsékletűek. Külföldön gyakoriak a 20 °C alatti gyógyvizek, ezeket melegíteni kell, hogy fürdőzésre alkalmasak legyenek. Ásványvizet Magyarországon csak az Országos Gyógyhelyi és Fürdőügyi Főigazgatóság nyilváníthat gyógyvízzé a szükséges orvosi vizsgálatok után. A vizsgálat első lépése a víz kémiai analízise, amely az összetétel megállapítása mellett vizsgálja azt is, hogy a víz nem tartalmaz-e kórokozókat vagy olyan anyagokat, amelyek károsak az egészségre. (Magyarországon jelenleg 197 db)
Élmény, élménylánc	Az utazási folyamat során a turistát ért pozitív benyomások, érzések együttese.

Fogalomtár	
ESPA	European Spa Association. Feladata, hogy figyelje és elemezze a gyógyfürdők és gyógyhelyek feltételét az egyéni Eu-s tagországokban, élénkíteni a tapasztalatcserét, "best practice" és "know-how" gyűjtése, létrehozni és fejleszteni programokat a gyógy "well being" termékekre és stratégiát a megelőzésre és rehabilitációra az összes lakónak Európán belül, kiépíteni, promotálni és növelni a színvonalat az összes gyógyfürdőben és gyógyhelyen Európán belül, élénkíteni a gyógykutatást, megfogalmazni és összehangolni a közös tréning programokat és kurzusokat és meghatározni az európai gyógyfürdő iparág szakmai strukturáját.
Fa-terápia	A kutatások szerint, azok akik maguk körül zöld növényzetet látnak, gyorsabban felépülnek, tehát nem véletlen, hogy a wellness centrumok fás, zöld területeket választanak környezetül.
Feldenkrais	A terápia saját testünk tudatosabb érzékelését segíti elő. Megfigyelés nyomán, gyakorlatok végzésével beidegződött mozdulatainkat tudatossá teszi, és megszünteti a hibákat. A természetes mozgásfolyamatok így ismét elsajátíthatóvá válnak, ami a test kíméléséhez és az egészséges testtartás visszanyeréséhez vezet. A testtartási hibák és a légzési zavarok mellett a Feldenkrais- terápia alkalmazása krónikus fájdalmak, altesti panaszok és reumás betegségek esetén is ajánlott.
Fenntartható fejlesztés	Fejlesztés, amely úgy elégíti ki a jelen igényeit, hogy nem teszi lehetetlenné a jövő generációi számára saját igényei kielégítését.
Fenntartható turizmus	Egyrészt kielégíti a jelenlegi turisták és fogadó területek szükségleteit, másrészt védelmezi és növeli a jövő lehetőségeit. A fenntartható turisztikai fejlesztés a környezeti, társadalmi és gazdasági hatások po-zitív mérlegére törekszik. Lehetővé teszi az erőforrások olyan módon történő kezelését, amely folytán az emberiség kielégítheti gazdasági, társadalmi és esztétikai igényeit, ugyanakkor megőrizheti az alapvető ökológiai folyamatokat, a biológiai változatosságot és az életet fenntartó rendszereket, valamint a kü-lönböző népek és csoportok kulturális integritását is. A fenntartható turizmus egy olyan szemléletmód, amely az egész turisztikai ágazatra érvényes.
Fényterápia	A fényterápia az ultraibolya, a látható és az infravörös tartományú fények, illetve a lézer fényének energiáját használja fel a kezelésekhez.
Finn szauna	Olyan szauna, melyben a hőmérséklet jellemzően 80-100 C°, 10%-os páratartalom mellett. Javasolt ben-tartózkodás 20-40 perc.A szaunát követő szabadban történő lehülés, hideg vizes medencében történő megmártózás által felélénkül a vérkeringés, és erősödik az immunrendszer.
Fitness	A Fitness fogalma számos különböző módszert és metodikát - az aerobictól, az aqua-fitnessstől a fit-kick-boxig - foglal magába. Célja, hogy csinosabbá, kiegyensúlyozottabbá és egyben egészségesebbé tegye az embert. Részai a testedzés, torna, súly-kontroll, megfelelő táplálkozás.
Fitoterápia	Olyan terápia, mely a gyógynövényekből készült főzetek, kenőcsök gyógyító hatásait használja. Részai lehet még inhaláció-belélegzés, ivó-fürdőkúra.
Fizioterápia	A fizioterápia a gyógyításban a természet energiáit alkalmazza; korábban természetes gyógymódnak nevezték. Ma ezeket az energiák alkalmazhatóak eredeti formájában (pl. a gyógyvizek alkalmazásával), vagy a természeti energia mesterséges előállítására révén (pl. fényterápia esetén a fény mesterséges előállítása szoláriumban)A fürdőkben folytatott kezelések mindegyike besorolható a fizioterápia valamelyik ágába. A fizioterápiát Magyarországon az alkalmazott energia típusa szerint következőkre osztják fel: mechanoterápia, termoterápia, elektrotérápia, fototerápia, hidroterápia, balneoterápia.
Fizikoterápia	Gyógykezelés fizikai erővel, eszközökkel, pl. TENS. Olyan gyógyeljárások összessége, amelyeknél fizikai energiákat használnak fel a gyógyítás érdekében. Ide tartozik a mechanoterápia, az elektroterápia, az ultrahang, a fény- terápia stb. Nem tartozik ide tehát pl. a gyógyvizek ásványi anyag tartalmának hatásaira épülő gyógykezelés.

Fogalomtár	
Földes, meszes vizek	Azokat a vizeket nevezzük földes-meszes vizeknek, amelyek esetében a Than-féle egyenérték kalcium-magnézium-hidrogén-karbonátból (CaMgHCO ₃) 20% feletti. Itt elsősorban a kalcium és a magnézium biológiai hatását kell kiemelni. A kalcium gyulladáscsökkentő hatása. Így a végtagizületi gyulladásokat épp olyan jól gyógyítja, mint a konyhasós vizek, hatásosabb azonban, ha a földes-meszes víz sót is tartalmaz. Kalcium hatására a vizeletkiválasztás is fokozódik, aminek az a következménye, hogy a vesehomok és a vesekövek eltávolítását ezek a vizek elősegítik.
Frigidarium	A frigidariumnak nevezett hideg-fürdőt a forró helyiségek után vehetik igénybe. Fő funkciója, hogy a hideg hatására megszűnik az izzadás, a bőr pórusai bezáródnak. A hideg vízbe alámerülve szaporább lesz a szívverés, így biztosítva a felfrissülést.
Gasztroenterológia	Az orvostudomány speciális ágazata, melynek tárgya az emésztőrendszer (nyelőcső, gyomor, belek, máj, hasnyálmirigy, epehólyag) betegségeinek vizsgálata és gyógyítása. Orvosi rendelvényre, orvosi felügyelet alatti speciális diéta-kúra
Gejzír	A gejzírek (más néven szökőforrások) melegvízes források, melyek többnyire szabályos időközönként kitörnek, és vizet, illetve vízgőzt juttatnak szökőkútszerűen a levegőbe. Nevüket a világ szinte minden nyelve az Izlandon található Geysir nevéből vette. Ennek a nevezetes gejzírnek pedig az izlandi gíója kitörni jelentésű igéből származik az elnevezése.
Gőzfürdő	50-55 °C-ra felfűtött, 70-100%-os páratartalmú helyiségben történő "fürdőzés", mely leginkább teljesen egészséges embereknek javallott, számukra is maximum 10-15 perces bent-tartózkodás. Elsősorban fogyaszásra és kondíciójavításra használható.
Gyógybarlang (barlangterápiás intézet)³²	Megfelelően kialakított és berendezett természetes barlangképződmény vagy más föld alatti térség (bánya, tó) bizonyítottan gyógyhatású különleges légköri viszonyait használja fel egyes betegségek kezelésére. A létesítményhez funkcionálisan kapcsolódik a betegek elszállásolására alkalmas felszíni épület, a kezelés azonban járóbeteg-ellátás keretében is igénybe vehető
Gyógyfürdő³³	Magyarországon gyógyfürdőnek minősül minden olyan létesítmény, amely gyógyvíz, gyógyiszap vagy egyéb természetes gyógytényező (pl. gázelfordulás) felhasználásával fürdőkezelést nyújt vagy elismert ásványvíz, hévíz, illetőleg melegített közműhálózati víz felhasználásával végzett hidrotériás kezeléseket mellett, egyéb fizikai gyógy módok alkalmazásával együtt, teljes körű fizioterápiás ellátást nyújt. (65 található hazánkban)
Gyógyfürdőkórház	A nem közvetlenül területi betegellátást nyújtó fekvőbeteg-gyógyintézet, amely meghatározott betegségben szenvedők gyógyítását főként természetes gyógytényezők alkalmazásával végzi. A gyógyfürdőkórház járóbeteg-részleggel is rendelkezhet.
Gyógygáz/mofetta	A talajból nyert - természetesen előforduló vagy mesterségesen feltárt - feltételezett gyógyhatással rendelkező anyagnak (pl. gáznak) gyógyhatásra utalással gyógyászati célra való felhasználása (1 található Magyarországon) A másnéven „szarazfürdő”-ként ismert mofetta, sok szén-dioxidot tartalmazó viszonylag alacsony hőfokú vulkáni eredetű kigőzölges alkalmas verőérbetegségek (különböző eredetű és súlyosságú alsó végtagi érszűkületek), cukorbetegség érszövődményei, magas vérnyomás, különféle reumatikus betegségek, súlyos érrendszeri érintettséggel járó autoimmunbetegségek, köszvény, csontritkulás, egyes nőgyógyászati betegségek, meddőségi és impotencia problémák, vegetatív idegrendszeri eredetű belgyógyászati panaszok kezelésére.

³² A hatályos jogszabályok szerint (1982/4. sz. T.e.r. és annak végrehajtásáról szóló 8/1982.sz.M.T.r.) barlang a földkérget alkotó kőzetben kialakult olyan természetes üreg, amelynek hossztengele meghaladja a 2 métert, és mérete egy ember számára lehetővé teszi a behatolást. Ezek közül pedig gyógybarlangnak nevezzük azokat, amelyek megfelelnek a természetes gyógytényezőkről szóló 74/1999. (XII. 25.) EüM rendeletben foglalt feltételeknek.

³³ **Európai Fürdőszövetség (ESPA):** csak a természetes ásványi forrással rendelkező településeken található, illetve az ilyen kezeléseket alkalmazó létesítmények tekinthetők gyógyfürdőnek.

Brit Gyógyfürdők Szövetsége: a létesítményekben a természetes ásványi forrás helyettesíthető a színvonalas fürdőzés egyéb feltételeivel (jó levegőminőség, impozáns építészet, hatékony kezelések) is.

Nemzetközi Gyógyfürdő- és Fitness Szövetség (ISPA): a gyógyfürdő olyan hely, ahol természetes gyógyászati készítmények és egészségjavító hatóanyagok intenzív és tartós alkalmazása folyik kellemes környezetben hosszabb időn keresztül.

Fogalomtár	
Gyógyhelyek	Olyan települések vagy település részek (13 Magyarországon), amelyek különleges klimatikus adottságokkal rendelkeznek, valamint biztosítottak a gyógytényezők hasznosításához szükséges létesítmények.
Gyógyhelynek minősített település	Olyan település vagy település rész, amely különleges természetes alapú gyógyhatású adottságokkal rendelkezik, valamint biztosítottak a gyógytényezők hasznosításához szükséges létesítmények és a megfelelő turisztikai infrastruktúra. Európai Unió: gyógyfürdőhely, tengeri gyógyhely, iszap gyógyhely, klimatikus gyógyhely, Kneipp-gyógyhely.
Gyógyszálloda	Az a szálloda, amely megfelel a szállodára előírt követelményeknek, továbbá vendégei számára főként természetes gyógytényező alkalmazásával saját gyógyászati részlegén önálló vagy más gyógyintézet kiegészítő szolgáltatásainak bevonásával, orvosi ellenőrzés mellett terápiás lehetőséget biztosít, és megfelel a természetes gyógytényezőkről szóló 74/1999. (XII. 25.) EüM rendeletben foglalt feltételeknek.
Gyógytényező	Azon javuló egészségügyi állapotot előidézhető természeti tényezők, melyekre gyógyturizmus alapozható.
Gyógytorna	Célja a mozgás, a vérkeringés, a légzés, az idegműködés helyreállítása, javítása. Módszerei a lazítás, erősítés, és a koordináció javítása
Gyógyturizmus	Célja: gyógyulás, eszköz: gyógyászati részlegek. A <i>gyógyturizmus</i> az állandó lakóhelyen kívül, gyógyüdülőhelyen vagy gyógyászati létesítményben való ideiglenes - de meghatározott minimális idejű - tartózkodás, amelynek célja orvosi gyógymódok alkalmazásával valamilyen meglévő betegség gyógyítása. Ezt a célt szolgálják a gyógyturizmus létesítményei, amelyekben tehát egyaránt kínálnak a vendégnek egészségügyi, orvosi, illetve turisztikai szolgáltatásokat. Több részre bontható: betegségmegelőzésre, gyógyászatra, és rehabilitációra. A tipikusan természeti gyógytényezőre (gyógyvíz, gyógybarlang, gyógyiszap, mikroklíma) épülő gyógyászati és turisztikai szolgáltatások között a fő hangsúly a gyógyászon van, amelyeket kiegészítenek az általánosabb turisztikai szolgáltatások és vonzerők. Magyarországon és külföldön egyaránt általában orvosi rendelvényre, többnyire támogatásos formában veszik igénybe a vendégek az adott szolgáltatásokat de nem kizárt a saját finanszírozás sem. Az arány a jövőben egyre inkább az önfinanszírozás irányába tolódik.
Gyógyüdülő	Az a létesítmény, amely az igénybevételre jogosultak részére üdülés keretében – saját gyógyászati részlegén vagy más gyógyintézmény kiegészítő szolgáltatásainak igénybevételére – a természetes gyógymódok orvosi felügyelet melletti igénybevételét is lehetővé teszi.
Gyógyvíz	Gyógyvíznek azokat az ásványvizeket nevezzük, amelyek fizikai tulajdonságai, vagy kémiai összetétele miatt gyógyító hatásúak, és a fenti rendelet alapján, az ásványvíz, vagy gyógyvíz megnevezést engedélyezték. Gyógyvíznek nevezik továbbá azt a föld mélyéből feltörő vagy mesterségesen felszínre hozott ásványvizet, amelyben fellelhető ásványi anyagok bizonyos megbetegedésekre vonatkozó gyógyhatását objektív vizsgálati módszerekkel egyértelműen igazolni lehet.
Gyógyvíz-ivócsarnok	Gyógyvizet szolgáltat ki közvetlenül a fogyasztók részére a helyszínen történő (kúraszerű) fogyasztás céljából.
Hang terápia	Az ősi terápiás hangszerek hatására rezgésbe jön a test, az életenergia szabadon folyhat, az aura tisztul és a csakrák gyógyulnak, visszakerülnek eredeti harmónikus állapotukba. A terápia a hangokon keresztül támogatja az immunrendszer megerősödését. Gyermeknek tanulási és viselkedési problémák esetén, felnőtteknek öngyógyító képességük felerősítése érdekében ajánlott.
Helyi jelentőségű gyógylétesítmény	Olyan gyógylétesítmény, melyet leginkább a környező települések lakossága látogat.
Hévíz/termálvíz	Termálvíz vagy hévíz az a rétegvíz, amelynek hőmérséklete meghaladja a 30 °C-ot. A víz hőfokát az adott terület geotermikus gradiense határozza meg. Európában ez az átlagérték 33 m/°C, Magyarországon 20 m/°C. Ez azt jelenti, hogy hazánkban relatív kisebb mélységből hozható a felszínre termálvíz.

Fogalomtár	
Hidrogalván kezelés	Gyógyvíz és galvánáram kombinációjával történik a kezelés, a végtagokra javasolják, nevezik négyrekeszes galván- kezelésnek is. Nagyobb részben korábbi idegfájdalmak és gyulladások maradványtüneteinel, kisebb részben kopásos elváltozások panaszainál alkalmazható sikerrel.
Hidroterápia	A hidroterápia során a víznek a bőrre gyakorolt mechanikus ingerlésén kívül mindenekelőtt ideális meleg- ill. hideghordozó tulajdonságát használják ki. A köznyelvben ezt az eljárást „edzésnek” is hívják. Rendszeres és szakszerű alkalmazás mellett a hidroterápia segít a betegségek megelőzésében, erősíti az immunrendszert és lehetővé teszi, hogy a fontos szabályozó funkciók a testben újra harmonizáljanak. A legegyszerűbb formái a különböző hőmérsékletű borogatások és pakolások, vagy a súlyfürdő, a víz alatti vízszugármasszázs. A hidroterápiai kezeléseket általában más típusú kezelésekkal - elektroterápiával, mechanoterápiával - kombinálják.
Holttengeri sófürdő	A kezelés a Holt-tengeri sókristályok természetes tisztító hatása révén méregtelenítik a bőrt és az egész szervezetet. A sóban lévő ásványi anyagok elősegítik az anyagcserét a bőrben, fokozzák nedvességmegtartó és oxigénfelvevő képességét. A sófürdő ezenkívül jótékony hatású ízületi és reumás panaszok esetén is.
Hőléghkamra	Ez az alacsonyabb hőmérsékletű (40- 60°C) szaunák mai elnevezése. Javítják a vérkeringést, csökkentik az izomfeszültséget, kitisztulnak a bőr pórusai és a légzőszervek, az izom- és ízületi fájdalmak enyhülnek, továbbá erősítik az immunrendszert és stressz-oldó hatása is ismert.
Indikátor	A turizmus hatásait mérni képes, illetve azt jellemző mutatószám.
Infra szauna	Mélymeleg kezelés, mely regenerálja az izmokat, a bőrt és a szöveteket. Alacsonyabb, 35-55 °C-os hőmérséklete miatt kevésbé terheli a szervezetet a finn szaunánál. Nem a levegőt, hanem a testet melegíti fel, az infravörös sugár behatol a bőrfelszín alá, ahol fellazulnak a salak- és méreganyagok és kikerülnek a szervezetből. Alkalmas méregtelenítésre, súlycsökkentésre, fájdalomcsillapításra, bőrtisztításra, valamint a narancsbőr eltüntetésére.
Innováció	Minden olyan tevékenység, beleértve az új ismeretanyagba történő befektetéseket is, amely ténylegesen vagy szándék szerint új vagy továbbfejlesztett termékek, eljárások és szolgáltatások megvalósításához vezet.
Iontoforézis	Különböző gyógyszerek, gyógyhatású anyagok bejuttatása a bőrön keresztül a károsodott, beteg testrészekre galvánáram segítségével. A kezelés hatása lehet helyi és általános: izomfájdalmak, túleröltetés, ízületi gyulladások enyhítésére, gyorsítja a vérömlenyek felszívódását, puhítja a hegesedéseket.
ISPA	International Spa Association (Nemzetközi Gyógyfürdő és Fitness Szervezete), 1991. szeptember 11-14 között volt az első hivatalos konferenciája. Céljai: promotálni és megőrizni az általános jólétét a gyógyfürdő iparágnak és a fogyasztóknak, megtanítani a tömegnek értékét és előnyét a gyógyfürdős tapasztalóknak, ösztönözni a tagságot és résztvételt fürdőlétesítmények igénybevitelét minden méretű és földrajzi területen, egyes dolgok aktívan összekapcsolják a kínálati termékeket vagy szolgáltatásokat a gyógyfürdő iparágban, olyan további tetteket dolgokat csinálni, amik megfelelő és sajátos vállalat szervezett a leírt célokhoz.
Iszapkezelés alkalmazása - iszappakolás	Test, testrészpakolásokról van szó szerves-, szervesetlen iszap alkalmazásával. Az iszap hőtároló képességét használják ki a kezelés alkalmával. Az ásványi anyagokban gazdag iszap méregteleníti a bőrt és a szervezetet, fokozza a vérkeringést, pótolja a hiányzó ásványi anyagokat. A bőrt továbbá regenerálja és feszessé teszi. Alkalmazása: 42 C°-ra melegítve történik. Hatásai: 1. roboráló (S, Fe, Cl, As) 2. lazító (I, Br) 3. nyugtató (Na, Ca, Br) 4. anyagcsere fokozó (I)

Fogalomtár	
Ivókúra alkalmazása	A gyógyvizet belsőleg, a szájon át alkalmazzák, vagyis olyan ásványvizek fogyasztása, amelyeknek az oldott-, szilárd ásványi anyag tartalma 500-1000 mg/l között található. Az ivókúra a következőket tartalmaz: Ca, F-, I-, Mg. Előfordul önmagában is, de általában fürdőkúra alkalmával használják, mivel így erősítik egymás hatását.
Jódos, brómos vizek	Általában a vércukor szint- és gyulladások csökkentésére használják, illetve műtéti utókezelések során. További alkalmazási területe a mozgásszervi-, nőgyógyászati- és urológiai betegségek kezelése során.
Jóga	A régi indiai filozófia része, testünk teljes körű ismeretén alapul, s a test, a lélek és a szellem közötti egyensúly elérésére törekszik. A bizonyos testrészekre irányuló összpontosítás egyrészt a különböző testtartási hibák, ízületi fájdalmak vagy belső szervek célzott gyógyítására szolgál, másrészt elősegíti a belső nyugalom és kiegyensúlyozottság megteremtését. A jóga elemei a testhelyzet- és nyújtógyakorlatok valamint a légzés- és meditációgyakorlatok, amelyek pozitív hatással vannak a szervek működésére és a vérnyomásra, aminek következtében emelkedik a vér oxigénszintje. A gyakorlatok végzése csak szakértői irányítás mellett ajánlott. Jógázás során edződik a test, emellett azonban el is lazul, ezért végzése alvási zavarok, fejfájás és pszichoszomatikus megbetegedések kezelésére is ajánlott.
Kínai masszáz	A hagyományos kínai orvoslás része, célja az életenergia áramlását gátló akadályok leküzdése. A pontmasszázs alkalmazható izomfájdalmak, izomfáradtság kezelésére, hatékony az ízületi, nyakcsigolya-problémák, gerincproblémák esetében. Sikeres a heveny vagy idült reumatikus panaszok és nőgyógyászati panaszok kezelésében.
Kineziológia	A kineziológia pedagógiai és pszichológiai elemeket is tartalmazó készség-, képesség-, és személyiségfejlesztő prevenciós jellegű holisztikus módszer (vagyis megelőző jellegű, a test-lélek-szellem egységét figyelembevevő módszer). Hatékonyan befolyásolja a test energiaáramlását, az érzelmi stresszek feloldásával energetikai egyensúlyt hoz létre a testben, s aktivizálja öngyógyító mechanizmusát.
Kistérség	A kistérség területfejlesztési-statisztikai területi egység, amely a közigazgatás területi feladatainak ellátásához szükséges illetékességi területek megállapításának is alapja. A területfejlesztési-statisztikai kis-térség földrajzilag összefüggő területi egység, amelyet a hozzá sorolt települések teljes közigazgatási területe alkot, továbbá amelynek határai e települések közigazgatási határai által meghatározottak. ⁸¹
Klaszterek	Olyan hálózatok, melyek a turizmus azonos területein működő szereplők közötti ésszerű, kölcsönös előnyökön nyugvó együttműködései.
Kleopátra fürdő	Meleg fürdővízbe öntik bele az előre elkészített anyagokat, amelyek biztosítják a bőr számára a megfelelő ápolást. A speciális tejfehérjéből, mézből és illóolajokból összeállított fürdő természetes ásványi anyagokban, nyomelemekben, és vitaminokban gazdag. A fürdő tisztítja, táplálja, nyugtatja és revitalizálja a bőrt. A kezelést általában 20 - 25 perces időtartamban végzik.
Klímaterápia	A megfelelő földrajzi hely, klíma, éghajlat, magasság, levegőtisztaság adottságait kihasználó terápia. Alapvető követelmény, a gyógyhely jellegét biztosító természeti adottságok, erdők, parkok, klimatikus tényezők, barlang, magaslati levegő jelenléte, illetve a megfelelő általános, turisztikai és egészségügyi infrastruktúra. Lényeges a minimális zajártalom. Ilyen a barlangi klímaterápia is. Alkalmazási területei: nyálkahártya-betegségek, allergiás tünetek kezelése, légzőszervi megbetegedések.
Kneipp-kúra	A hideg és meleg víz váltakozása által előidézett enyhe ingerek elvén alapul. A váltakozás serkenti az anyagcserét és élénkíti a vérkeringést. A Kneipp-kúra elemei közé tartoznak a könyök és karöntetek, a nedves-meleg borogatások, valamint a meleg fürdők. A kúrához tartoznak fény- és levegőfürdők, továbbá a szabadban való mozgás. Gyógyteák fogyasztása és a kiegyensúlyozott étrend teszi teljessé a Kneipp-kúrát. Gyakran alkalmazzák kimerültség, feszes izmok és keringési zavarok esetén. Nem használható azonban szívproblémák esetén.

Fogalomtár	
Kolon hidroterápia	Az intenzív bélfürdő hatására a vastagbél meg tisztul a mérgező anyagoktól. A meleg és hideg víz váltakozó használata megedzi a bélfal izmait, javítja a hasi vérkeringést. Krónikus székrekedés, puffadás, egyéb emésztési zavarok, ekcéma, pszoriázis, allergiák, krónikus fáradtság, migrén, ízületi gyulladások esetén javasolt. Diétával párosítva az anyagcsere eredetű zavarok is javulnak.
Komplex turisztikai termék	Optimális esetben az attrakciókra épülő, a turista által igénybe vehető turisztikai szolgáltatások (közlekedés, szállás, ellátás, programok, promóciós eszközök) összessége.
Kondicionáló terem	Olyan testedzésre alkalmas helyiség, melyben megtalálhatók például kardio gépek (futógép, kerékpár), erősítő gépek (izomcsoportok, spinning kerékpár).
Konyhasós vizek	Azon hidegebb vizek, melyekben jellemző az oldott konyhasó magas aránya. Fogyasztása erősíti az immunrendszert és helyi anyagcserére fokozó hatású. Lényeges tulajdonsága még a bőr-, urológiai-, nőgyógyászati gyulladáscsökkentő hatása.
Köpölyözés (vitálmasszázs)	A háton lévő "Head-féle" zónák perifériás idegvégződéseinek stimulálásával oldhatók a görcsök, az eljárás fokozza a helyi vérátáramlást és a salakanyagok lebomlását. Főként emésztési, légúti és keringési zavarok, menstruációs panaszok kezelésére és az immunrendszer erősítésére ajánlják.
Kötőszöveti masszáz	Narancsbőr, perifériás áramlási zavarok kezelésére alkalmazzák.
Közlekedési infrastruktúra	A turisztikai termékek, attrakciók elérhetőségét biztosító közúti-, légi-, vízi-, vasúthálózat, valamint az ezt kiegészítő egységes információs táblarendszer (KRESZ).
Kulturális rendezvény	Turisztikai vonzerőt is jelentő, kulturális tematikájú rendezvény.
Kulturális turizmus	A kulturális turizmus magába foglalja a kulturális örökség elemeinek, a nemzet jelenkori kultúráját, művészetét bemutató programoknak, rendezvényeknek és az egyházi - vallási helyszíneknek a turisztikai célú hasznosítását.
Laconium	A szauna, izzasztókamra száraz, 55- 65 °C-os formáját takarja. Az intenzív izzadás során a mérgező anyagok eltávoznak a testből. Felélénkül a véráramlás, felgyorsul az anyagcsere nyomán hátramaradó salakanyag lebontása. A rendszeres izzadás elősegíti ezen felül a stressz folyamatos feloldását. Serkenti a szív működését és szabályozza a vérnyomást, amelynek eredménye a frissesség érzete és a mély testi és lelki ellazulás. Ajánlott tartózkodási idő:15-20 perc.
La-Stone masszáz	A kezelés alapját a kb. 50 °C-ra felhevített sima, kerekre csiszolt lávakövek képezik, amelyekből 40-et a test különböző energiaközpontjain helyeznek el. A forró kövek mellett néhány jéghidegre hűtött márványkő is bevetésre kerül. A meleg-hideg inger által kiváltott stimuláció hasonlóképpen működik, mint a Kneipp-kúra. A La Stone-kezelés izomlazító hatással jár, amelyet tovább fokoznak az intenzív masszázsfogások. A jó közérzetről az előzőleg a test felületén elosztott illatos olajok, valamint halk zene gondoskodhat.
Lézer terápia	A fényterápia egyik speciális formája, javítja a sejtek oxigénellátását, az erek újraképződését, az ellenanyag termelést, a vérkeringést. A kezelés lényege, hogy a szakember nagy energiájú fényt kis helyre irányít, ezáltal elősegíti a sebek begyógyulását, csökkenti a fájdalmat, a gyulladásokat és az izomgörcsöket. A bőrgyógyászatban pattanásos bőr kezelésére, herpeszek, gyulladások, fekélyek, ekcéma, hajhullás és hegek gyógyítására alkalmazzák, valamint végleges szőrtelenítésben és ránceltávolításban is rendkívül hatásos. Az infralézer lényege a mélyebb behatolás, ezért az inak, izmok, ízületek kezelésére kiválóan alkalmas.
Magnetoterápia	Az elektromágneses terápia aktiválja az anyagcserét és javítja az energiaháztartást, ezáltal pozitívan befolyásolja a szervezet öngyógyító mechanizmusát. Fokozza a csontképző sejtek működését, ezért kiemelten javasolt degeneratív panaszok, csont-elváltozások, sportsérülések, valamint csonttörések esetén.
Marketingorientált szemlélet	A már meglévő turisztikai termékek piacra segítését és piacon tartását előtérbe helyező gondolkodás-mód. A turisztikai fejlesztések folyamatát végigkísérő piac-érzékeny, kreatív magatartásforma.

Fogalomtár	
Mayr-féle hasi terápia	A légzésszinkron mozgások hatására javul a hasi szervek vér- és nyirokeringése. Kúraszerű alkalmazásával enyhülnek vagy megszűnnek a hasi panaszok, javul az emésztés, csökken a puffadás és a görcsök. Krónikus emésztési zavarok, székrekedés, gyomor- és nyombélfekély, bélnyálkahártya-gyulladás és nőgyógyászati panaszok kiegészítő kezelésére javasolt.
Mayr-féle léböjtkúra	Kifejlesztője, Mayr szerint az összes testi panasz az emésztőrendszer zavarára vezethető vissza. A kúra ennek megfelelően a test salakanyagoktól és mérgektől való tudatos megtisztítására szolgál. A kúrát bélmasszázs és hasi légzés egészíti ki annak érdekében, hogy a helytelen bélműködést szabályozott működésre serkentse. A testsúlycsökkentés mellett a test általános állapotának javítása és az immunrendszer erősítése is a Mayr-kúra céljai közé tartozik.
Mechanoterápia	Azoknak az eljárásoknak az összessége, amelyeknél mechanikai energiát állítunk a gyógyítás szolgálatába, ilyen például a gyógytorna és a masszázis.
Medical-wellness	Célja a prevenció, mindezt biztosítja az előzetes állapotfelmérés. A gyógyászatra utaló előtaggal a szakmai hozzáértést kívánják jelezni, mivel a kezeléseket megelőző orvosi állapotfelmérés eredményeként testreszabott, ellenőrzött kezeléscsomagot állítanak össze a szépülni, relaxálni, felüdülni vágyó vendégek számára. Így találkozhat legoptimálisabban az orvos szakma és az egészségturizmus.
Meditáció	Meditálás közben az ember saját magába merül el, ezáltal megszabadul a külső és belső feszültségektől. Az összpontosítás a szellemi erő felszabadítását eredményezi. Számos meditációs gyakorlat létezik, amelyek végzése közben általában egy gondolatra, szóra vagy akár tárgyra összpontosítunk. Elsősorban a stressz kezelésére használatos, az egyensúly megteremtésével pedig erősíti az immunrendszert.
Melegköves masszázis	Más néven lávakőmasszázszt sima bazaltkövekkel végzik. A köveket felmelegítik, majd az energiacentrumokra helyezik, melyek egy-egy szervvel vagy miriggyel állnak kapcsolatban. Ahol az energiaáramlás nem megfelelő, ott blokkolt az áramlás. A kövek és a hő hatására oldódik a stressz, semlegesítődnek a negative energiák, így jobb közérzet érhető el.
Minőségbiztosítás	A turisztikai szolgáltatások, termékek minőségi jellemzőinek mérése és a követelmények meghatározásának, elérésének rendszere.
Mozgásszervi betegeket ellátó nappali kórház	Az a létesítmény, mely járóbeteg-ellátás keretében teljes körű fizioterápiás ellátást nyújt kórházi jellegű körülmények között, a betegek napközbeni bent tartózkodásával, főként természetes gyógytényező alkalmazásával.
Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia	2005-2013 közötti stratégia, amelynek kidolgozása a turisztikai szakma részéről már kívánatos volt. Célja a hosszútávú iránymutatás, meghatározza a kereteket és irányokat a turizmus fejlődéséhez, életminőség javítása, a turizmus hozzájárulása a fenntarthatósághoz
Nemzetközi jelentőségű gyógylétesítmény	Olyan gyógylétesítmény, mely kiépítettsége, építészeti különlegessége, szolgáltatásainak ismertsége révén, a látogatók jelentős arányban külföldiek, a hazai vendégek mellett.
Nyirokmasszázs	A nyirokmasszázs célja, hogy a nyirokrendszer zavarai következtében a szövetekben felgyülemlett vizet eltávolítsa, a duzzanatokat megszüntesse, élénkítse az immunrendszert. Nyirokmasszázs során simító, pumpáló mozdulatokkal ürítik ki a nyirokcsomót, meggyorsítják a pangó nyirok eltávozását.
Onsen	Az onsenek (hőforrás) gyógyító hatása Japánban már évezredek óta ismert. Többféle onsen típus létezik: a homatsuyoku pezsgőfürdőt jelent, az utaseyu lezúduló vízoszlopot, amelynek kiváló masszírozó hatása van a fájdalmas testrészekre, a rotenburo nyitott fürdőt, melynél a kellemes természetes környezetben rejlik a gyógyító, pihentető hatás. Ismert továbbá a mushiburo, amely szaunára emlékeztet vagy a sunamushiya, amely iszapfürdő jellegű.
Országos jelentőségű gyógylétesítmény	Egy gyógylétesítmény ismertsége és látogatottsága, illetve vonzásköre túlmutat a helyi és regionális szinten.

Fogalomtár	
Oxigén terápia	Az oxigénterápia során a szövetekben felgyülemlett salakanyagok a vérkeringésbe kerülnek, verejtékezéssel, légzéssel a szervezetből távoznak. Az oxigénterápia hatékony módszer a regenerálódásra, mivel növeli a sejtek oxigénellátását. A terápia fokozza a megkezdett gyógyszeres kezelések eredményességét, lerövidíti a gyógyulást, felgyorsítja a felépülést. Fokozza a szellemi és fizikai teljesítőképességet, csökkenti a stressz okozta tüneteket, a sportolás utáni izomfájdalmakat. Helyreállítja a vérnyomást és nem kívánt időskori tüneteket is enyhít.
"Öt tibeti"	Az "Öt tibeti" elnevezés egy teljes körű energiaprogramot takar, amelyet eredetileg öt tibeti szerzetes fejlesztett ki. A program öt speciális testmozgásból épül fel: a körzés, a gyertya, a félhold, a hid és a hegy. A gyakorlatok rendszeres végzése a testi és lelki folyamatok harmonizálása mellett vitalitást, elégedettséget és életörömet garantál. Fontos a gyakorlatok napi végzése, amelyet hétről hétre fokozni kell. Az "Öt tibeti" egyszerűen el lehet sajátítani és integrálni a hétköznapi életbe.
Parafango	A gyógyiszapkezelés parafinnal való társítása. Előnye a jobb hőhatás, idomulás a testalkathoz, higiénikus, sterilizált. Javallata: idült gerinc- és végtagizületi gyulladás, arthrosis, spondylosis, izomfájdalmak, sérülések, műtét utáni állapotok utókezelése, zsugorodások előkezelése.
Peeling	A krémekben, gélekben található finom csiszolószemcsék segítségével választják és radirozzák le a felső bőrrétegek elhalt részeit. A bőrkép finomabbá válik, amelynek következtében növekszik a magas értékű ápolószerek iránti felvevőképessége.
Penzel-masszázs	Alapja a hagyományos kínai gyógyászat és az akupunktúra, de tűszúrás nélkül végzik. A módszerrel a test funkcionális panaszait, betegségeit lehet kezelni.
Phytoterápia	A gyógynövények tünetileg kezelik a betegségeket, azonban nem jelentenek olyan erőteljes beavatkozást, mint a vegyi úton előállított gyógyszerek. A gyógynövények használatával a cél nem elsősorban a gyors panaszmentesség, hanem a test ösztönzése arra, hogy maga küzdje le a betegségeket végérvényesen. A gyógynövényeket hagyományosan teák, főzetek, öntetek vagy kivonatok formájában alkalmazzák, de ma már hozzáférhetőek növényi pirulák, tinktúrák, kötések, kenőcsök, szirupok, olajok is.
Piaci szegmens	A fogyasztók különféle igényekkel rendelkező, egymástól megkülönböztethető csoportjai.
PPP – Public-Private Partnership	Az állami és magánszektor hatékony együttműködése a projekt megvalósítása és működtetése érdekében.
Prevenációs program	Olyan a betegségek megelőzésére hivatott program, mely elemei lehetnek például az immuntréning, vitalitás teszt, vagy a reflexdiagnosztika.
Promóció	A potenciális turisták befolyásolásának, ösztönzésének és meggyőzésének eszköze, a négy fő marketing-mix elem egyikeként. Az ösztönzés, mint piaci ráhatás, tartós vagy azonnali vásárlást indukáló eljárások, módszerek együttese.
Radonos vizek	Ezek a vizek nagyon ritkák, hatásukra az erek kitágulnak, és erős fájdalomcsillapító hatásuk is van. Az alfa sugárzást kibocsátó radon a bőrön és légzés útján jut be a szervezetbe. A zsírszövetbe, az idegszövetbe, a folyadékokba és a mellékvesékbe épül be, néhány nap után azonban kiürül.
Rasul	Arab iszapfürdő, iszapból és gyógyhatású földből készült pakolásokat helyeznek a bőrre. A speciálisan előmelegített rasul-térben a pakolások megszáradnak, ezeket lassan ledörzsölik, majd meleg, permentszerű esővel távolítják el a maradékot.
Reflexzóna masszázs	A reflexzóna masszázs elve, hogy a lábfejen és főként a talpon elhelyezkedő akupresszúrás pontokon keresztül stimulálhatóak és pozitívan befolyásolhatóak az ezekkel a pontokkal összeköttetésben álló szervek és testrészek. Főképpen a lábfejen található, nyomásra érzékeny pontok árulkodnak szervi rendellenességről. A reflexzónamasszázs elsősorban a test öngyógyító erejét szolgáltatott aktiválni, de emellett lazító és élénkítő hatása is van.
Regionális jelentőségű gyógylétesítmény	Az adott régió egész területén ismert, elismert és látogatott gyógylétesítmény.

Fogalomtár	
Regionális Operatív Program	A kormány elfogadta az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) tizenöt operatív programját, melyek keretében uniós támogatással 7000 milliárd forintot fordíthatnak az elkövetkező 7 évben Magyarország fejlesztésére. Ezek a programok ágazati és regionális szinten fogalmazzák meg, hogy mire és milyen arányban használjanak fel a rendelkezésünkre álló forrást. A fejlesztési régiók 1600 milliárd, míg az ágazati operatív programok keretében 5300 milliárd forintnyi fejlesztési forrás áll majd rendelkezésre 2007 és 2013 között.
Reiki masszáz	A japán terápiaforma végzése során a terapeuta gyengéd kézrátétellel energiablokádot old fel, és így aktiválja a test öngyógyító erejét. Elsősorban a stressz tüneteinek és izomfeszültségek fellépése esetén alkalmazzák fájdalomcsillapítás céljából.
Revitalizáló masszáz	Az energikus gyúrás, dörzsölés hatására az izmok ellazulnak és javul a vérellátás. A frissítő hatást masszázsolaj használatával fokozzák.
Shiatsu masszáz	A Shiatsu (ejtsd: siacu) japán szó, jelentése ujjnyomás. Ezen masszáz típus alkalmazásában leggyakrabban az ujjnyomást használják, hasonlóan az akupresszúrához. Az erősebb nyomások kivitelezéséhez a tenyereket, a könyököt, a térdet és a talpat is felhasználják. Ezenkívül fontos szerepet kapnak a különböző nyújtó fogások is, hasonlóan a jógához. A légzésnek összhangban kell lennie a masszőr mozdulataival, miközben halk zene szól a szobában.
Spa	A spa egészség-szolgáltató központot jelent, de országonként más-más tartalmat tulajdonítanak neki. Magyarországon a spa fogalmát a nemzetközi alkalmazhatóság érdekében, általánosan használjuk és minden, a látogatók fizikai, biológiai és mentális jobbulását célzó szolgáltatóhelyet idegen nyelven spa-nak hívunk. Minden olyan létesítményt magában foglal, amely a vendégeket megnyugtatja, felélénkíti, meggyógyítja, egészségesebbé, fiatalabbá, szebbé és kiegyensúlyozottabbá teszi.
Sport masszáz	A speciális ütő- és nyújtó mozdulatokkal elérik, hogy az izmok jobb állapotba kerüljenek, ezzel pedig elkerülhetők a sérülések. Ajánlott sportolás előtt és után.
Súlyfürdő	Víz alatti húzókezelés, mely során a páciens egy tartószerkezet segítségével felfüggesztik a medencébe. A felfüggesztés történhet a nyaknál vagy a hónaljnál, először csak a páciens saját súlya, majd később egyre nehezebb súlyokat helyeznek öveken keresztül a testre. A súlyfürdő kiválóan alkalmas gerinc- és csípőizületi bántalmak kezelésére.
Súlyfürdő medence	Olyan medence, mely alkalmas súlyfürdőzésre, vagyis a benne levő gyógyvíz hőmérséklete 36 °C, mélysége 120/150 cm.
Svéd masszáz	Célja a helyi keringés fokozása. Hosszú, simogató, körkörös mozdulatok egyesítésével végzett masszáz, amely kiegészül gyúró fogásokkal. Ez utóbbiak elősegítik az izomzat mélységi fellazítását. A vérellátás javulása a bőr rugalmasságát is javítja, az izmok vérellátása is fokozódik, ezeken kívül kedvezően hat a légzőközpontokra és a vegetatív idegrendszerre is. Vérbőséget okoz és kedvező hatással bír az anyagcserére.
Szanatórium	Az a fekvőbeteg-gyógyintézet, amely más egészségügyi intézményben kivizsgált, illetőleg előzőleg már gyógykezelt betegek számára gyógyszeres, pszichoterápiás eljárás, természetes gyógytényező, illetve ezek együttes alkalmazásával nyújt fekvőbeteg-ellátást.
Szauna	A szauna gyantamentes fenyőből álló helyiség, amelyet vulkanikus kőzet izzításával 80-110 °C-ra fűtenek fel. A meleg levegő hatására a test hőmérséklete is megnő, ami az erek kitágulásával így vérnyomáscsökkenéssel jár. A hideg merülőfürdő vagy zuhany épp ellentétes hatást vált ki: az erek összehúzódnak, a vérnyomás megnő. Az ilyen jellegű pumpáló hatás javítja a vérkeringést. Vérellátás javulását követelő mozgásszervi betegségek, nehezen gyógyuló légúti hurutok esetén javasolt. Szaunázáskor lényegesen javul a bőr állapota: rugalmassága növekszik, a felső hámréteg tisztulása javul, a faggyúmirigyek kiürülnek. Emellett rendkívüli módon segíti a szervezet ellenálló-képességének, kondíciójának javulását.
Szénsavas vizek	Anyagcsere javító kezelésekre alkalmazható vízfajták. Szív-, érrendszeri- és tüdőbetegségek kezelésére, csontritkulásra.

Fogalomtár	
Szolárium	A solárium a kozmetikai célú használaton túl a D-vitamin-képződést is segíti, ezért gátolja a csontlágulást és segíti a szervezetbe jutott kalcium felszívódását. További előnye a solárium által kibocsátott ultraibolya sugárzásnak, hogy fájdalomcsillapító hatással rendelkezik, amit elsősorban a végtagi ízületi gyulladásoknál, idegyulladásoknál szoktak javasolni. Nem javasolt a solárium lázas állapotban, bőrgyulladás, illetve szívritmus zavar esetén.
Szulfid tartalmú kénes vizek	Bőrön át és belégzés útján hat, kopásos végtagizületi megbetegedésekre hasznosítható; Szív- és érrendszeri betegségek, bőrbetegségek kezelésére kiválóan alkalmas.
Tangentor	Víz alatti vízszugármasszázs, melyet melegített gyógy-, thermál, vagy vezetékes víz segítségével végeznek. A vízszugarat a test különböző pontjaira irányítják. Javítja a vérkeringést, helyreállítja a bőr állapotát, felszabadítja a letapadt szöveteket, erősíti a legyengült izmokat.
TENS	A TENS mozaikszó: transcutaneuos electrical nerve stimulation angol elnevezésből, ami bőrön át történő idegi ingerlést jelent. A kezelés célja a fájdalomcsillapítás. ha a gerincvelő hátsó szarvában lévő vastag idegrostokat - amelyek feladata az ingereket az agyba továbbítani - elektromos árammal ingerlik, egy "telítettségi" állapotba kerülnek, nem tudják fogadni a perifériákról érkező fájdalomingereket, ezáltal megszűnik a fájdalomérzet.
Tepidarium	Títka, hogy a szépen csempézett helyiség levegőjét közel testhőmérsékletre, 37-39 °C-ra melegítik fel, s ezáltal egyensúlyi állapot alakul ki: a test annyi meleget vesz fel, mint amennyit lead. Az energiafelhasználás így minimális. A kellemes meleg hatására a véredények kitágulnak, a hidegebb testrészek vérellátása javul, a test izzadás nélkül melegszik fel. A falakból, a padlózatból és a fűtött padokból áradó melegsugárzás jótékonyan hat a vegetatív idegrendszerre, helyreállítja a szervezet szabályzó funkcióit. A tepidariumban időkorlátozás nélkül lehet tartózkodni.
Természetes gyógyiszap	Az a természetes iszap, amelynek összetétele ismert, az emberi egészségre ártalmas anyagot nem tartalmaz, kitermelésének körülményei a közegészségügyi előírásoknak megfelelnek, és eredeti összetételének minden megváltoztatása nélkül, az adott felhasználási formában tudományosan elismert gyógyhatással rendelkezik.
Termográfias testfelmérés	A termogram szó hőterképet jelent. A termográfia (hőterképezés) egy olyan funkcionális vizsgálo eljárás, amelynek során az emberi test hőmérsékletét mérik infrakamerával egy erre a célra kifejlesztett számítógépes szoftver segítségével.
Termoterápia	A termoterápia a hőenergiával való gyógyítást jelenti. Ez lehet hideg vagy meleg kezelés. Előbbit a betegségek kezdeti (heveny) szakaszában, utóbbit az idült fázisnál alkalmazzák. Alkalmazása történhet hőlégkamra, gőzkamra, szauna révén.
Test-fülgyertyázás	A fülgyertya papírba göngyölt alufólia (reflektor), méhviasszal bevont természetes anyagú textil fáklyával. A gyertya égésének hatására a fülben (fejben) meleg és enyhe vákuum jön létre, amely mélytisztító és gyógyító hatást vált ki.
Thai masszáz	Az izmok nyomásával, nyújtásával biztosítja a szabad energiaáramlást, a masször a kezén kívül a térdét, talpát is használja az energiapontokon. Célja a fájdalom csillapítása, a merevség oldása, izületi funkciók zavarok kezelése. A meditációs kezelésbe beépülnek a kínai reflextan és az ajurvéda elemei.
Thalassoterápia	Ezt a terápiát a kimagasló biológiai értékű algák révén lehet élvezni. Az algák sejtjeiben a tengervíz hatóanyagait 10.000-szeresére koncentrállják, amely révén hatékonyabban érvényesül az algákban található nyomelemek és ásványi anyagok keringésjavító, szövetfeszítő, bőrnyugtató, gyulladásgátló hatása. A tengeri algákból készült termékeket kádfürdők és pakolások formájában hasznosítják a terápia során.
Thalaxion-fürdő	A Thalaxion készülék egy masszázskádhoz hasonlatos, amelyben a hideg és meleg vízszugarak masszírozzák a testet, ami élénkíti a vérkeringést, és felfrissíti a lábakat. Kiváló a lábak és a csípő panaszainak enyhítésére, valamint a narancsbőr megelőzésére és kezelésére.

Fogalomtár	
Tibeti mézes masszáz s	Hagyományos tibeti masszázs, mely salaktalanító, fájdalomcsillapító, lazító és immunerősítő hatást vált ki. A méz magas cukor, enzim, vitamin, ásványi anyag és propolisz tartalma felszívódik a bőrön át, ez pedig a szennyeződések a felszínre hozza. A bőrszépítésen kívül nyak, -váll- és hátfájdalmak, valamint visszatérő fertőzések, emésztési zavarok és fejfájás esetén ajánlják.
Torna medence	A víz alatti tornáztatás céljára szolgáló medence, melyben a víz hőmérséklete 32-33 C°, mélysége 120cm.
Turista	Turista, az aki a meglátogatott helyen legalább 24 órát tartózkodik, és az utazásának célja szabadidő-eltöltés, üzlet, család vagy barátok meglátogatása, vagy akár szakmai kiküldetés, konferencián való részvétel.
Turistabarát	Az alap és turisztikai infrastruktúrára épülő tárgyasult és szellemi turisztikai szolgáltatások, illetve magatartásformák, amelyek a turisták komfortérzetét előnyösen, tudatosan befolyásolják.
Turisztikai csomag (package)	Az értékesítés során kialakított, az attrakciókra épülő, a turista által igénybe vehető turisztikai szolgáltatások (közlekedés, szállás, ellátás, programok, promóciós eszközök) összessége.
Turisztikai infrastruktúra	Az alapinfrastruktúrára épülő tárgyasult és szellemi turisztikai szolgáltatások, amelyek a turista szempontjából a motivációtól az utazás befejezéséig igénybe vehetők, ugyanakkor a helyi lakosság által is használhatók.
Turizmus Szatelit Számla	A TSzSz teljes körűen, keresleti és kínálati oldalról, ágazati megközelítésben foglalkozik az idegenforgalommal és ezen belül a turizmussal. A nemzeti számlák rendszeréből olyan tételeket emel ki - fogyasztás, termelőfelhasználás hozzáadott érték és import/expot -, amelyek alkalmasak a turizmus közvetett kapcsolatainak és tovagyrűző gazdasági hatásának bemutatására.
Új Magyarország Fejlesztési Terv	2007-2013 közötti időszakra vonatkozik, aminek a legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése. Ennek érdekében hat kiemelt területen indít el összehangolt állami és uniós fejlesztéseket: a gazdaságban, a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energetika területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben.
Úszómedence	Olyan úszásra, gyógyúszásra használható medence, melyben a víz hőmérséklete 24-28 C°, illetve amelynek mélysége mélysége 110/180 cm.
Váltófürdő	Hideg és meleg víz váltogatása, általában csak egyes testrészekre alkalmazzák, főként a végtagokra. A meleg hatására az erek kitágulnak, a hideg hatására összeszűkülnek, ez által javul a vérkeringés az adott testrészben.
Vapozon	Az arcgőzfürdő egyik formája. Egy finom fúvóka osztja el a gőzt az arc felületén, hogy intenzívebbé váljon a bőr mélységi tisztítása, fellazuljon a szaruréteg és megnyíljanak a pórusok. A szennyeződések ezt követően jelentősen könnyebben és fájdalommentesen lesznek eltávolíthatóak.
Víz alatti sugármasszázs	Olyan víz alatti masszázs, melynek célja a hatékony izomlazítás, vér és nyirokkeringés fokozása, illetve a hám-, kötőszövetek lazítása.
Wellness-profil	Olyan specializálódott szolgáltatáskínálat a különböző wellness létesítményekben, ahol a wellness mellé valamilyen funkció társul, mely különlegessé teszi a szolgáltatót és ezáltal szolgáltatása egyedi értékesítésű termékként (Unique Selling Product) jeleníthető meg a piacon. Ezek lehetnek például: <ol style="list-style-type: none"> 1. török, római fürdő 2. természetgyógyászat 3. táplálkozás centrum (emésztőszervi kezelés): gyógyvíz, reform ételek 4. termásvíz (szépségkúra, ökoturizmus, falusi turizmus, sport) 5. manager kúrák: keringési, emésztőszervi, rákszűrés, stressz-kezelés 6. konferencia és wellness 7. családi üdülés, aquapark, élményfürdő 8. távol keleti gyógy módok és mozgásformák

Fogalomtár	
Wellness-szálloda	Az a szálloda, amely megfelel a minimum háromcsillagos szállodákra előírt követelményeknek, az egyes szállodai szaktevékenységeket, illetőleg a szálloda által nyújtott szolgáltatásokat az erre vonatkozó szakképzettséggel rendelkező személyekkel látja el, az egészséges életvitelhez szükséges gasztronómiai, sport, relaxációs, illetve wellness szolgáltatásokat nyújt, valamint közösségi programlehetőségeket biztosít, továbbá megfelel az 54/2003. (VIII.29.) GKM rendelet 2. melléklet I/F pontjában meghatározott feltételeknek.
Wellness-turizmus	A wellness turizmus az állandó lakóhelyen kívüli, ideiglenes tartózkodást jelent, amely során a turista célja az optimális egészségi állapot elérése, a testi, lelki és szellemi egyensúly megteremtése. A wellness szolgáltatók a vendégek számára vonzó környezetben, szórakoztató módon, komplex egészség-megőrzési, prevenciós programot kínálnak, ugyanakkor lehetőséget nyújtanak az egészséggel kapcsolatos tudás megszerzésére. Megkülönböztetünk aktív (sport) és passzív (szépségprogramok, rekreációs célú) tevékenységeket. Jellemző a. Az egészségturizmus egy különálló formájának tekintett fitness turizmus a wellness turizmus egy meghatározó szolgáltatási elemeként értelmezhető, így jellemző a hasonló motiváció miatt a fitness és a wellness vendégkör összefonódása.
Whirlpool	Meleg vizes medence, amelynek szabályozhatóak a vízsugarai az erősen masszírozó és az enyhén pezsgő fokozatok között.
Yumeiho masszáz	A gerincferdülés és a csigolyák meszesedése zavart okozhat az izmok, ízületek és belső szervek működésében, ezek megelőzésére alkalmas a yumeiho masszázs, amely kiegyenesíti a hátat, lazítja az izmokat és a kötőszövetet és helyreigazítja a csontokat. Ajánlott hát, -derék, -láb és fejfájásra, idegbeccsípődésekre, gerincsérvre.

2. SZ. MELLÉKLET: A magyarországi fürdők kategorizálása

Az I prioritás 1.,2. és 3. intézkedésében megfogalmazott szempontok alapján kerültek regionális bontásban kiválasztásra a fürdőlétesítmények, illetve az azokat befogadó települések. Az ország 385 településén található valamilyen fürdő (gyógy-, termál-, élmény-, strandfürdő), melyek közül azt a 187 létesítményt vettük figyelembe, mely alkalmas a prioritásokban megfogalmazott célok eléréséhez és turisztikai jelentőséggel bír. A cél nem a kínálat számszerű növelése, hanem a prioritásokban megfogalmazott célok alapján a létesítmények és a kapcsolódó települések, térségek profiljának pontosítása, a stratégiai irányvonalak követésével. Ezen szempontok összhangban vannak a régió egyéb turisztikai, ezen belül kiemelten az egészségturisztikai kínálatával.

Nemzetközi jelentőségű fürdőhelyek, történelmi, műemléki fürdők, gyógyhelyek	
1.	Balatonfüred
2.	Bükfürdő
3.	Debrecen-Nagyerdő
4.	Eger-Egerszalók
5.	Gellért Gyógyfürdő
6.	Gyula
7.	Hajdúszoboszló
8.	Harkány
9.	Hévíz
10.	Lukács Gyógyfürdő
11.	Miskolctapolca
12.	Nyíregyháza-Sóstó
13.	Rudas Gyógyfürdő
14.	Sárvár
15.	Sopron-Balf
16.	Széchenyi Gyógyfürdő
17.	Zalakaros

Országos és regionális jelentőségű turisztikai szolgáltatók	
1.	Barcs
2.	Békés
3.	Békéscsaba
4.	Berekfürdő
5.	Bogács
6.	Cegléd
7.	Cellsdömök
8.	Cserkeszlő
9.	Csokonyavisonta
10.	Csongrád
11.	Dagály Gyógyfürdő
12.	Dombóvár-Gunaras
13.	Esztergom
14.	Füzesgyarmat
15.	Gárdony

16.	Gyomaendrőd
17.	Győr
18.	Hódmezővásárhely
19.	Högyész
20.	Igal
21.	Kaposvár
22.	Kecskemét
23.	Kehidakustány
24.	Király Gyógyfürdő
25.	Kiskőrös
26.	Kiskunhalas
27.	Kiskunmajsa
28.	Kisvárd
29.	Komárom
30.	Lenti
31.	Makó
32.	Marcali
33.	Martfű
34.	Mezőkövesd
35.	Mórahalom
36.	Mosonmagyaróvár
37.	Nagyatád
38.	Nagykát
39.	Orosháza-Gyopáros
40.	Pápa
41.	Ráckeve
42.	Sárospatak
43.	Sellye
44.	Sikonda
45.	Szarvas
46.	Szeged
47.	Szentés
48.	Szentgotthárd
49.	Szolnok
50.	Szombathely
51.	Tapolca
52.	Tiszaécske
53.	Tiszaújváros

54.	Tiszavasvári
55.	Túrkeve
56.	Vásárosnamény
57.	Velence
58.	Visegrád
59.	Zalaegerszeg
60.	Zalaszentgrót

Helyi jelentőségű fürdők	
1.	Abádszalók
2.	Abony
3.	Albertirsa
4.	Ásotthalom
5.	Babócsa
6.	Baktalórántháza
7.	Balmazújváros
8.	Bázakerettye
9.	Berettyóújfalu
10.	Bóly
11.	Borgáta
12.	Bükkszék
13.	Buzsák
14.	Csorna
15.	Csurgó
16.	Dávod
17.	Dévaványa
18.	Dunaföldvár
19.	Érd
20.	Erdőtelek
21.	Fehérgyarmat
22.	Fertőd
23.	Földes
24.	Galambok
25.	Gelse
26.	Göd
27.	Gyöngyös
28.	Hajdúbozsórmény
29.	Hajdúdorog

Helyi jelentőségű fürdők	
30.	Hajdúnánás
31.	Hatvan
32.	Hegykő
33.	Heves
34.	Hidas
35.	Izsák
36.	Jászapáti
37.	Jászárokszállás
38.	Jászberény
39.	Jászboldogháza
40.	Jászszentandrás
41.	Jásztelek
42.	Kaba
43.	Kalocsa
44.	Kapuvár
45.	Karcag
46.	Kazincbarcika
47.	Kecel
48.	Kiskunfélegyháza
49.	Kistelek
50.	Kisújszállás
51.	Komádi
52.	Kunhegyes
53.	Kunszentmiklós
54.	Lakitelek
55.	Leányfalu
56.	Letenye

Helyi jelentőségű fürdők	
57.	Lipót
58.	Magyarhertelend
59.	Máriakálnok
60.	Máriapócs
61.	Mátészalka
62.	Mátraderecske
63.	Mesteri
64.	Mezőberény
65.	Mezőcsát
66.	Mezőkovácsháza
67.	Mezőtúr
68.	Mindszent
69.	Monor
70.	Nádudvar
71.	Nagybajom
72.	Nagybaracska
73.	Nagykálló
74.	Nagykörös
75.	Nagyszemes
76.	Nyírbátor
77.	Pásztó
78.	Pécel
79.	Petőháza
80.	Polgár
81.	Püspökladány
82.	Rábasebes
83.	Simontornya

Helyi jelentőségű fürdők	
84.	Solt
85.	Sümege
86.	Szekszárd
87.	Szeleste
88.	Szentendre
89.	Szentlőrinc
90.	Szigetvár
91.	Szikszó
92.	Tamási
93.	Tápiószentmárton
94.	Tarany
95.	Tarnaméra
96.	Tengelic
97.	Tiszacsege
98.	Tiszaföldvár
99.	Tiszafüred
100.	Tiszakeszi
101.	Tiszaörs
102.	Tóalmás
103.	Törökszentmiklós
104.	Tótkomlós
105.	Újpetre
106.	Vác
107.	Vajta
108.	Vasvár
109.	Végyegyháza
110.	Veresegyháza

3. SZ. MELLÉKLET: OGYFI által elismert gyógytényezők

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Aba	Abaqua
Abony	-
Ádánd	-
Akasztó	Viktoria
Alap	MINAQUA
Albertirsa	Veritas Gold
Albertirsa	AQUARIUS
Albertirsa	-
Attala	AQUA-ATTALA
Bábolna	-
Badacsonytomaj (Badacsonyörs)	Badacsonyi Ásványvíz
Baja	"AQUALIFE"
Balatonfenyves	-
Balatonfüred	Berzsenyi Ásványvíz
Balatonfüred	Kossuth L. Ásványvíz
Balatonfüred	Polányi Ásványvíz
Bánhorváti	Aura
Békéscsaba	Csaba ásványvíz
Békéscsaba	Csabai Árpád II.
Bicske	-
Bicske	VIVIEN
Biharnagybajom	ALEXANDER WASSER
Biharugra	Bihari Gyémánt
Bikal	-
Bogács	-
Bősárkány	Sárkányvíz
Budapest 02. kerület	-
Budapest 02. kerület	-
Budapest 02. kerület	-
Budapest 03. kerület	Római ásványvíz

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Budapest 03. kerület	Árpád forrás
Budapest 03. kerület	Óbudai Gyémánt
Budapest 03. kerület	Csillaghegyi Kristál
Budapest 03. kerület	AQUASTELLA
Budapest 03. kerület	Csillaghegyi Ásványv
Budapest 09. kerület	Közraktár u-i kút
Budapest 09. kerület	Dunagyöngye
Budapest 11. kerület	Gellérttáró VI.
Budapest 11. kerület	Gellérttáró II.
Budapest 11. kerület	Gellérttáró I.kút
Budapest 11. kerület	-
Budapest 13. kerület	Margitszigeti Kristályvíz
Budapest 13. kerület	Margiszigeti Kristályvíz
Budapest 13. kerület	"Dagály Ásványvíz"
Budapest 14. kerület	Széchenyi István
Budapest 20. kerület	Szt Erzsébet
Budapest 21. kerület	-
Buzsák	-
Bük	-
Cegléd	-
Cegléd	-
Cegléd	Cegléd Kincse Ásvvíz
Cegléd	Cegléd 2000 Ásványví
Celldőmölök	Celli Vulkán
Csány	Pannon Gyöngye
Csány	Bökönyi
Csány	Bökönyi
Cserkeszölő	Cserke Kincse
Csokonyavisonta	-
Csongrád (Bokros)	-

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Debrecen	"LILLA"
Debrecen	IX.hévízkút vize
Debrecen	term.ásványvíz
Debrecen	Csokonai Term. Ásván
Debrecen	Csokonai Term.Ásvány
Debrecen	-
Dévaványa	-
Dévaványa	-
Dombóvár	-
Dunaföldvár	-
Edelény	Borsodi víz
Eger	Szent József
Esztergom	Millenniumi Szt.Istvá
Fehérgyarmat	-
Fonyód	Fonyódi ásványvíz
Füzesgyarmat	-
Gárdony	Gárdony 2.,sz.hévízk
Gelse	term.ásványvíz
Gerendás	-
Göd (Alsógöd)	Gödi Természetes Ásv
Gönc	-
Gönc	-
Győr	-
Hajdúsámson	-
Hajdúszoboszló	Hszoboszlói ásvvíz
Hajdúszoboszló	-
Hajdúszoboszló	-
Hajdúszoboszló	-
Halásztelek	MAJUTIRER
Harkány	-
Harkány	-
Hegykő	-
Hegykő	-
Hévíz	-

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Hévíz	-
Hévíz	-
Hévíz	-
Hévíz	-
Hévíz	-
Hőgyész	Klára termális ásván
Jászapáti	Apáti Ásványvíz
Jászberény	-
Kaba	term.ásványvíz
Kaba	PÉTERKÚT
Kajdacs	Beathus-Aqua
Kál	Káli
Kalocsa	-
Kalocsa	-
Kecskemét	"Hírös ásványvíz"
Kehidakustány	-
Kékkút	Theodora Kékkúti
Kékkút	Theodora Kékkúti
Kékkút	Theodora Kékkúti
Kisapáti	Szt György-hegyi
Kiskőrös	AquaSol
Kisújszállás	-
Kisvárd	Kiskúti
Kisvárd	MISTRAL
Komoró	Kárpátok Gyöngye
Lajosmizse	ZAFÍR
Lajosmizse	MIZSE term.ásványvíz
Lajosmizse	Primavera
Lakitelek	Kun-Aqua
Lakitelek	MINERALIS - 305
Lengyeltóti	"Tóti-Aqua"
Lenti	-
Lipót	-
Marcali	-

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Martfű	-
Mátészalka	-
Mindszentkállya	Theodora Kereki
Miskolc	Lillafüredi
Miskolc (Tapolcafürdő)	-
Moha	Mohai 1374
Moha	-
Moha	Mohai 1374
Monostorapáti	MONTI term. ásványvíz
Mosonmagyaróvár	-
Nádudvar	-
Nagybaracska	term. ásványvíz
Nagybaracska	természetes ásványvíz
Nagybaracska	term. ásványvíz
Nagyberény	-
Nagyberény	Oázis
Nagycenk	Széchenyi term. ásv. v
Nagykátá	-
Nagykőrös	Strand Hévízkút
Nagymágocs	-
Nagyszénás	-
Nemesgulács	MÓZAKVA
Nyárlőrinc	Szentlőrinci Ásványv
Nyárlőrinc	-
Nyirád	-
Nyírbátor	Báthory ásványvíz
Orosháza (Gyopárosfürdő)	-
Orosháza (Gyopárosfürdő)	-
Orosháza (Gyopárosfürdő)	-
Oroszlány	Primaqua
Pápa	Pápai ásványvíz

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Parádsasvár	-
Petőháza	Petőházi ásványvíz
Piliscsaba	AQUA-KING
Polgár	-
Pölöske	Aquafitt
Pusztaszentlászló	-
Pusztazámor	AQUA CRYSTAL
Sárospatak (Végardó)	-
Somogyvár	FONTE VERDE ásv. víz
Sopron	-
Sopron (Balf)	Balfi víz
Sopron (Balf)	Balfi víz
Sopron (Balf)	-
Sopron (Balf)	Balfi ásványvíz
Sopron (Balf)	"Balfi ásványvíz"
Szeged	-
Szeged	-
Szeged	-
Székesfehérvár	AQUA MATHIAS
Székesfehérvár	Király forrás
Szentkirály	Szentkirályi ásványvíz
Szentkirály	FONTE PRIMAVERE
Szigethalom	AQUARIUS
Szigetvár	KUMILLA ásványvíz
Szigetvár	-
Szob	természetes ásványvíz
Szolnok	-
Szolnok	Tisza Szálló ásványvíz
Tabdi	Aqua Vitae
Tápiószentmárton	Kincsem Aqua ásványvíz
Tapolca	-
Tapolca	Tapolcai termálvíz

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Táska	-
Táska	-
Táska	-
Táska	-
Tatabánya	GALLA AQUA
Tengelic	Orchidea Tengelic
Tiszacsege	-
Tiszaföldvár	-
Tizsakécske	ELIXIR term.
Tizsakécske	CAROLINA
Tizsakécske	AQUAVIVA Kerekdombi
Tizsakécske	-
Tizsakécske	term. ásványvíz
Tizsakécske	AQUAVIVA Kerekdombi
Tiszaörs	-

TELEPÜLÉS (RÉSZ) NEVE	ADOTTSÁGOK
Tiszaszentimre	Szentimre kristályvíz
Tiszaújváros	term. ásványvíz
Tiszaújváros	term. ásványvíz
Tiszaújváros	-
Tóalmás	Tóalmási Szt. András
Törökszentmiklós	term. ásványvíz
Vajta	-
Vajta	-
Vasszilvagy	Uniquelle
Velence	Velence 1.sz. hévízkú
Veresegyház	Mézesvölgyi Veresi E
Veresegyház	-
Visegrád	Visegrádi Ásványvíz
Zalaszentgrót	NATURAQUA Ásványvíz
Zalaszentgrót	NaturAqua
Zsurk	-

4. SZ. MELLÉKLET: Természetes gyógytényezők alkalmazása a gyógyturizmusban terápiaiak szerint

1. Balneológia: /balneos (fürdő) + logos (tudomány)/

Gyógyvizek alkalmazása

- 1) Konyhasós vizek (Sárvár, Gyula)
  - a) Hidegebb vizek,
  - b) Erősítik az immunrendszert és helyi anyagcsere fokozó hatásúak.
  - c) Bőr-, urológiai-, nőgyógyászati gyulladáscsökkentés.
- 2) Jódos, brómos vizek (Hajdúszoboszló, Győr)
  - a) Vércukor szint- és gyulladáscsökkentő hatás, műtéti utókezelésekre hasznosítás. Megelőzés.
  - b) Mozgásszervi, nőgyógyászati és urológiai betegségek kezelése.
- 3) Földes, meszes vizek (Dunántúl, Budapest)
  - a) Gyulladáscsökkentő hatású, mozgásszervi és urológiai (vese) kezelésekre.
- 4) Szulfid tartalmú kénes vizek (Harkány, Balf, Mezőkövesd)
  - a) Bőrön át és belégzés útján hat, kopásos végtagízületi megbetegedésekre hasznosítható.
  - b) Szív- és érrendszeri betegségek, bőrbetegségek kezelésére kiválóan alkalmas.
- 5) Szénsavas vizek (Kapunár, Mátraderecske)
  - a) Anyagcsere javító kezelések.
  - b) Szív-, érrendszeri- és tüdőbetegségek kezelésére, csontritkulásra.
- 6) Radonos vizek (Hévíz, Eger)
  - a) Ritka víztípus, bőrön át és belégzés útján hat.
  - b) Értágító, fájdalomcsillapító hatás.

Ivókúra alkalmazása (Lukács, Széchenyi fürdőnél ivócsarnok)

Olyan ásványvizek, amelyeknek az oldott-, szilárd ásványianyag-tartalma 500-1000 mg/l között található. Az ivókúra a következőket tartalmazza: Ca, F-, I-, Mg.

Iszapkezelés alkalmazása (Hévíz, Makó, Hajdúszoboszló)

Test, testrészpakolásokról van szó szerves-, szervetlen iszap alkalmazásával. Az iszap hőtároló képességét használják ki a kezelés alkalmával. Alkalmazása: 42 °C.

Hatásai:

1. roboráló (S, Fe, Cl, As)
2. lazító (I, Br)
3. nyugtató (Na, Ca, Br)
4. anyagcsere fokozó (I)

2. Hidroterápia

- 1) Balneoterápiás medence: (36 °C, 90 cm, gyógyvíz)
- 2) Súlyfürdő medence: (36 °C, 120/150 cm, gyógyvíz)
- 3) Torna medence: (32-33 °C, 120cm, melegített csapvíz)

- 4) Úszómedence: (24-28 °C, 110/180 cm, melegített csapvíz)
- 5) Kneipp-kúra
  - a) Hideg, meleg víz váltakozó alkalmazása.
  - b) Aktív és passzív mozgásterápia.
  - c) Gyógynövények.
  - d) Egészséges táplálkozás.

3. Klímaterápia

- 1) Gyógybarlangok: Abaliget, Jósvafő, Budapest, Miskolc, Tapolca
- 2) Klimatikus gyógyhely: Miskolc-Lillafüred, Kékestető, Sopron-Lővérek, Kőszeg

4. Diétaterápia

1. Böjti kúrák, melyek leginkább a wellness-kínálatot gazdagítják.
2. Gasztroenterológia: orvosi rendelvényre, orvosi felügyelet alatti speciális diéta-kúra.

5. Fizikoterápia

1. Mechanoterápia: gyógytorna, masszázs, ultrahang.
2. Elektroterápia: kis- és nagyfrekvenciás kezelés.
3. Fényterápia: ultraibolya, infravörös, látható fény, lézer.
4. Termoterápia: hőléggamra, gőzkamra, szauna.

5. SZ. MELLÉKLET: Gyógybarlangok és gyógyhelyé nyilvánítás

Gyógybarlang (barlangterápiás intézet): megfelelően kialakított és berendezett természetes barlangképződmény vagy más föld alatti térség (bánya, táró) bizonyítottan gyógyhatású különleges légköri viszonyait használja fel egyes betegségek kezelésére. A létesítményhez funkcionálisan kapcsolódik a betegek elszállásolására alkalmas felszíni épület, a kezelés azonban járóbeteg-ellátás keretében is igénybe vehető.

A gyógyító vagy rehabilitációs tevékenységet folytató intézmények számára a fenntartó vagy az üzemeltető kérelmére az OGYFI engedélyez meghatározott elnevezést, melynek egyike a gyógybarlang. Az eljárást a természetes gyógytényezőkre vonatkozó 74/1999. (XII.25.) EüM-rendelet szabályozza.

A megnevezés használatának engedélyezésére irányuló kérelemhez két példányban csatolni kell: a gyógyfürdő és klímagyógyintézet törzsadatlapjának kitöltött példányát és az abban megjelölt iratokat, a létesítmény helye szerint illetékes ÁNTSZ megyei intézetének közegészségügyi szakvéleményét, egészségügyi szolgáltató tevékenység esetén e tevékenység folytatására jogosító engedélyt, a létesítmény építési, használatba vételi engedélyét, – gyógybarlang esetén a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium engedélyét és a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal szakvéleményét a barlang, barlangszakasz – bányatérség hasznosítása esetén a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal engedélyét a kiépítésére és hasznosítására vonatkozóan, a létesítmény vízjogi üzemeltetési engedélyét, ennek hiányában a területileg illetékes vízügyi hatóságnak a gyógyászati célú vízhasználatra vonatkozó szakvéleményét, éghajlati gyógyintézet, szanatórium és gyógybarlang esetében az Országos Meteorológiai Szolgálat éghajlati szakvéleményét és az éghajlatnak vagy a barlangi klímának tulajdonítható gyógyeredmények orvosi értékelését, a létesítmény gyógyászati részlegének szervezeti és működési szabályzatát, valamint az alkalmazott természetes gyógytényezők, a kezelési eljárások, a kezelt betegségek és az ellenjavallatok felsorolását.

Az OGYFI honlapján a magyarországi gyógybarlangokról közzétett országos törzskönyvi nyilvántartás szerint hazánkban 5 db gyógybarlang található (Jósvafő, Tapolca, Budapest Szemlőhegyi-barlang, Miskolc-Lillafüred, Abaliget)

Gyógyhelyé nyilvánítható egy település egésze vagy meghatározott része, ha

- a) elismert természetes gyógytényezővel (gyógyvíz, éghajlat stb.) rendelkezik,
- b) a természetes gyógytényező igénybevételének gyógyintézményi feltételei (gyógyfürdő, gyógyszálló, szanatórium) biztosítottak,
- c) a gyógyítás zavartalanságát és a betegek nyugalma biztosító környezeti feltételek (kiemelten védett területre előírt levegőtisztaság, fokozottan védett területnek megfelelő zajszint, rendezett zöldterületek stb.) adottak,
- d) a pihenés infrastruktúrájának (közművek, közlekedés, hírközlés, kommunális szolgáltatások, ellátó, szolgáltató intézmények stb.) kiépítettsége biztosított.

A gyógyhelyé nyilvánítás a települési önkormányzat képviselő-testületének döntése alapján kezdeményezhető, kérelem benyújtásával és a törzsadatlap kitöltésével. A kérelemhez csatolni kell az ÁNTSZ megyei intézetének közegészségügyi szakvéleményét, a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek a környezeti feltételekkel kapcsolatos szakvéleményét, a

területileg illetékes vízügyi hatóságnak a gyógyászati célú vízhasználattal kapcsolatos szakvéleményét, az Országos Meteorológiai Szolgálatnak a terület éghajlati adottságait a tervezett gyógyászati tevékenység szempontjából értékelő szakvéleményét, orvosi véleményt a terület természetes gyógytényezőinek gyógyászati alkalmazási lehetőségeiről, betegségek szerinti javallatairól és ellenjavallatairól, a gyógyhely és védőterületének határvonalát tartalmazó terület-, illetve településrendezési tervet, a települési önkormányzat képviselő-testületének döntéséről készült irat másolatát.

A gyógyhellyé nyilvánításról az OGYFI helyszíni szemle alapján, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal véleményének figyelembevételével dönt. A gyógyhellyé nyilvánításról rendelkező határozat húsz évig érvényes, ha a kiadását megalapozó körülmények változatlanul fennállnak.

6. SZ. MELLÉKLET: Kérdőívek és mélyinterjúk kiértékelése

A stratégia elkészítése során egy kérdőíves felmérést végeztünk, amely során az alábbi 4 célcsoportot kérdeztük meg az egészségturizmus fejlesztésével kapcsolatban:

- a gyógytényezők üzemeltetői, mely magában foglalta az ország gyógyfürdőit, gyógy- és wellness-szállodáit, gyógybarlangjait és egyetlen mofettáját,
- ezen létesítményekben munkálkodó főorvosokat,
- a gyógytényezővel rendelkező önkormányzatokat,
- turisztikai szakértőket, melynek keretében megkérdezésre kerültek a gyógytényezőt üzemeltető létesítmények igazgatói, a RIB-ek elnökei, RMI-k vezetői, RFT és RFÜ-k, az Egészségügyi Minisztérium és a Kulturális és Oktatási tárca, a turizmust oktató felsőoktatási intézmények képviselői valamint néhány a témához kapcsolódó szervezet, szövetség.

Összesen 312 kérdőívet küldtünk ki, melyből csoportonként lebontva az üzemeltetők 29%-a, a gyógy- és wellness-szállodák 14%-a, az önkormányzatok 50%-a, az orvosok 37%- a és a szakértők 29%-a válaszolt kérdéseinkre.

A következőkben az egyes megkérdezett csoportok véleményének és a kérdésekre adott válaszok összesített adatainak összefoglalója olvasható.

I. Gyógy szállodák és gyógylétesítmények üzemeltetői

Mint ahogy az a mellékelt kérdőívekben is látható, az ezen két csoport számára készült kérdőív sok esetben hasonlít egymásra, így – erre és a visszaérkezési arány viszonylagos alacsony voltára tekintettel – véleményük és válaszaik kiértékelését együttesen értelmezve tettük meg, kivéve természetesen a specifikus, nem összevonható kérdéseket. Ezzel összességében egy *23%-os visszaérkezési arányt* kapunk, melynek kiértékelésének eredményei már markánsabban demonstrálják az üzemeltetői kör véleményét az egészségturizmus jelenlegi helyzetéről és a javasolt fejlődési irányairól.

o **Üzemeltetés**

A visszaérkezett kérdőívek értelmében a gyógytényezőt üzemeltető létesítmények többségükben önkormányzati tulajdonban (69%) vannak, mely az európai uniós források igénybevételénél előny lehet, tekintettel az önkormányzat mint pályázó magasabb támogatási intenzitására. Ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, – ez leginkább az önkormányzati tulajdonban lévő fürdőkre igaz a felmérés szerint – hogy az előre meghatározott önkormányzati ráfordítás miatt a belépőjegyek nem, vagy csak igen kis mértékben emelkedtek az utóbbi években, és ez jelentős határokat szab a fejlődésnek.

Másrésről sok fürdőnél a többségi tulajdonos önkormányzat ragaszkodik a tulajdonához, így a befektetők bevonása is nehézkessé válik, ugyanakkor a legtöbb beruházást közbeszerzetni kell, amely tovább lassítja adott esetben a fejlesztési folyamatokat.

○ **Szolgáltatások/kínálat**

A szolgáltatások között leginkább a gyógyászati (96,6%), az orvosi (82,8%) és valamilyen wellness-csomagra (79,3%) mutatkozik kereslet, amely megegyezik a kínálati elemek előfordulásának arányával, így elmondható, hogy az alapvető igények kielégítésében a szolgáltatók megtalálták az összhangot a vendégekkel. Mindezek kiegészítéseként a gyógylétesítményekben leginkább speciális gasztronómiai szolgáltatásokat (34,5%) és szépcsészeti szolgáltatásokat (27,6%) nyújtanak, valamint a széles szolgáltatáspaletta részeként kerültek leginkább említésre az olyan különleges terápiák, mint. a Thalasso-, a fény- és hangterápia, a lávaköves masszázs, melyekkel egyre több helyen találkozhat a vendég.

○ **Kapacitás**

A megkérdezett üzemeltetők adatai szerint a befogadóképesség átlagosan 272,8%-kal növekszik a melegebb hónapokban (májustól október elejéig) a télihez képest (novembertől áprilisig).

○ **Látogatottság**

2004 és 2006 között a látogatottság alakulása a megkérdezettek 31%-ánál csökkent, 6,9%-ban stagnált, 37,9%-ban emelkedett (ez 20%-nál kevesebb mértékű emelkedést jelent), 17,2%-ban pedig ennél is többet. Összességében, 2004-2005 tekintetében 2,97%-os létszámcsökkenést, 2005-2006-ot tekintve pedig 1,52%-os növekedést produkáltak a gyógytényezővel rendelkező létesítmények.

Saját bevallásuk szerint 60,7%-uk nemzetközi, 17,9%-17,9%-uk országos vagy regionális vonzáskörzetűnek tekinti a gyógytényezőre épült létesítményét. Télen 39,3%-át, nyáron 53,5%-át teszik ki az 500 férőhelynél nagyobb fürdőegységeknek az országos és nemzetközi jelentőségű fürdők.

○ **A vendégek motivációja**

A becslések és felmérések szerint a 40-49 év, 50-59 év, valamint 60 év fölötti vendégkör megoszlása egyenletes (21,2%-23,8% között ingadozik) Az összes válaszadó létesítményvezető válasza alapján megállapítható, hogy a 30 év fölötti vendégek teszik ki a vendégkör 77,8%-át. A motiváció alapján érthető módon az első helyen a gyógyászat áll (43,6%), de a trendeknek megfelelően domináns jelentőséggel bír az egészségmegőrzés és a rekreációs céllal érkezők (30,7%) aránya is.

Ha mindezt azonban korcsoportonként is figyeljük, azt tapasztalhatjuk, hogy a 30-39 éves korosztályig bezárólag egyértelműen az egészségmegőrzés és a rekreáció áll első helyen a motivációk között, míg a gyógyászat második helyre szorul. Ez az arány a 40-49 évesek között fordul meg, de itt is csak 60:40 arányban a gyógyászat javára. Ezen korosztályon felüli vendégeknél a vártak megfelelően a gyógyászati szolgáltatások dominálnak.

Ebből is jól látszik, hogy nem csak a fiatalok, hanem a középkorú vendégek is egyre inkább szem előtt tartják nyaralásuk, illetve a hosszú hétvégék alkalmával a kikapcsolódás mellett az egészségük megőrzését.

A mintában az aktív szabadidő eltöltésének céljával érkezők jelentős arányt (21,2%) képviselnek, ami magyarázható az egyre több élményelemmel gazdagított fürdővel, valamint az aktív wellness keretében az aktív turizmus elemeinek (kerékpározás, túrázás stb.) bővülésével az egyes fürdőhelyeinken.

A vendégkör számának tervezett növelésénél leginkább a 20 és 50 év közöttiekre helyeződik a hangsúly, mely a gyógytényezőket üzemeltető létesítmények wellness irányultságú fejlesztéseit demonstrálja.

Az 50 év feletti korosztály igényeinek minél szélesebb körű kielégítésére is nagy gondot fordítanak az üzemeltetők, és ez meg is mutatkozik a fejlesztési szándékaik között is: az ötvenes korosztály vendégkörének fejlesztését a válaszadók 59%-a, míg a 60 feletti korosztály 48%-a tervezi.

A motivációs csoportok terén egyértelmű az egészségmegőrzés fölénye, megelőzve a gyógyszolgáltatásokat, mely mutatja, hogy az egészségturizmus ma már messze nem csak a gyógyásatra fókuszál. Így a szállodák és a fürdők is nagyban kiveszik a részüket az egészségtudatos életmód terjesztésében és az ehhez szükséges szemléletváltásban a magyar lakosság felé. Mindezt alátámasztja még az aktív szabadidő eltöltésére történő motiválás, a szolgáltatók kínálati palettájának bővítésével.

A gyógyszállodák esetében a vendégkör motiváció szerinti megoszlása a gyógyászati céllal érkező vendégek számának javára tolódik el, amely tükrözi a törekvésüket a profiljuknak megfelelő vendégkör vonzása felé, mellyel saját maguknak is szeretnék megteremteni a viszonylag homogén vendégkört, ezen célcsoport igényeinek maximális kielégítésével.

A gyógyszállodákat legkevésbé a 30 éven aluli korosztály veszi igénybe, így indokolt is a profilnak megfelelő specializáció. Lényeges momentumot jelent a statisztikákban a nem kifejezetten gyógyulni vágyó – hanem pl. átutazó, városnéző – vendégek kiszűrése (pl. a budapesti gyógyszállodákban).

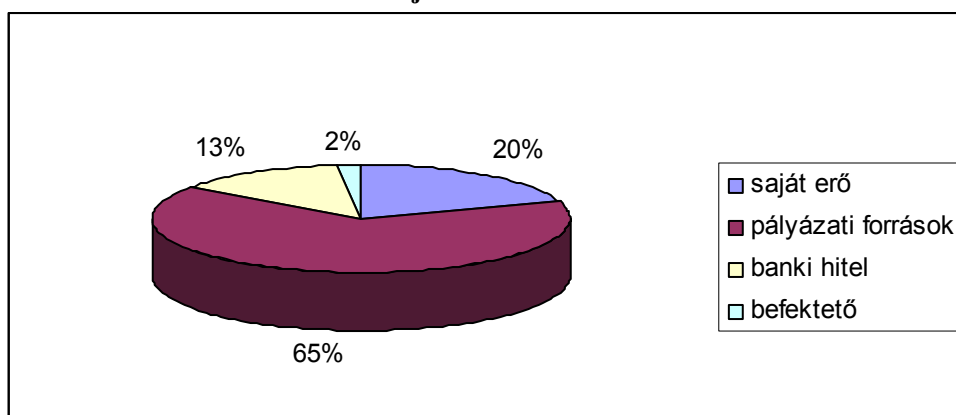
o Fejlesztési elképzelések

Az üzemeltetők fejlesztési elképzelései jelentős arányban a szolgáltatások bővítésére koncentrálnak (a válaszadók 89,7%-a jelölte be ezt a lehetőséget), de ugyancsak nagy hangsúlyt helyeznének a jövőben az építménybővítésre, rekonstrukcióra (79,3%).

A jelenlegi létesítményhez tartozó zöldmezős területek bővítésében csupán a válaszadók 13,8%-a gondolkozik. Itt a fejlesztésekhez rendelkezésre álló területek nagysága 31%-ban 0 és 2 ha, 7%-ban 3 és 9 ha, 10%-ban 10 és 20 ha közötti, 7%-ban 20 ha-nál nagyobb. Az esetek fennmaradó 45%-ában nem áll rendelkezésre fejlesztendő terület, a meglévő kereteken belül kívánnak minőségi javulást elérni, melyből érezhető a törekvés a még nagyobb és korszerűbb létesítmények létrehozására, így összességében a kínálat telítődése várható 2013-ra.

A fejlesztések finanszírozásának tervét a következő diagram szemlélteti, melyen jól látszik, hogy az üzemeltetők leginkább és legnagyobb arányban a 2007 nyarán megnyíló turisztikai pályázati forrásokra számítanak.

13. ábra: Fejlesztések finanszírozása

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

Fontos megemlíteni, hogy a magas színvonalat nem csak telekhatáron belül kell biztosítani, hanem a település egészén is. Sok esetben olyan jellegű beruházásokat is végre kell hajtani,

amelyek közvetlen árbevételt nem eredményeznek, ezért megtérüléssel sem lehet számolni. A telekhatáron kívüli beruházások esetében általában önkormányzati feladatokról van szó, ahol a forrás hiányzik/hiányos.

Mindezekből adódik, hogy az ilyen jellegű idegenforgalmi beruházásokat külön kell kezelni, és magas, 90%-os támogatást szükséges ebben a vonatkozásban biztosítani. A támogatásokat, pályázati lehetőségeket össze kell hangolni az egyéb településfejlesztési pályázati kiírásokkal. Ezekben belül lehetőség nyílna a városkép javítására: homlokzatok, kirakatok, portálok felújítása, parkok, köztéri szobrok, díszkutak, díszburkolatok, információs rendszerek, járdák, utak, térvilágítás felújítása, építése, zenepavilonok, pihenőövezetek, idegenforgalmi látványosságok létrehozására. Támogatni szükséges az átlagos tartózkodási idő meghosszabbítását elősegítő rendezvénytermek, az idősebb korosztály számára elegáns zenés-táncos szórakozóhelyek, szalonok, tematikus klubok stb. építését.

o **Marketing a gyógytényezők üzemeltetőinél**

A létesítmények üzemeltetői kérdésünkre átlagosan 4-esre értékelték a létesítménybeli marketingtevékenység fontosságát (1-5-ig terjedő skálán, 5 = nagyon fontos, 1 = egyáltalán nem fontos tevékenység). Ezt megerősítendő, a létesítmények jelentős részében felső- (48,3%), ill. középvezetői szinten (27,6%) kezelik ezt a feladatot. A válaszadók 64,3%-a tagja valamilyen turisztikai marketing szervezetnek.

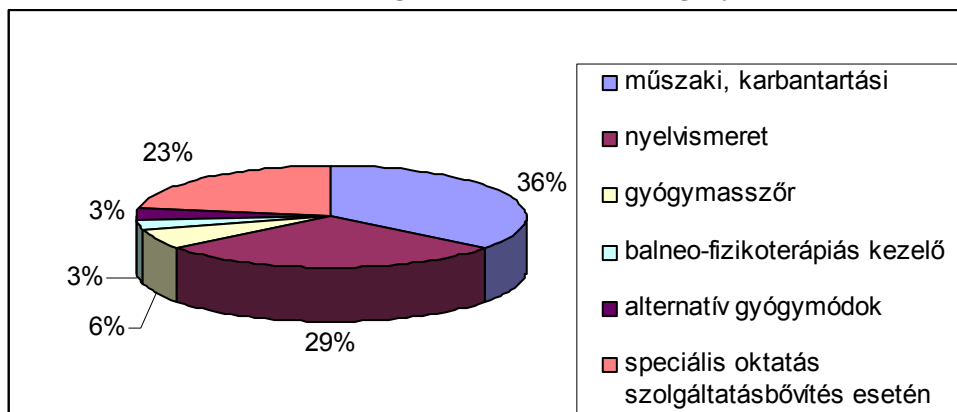
o **Munkaerő színvonala az üzemeltetők megítélése szerint**

Az üzemeltetők a munkaerőpiac színvonalát – minimális eltéréssel –mind a települési, mind a régiós, mind pedig országos szinten 3-as környékén értékelték (1-5-ig terjedő skálán, 5 = nagyon jó színvonalú, 1 = nagyon gyenge színvonalú), mely az átlagos, közepes kategóriát jelenti, tehát munkáltatói oldalról fejlődési igény mutatkozik az oktatási színvonal és struktúra irányában.

Magasabb szintű továbbképzésre mutatkozik igény számos munka- és témakörben, de leginkább nyelvi oktatás terén, műszaki háttérrel biztosító személyzet, gyógyszerellátási dolgozók, fürdőszolgáltatási dolgozók, alternatív gyógyászati képzés kapcsán.

Több válaszadó szerint a gyakorlatiasabb, magasabb színvonalú oktatást kellene előtérbe helyezni. Az alapszakmákban nincs megfelelő képzett szakember, felsőfokú végzettségűeket bőven lehet ugyan találni, de az elméleti – gyakran megkérdőjelezhető –tudás csak ritkán párosul gyakorlati ismeretekkel. Felmerült továbbá az igény az egészségturizmus és az ehhez szükséges speciális ismeretanyag egészségügyi képzésbe történő integrálására is.

14. ábra: Magasabb szintű oktatás igénye

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

o **Az egészségturizmus hiányosságai**

Az egészségturizmus ma jelentkező hiányosságai leginkább a fentebb felsoroltakban mutatkoznak meg, továbbá az információhiányban, a támogatás, komplex termékek, és átfogó egészségturisztikai koncepció hiányában. A gyógy szállodák körében elvégzett kutatás szerint a fentieken kívül az egészségturizmus dinamikus fejlődését hosszú távon az elmaradó kereslet, a növekvő árak és közterhek, az infrastrukturális hiányosságok, a külföldi egészségbiztosítók turizmusunkban való részvételének alacsony aránya, a politikai-gazdasági helyzet akadályozza.

o **Az üzemeltetők és a települések kapcsolata**

Megkérdezésünk kitért az üzemeltetők (fürdők, szállodák, turisztikai szolgáltatók) és a település kapcsolatának vizsgálatára is. A visszaérkezett válaszok alapján megállapítható, hogy a településeken a turizmus szervezését, a marketing tevékenységet túlnyomórészt Tourinform iroda (az esetek 39,3%-ában), az önkormányzat (35,2%), valamint turisztikai egyesület(ek) (28,6%) látja el. Az összefogás első jeleiként mondható el, hogy az üzemeltetők 89,3 %-a vesz részt valamilyen település vagy kistérségi marketing akcióban.

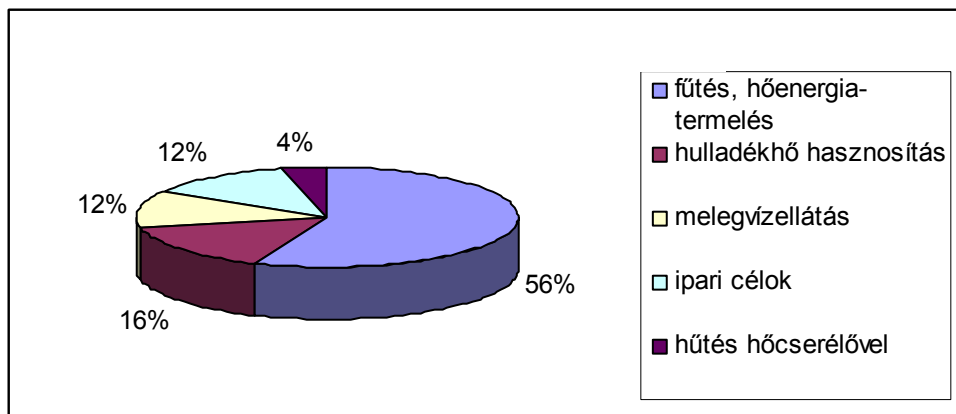
Az üzemeltetők megítélése szerint 92,9%-ban az egészségturizmus fontos szerepet tölt be az adott település életében – 4,1-es átlagot produkált a válasz kiértékelése –(mellyel az 1-5-ig terjedő skálán 5 = nagyon fontos, 1 = egyáltalán nem fontos tevékenység).

Az üzemeltetők 50%-ának tudomása van működő klaszter jellegű szerveződésről a közvetlen térségében. Megjegyzendő azonban, hogy ott, ahol még nem működik ilyen jellegű szerveződés, a megkérdezettek csak igen kis arányban voltak tájékozottak a klaszter szó jelentéséről és tartalmáról (ez leginkább a Budapest-Közép-Duna régióban volt jellemző). Ez a tény is a szakma, és ezen belül az ágazat kommunikációjának hatékonyságnövelésére hívja fel a figyelmet.

A gyógytényezőkkel rendelkező létesítmények válaszadói saját bevallásuk és besorolásuk szerint a gyógytényezőre épült létesítmények 60,7%-ban nemzetközi, 17,9%-ban országos és regionális, 3,6%-ban pedig kistérségi vonzáskörzettel bírnak. Az arány azért tolódik el ilyen nagy arányban a nemzetközi vonzerő felé, mert a válaszadó üzemeltetők kínálata 58,6%-ban gyógyvízen alapszik.

A gyógytényező üzemeltetői tudomása szerint a településen a termálvíz alternatív hasznosításának lehetőségét jelenleg a leggyakrabban a fürdő és a hozzá kapcsolódó épületrészek, valamint középületek fűtésére használják ki. A további felmerült válaszokat a 6. ábra szemlélteti.

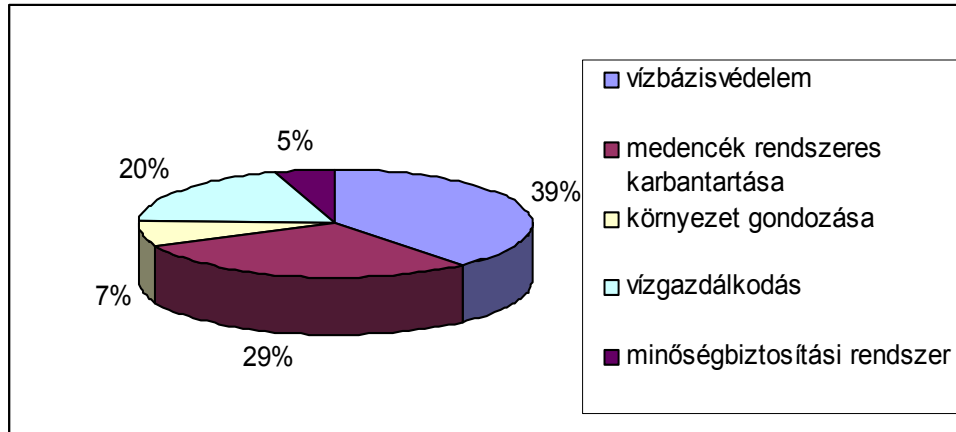
15. ábra: A gyógytényező alternatív hasznosítása

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

A gyógytényezők védelme érdekében törekednek a gyógyvíz/termálvíz takarékos felhasználására, védőidomokat jelölnek ki, állandó ellenőrzést hajtanak végre, a medencéket folyamatosan karbantartják, korszerű fürdőtechnológiát alkalmaznak, víztároló medencerendszert hoznak létre, a veszélyes hulladékot igyekeznek megfelelően kezelni, minőségbiztosítási rendszert alkalmaznak. Mindezek megoszlását a következő diagram szemlélteti.

16. ábra: A gyógytényező védelme érdekében tett intézkedések

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

Az üzemeltetők 68,9%-ának véleménye szerint a ma érvényben lévő, gyógytényezők védelmét szolgáló környezetvédelmi előírások megfelelőek, és sok esetben csak a betartatással van gond, melyen a jövőben javítani kell szigorúbb ellenőrzések és szankciók alkalmazásával.

II. Főorvosok

A főorvosok viszonylagosan aktív válaszadóknak bizonyultak, a kiküldött kérdőívek 37%-a érkezett vissza. A kérdések többségénél többségében hasonló válaszokat kaptunk, így meglehetősen biztos következtetéseket vonhattunk le.

○ **Leggyakoribb problémák az intézménybe érkezők esetében**

A főorvosok leginkább a mozgásszervi problémákkal, másodsorban pedig izületi megbetegedésekkel találkoznak munkájuk során. Gyakoriak még a neurológiai problémák, de jelentős a szív- és érrendszeri (4.)³⁴, a légúti (5.) és a nőgyógyászati (6.) probléma is, ami miatt felkeresik a létesítményeket. A felsorolásban nem szereplő betegségek mellett megemlítették az utókezeléseket és a bőrproblémákat is. Láthatjuk, hogy a gyógytényezőket elsősorban mozgásszervi megbetegedésekre és izületi betegségekre alkalmazzák, mely harmonizál az orvosok javallataival is.

○ **A leginkább igénybe vett szolgáltatások az OEP kezeléseken kívül**

Az OEP által finanszírozott kezeléseken túl elsősorban masszázst és balneoterápiát vesznek igénybe a gyógyászati szolgáltatások közül a vendégek. A harmadik legnépszerűbbek a wellness kezelések. Ezt követik a fitness szolgáltatások, majd a fizioterápia és az egyéb kezelések, mint például a sóterápia és a szauna. Továbbiakat is igénybe vesznek az egyes intézményekbe látogatók, de ezek kihasználtsága már lényegesen alacsonyabb. Ezek egyaránt lehetnek alternatív gyógymódok, dietetikai, nappali kórházi és ezoterikus kezelések, szolgáltatások.

○ **A gyógytényezők az alábbi betegségek kezelésére alkalmasak**

A létesítmények többsége a főorvosok megállapításai szerint degeneratív mozgásszervi és izületi betegségek kezelésére alkalmas. Említésre méltók továbbá utókezelésekre, nőgyógyászati problémákra és szív és érrendszeri megbetegedésekre alkalmas gyógytényezők is.

○ **Gyógyászati tényezők megfelelő kiaknázása**

A gyógytényezők kihasználtsága még nem teljes, további fejlesztések szükségesek. Van olyan létesítmény, ahol a kapacitásbővítésben bíznak és van olyan is, ahol csak a gyógyszálló vendégei részére elérhető a gyógyvíz, így lényegesen kevesebbek számára érhető el. Előfordul olyan létesítmény is amely – saját megítélése szerint – megfelelően aknázza ki a gyógyászati lehetőségeket, ilyen Hévíz és Balatonfüred is. Magasabb kapacitás kihasználtságot több intézmény is a gyógytényezők közelségében épülő szállodáktól várja.

○ **Szakmai tényezők megítélése**

A legjobbnak a szakszemélyzet képzettségét és a szakszemélyzet szakértelmét értékelték. Ezt követi a diszpécshatszolgálat, a technikai felszereltség, a vezetőséggel való együttműködés és a gyógyászati helyek kialakítása.

○ **Mely tényezők adottak**

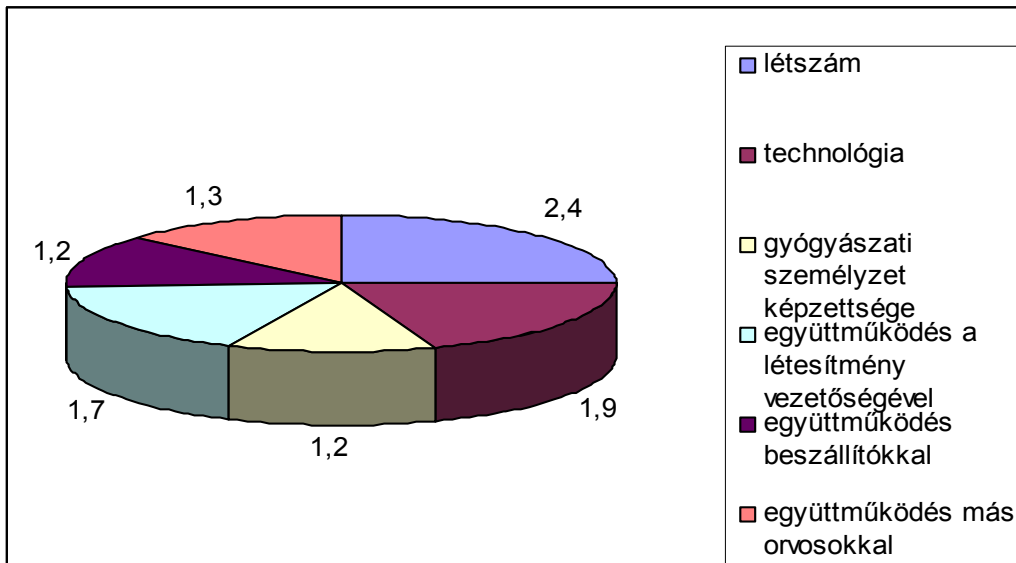
A szakmailag megfelelő működés biztosítása érdekében a legkedvezőbb feltételnek a gyógyászati személyzet képzettségét és a beszállítókkal való együttműködést választották a főorvosok. Ezenkívül kedvezőnek ítélték meg a más orvosokkal történő együttműködést is. Ezt követi a létesítmény vezetőivel való együttműködés. A legkevésbé rendelkezésre álló

---

³⁴ A számok a gyakoriság sorrendjét jelölik.

tényezők a technológia és a létszám. A tényezőket 1-től 5-ig kellett értékelni, melyek átlagából alakult ki a végső sorrend.

17. ábra: Mely feltételek adottak a megfelelő működés érdekében

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

o Új kezelések bevezetése

A bevezetendő új kezeléseket illetően az elképzelések meglehetősen változatos képet mutatnak. Különböző terápiák, mint pl. mágnes-terápia, hidroterápia, fizioterápia, manuál- és mozgásterápia kerültek felsorolásra. Elsősorban az adott intézményben jelenleg igénybe nem vehető, de hazánkban már elterjedt kezeléseket említették meg. A felsoroltakon kívül alternatív gyógymódok, iszapkezelés, akupunktúra, sóbarlang, galván, aerosolos kezelés, szénsavfürdő és lézer kerültek említésre. Vendégigény szerint pedig elsősorban élményelemeket, medencéket és aquafitneszt tennének elérhetővé a látogatók számára, valamint az elektromos kezeléseket, az inhalációt, a mágnes- és hidroterápiát tüntették fel.

o Új gépi, technológiai fejlesztések szükségessége

Az új orvosi gépek közül elsősorban a fizioterápiás készülékeket részesítik előnyben a főorvosok, megítélésük szerint erre lenne a legnagyobb szükség. Ezen kívül nagy az igény a lézer és a mágnes-terápiás készülékekre, diagnosztikai ultrahangra, aerosolos készülékekre, iszapsterilizáció és más tornáztató gépekre is. Többen is említették a már meglévő géppark korszerűsítését és bővítését is, melyre jelenleg nem fektetnek kellő hangsúlyt.

o Az egészségturizmus érvényesülése az oktatásban

A főorvosok véleménye szerint az egészségturizmus még mindig elhanyagolható mértékben (főleg a gyógyszergyártók mellett) érvényesül a továbbképzésekben.

o Gyógytényezőkre vonatkozó kutatások, dokumentálás

Kutatásokat viszonylag kevesen végeznek, melynek oka elsősorban a forráshiány lehet. A meglévő kutatásokat a gyógyvízzé minősítés kapcsán végezték el. Egy válaszadó intézmény többször publikált is, elsősorban a hazai lapokban.

A dokumentációt nem minden intézmény végzi el, amelyik mégis megteszi, az a jogszabályoknak megfelelően készíti el.

○ **Publikáció**

Kevés üzemeltető esetében történt publikáció a gyógytényezőkkel kapcsolatban. Az esetleges szerény számú publikáció is évekkal ezelőtt történt meg. Egyedül a Büki Gyógyfürdő közölt az elmúlt néhány évben híreket a válaszadók közül.

○ **Nemzetközi kapcsolatok**

A legtöbb üzemeltető nem ápol nemzetközi kapcsolatokat hasonló intézményekkel, ez alól kivételt képez a válaszadók közül a Büki Gyógyfürdő (European Spa World) és a balatonfüredi Szívkórház, amely Németországgal áll kapcsolatban.

○ **Egyéb**

Az egészségturizmussal kapcsolatban több észrevétel is érkezett. Javasolták gyógyparkok létesítését is, illetve van, aki több kutatásban szeretne részt venni.

A vállalati döntésekben a főorvosok többsége csak tanácsadóként vesz részt, kevesen döntéshozóként, de az orvosok döntő hányada valamilyen formában mindenképpen részt vesz a döntésekben.

A visszaküldött kérdőívek intézményei elsősorban gyógyvízzel rendelkeznek, csekély számú a klimatikus gyógyhely. Több létesítmény gyógyfürdőként vagy gyógyszállóként üzemel, lényegesen kevesebben szanatóriumként vagy kórházként. Ezenkívül még meg kell említsük a rehabilitációs központot, a közfürdőt és a wellness szállodákat is.

III. Önkormányzatok

A gyógytényezővel rendelkező települések önkormányzatai számára készült kérdőívünket az érintett települések pontosan fele (50%) küldte vissza részünkre.

Első kérdésünkre válaszolva, melyben az egészségturizmus jelentősége, szerepe felől érdeklődtünk, az önkormányzatok (1-5-ig terjedő listán, 1 = egyáltalán nem fontos, 5 = nagyon fontos tényező) fontosnak ítélték az egészségturizmust (átlagosan 4-es), mely a minta pontosságát is igazolja részünkről, valamint azt, hogy a gyógytényező jelenléte nagy szerepet játszik minden település életében, legyen az bármekkora méretű és legyen bármekkora lakosságú.

2-esre az alágazat fontosságát csupán egyetlen település értékelte, ahol még nem működik, de a jövőben nagy beruházás eredményeként nyílik meg egy tematikus fürdő, és 3-sal az olyan (főként megyei jogú) városok értékelték, amelyeknek a turisztikai kínálatában markánsan megjelenik más turisztikai alágazat is az egészségturizmuson kívül.

A pozitív hozzáállást az is tükrözi, hogy a válaszadó települések 35-35%-a szerint a településen található gyógytényező vonzerejét nemzetközi, illetve regionális jelentőségűnek ítélik meg.

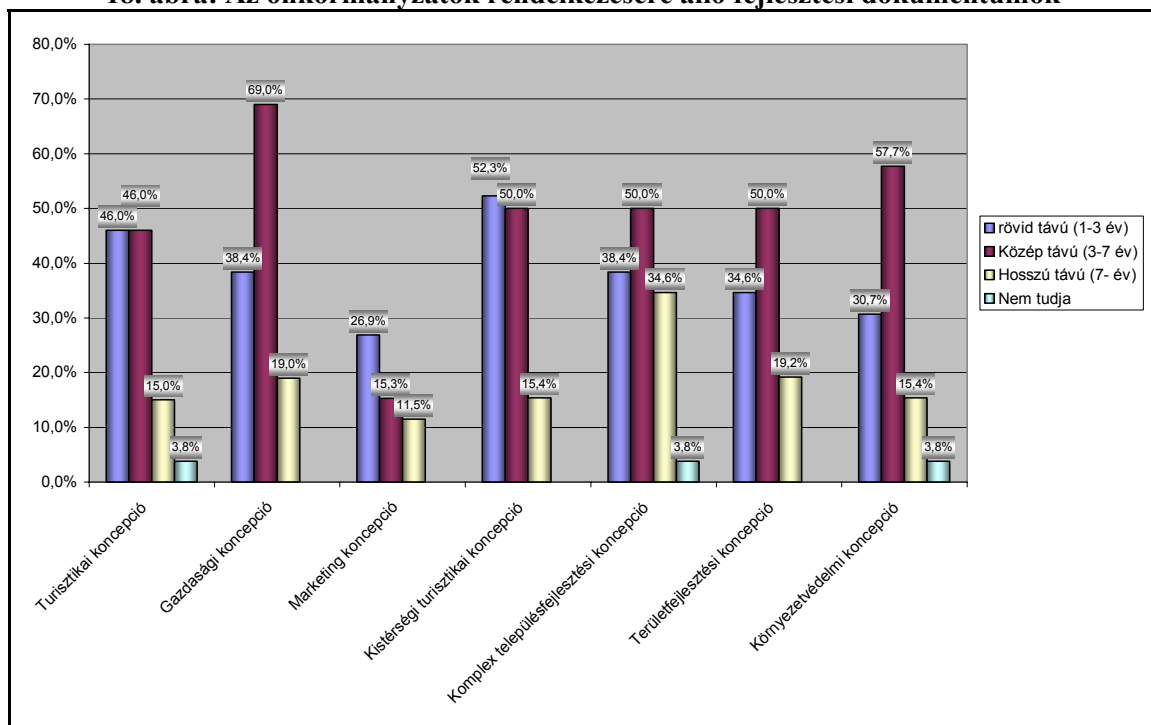
o Tervezés

A tervezés szempontjából lényeges, hogy a legtöbb település a rövidtávú – leginkább éves – koncepciókon kívül a középtávú fejlesztési stratégiákat preferálja és készített el, törekedve az uniós költségvetési évekkel való harmonizációra.

Megfigyelhető, hogy legkevésbé marketing koncepcióval rendelkeznek a települések, aminek az is lehet az oka, hogy a legtöbb településfejlesztési koncepció tartalmaz marketing koncepciót vagy marketingtervet. Ennek hangsúlyozása azért fontos, mert a marketing elsősorban a turizmus szempontjából jelentős egy település esetében.

Az egyéb kategóriában elsősorban a középtávú stratégiák domináltak, és itt említették meg a megkérdezettek a sport, egészségügyi, kulturális, informatikai, bűnmegelőzési és lakás koncepciókat. A diagramból az is kitűnik, hogy a települések leginkább rövid és középtávra terveznek, legfeljebb 7 éves periódusra, mely jelenleg megegyezik az Európai Unió költségvetési időszakával, de szerepet játszhat ebben a 4 éves választási periódus is.

18. ábra: Az önkormányzatok rendelkezésére álló fejlesztési dokumentumok

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

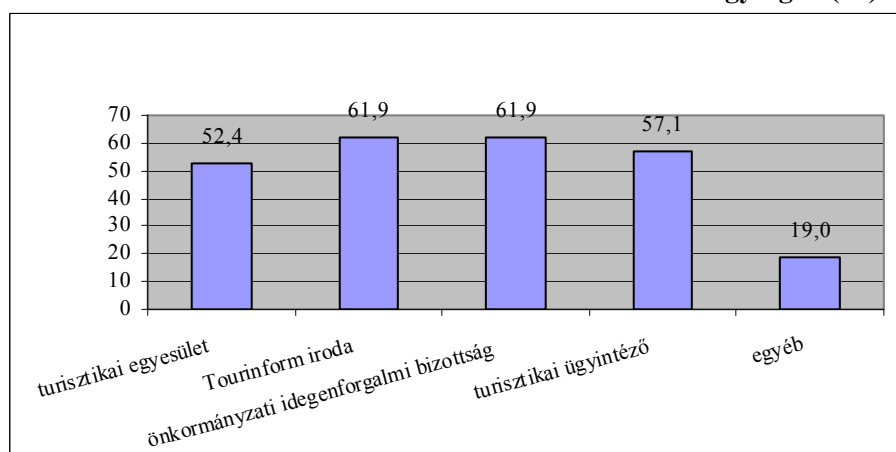
o **Turisztikai marketing ellátása önkormányzati koordinációval**

A turisztikai marketing tevékenység ellátására szolgáló önkormányzati szervezetre egyértelműen szükség van, ezt a válaszok 66,7%-a támasztja alá. Az esetek többségében már működik Tourinform iroda, térségi turisztikai marketing egyesület (vagy klaszter), ill. az önkormányzaton belül külön bizottság, felismerve ezzel a turizmus koordinálásának fontosságát.

A turizmus szervezésével és/vagy turizmus marketinggel a településeken elsősorban a Tourinform irodák és az önkormányzat idegenforgalmi bizottsága foglalkoznak.

A települések önkormányzatánál olyan turizmussal foglalkozó személyt alkalmaznak – az esetek túlnyomó többségében főmunkaidőben –, aki turisztikai szaknak megfelelő irányú felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Ebből is kitűnik, hogy az önkormányzatok már felismerték a turizmusban rejlő lehetőségeket, és ezt igyekeznek megfelelően kiaknázni.

19. ábra: Turizmus koordinálásáért felelős szervezeti egységek (%)

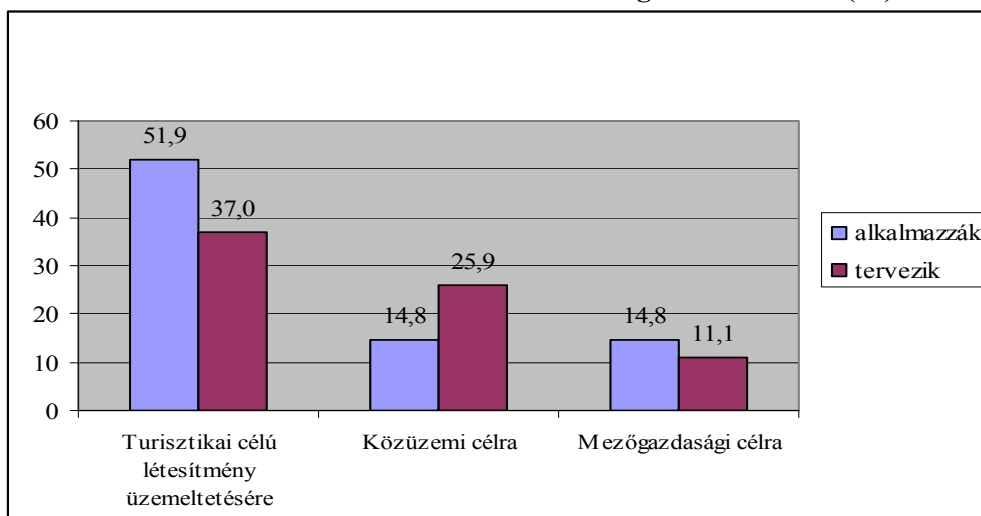
Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

Az önkormányzatok megítélése szerint minél több vonzerővel rendelkezik egy település, annál nagyobb népszerűsége tarthat számot. A marketing tevékenység fokozottan irányulhatna az aktív és gyógyturizmusra, valamint a kormánytól is elvárják az egészségügyi problémák megelőzése érdekében szükséges promóciót.

o **A gyógytényező mint alternatív energia**

A települések többségén felismerték az igényt és a lehetőséget, és ennek megfelelően tervezik és/vagy alkalmazzák is a gyógytényező mint alternatív energiaforrás hasznosítását a választ adó településeken elsősorban turisztikai, másodsorban pedig közüzemi célra.

20. ábra: A termálvíz mint alternatív energia hasznosítása (%)

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

A kérdőívek visszaküldői közül a válaszadók túlnyomó többsége (89,9%-a) döntéshozóként vagy tanácsadóként vesz részt, így ez alapján érzékelhető a szakmaiság a megkérdezettek körében. Mint ahogy azt Magyarország adottságainál, kínálatánál is taglaltuk, a kérdőíveknél is világosan kirajzolódott a gyógy- és termálvízkinces kimagasló aránya, amelyre a jövőben a leginkább építhetünk az egészségturizmus terén.

IV. Szakértők, turisztikai szervezetek, turisztikai szövetségek (kérdőív és mélyinterjú)

Az egészségturizmusban érdekelt és érintett szakértők, szervezetek és szövetségek véleményét igyekeztünk felmérni, melynek keretében 95 kérdőívet küldtünk ki (29,5%-os visszaérkezési aránnyal) és 18 fő szállodában, fürdőben, a közigazgatásban vagy marketing területén dolgozó gyakorlati szakemberrel készítettünk mélyinterjút.

o Az egészségturizmus preferáltsága

Mind a kérdőívek, mind pedig a mélyinterjúk alapján a szakmában dolgozók túlnyomó többsége egyaránt nem érzi azt, hogy hazánkknak kellőképpen fontos az idegenforgalomból befolyt árbevétel, mely a turizmus és ezen belül is az egészségturizmus alulpreferáltságában mutatkozik meg.

Véleményük szerint ezt jelzi, hogy ahány kormány működött eddig, annyi minisztériumhoz tartozott a turizmus. Ez a tisztázatlan helyzet az egészségturizmusra oly szempontból is kihat, hogy szorosan kapcsolódik az egészségügyhöz is, és ebben a tekintetben hozott törvény- és rendeletmódosítások, reformok az egészségturizmust is nagymértékben befolyásol(hat)ják. Mindez meglehetősen nagy bizonytalanságba sodorja a szakmában dolgozókat, és mindezek következtében szinte tervezhetetlenné teszi tevékenységüket.

A lobbitevékenységet nagyon gyengének találták, egyesek szerint azt sem lehet érezni, hogy egyáltalán van ilyen, az utóbbi években döntően negatív döntésekkel találkoztak. Az egészségturizmus véleményük szerint ma országos szinten egyáltalán nem támogatott, a helyi önkormányzatok erejükhöz mérten, vagy azon felül próbálnak olyan döntéseket hozni, amely megfelelhet a település és az egészségturizmus érdekeinek is. Mindezt alátámasztja, hogy a válaszadók mindössze 8%-a vélekedett úgy, hogy az egészségturizmus megfelelő helyen van a kormányzati struktúrában, és támogatottsága is megfelelő.

o Konkurenciáink

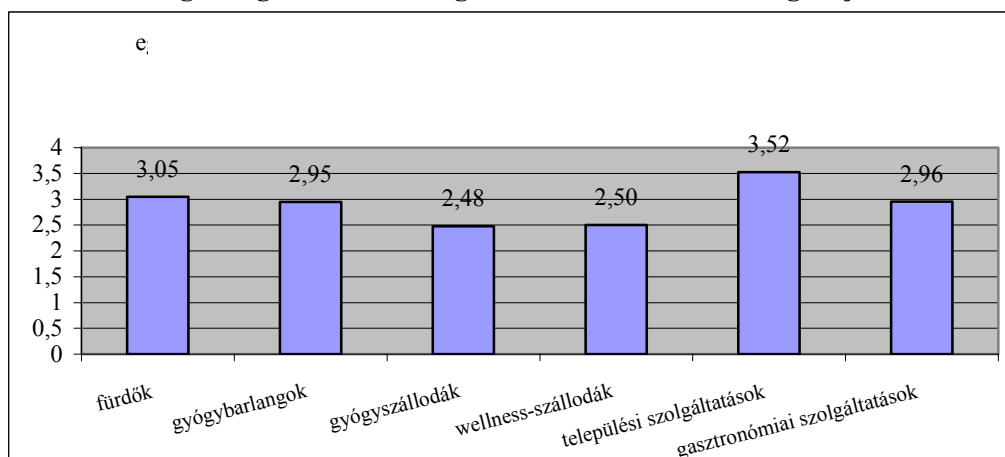
Magyarország legfőbb konkurensiként szakértőink a környező országokat emelték ki:

1. Ausztrián belül Burgenland sokrétű szolgáltatási hátterével kisgyermekes családok részére,
2. Románia mint feltörekvő egészségturisztikai desztináció (fürdőivel, mofettáival, a Kárpátok vonulatával, ahol a legtöbb helyen garantált a friss levegő),
3. Csehország a magyarhoz hasonló – bár inkább ivókúrán alapuló – nagy múltú fürdőkultúrájával,
4. Szlovénia az Ausztriaihoz hasonló színvonalú, épülő fürdőkomplexumok miatt. Ezen felül előnyük, hogy már az euró-zónához tartozva, szolgáltatásaik árai összehasonlíthatók a nyugat-európai országok kínálatával.
5. Szlovákia,
6. Szerbia, Horvátország,
7. Lengyelország dömpingáraival és óriási buszos tömegeket megmozgató kínálatával vonzza a (legfőképp Németországból érkező) turistarétegeket.

o Szolgáltatások/kínálat

Az egészségturizmussal összefüggő szolgáltatások színvonalának besorolásánál szakértőink általában véve a gyógy- és wellness szállodákat ítélték leginkább versenyképesnek, legkevésbé pedig a települési szolgáltatások és néhány fürdő jelenlegi állapotát. Mélyinterjú keretében megkérdezett szakértőink még kiemelt erősségként említették a gyógyvíz minőségét és a jó ár/érték arányt a magyarországi szolgáltatók körében.

21. ábra: Egészségturisztikai szolgáltatások színvonala 1-5-ig terjedő skálán

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

Ezen a ponton igazolódik be a települések gyógyhelyi jellegű fejlesztésének fontossága, hiszen hiába található a településen egy vonzó szálloda, wellness központ vagy fürdő, melyet desztinációként választott a vendég, szüksége van arra is, hogy az említett létesítményeken kívül más szolgáltatásokat is igénybe tudjon venni. Ilyenek lehetnek a különböző aktív turisztikai elemek (kerékpározás, tenisz, túrázás stb.), de egy nyugodt gyógypark, egy arborétum, egy bevásárlóközpont is. Mindezekkel el lehet érni, hogy a turista ne csak költsön az adott településen, de meghosszabbítsa tartózkodását, és ha jól érezte magát, visszatérjen és ajánlja a helyet barátainak, ismerőseinek, melyről tudjuk, hogy az egyik legjobb marketing eszköz.

o **Javasolt stratégiai feladatok, fejlesztendő területek**

A legfontosabbnak tartott stratégiai feladatok, melyek segítségével hazánk egészségturisztikai kínálatának versenyképessége növelhető, három csoportba sorolhatóak. Leginkább a marketing és ezen belül a kommunikáció hiányosságait és nem hatékony voltát emelték ki szakértőink.

Szükségesnek tartják azt, ha Magyarország az egészségturizmus európai központjává szeretne válni, akkor ezt így is kommunikálja és sokkal hatékonyabb, korszerűbb módszerekkel, mint ahogyan most teszi.

Szorosan ezt követte a fejlesztendő területek prioritási listáján a turisztikai és egyéb infrastruktúra nem megfelelő mivolta – értve ezt a megközelíthetőség nehézségeire, a települési szolgáltatások hiányosságaira és a gyógyhelyi környezet hiányára is.

Emellett nagy hangsúlyt kapott a véleményekben az a gátló tényező, hogy ma hazánkban a képzés nem megfelelően strukturált, valamint az, hogy a nyelvtudás a legtöbb alkalmazottnál sajnos még mindig problémát jelent (már nem csak a német, hanem az angol nyelvtudásra is feltétlenül szükség van).

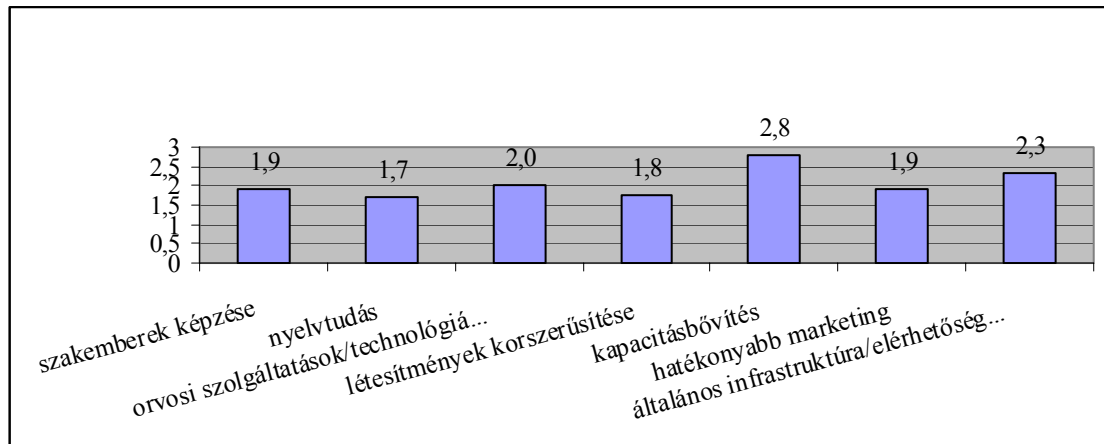
Ehhez a témakörhöz tartozóan említették a kutatás és a K+F tevékenységek fellendítését, pontos dokumentálásának szükségességét és az eredmények – szakmai és civil közönség számára való – publikálását, kommunikálását. Mindez alapját képezi a külföldi biztosítók markánsabb megjelenésének hazánkban és a balneológia szélesebb körű elfogadását orvosi körökben.

Az egészségturizmuson belül leginkább fejlesztendő területnek a nyelvtudás szintjének emelését jelenítik meg, míg kapacitásbővítésre van a legkevésbé szükség véleményük szerint. Az egészségturizmushoz kapcsolódó területek tekintetében a gyógyhatásokra vonatkozó

kutatásokat tartják kiemelten fontosnak, és ebben a sorrendben legutolsó helyen a gyógytényezők alternatív energiaként való hasznosítása került.

22. ábra: Fejlesztendő területek az egészségturizmuson belül (1-5-ig terjedő skálán)

Forrás: Aquaprofit Rt. saját szerkesztésű ábrája

o **Egészségturisztikai marketing**

Szakértőink az egészségturisztikai marketingtevékenységet (1-5-ig terjedő skálán bejelölve, ahol 1 = kiváló, 5 = egyáltalán nem megfelelő) a belföldi piacon átlagosan 3,33, a külföldi piacon átlagosan valamennyivel jobbra, 3,21-re értékelték, amely a fentebb megfogalmazott marketingmunka erősítését támasztják még inkább alá.

A mélyinterjúk alkalmával kiderült, hogy a megkérdezett szakértők az egyik legnagyobb gyengeségnek találják azt, hogy Magyarországnak nincs egységes imázsa, nem megfelelően pozicionált az egészségturizmus mint termék a piacon.

Ezen probléma kezelésének elmulasztása esetén egyre nagyobb esélyünk van a leszakadásra, és így teljes mértékben meghiúsulhat a stratégiában megfogalmazott fő cél, miszerint Magyarország vezető egészségturisztikai nagyhatalom legyen Európában.

o **Turisztikai együttműködés**

A turisztikai együttműködés terén nagyon változatos és érdekes képet mutatott a felmérés, és konklúzióként levonható, hogy eredményesnek csak akkor tekinthető egy ilyen szerveződés, ha operatív feladatokat is ellát, és nem csak látszólagos együttműködésről van szó. Mindemelllett a régebb óta sikeres turisztikai és termál klaszterekben az ez irányú fejlődést, az együttműködést alapvetően jónak és hatékonyak tartják szakértőink.

o **Fejlesztéseket gátló tényezők**

Legnagyobb gátló tényezőként a fejlesztésekhez elengedhetetlen fejlesztési források hiányát és koncentráltságát említették, ezen felül az OEP rugalmatlanságát, az egészségtudatos magatartás alacsony szintjét a magyar társadalomban, a magyar lakosság jelentős részénél a diszkrecionális jövedelmek hiányát, a gazdasági fenntarthatóság figyelembevételének hiányát a létesítmények tervezése és megvalósítása során.

7. SZ. MELLÉKLET: Európai Balneológiai, Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Kutató Intézet létrehozása

A projekt célja, hogy a Magyar Balneológiai Egyesület, valamint a Magyar Balneológiai Kutató Központ Közhasznú Alapítvány a világon és Európában elsőként létrehozza az Európai Balneológiai, Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Kutató Intézetet, mely világszínvonalú kutatási, oktatási tevékenysége révén, alapjául szolgál bizonyítékokon alapuló orvoslás (Evidence Based Medicine) követelményeinek.

Az Intézet létrehozásának indokai a következők:

1. Magyarország gyógyvíz-nagyhatalomnak számít, ezért különösen fontos, hogy a kormányzati elképzelésekkel összhangban lehetővé váljon komoly tudományos alapokon megálló gyógyturisztikai fejlesztések megvalósítása. Ehhez szükséges, hogy olyan gyógymódok kerülhessenek be az orvoslás eszköztárába, melyek hatékonyságát a kor szigorú követelményeinek megfelelően tervezett, kivitelezett és értékelt kutatások és klinikai vizsgálatok igazolták. A létrehozandó Intézet kutatásai segítségével a jövőben lehetőséget teremt arra, hogy a nemzetközi szinten zajló balneológiai kutatások egy helyen összpontosuljanak, helyszínt és infrastruktúrát biztosít a hazai és nemzetközi gyógyvizek analizéséhez, valamint megfelelő bizonyítékon alapuló adatok segítségével tudományos alapon is alá tudják majd támasztani a balneológiának a prevencióban és a rehabilitációban betöltött szerepének jogosultságát.
2. Szükség van képzett szakembergárda kialakítására is a balneológia tudományos szintre emeléséhez, melyet az Intézet költségterítéses posztgraduális képzés keretében biztosít egy Európai Balneológiai Diploma megszerzésével. A képzés magyarországi megvalósíthatóságát az európai balneológiai szervezet akkreditációja teszi lehetővé, sőt az európai balneológiai képzések is hazánkban összpontosulhatnak. Az Intézet feladatai közé tartozik emellett a balneológiai témában készült hatásvizsgálatok, tudományos értekezések kiadása.
3. A projekt keretében létrejövő Intézmény keretein belül megvalósuló tevékenységekkel, kutatásokkal kívánjuk elérni és megvalósítani a mozgásszervi betegségek megelőzését, a betegek kezelésének, rehabilitációjának, életmódjának javítását, illetve hozzájárulni kívánunk különböző prevenciós programok realizálásához, valamint a hazai gyógyidegenforgalom és egészségturizmus erősödéséhez. A kutatások eredményeképpen realizálódó új alternatív gyógymódok lehetővé teszik a gyógyszer költségek jelentős csökkentését országos és nemzetközi szinten.
4. Prof. Dr. Bender Tamás a Magyar Balneológiai Egyesület elnöke tölti be jelenleg a Nemzetközi Orvosi Hidrológiai és Klimatológiai Társaság elnöki posztját, így az intézmény Magyarországon való létrehozásának jelentős nemzetközi támogatása is van, melyet az anyaghoz csatolt támogató nyilatkozatok is bizonyítanak.

Az Intézet létrehozása, működése három jelentős területet fedne le: oktatás, kutatás, gyógyturizmus, melyek megvalósítása egyben a projekt konkrét célja is.

A létrehozandó Nemzetközi Balneológiai Kutató Intézet elsődleges feladatai az alábbiak lennének:

1. Európai országok (a WHO egyéb országainak) tudományos munkájának koordinálása a balneológia az orvosi hidrológia és klimatológia területén,
2. A balneológiával és orvosi hidrológiával foglalkozó társaságok működésének koordinálása
3. Oktatási és továbbképzési, valamint módszertani központ szerepének betöltése a Közép-Magyarországi régióban és tágabb értelemben véve hazánkban,
4. Egységes európai standardok kialakítása a termálvizek orvosi felhasználásban,
5. Multicentrikus és költséghatékonysági vizsgálatokat megvalósítása a fent említett területeken,
6. Nemzetközi tudományos szimpóziumok szervezése
7. A termálvíz prevenció és rehabilitáció hatásának integrálása a medicinában
8. A intézet gyakorlati módszertani központként szolgálhat, mely szolgáltatásként betegellátással is foglalkozik. A gyakorlati betegellátás a klinikai vizsgálatok kivitelezésében is előnyös, valamint a szolgáltatás hozzájárulhat az intézet hosszú távú fenntarthatóságának biztosításához is. (Ennek feltétele, hogy az épületnek egy fürdő közelében kellene elhelyezkedni.)
9. Rendszeres balneológiai tanfolyamok szervezése
10. Nemzetközi, balneológiával foglalkozó újság szerkesztése
11. Balneológiai tankönyv írásának megszervezése

A balneológia magyarországi története

Hazánk gyógyvizeinek propagálása nemcsak kereskedelmi, de orvos-szakmai feladat is. Fontos az, hogy külföldi orvosi tekintélyek ajánlják betegeiknek a gyógyhelyi kezelést, külföldi biztosítók érdemesnek tartják betegeiket hazánkban gyógykezeltetni, külföldi beteggyógyesületek érdeklődését felkeltsük magyarországi üdülés, nyaralás iránt. Ehhez pedig az szükséges, hogy a bizonyítékokon alapuló orvoslás (Evidence Based Medicine) követelményeinek megfelelő tudományos közlemények jelenjenek meg mértékadó angolszász, skandináv, német és francia tudományos folyóiratokban. Az angolszászok szkeptikusak ugyan a gyógyvízkezelés eredményei tekintetében, de azért, mert nagyon kevés olyan vizsgálatot végeztek világszerte, mely a gyógyvizek gyógyhatását egyértelműen igazolná. Nincsenek az ásványi anyagok felszívódását, szerkezeti hatását bizonyító vizsgálatok, nincsenek kontrollált klinikai vizsgálatok, melyek a gyógyvízkezelés hatékonyságát bizonyítanák egyes betegségek kezelésében.

A gyógyvizek gyógyhatásának vizsgálatokhoz hasonló elemzésekre, vizsgálatokra van szükség. A vizsgálatok során gyógyvízzel, illetve felmelegített vízvezetéki vízzel kezelt betegek kezelési eredményeit szükséges összehasonlítani. Fontos, hogy az egyeztetés során sem a beteg, sem az orvos ne tudja, hogy melyik beteg kapott valódi gyógyvízzel végzett, s melyik vízvezetéki vízzel végzett kezelést. Ez csak a kódok felbontása után, a kezelés befejeztével kerül napvilágra. A módszer jelentősége abban rejlik, hogy csak így bizonyítható, hogy a kezelés során, mennyi a gyógyvíz, illetve mennyi a pszichológiai, a placebo hatás. A gyógyszervizsgálatokat óriási, multinacionális, multimilliárdos cégek finanszírozzák, azonban a gyógyvíz kipróbálásokat nem finanszírozza senki. Ennek a ténynek a sürgős változtatására van szükség.

Másrészt szükség van képzett szakembergárda kialakítására is a balneológia tudományos szintre emeléséhez, akik mindennapi munkájukban a szakmai követelmények növekedésének is eleget tudnak tenni. Ehhez nagyban hozzájárul az Intézetben folytatni kívánt képzés.

Harmadrészt pedig a turizmus és a szabadidő-gazdaság fejlesztése is különösen indokolt, mert ez az egyik legdinamikusabb gazdasági ág, amely egyben az értékek, az ismeretek és a kapcsolatok közvetítésével más gazdasági ágakra, illetve a gyógyvíz- és termásvíz-kincsünkre épülő turizmusra is pozitívan hat.

Tervezett tevékenységek

Kutatás

A hazai balneoterápiás kutatások meglehetősen elmaradott és hátrányos helyzetének egyik oka az önálló kutatóintézet hiánya. 1978-ig az ORFI-ban önálló költségvetésű Balneológiai Kutatóintézet működött, melyben intenzív fizioterápiás, ezen belül balneoterápiás kutatás folyt, és az intézet ezen felül összefogta az ezirányú hazai erőfeszítéseket. A Balneológiai Kutatóintézettel együttműködő kiváló szakemberek tudományos munkásságukkal, könyveikkel komoly hírnevet szereztek a magyar fizioterápiás kutatásnak. Az Intézetet 1978-ban minden indoklás és jogutód nélkül megszüntették, így ma az egyetlen olyan gyógyvízben gazdag állam vagyunk, mely önálló kutatóintézettel nem rendelkezik. Pedig a kutatóintézetnek lenne a feladata egyedülálló gyógyvízkincsünk terápiás hatásának naprakész módszerekkel történő analízise.

A létrehozandó Intézet megoldaná a fentiekben említett problémát, mivel kutatásai segítségével a jövőben lehetőséget teremt majd arra, hogy a szakterületen dolgozó szakemberek el tudják végezni kutatásaikat, illetve helyszínt biztosít a hazai és nemzetközi gyógyvizek analíziséhez. Amennyiben az Intézet mérései után úgy ítéli meg, hogy az adott víznek bizonyítottan gyógyhatása van, tehát gyógyvíznek minősíthető, az Intézet kiad egy bizonyítványt, ami Európában is egyedülálló, így a jövőben már a külföldi orvosok is tudják ajánlani betegeiknek a hazai gyógyvizeket.

Emellett az Intézet másik fontos feladata, hogy benne olyan core-facilitások kerülnek kialakításra, melyek lehetővé teszik, hogy a jelenleg területi szétszórtságban lévő, ide vonatkozó kutatási tevékenységek közös nagyműszereken lehessenek elvégezhetőek.

8. SZ. MELLÉKLET: A nemzetközi kínálat elemzése régióként

A) Európa

Német ajkú országok (Németország, Svájc, Ausztria)

Ausztria kulturális közösséget alkot *Németországgal*, kereslet és kínálat terén egyaránt Európa legnagyobb egészségturisztikai piacával. Hasonlóság fedezhető fel a fürdők és azok gyógyászati szolgáltatásai kapcsán. Az osztrák fürdők újak, gondozottak, felszereltek. A színvonal elsőrangú, ennek megfelelően Ausztria komoly konkurenciát jelenthet hazánk számára. Ausztriában a gyógyszolgáltatások és a wellness jellemzően egy helyen, a szálloda gyógyközpontjában található. Az osztrák fürdők közül a római fürdők (Römertherme) a legismertebbek. A gyógyszállók esetében különös hangsúlyt kap a külső megjelenés: az osztrákok körében kiemelt keresletre számíthatnak a tradicionális, történelmi, de a divatos, modern stílusok is. *Svájc* a világ egyik legegészségesebb országa. Az egészségturizmuson belül a wellness a legkeresettebb, és ritka a klasszikus orvosi kezelések előfordulása.

Mediterrán országok (Franciaország, Olaszország, Spanyolország, Görögország, Ciprus)

Franciaország és Olaszország különösen gazdag gyógyforrásokban. Ezek az országok Magyarország számára jelentős versenytársak az egészségturizmus területén (kiemelten a wellnessben). A mediterrán országok esetében jellemzően megfigyelhető a kínálat szélesítése a wellness irányába, ezen belül is a Thalasso-terápiás központok³⁵ hangsúlyos megjelenítése. A francia fürdőpiac vendégforgalma erősen koncentrált, a tíz vezető fürdőhelyen regisztráltak a vendégéjszakák 44%-át 1998-ban.

A *Spanyolországban* található 128 fürdőközpontból 85 működik, szállodai ellátást mintegy 68 kínál közülük. A legtöbb fürdőközpont Spanyolországon belül Katalóniában (14 fürdőhely) és Galíciában (12 fürdőhely) található.

Görögország egyre növekvő figyelmet szentel az egészségturizmusnak, azon belül is a gyógyfürdőkben igénybe vehető kúráknak. Jelenleg három létesítmény üzemel az országban, ahol Thalasso-terápián vehetnek részt a vendégek. Működik továbbá 17 – nemzeti szinten – jelentős gyógylétesítmény. Leginkább a holisztikus és látványra épülő, magas színvonalú wellness dominál.

Olaszországban közel 300 gyógyturizmusra alkalmas hely található, ahol több mint 600 erre specializálódott szálláshely fogadja a vendégeket. A szállodák majdnem mindegyike kínál wellness és fitness programot is. Ismert gyógyfürdőközpontokkal rendelkezik az ország. Nagyon elterjedt az iszappakolás kultúrája.

---

³⁵ A Thalasso-terápia magában foglal minden olyan kezelési formát, amelyben tengervizet, illetve az azt koncentráltan tartalmazó tengeri algákat alkalmaznak. A tengervízben, tengeri üledékben, a tengeri algákban, valamint a tengeri iszapban és a tengeri sóban található hatóanyagoknak köszönhetően segíti elő az általános közérzet javulását, valamint a betegséget és terhességet követő regenerálódást. A Thalasso-terápia keretében alkalmazott terápia közé tartozik az algafürdő, a tengervizes medencében végzett mozgásterápia, a víz alatti masszázs és az algapakolások. A tengeri algák vitalizálják a bőrt és a körmöket, emellett kiváló cellulitisz ellen.

Nyugat- és Észak-Európa (Nagy-Britannia, Izland, Finnország, Svédország, Észtország, Lettország)

Ezekben az országokban nincs a német anyanyelvű országokhoz hasonló kultúrája, hagyománya a gyógy- és termálüdüléseknek.

Nagy-Britannia

Viktória királynő halálával a fürdőkultúra gyakorlatilag megszűnt. Eltérően más országoktól az egészségbiztosítók nem térítik a gyógyvízzel történő gyógyítás költségeit. Nagy-Britannia esetében hagyományos fürdőgazatról nem beszélhetünk, ma 11 fürdőváros található az országban, de – a magyarországihoz hasonló – fürdőkomplexum csupán 1-2 működik.

Észak-Európa

Nincs gyógyhatású víz, ennek megfelelően gyógyfürdő sincs, termálvíz pedig csak Izlandon található. Finnországban kedveltek a wellness-fitness létesítményekkel, élményfürdőkkel ellátott szállók. Izland a termálturizmusban kedvelt úti cél és meghatározó a termálvíz, ill. a geotermális gőz energetikai hasznosítása. Az észak-európai országokban és a Baltikum országaiban az utóbbi években a wellness-fitness egyre népszerűbbé válása figyelhető meg, különösen a konferenciák kiegészítő szolgáltatásaként. Itt is megjelenik a Thalasso terápia.

Közép-Kelet Európa, Magyarország versenytársai (Csehország, Szlovénia, Szlovákia, Lengyelország, Románia, Szerbia)

Ebbe a csoportba sorolható Csehország és Szlovénia, amely országok közös tulajdonsága, hogy a jó adottságok a nyugati fürdőknél alacsonyabb árakkal, de gyakran magas színvonalú létesítményekkel és orvosi ellátással párosulnak. A wellness és a fitness szolgáltatások terén némi lemaradás figyelhető meg a nyugat-európai országokhoz képest.

Az egészségturizmus kínálati palettája *Csehországban* igen gazdag. Az ország elsősorban a gyógyturizmusra koncentrálna, hiszen e téren rendelkezik jelentős hagyományokkal. A hagyományos gyógyfürdőzésre alkalmas hely kevés; a komplex gyógyítást különféle terápiás kezelésekkel, étrenddel stb. kombinálják. A Cseh Köztársaság 36 fürdőhelyén összesen 92 gyógyszálló működik, 11.811 szobával és 21.128 ágygal. Az egészségturisztikai szálláshelykapacitás mintegy fele Csehország legnyugatibb tartományában, a Karlovy Vary-t és Marienbad-ot magába foglaló nyugati országrészben van. Ebben a régióban található a gyógyszállók ágyainak 47%-a.

A *szlovén* turisztikai kínálatban kiemelt helye van az egészségturisztikai szolgáltatásoknak, 1999-ben a gyógyszálláshelyeken regisztráltak a vendégérkezések 20,9%, a vendégéjszakák 31,2%-át. A szlovén gyógyfürdőhelyek nagy része az ország északi és keleti részében található.

Lengyelország egészségturisztikai adottságai elmaradnak Magyarországtól. Rendelkezik ásványvízforrásokkal, iszaplelőhelyekkel, klimatikus gyógyhelyekkel, de korántsem akkora számban. A gyógyturizmus terén másodlagos versenytársnak számít. Nagyobb lehetőséghez a wellness szolgáltatások kapcsán juthat, melyeket a nagy befogadóképesség mellett dömping áron értékesít.

Románia gazdag olyan természeti erőforrásokban, melyek az egészségturizmus alapjául szolgálhatnak. A román egészségturizmusban a gyógyászati orientáció erőteljesen érvényesül, ugyanakkor egyre több helyen jelennek meg a wellness szolgáltatások. Az infrastrukturális és színvonalbeli gyengeségek miatt Románia egyelőre nem tekinthető erős versenytársnak Magyarország számára, de egy gyors fellendülés és fejlesztés hatására meg van arra a lehetőség, hogy hazánk egyik meghatározó versenytársává váljon.

Szerbia pedig a Dél-Alföldi Termál Klaszter tagjaként látszik erősödni. Adottságaik hasonlóak Magyarorszáéhoz.

B) Észak-Amerika

Az ISPA adatai alapján 1999-ben az USA körülbelül 5700 spa szolgáltatást nyújtó létesítménye mintegy 95 millió látogatót fogadott. A különböző spa típusok megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a teljes szektorban domináns szerepük van a napi spa-knak (a kínálat 72,4%-át ők alkotják), illetve a spa szállodáknak és üdülőhelyeknek (18,8%).

Az elmúlt évtizedben az Egyesült Államokban a spa szektor rendkívül jelentős fejlődésen ment keresztül: a spa létesítmények száma 1990 és 1999 között több mint megnégyszereződött (1990: 1331 spa, 1999: 5698 spa), az utolsó öt év során évi 21%-os növekedési rátát mutatva, mely tendencia mit sem veszített lendületéből napjainkig. Professzionális pozicionálás és árpolitika jellemzi az egészségturizmushoz köthető fejlesztéseket. A gigantikus kínálatbővülést fogyasztói, befektetői terméktrendek egyaránt előidéztek az ISPA kutatásai szerint.

C) Dél-Kelet Ázsia (Thaiföld, Malajzia, Kambodzsa és Vietnám, Japán)

Figyelembe véve a délkelet-ázsiai turizmus rendkívül dinamikus fejlődését, nem meglepő, hogy a turisztikai kínálat szélesítésében szerepet kapott az Európában és Észak-Amerikában hagyományosan népszerű egészségturizmus is. A régió országainak többsége rendelkezik olyan erőforrásokkal és tradíciókkal, amelyek az egészségturizmusból is hasznosíthatóak (példaként megemlíthető a japán vagy koreai fürdőkultúra, az indonéz testkezelések, a thai masszázstechnikák, vagy a dél-kelet-ázsiai kozmetikai ipar), ráadásul a turisztikai szuperstruktúra fejlettsége megteremtette az alapot a wellness létesítmények létrehozásához. 1994 előtt Délkelet-Ázsiában gyakorlatilag nem léteztek spa-k. Napjainkban minden jelentős szálloda rendelkezik spa-val.

Japán nem gyógyidegenforgalmi termékként hasznosítja a fürdőket. A japán fürdő, az ún. „onsen” ásványi anyagokban szegény hévízre épül, így nem épülhetett ki a gyógyidegenforgalom. Több mint 3000 fürdőszálló („riokan”) üzemel, emellett rengeteg hőforrással rendelkező ingatlan. .

9. SZ. MELLÉKLET: Egészségturisztikai célcsoport tipizálások

A gyógyturizmus résztvevői főként az idősebb korosztály képviselői és a betegek közül kerülnek ki. A gyógyturisták általában partnerrel vagy nagyobb társaságban utaznak. gyógyszolgáltatások kiegészítésére

A wellness turizmus elsősorban a 25-50 év közötti korosztályt célozza meg, házastárssal, partnerrel utazó turisták alkotják, az egyedül utazók aránya jóval alacsonyabb, mint a gyógyturizmusban. Növekszik az üzleti szegmens szerepe, néhol a wellness szolgáltatás csak kiegészítő szolgáltatásként jelenik meg. A vendégösszetételt illetően dominálnak a nők, de fokozatosan nő a férfiak aránya is, és jellemzőek a többgenerációs wellness üdülések is.

Az egészségturizmus célcsoportjait alkotó fogyasztók a különböző csoportok körében jellemzően legnagyobb **népszerűsége számot tartó termékek és szolgáltatások:**

A fiatal egyedülállóak vagy párok (gyerek nélkül) elsősorban az élményelemeket, a szépség és fitnessprogramokat, valamint a szórakoztató és relaxációs szolgáltatásokat keresik.

A gyerek(ek)kel rendelkező fiatal párok elsősorban az élményfürdőket és ezen belül a gyerekprogramokat látogatják, de szívesen vesznek igénybe szépségkezeléseket, fitnessprogramokat is.

A középkorúak számára összetettebb wellness programcsomagokat lehet kialakítani, ahol a fizikai és a szellemi megújulás biztosított.

Az idősebb korosztály már elsősorban a gyógyszolgáltatásokat és a különböző egészségmegőrző, esetlegesen wellness csomagokat preferálja.

Az **egészségturisztikai célcsoportok** nyolc domináns kategóriába sorolhatóak. Ezek az alábbiak:

- Aktív fiatalok: aktívan, mozgással, sportolással töltik el szabadidejüket. Nem ragaszkodnak sem termál-, sem a gyógyvíz közelségéhez, de preferálják a medencével – úszó- és élménymedence – rendelkező intézményeket.
- Szórakozást kereső fiatalok: elsősorban nem a víz közelsége miatt érkeznek, de tartózkodásukat meghosszabbíthatja akár egy élményfürdő vagy csúszdapark, akár egy városlátogatás. Ezen lehet vitatkozni!
- Egészségtudatos fiatalok: az egészség fontosságának növekedésével párhuzamosan egyre növekvő szegmens, nem elsősorban a mozgás, hanem a szépségkezelések, tartalmas pihenés céljával érkező általában gyermek nélküli fiatalok.
- Családos középkorúak: a családi nyaralás során az élményfürdő közelsége a gyermekek szórakozási lehetőségeit bővíti és ez döntő szempont lehet. Tartózkodásukat többgenerációs programokkal lehet meghosszabbítani.
- Középkorúak, akik elsősorban egészségmegőrzésükre törekednek: általában gyermek nélkül érkeznek, regenerálódásra vágnak és előnyben részesítik a csendes, nyugodt környezetet.
- Egészségtudatos idősek: fiatalos, jó egészségnek örvendő idősebbek, akik fontosnak tartják a szépségápolást, szépségmegőrzést is. Ezeken felül igénylik a kellemes környezetet, a tartalmas pihenést és a magas színvonalú szolgáltatásokat. Fokozott utazási kedv és magasabb költési hajlandóság jellemzi ezt a korosztályt.
- Rehabilitációra szorulóak: Utókezelést igénylő, betegségben szenvedő vendégek. Számukra a csendes, nyugodt környezet és a turisták által kevésbé látogatott létesítmények az ideálisak.

- Gyógyulni vágyó idősebbek: ők a hagyományos gyógyturizmus vendégei. Megbetegedésekben szenvedő emberek, a gyógyvíz és már terápiás lehetőségektől várják egészségi állapotuk javulását (Forrás: MT Zrt.).

Egy egészségturisztikai létesítmény pozicionálásakor figyelni kell arra, hogy csak az egymást jól kiegészítő célcsoportokat célozzuk meg. Egy létesítményen belül több célcsoport igényeit is ki lehet elégíteni, de ne legyenek egymást keresztező érdekek.

A célpiacok kiválasztásában komoly szerepet játszanak az – elsősorban minősített – gyógyhelyek és gyógyvizek, a szálláskínálat, a megközelíthetőség, a programlehetőségek és a háttértényezők. Ezenfelül meghatározó a szakmai felügyelet (pl. orvos), a létesítmény egyedisége, jelentősége és imázsa, de figyelembe kell venni a földrajzi elhelyezkedést, illetve a fő küldő piacok vendégeinek keveredését.

A hazánkra vonatkozó statisztikák az egészségturizmus területén csak a kereskedelmi szálláshelyek adatsorait tartalmazzák. Ezért *kizárólag a gyógy- és wellness szállodák* adataiból tudunk következtetéseket levonni.

10. SZ. MELLÉKLET: A vízbázisvédelem rendszere

A vízbázis védelmét biztosító térrész meghatározásának eszköze az „elérési idő”, mely azt az időtartamot jelzi, ami alatt egy vízrészecske egy adott pontból a vízkivételi helyig ér. A tervezési gyakorlatban alkalmazott számítógépes programok (melyekből igen sok létezik) ezt a feladatot fordítva oldják meg: a kútból vagy a forrástól indított áramlás idejét méretezve.

Az elérési idő függvényében három övezetét különböztetjük meg a védőidomnak és védőterületnek, a szennyezőanyagokkal szembeni védelem szempontjából.

A közvetlen szennyeződésektől és a megrongálódástól a 20 napos elérési idejű belső védőövezet óvja a vízkivételi helyeket. Ezt általában körbekerítik, és területén gyakorlatilag semmiféle tevékenység nem folytatható.

A külső védőövezet a 180 napos elérési idő határvonaláig tart. Rendeltetése a le nem bomló, bakteriális és egyéb lebomló szennyező anyagok elleni védelem. Igénybevételét erősen korlátozza a jogszabály, mivel csak előzetes hatásvizsgálat pozitív eredményei alapján megengedhető rajta néhány mezőgazdasági tevékenység, vagy meglévő épületek fennmaradása.

Fokozatosan enyhülő korlátozások és tiltások jellemzik a hidrogeológiai védőövezeten belül megállapított 5, illetve 50 év elérési idejű „A” és „B” védőzónákat. A teljes utánpótlódási területet a „C” védőzóna foglalja magába.

A védelmi intézkedések ütemezése

A vízbázisok védelméről rendelkező jogszabály megjelenésével egy időben indult hazánkban a sérülékeny földtani környezetben működő ivóvízbázisok biztonságba helyezését előirányzó Célprogram. Az országos jelentőségű folyamat egyik hátrányos következménye lett az a sok üzemeltetőben kialakult tévhit, hogy csak a sérülékeny ivóvízbázisok esetében kötelező a védőövezeti rendszer meghatározása és kialakítása. A Kormányrendelet előírásai ebben a kérdésben egyértelműek: a sérülékenységtől függetlenül minden, napi átlagban legalább 50 személy ellátását biztosító vízbázis esetében el kell végezni a fokozott védelem biztosítása érdekében előírtakat, legyen szó ivó-, ásvány- vagy gyógyvízkivételről.

Az 1997. szept. 1. napján hatályba lépett rendelet 10 év türelmi időt biztosított a végrehajtásra – azaz 2007. szeptember 1. határidővel a rendelet hatálybalépésekor már üzemelő vízbázisok esetében ki kell legyen alakítva a védelmi rendszer. Hangsúlyozzuk, hogy erre a határidőre már kialakított rendszer kell létezzen, aminek fontos következményei vannak az üzemeltetők számára, melyeket a következőkben vázolunk.

A már említett ivóvízbázis-védelmi program tapasztalatai alapján elmondható, hogy a „lehatárolás” kategóriájába eső tervezői munkák időigénye általában 1-1,5 év. Természetesen ez tág határok között változik a vízbázis típusának, méretének, bonyolultságának függvényében. Különösen hátrányosak ebből a szempontból a természetes forrásokhoz kapcsolódó hasznosítások, melyeknél a szivárgáshidraulikai modellezés adatigénye csak bonyolult és hosszas vizsgálatokkal teljesíthető.

Tekintettel arra, hogy az áramlási tér lehatárolásával egy időben a kitermelhető vízmennyiséget is pontosítani kell, egy hiányosan, sürgősen elvégzett lehatárolásnak hátrányos következményei is lehetnek az üzemeltető számára, lehetővé téve esetleg újabb vízkivételi helyek létesítésének engedélyezését más potenciális hasznosítók által.

A védelmi rendszer hatósági kijelölése idő szempontjából újabb kritikus eleme a folyamatnak, mely a korábbi tapasztalatok szerint általában meghaladta az 1 évet.

A védelmi rendszer kialakításának ideje nehezen becsülhető. Elégséges figyelőkúttal, már kialakított védőterülettel rendelkező vízbázis esetében – amilyen sajnos elég kevés van – a folyamat bizonyára gyorsabb lesz. Ugyancsak gyorsan bonyolódhat egy igen mély vízadóból termelő, csak védőidommal rendelkező vízbázis védelmi rendszerének kialakítása. Viszont a karsztos hévízforrások hasznosító fürdők esetében jelentős mennyiségű műszaki létesítmény (figyelő kutak) kialakítása várható. Különösen bonyolultnak tűnik ezen esetekben az általában jelentős kiterjedésű belső, külső védőterületek földhivatali bejegyeztetése, esetleges kisajátítása. Egyes esetekben felmerülhet tényleges szennyező források felszámolásának igénye is a kialakítás érdekében, melyet állapotfelmérés, kármentesítés is kísérhet. Mindezek időigénye több éves is lehet – a rendszer azonban ki kell legyen alakítva az előírt határidőre.

Jelenlegi helyzet a fürdők esetében

A 2005-ben elkészült, „A fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológiai kutatás” címmel a VITUKI-MÁFI-AQUAPROFIT Konzorcium által elkészített tanulmányban 122 fürdő állapotára vonatkozó információ került feldolgozásra és értékelésre (ez nem a teljes országos fürdőlista). A Magyar Fürdőszövetség 2006 októberében tartott közgyűlésén elhangzottak szerint mindössze 12 fürdő volt, melyeknél befejeződött, vagy legalább elkezdődött a vízbázisvédelmi munka.

Figyelembe véve a vonatkozó jogszabályban meghatározott 2007. szeptember 1-jei határidőt és a fent szereplő adatokat, nyilvánvaló, hogy a fürdők nagy részénél erre az időpontra nem fog rendelkezésre állni a lehatárolt, kijelölt és kialakított védőövezeti rendszer. Információink és megkereséseink szerint az év első felében számos fürdő kezdte meg a jogszabályban előírt feladat végrehajtását, de a határidő – tekintve a fenti ütemezésben megadott időtartamokat – az ő esetükben sem lesz tartható.

Az adatok fényében látható, hogy a fürdők túlnyomó részénél még el sem kezdődtek a biztonságba helyezési munkák. Ezekben az esetekben érvénybe léphet a tevékenységet szabályozó kormányrendelet 23.§-a, mely szerint „a határidők elmulasztása esetén a vízügyi hatóság a kiadott üzemeltetési engedélyt kártalanítási kötelezettség nélkül hivatalból visszavonja”.

A Magyar Fürdőszövetség részéről már több kezdeményezés történt a jogszabályban szereplő határidő módosítására, azonban eddig még nem történt előrelépés az ügyben. Így – ha marad a fenti határidő és a hatóságok ragaszkodnak a jogszabályban foglaltakhoz – sok fürdő üzemeltetési engedélye visszavonásra kerülhet, ami a fürdő bezárását vonja maga után.

Szakmai javaslatok

A gyógyvizet termelő vízbázisok védelmi terveinek kidolgozása, hatósági jóváhagyatása, kijelölése, majd a tervben foglalt védelmi intézkedések érvényesítése az egyetlen eszközei a víztermelés minőségi és mennyiségi feltételei biztosításának. Ugyancsak ez az egyetlen módja a konkurens létesítmények elkerülésének, a termelt gyógyvíz mennyiségéhez való jog biztosításának.

Ennek tükrében az egyetlen megnyugtató szakmai javaslat a védelmi tervek mielőbbi elkészítésére vonatkozik. Figyelembe véve az országos tervezői kapacitást, valamint annak

elkerülését, hogy a közeli határidő betartása ne menjen a védelmi tervek minőségének rovására, javasolható egy ütemezési rangsor felállítása az érintett minisztérium részéről, a gyógyfürdők nagyságának, fontosságának, és vízbázisuk körülményeinek figyelembe vétele alapján. Ellenkező esetben a 123/1997.(VII.18.) sz. Kormányrendeletben meghatározott határidő egyszerű meghosszabbítása a jelenlegi helyzet későbbi megismétlődését vonhatja maga után.